

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ๕๗๔-๓๗๔-๐๗๕-๕

ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ

สมณะโพธิรักษ์

ปีที่พิมพ์ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๗

จำนวนพิมพ์ ๒,๕๐๐ ฉบับ

จัดพิมพ์ บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด

๖๔๔ ซ.๔๔ ถ.นวมินทร์ คลองกุ่ม บึงกุ่ม

กทม. ๑๐๒๔๐ โทร.๐-๒๓๗๕-๘๕๑๑

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นางสาวลัดดา ปิยะวงศ์รุ่งเรือง

๕๐ บาท

สารบัญ

เล่ม ๑

๑. ชีวิตกับการปฏิบัติธรรม

- ๑๑ ปิณ ๒ยฺหุ หลัน นอน
- ๒๓๗ ชีวิตกับการปฏิบัติธรรม
- ๔๕๒ สิ่งสมกธรรม-สิ่งางอิหจิปส
- ๕๗ ิมนัยของสมณะ
- ๖๗ สติกับการปฏิบัติธรรม

๒. ผู้นำกับการงาน

- ๗๕ ผู้นำกับการงาน
- ๗๗ สืบหาขตผู้นำ
- ๙๒ หลักธรรมสำหรับผู้นำ
- ๙๖ ะไค้กับพลังธรรม
- ๑๐๒ ภาธรรมโสภา ภาธรรมิธรรม

๓. สังคมบุญนิยม

- ๑๒๖ สังฆาณน สังฆาณุณน สังฆาณนตฺต
- ๑๔๗ บุญนิยม ต่างแต่ไม่ขัดแย้งกับ ทุมนิยม
- ๑๖๑ เศษงคชิตแต่ไม่เศษงคชียต

คำนำ

หนังสือ “**ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ**” นี้ เป็นการตอบฝรั่งจริงๆ ที่ **ดร.ฮาวเวิร์ด เลียร์ (Howard Lear)** สัมภาษณ์เอาตมา ตั้งแต่ยังไม่สำเร็จเป็นดอกเตอร์ ขณะที่มาศึกษาพักอาศัยเป็นอยู่ร่วมกับชาวโศก สัมผัสการดำเนินชีวิตของชุมชนปฐมอโศก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เพื่อนำไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขารัฐศาสตร์กฎหมาย ระหว่างประเทศและการทูต(สัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ)

ดร.ฮาวเวิร์ดสัมภาษณ์เอาตมาหลายครั้ง แล้วเอาตมาก็นำเอามา รวบรวมเรียบเรียงลงในหนังสือพิมพ์ “**เราคิดอะไร**” โดยใช้หัวเรื่องว่า “**เมื่อฝรั่งทำวิทยานิพนธ์ชุมชนปฐมอโศก**” มีบางส่วนบางเรื่อง ที่ตัดออกไปบ้าง และมีบางส่วนที่เอาตมาเจตนาอธิบายขยายความเพิ่มเติมในส่วน ที่เห็นว่าน่าจะเติมให้เป็นความรู้และความจริงบริบูรณ์ จะได้เป็นประโยชน์ ยิ่งขึ้นแก่ผู้อ่าน

เพราะถึงอย่างไร เท่าที่ ดร.ฮาวเวิร์ดสัมภาษณ์ไปแล้ว ก็ได้ส่วนที่ ต้องการไปแล้ว นำไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์สำเร็จไปแล้ว และได้รับ ปริญญาดอกเตอร์แล้วเรียบร้อย วิทยานิพนธ์ฉบับนั้นก็ได้อะไรได้ เรื่องราวเนื้อหาไปแล้วเท่าที่ทำได้ในครั้งนั้น

ดังนั้น ในการรวบรวมมาพิมพ์เป็น “หนังสือเล่ม” อีกทีนี้ เอาตมา จึงสังเกตเห็นประโยชน์แก่ผู้อ่านเป็นที่ตั้ง ที่น่าจะได้อะไรสาระเพิ่มเติม นอกจากจะได้รู้เห็นแง่มุมในการมองปัญหาของชาวต่างประเทศ ที่มองเรา โดยเฉพาะเราเป็นชาวพุทธ และเป็นชาวไทย ส่วนเขานั้นชาวต่างชาติ นับถือ ศาสนาก็ต่างกัน วัฒนธรรมก็ดี แนวคิดก็ดี เป้าหมายชีวิตก็ดี วิธีการดำเนิน ชีวิตก็ดี ของเขาก็อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งในหนังสือนี้ก็ยังคงเป็น “**คำถามเดิม**” ตามมุมมองของ ดร.ฮาวเวิร์ดทั้งสิ้น ส่วนหนักของแท้ของ ดร.ฮาวเวิร์ด ไม่ได้

แก้ไขตกแต่ต่างปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำถามของ ดร.ฮาวเวิร์ดเลย เพียงแต่
เอาตามอธิบายขยายความ เฉพาะคำตอบของอาตมาเท่านั้น ก็จะมากขึ้น
ละเอียดขึ้นและลึกขึ้นอีก กว่าที่ได้ตอบ ดร.ฮาวเวิร์ดไปบ้างเท่านั้นเอง

ถึงกระนั้น ก็ต้องขอภัย ดร.ฮาวเวิร์ด หรือแม้แต่ ดร.ขวัญดี
อัครวฤตมิชชัย ผู้เป็นล่ามให้แก่อาตมา ที่มีคำความเพิ่มเติมมาจากที่ได้ตอบ
คำถามไว้เดิม แต่ขอยืนยันว่า ไม่ผิดไปจากความหมายที่ได้ตอบ
ไว้แล้วแน่ๆ มีแต่เพิ่มสิ่งสมควรได้รู้ เพื่อเป็นประโยชน์ ยิ่งๆขึ้นเท่านั้น

เมื่อเป็น“หนังสือเล่ม”ขึ้นมา ก็รู้สึกว่ชื่อเรื่องเดิมที่เคยใช้ใน
หนังสือพิมพ์ “เราคิดอะไร” ว่า **“เมื่อฝรั่งทำวิทยานิพนธ์บูมชนปฐมอโศก”**
นั้นดูจะเป็นชื่อที่อยู่ในวงแคบไปหน่อย และไม่ซับซ้อนให้รู้ว่า เนื้อหาของ
หนังสือนี้เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เกี่ยวข้องกับสังคมพุทธ อาตมาจึงได้
ตั้งชื่อขึ้นใหม่ว่า **“ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ”**

หลายประเด็นในหนังสือเล่มนี้ ที่ความเป็นพุทธยีนยาวมาใน
ประเทศไทยกระทั่งปัจจุบันนี้ ได้ขจัดความคลุมเครือ ให้กระจ่าง
ขึ้น และคงมีบางประเด็นที่คำตอบของอาตมาทำให้งง ชัดแย้ง ชัดใจท่าน
ผู้อ่าน ก็ต้องขอภัยไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างมาก กรุณาอ่านบททวนดีๆเถิด
แม้จะชัดแย้ง หรือชัดใจ แต่อาตมาก็ขอยืนยันว่า ที่เกิดอาการเช่นนั้นได้ก็
เพราะ นั่นคือ *ความจริงชนิดหนึ่ง* ที่ซึ่งบ่งถึงอะไรเกิดขึ้นในศาสนาพุทธ!

ช่วยกันศึกษา และช่วยกันปฏิบัติพิสูจน์ศาสนาพุทธกันให้ได้
คำตอบที่เป็นลัจจะ เพื่อยืนยันแก่โลกด้วยเถิด อาตมาสงสารมนุษยชาติ

“ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ” ยังมี เล่ม ๒ อีก หากท่านผู้อ่าน
ได้ประโยชน์จาก เล่ม ๑ นี้ ก็โปรดคอยอ่านเล่ม ๒ คงอีกไม่นาน

ชีวิตนี้มีปัญหา.. ณ ที่นี้

ขอเอาจมมมองของคนต่างประเทศ ที่ต้องการรู้ในแง่มุมมองที่เขาอยากจะมี ซึ่งเป็นการมองปัญหาอย่างชาวต่างประเทศเขามอง หรือเป็นความอยากรู้ตามแบบที่คนต่างประเทศอย่างเขาอยากรู้ อตมาว่าู้สึกว่า มุมมองปัญหาของเขาต่างจากคนไทยเรามองไปอีกหลายรูปแบบ หากนำมา ถ่ายทอดสู่กันฟังก็น่าจะดี

คุณ **Howard Lear** อายุ ๓๒ ปี ชาวอเมริกัน เชื้อสายยิว จบ**ปริญญาตรี** สาขารัฐศาสตร์และการสื่อสาร **ปริญญาโท**สาขาคอมพิวเตอร์ระหว่างประเทศปัจจุบัน เป็น**นักศึกษาระดับปริญญาเอก** สาขารัฐศาสตร์กฎหมายระหว่างประเทศและการทูต (สัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ) กำลังค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์ตามที่คุณสาวเวด ได้ตั้งหัวข้อไว้ว่า**“การศึกษาในเรื่องการสร้างชุมชนที่ดี”** โดยศึกษาเปรียบเทียบ **ชุมชน NEVE SHALOM** ที่อิสราเอล กับ **ชุมชนปฐมอโคค** ที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งคุณสาวเวดเลือกแล้วจากชุมชนต่างๆที่มีกันในหลายประเทศ

โครงการวิจัยที่**คุณสาวเวด**ทำเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์นี้เป็นโครงการร่วม ของ ๒ มหาวิทยาลัย คือ **มหาวิทยาลัย HARVARD** และ**มหาวิทยาลัย TUFTS** [Boston, Massachusettes] ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมาก ในอเมริกา ทูน่าที่ได้รับชื่อ ๑.Fletcher Fellowship ๒.Leon Lowengard Foundation Fellowship

คุณสาวเวดเริ่มมาอยู่ใน**ชุมชนปฐมอโคค** ตั้งแต่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๘ เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยโดยร่วมเป็นอยู่กับชาวชุมชนและสัมพันธ์บุคคล บันทึกลงเสียงเก็บไว้ ส่วนที่นำเสนอในเล่มนี้ เป็นบทสัมภาษณ์อาตมา เกี่ยวกับสังคมชาวอโคค

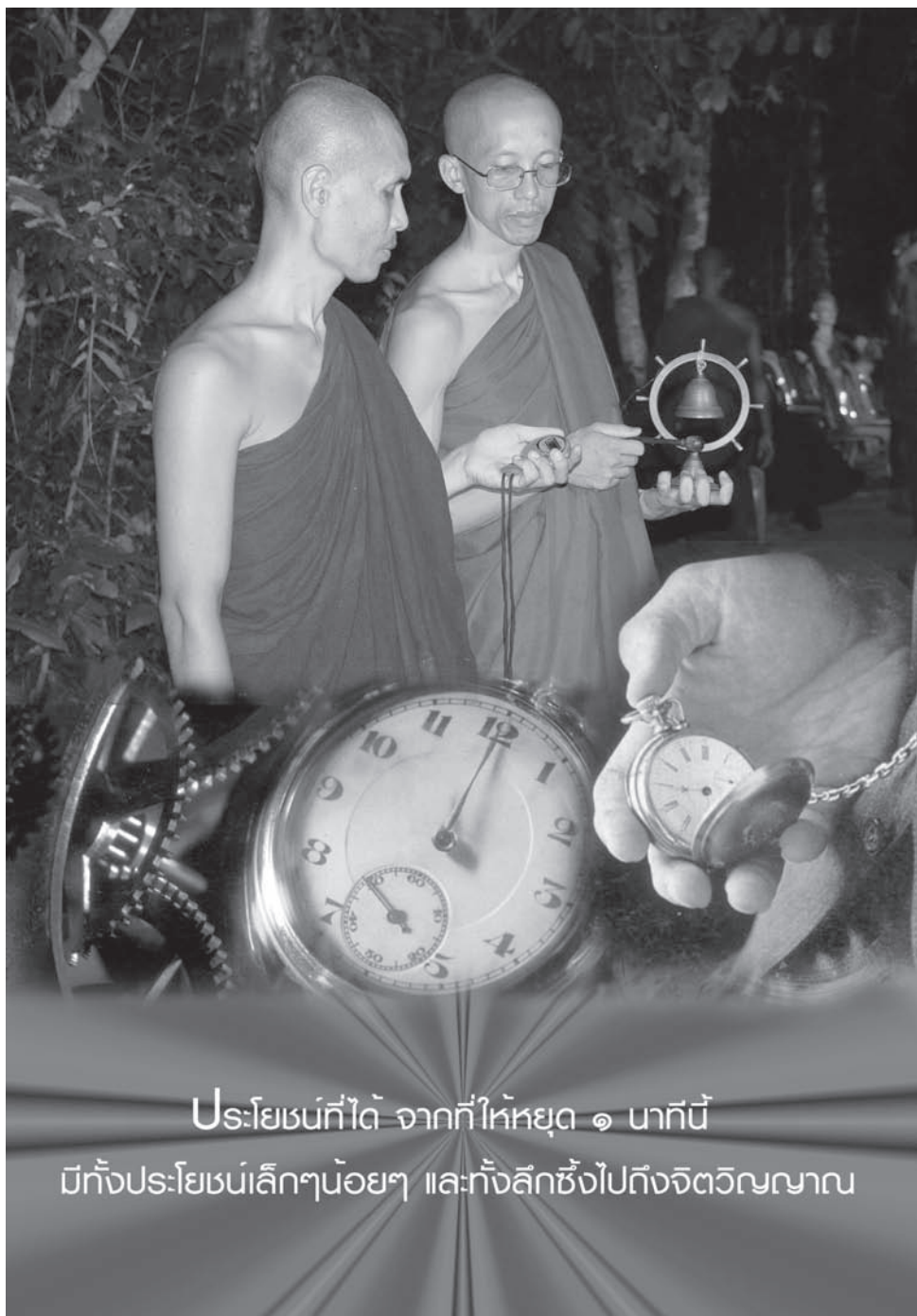
[วิทยานิพนธ์ของ **คุณสาวเวด** เรื่อง **Global Alienation and Community System Response** เสนอต่อ **The Fletcher School of Law and Diplomacy** ผ่านเรียบร้อยแล้ว และ **คุณสาวเวด**ก็จบปริญญาเอกแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๒]

ชีวิตกับการปฏิบัติธรรม

ประโยชน์ที่ได้ จากที่ให้หยุด ๑ นาที
มีทั้งประโยชน์เล็กๆน้อยๆ และถึงลึกซึ้งไปถึงจิตวิญญาณ

• กินอยู่หัดบนถนน

ถาม : ผมจำเป็นจะต้องพูดอันนี้ก่อน เพราะว่าคำถามของผมดู เหมือนมันจะไม่ค่อยยุติหรืออาจจะไม่เหมาะสมนัก ที่ผมต้องพูด นำก่อนนี้ เพราะว่าผมทราบดีว่านักหนังสือพิมพ์ที่มาสัมภาษณ์ท่าน เพราะเขาต้องการถามอะไรเพื่อที่จะเอาไปทำให้เกิดความสนใจ อะไรมากขึ้น แล้วก็มีความคิดอะไรล่วงหน้ามาแล้ว ซึ่งไม่ใช่ เป็นลักษณะเดียวกันกับที่ผมจะถาม

ผมขอถามตอนนี้เลย คำถามค่อนข้างจะเป็นเรื่องเจาะเกร็ดลึกๆ ผมได้ทราบในขณะที่ผมอยู่ที่ปฐมอโศกนี้ และทราบว่าลันตืออโศกก็ เหมือนกัน คือ มีการหยุด ๑ นาทีตอนเที่ยงตรง ทุกคนจะต้องหยุด หยุดเหมือนกันสมาธิสงบเงียบไปชั่วขณะ ๑ นาทีนั้นทำเพื่อประโยชน์ อะไร

[ณ ที่หลายแห่งของชาวโลก ทุกพุทธสถาน เป็นต้น และบางกลุ่มชุมชนที่ยัง ไม่มีพุทธสถาน ตอนเที่ยงวันทุกวัน จะมีสัญญาณบอก แล้วทุกคนจะหยุดนิ่งเหมือน ทำสมาธิ ๑ นาที เราเรียกกันว่า “หยุดเพื่อสันติภาพ”]

ตอบ : ประโยชน์ที่ได้ จากที่ให้หยุด ๑ นาทีนี้ มีประโยชน์หลายอย่าง ทั้งประโยชน์เล็กๆน้อยๆ และทั้งลึกซึ้งไปถึงจิตวิญญาณ

ประโยชน์เล็กๆน้อยๆ ก็เป็นต้นว่า ให้รับรู้กันว่า นี่เที่ยงวันแล้วนะ ซึ่งเท่ากับเป็นสัญญาณบอกเวลาให้รู้กันว่า เวลาขณะนี้เที่ยงวัน นี่เป็น ประโยชน์นิดหน่อย

เมื่อทุกคนได้ยินสัญญาณนี้ ก็จะหยุด ใครทำอะไรอยู่ก็หยุด อยู่ที่ไหน ก็หยุด แม้แต่เครื่องยนต์บางอย่างเดินเครื่องอยู่ หากเครื่องยนต์นั้น หยุดตอนนั้นก็หยุดได้ ไม่เกิดการเสียหาย ก็หยุดด้วย

และในขณะที่ทุกคนหยุด สงบเงียบลงไปในปีดลนั้น จะเกิดสภาวะ
สงบ เงียบเชียบลงทันทีทันใด ก่อให้เกิด“ความสงบสงัด”แม้แค่รูปธรรม
ทั้งเสียงก็สงบ กิริยาอาการของทุกคนทุกอย่างก็สงบ เป็นต้น ภาวะความสงบ
สงบแม้เพียงรูปธรรมแค่นี้แหละ มีผลต่อความรู้สึกของทั้งตนเอง และ
ทั้งของผู้ได้มาพบมาสัมผัสขณะนั้น สามารถทำให้เกิดระลอกความรู้สึก
หรือฉุกละหุกอะไรต่ออะไรได้หลายอย่างสำคัญๆ ซึ่งลึกซึ้งแปลกตีสตินิดหนึ่ง
ทีเดียว นี่ก็เป็นประโยชน์ที่ได้โดยไม่ได้คิดมาก่อน

หรือใครที่ทำอะไรติดต่อกันมาอย่างไม่ได้พักได้หยุดเลย ก็ถือเป็นการ
ได้พักได้หยุด ๑ นาที ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพแน่นอน แม้ ๑ นาทีนี้ก็ถอะ
ยิ่งถ้ามีสมาธิดีๆจะเป็นประโยชน์มาก สุขภาพร่างกายควรได้พักสลับกับ
การทำงาน นี่เป็นประโยชน์พื้นฐานๆธรรมดาๆ

นอกนั้นก็เป็นการได้ฝึก ฝึกทั้งผู้ที่จะให้สัญญาตนเอง ฝึกทั้งทุกคนที่
สามารถรับรู้กันได้ เพราะเราไม่ได้ใช้เครื่องอุปกรณ์อัตโนมัติเป็นเครื่องบอก
สัญญา แต่เราใช้คนเป็นผู้ดูแลควบคุม หมายความว่า ในแต่ละสถานที่
จะมีผู้ช่วยกันเอาภาระดูแลการให้สัญญานี้ ดังนั้น ผู้ที่จะให้สัญญาน
ก็ต้องมีสติคอยระวังเวลาเที่ยงวันนี้ให้แม่นยำอยู่เสมอว่า เที่ยงวันจะต้อง
คอยเปิดสัญญานให้ได้รู้กัน และทุกคนที่ได้รับสัญญานก็จะระลึกรู้ตัว
เป็นการเตือนสติกันว่า เราจะต้องมีสติสัมปชัญญะรู้กาลเวลาขณะโอกาส
ให้รู้ตัวทั่วพร้อมอยู่เสมอ ให้มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอๆ ถ้าเผลอ มันก็
จะผ่านไป ไม่รู้ว่่า “อ้าว!..เที่ยงวันผ่านไปแล้วหรือ?” มันจะตกหล่นได้
เท่ากับสติตกแม้แต่ในเรื่องหยาบๆแค่นี้ ทั้งๆที่ต้องผ่านเที่ยงในขณะหนึ่ง
ของวันทุกวัน เราก็หัดกำหนดฝึกตนโดยใช้จุดนี้ เราจะต้องสำคัญกับตัวเอง
สำคัญกับสัญญาอันหนึ่ง

ถาม : ในช่วงเวลา ๑ นาทีนั้น มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะหรือไม่ ที่ทุกคนจะต้องคิด

ตอบ : หมายถึงทางด้านจิตวิญญาณ ก็ต้องมีแน่นอน ที่สำคัญก็คือ จิตวิญญาณของแต่ละคนจะได้ฝึกทำ“ความสงบ”ให้กับตน แม้จะชั่วขณะ เล็กน้อย ก็พยายามทำให้จริง ให้สงบอย่างดี สงบได้เร็วได้สนิท ได้อย่างมี สติสัมปชัญญะปัญญา โดยเฉพาะทำให้“สงบถูกแบบของพุทธ” แม้จะเป็น ความสงบในขณะหนึ่งๆอยู่กับภวังค์ เป็นการทำ“เจโตสมถะ” และต้องสามารถ ใช้จิตสงบนี้เป็นประโยชน์พิเศษอื่นได้ด้วย ฝึกทุกวันๆก็จะชำนาญเชี่ยวชาญ จิตจะมีประสิทธิภาพมีอานุภาพ

เป้าหมายสำคัญในการหยุด ๑ นาทีนี้ สำคัญลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีกคือ มีการกำหนดลงไป ในจิต มีความมุ่งมั่นหมายในจิตใจ เนื้อหาที่เราเจตนาอย่าง มุ่งมั่นที่สุดนั่นคือ เราเตือนตัวเองว่า เราจะอยู่เพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น ทั่วโลก นับจากตัวเราเองเป็นคนที่หนึ่ง เราต้องทำให้ได้ แล้วจะต้องทำให้ เกิดแก่ทุกๆคน ทำให้ใจให้สันติ..ให้มีเมตตาเกื้อกูลกันและกันให้จริง เพื่อ เป็นการย้ายยืนยันความมั่นคงในเป้าหมายแก่ตน และเป็นการเตือน ความตั้งใจจริงของตนให้แน่วแน่ถาวรเด็ดเดี่ยวกระปรี้กระเปร่าอยู่เสมอ

และแล้วเราก็พยายามนำอารมณ์ความนึกคิดที่มุ่งมั่นต่อสภาพของ “สันติสุข” ดังกล่าวนี้ออกมาตามแต่ใครจะสามารถทำให้เกิดให้มีขึ้นในจิตใจในใจตน ได้ **ส่งแผ่กระจายไปทั่วจักรวาล** ผู้ใดมีประสิทธิภาพสามารถทำใจในใจ ได้แค่นี้หนักก็พึงฝึกพึงทำให้จริงให้ดียิ่งขึ้นๆ

พลังจิตที่มีเจตนาเป็นความปรารถนาสันติภาพก็ดี จิตที่เป็นอารมณ์ สงบสันติของแต่ละคนที่ทำได้นั้นๆก็ดี การพยายามแผ่พลังสันติที่มีนั้นๆ ออกไปทั่วจักรวาลก็ดี ก็จะเกิดพลังงานชนิดตามที่กล่าวมาสันนี้ขึ้นจริง แพร่กระจายออกไปสู่บรรยากาศจักรวาล

จะเกิด“พลังสันติภาพ”ที่ร่วมกันทำในขณะเวลาเที่ยงวันเดียวกันนี้เท่าที่มีจริง จะมากหรือน้อยก็ตามที่มีจริงนั้น ซึ่งรวมกันขึ้นจากทุกๆคนของหนึ่งนาทีนี ในทุกๆเที่ยงวัน พลังสันติภาพที่มีสภาพมุ่งหมายตรงกันของทุกคนที่ทำและตรงกันในเวลาเที่ยงวันเป็นหนึ่งเดียวกันจากแต่ละแห่ง เช่น คนที่สันตือโศกก็ทำ คนที่ปลื้มโศกก็ทำ คนที่อยู่ทุกๆพุทธสถานต่างก็ทำ แม้แต่ในที่บางแห่งของชาวโศกที่ต่างก็ทำ ที่ร้านขายอาหารมังสวิรัต เชียงใหม่ หรือชาวโศกกลุ่มย่อยในที่ต่างๆ แม้แต่ส่วนตัวเฉพาะคนที่เขาทำอยู่ที่บ้านของเขา เป็นต้น จึงเกิดเป็น“พลังรวม”ซึ่งเป็นเนื้อหาแห่ง“สันติภาพ”ทั้งนั้น เป็นหนึ่งเดียวและในเวลาเดียวกันด้วย

ประสิทธิผลชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นย่อมเป็นอานุภาพ ซึ่งเป็นจริงตามที่มีสิ่งนี้จริง จะมากหรือน้อยแต่ก็เป็นสิ่งดีแน่ๆ ต้องเกิดแก่โลกแก่มนุษยชาติ เพราะเราทำความเกิดความเป็นจริงนี้ให้แก่โลกอยู่จริงตราบที่เราตั้งใจทำ

ถาม : มีบางคนอธิบายว่า ในช่วงเวลานั้นจะต้องนึกคิดถึงความทุกข์ในโลกนี้ด้วย อันนี้เป็นความจริงหรือไม่

ตอบ : ด้วย..จริงอย่างสำคัญเลย เพราะเราต้องการจะให้เกิดสันติภาพ เราก็ต้องรู้ความทุกข์ของโลกของมนุษยชาติทั้งหลาย เพื่อจัดการและแบ่งเบาความทุกข์ของโลกของมนุษยชาติอย่างถูกต้องสภาพของมัน เราต้องนึกถึงความทุกข์ของสังคมของชาวโลกเสมอๆ ศาสนาพุทธนั้นต้องคำนึงถึง“ทุกข์”เป็นเป้าหลัก เป็น“สัจจะอันประเสริฐ”ที่เดียว(อารยสัจ) เพราะพุทธไม่ใช่ศาสนาแห่ง“สุขนิยม” ไม่ใช่ศาสนาที่จะหมกมุ่นหรือมัวคิดอยู่แต่ในเรื่องของความสุข โดยเฉพาะจะหาแต่สุขใส่ตน มีคนค่อนข้างศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่ง“ทุกข์นิยม”เอาด้วยซ้ำ ซึ่งเรื่องนี้ต้องเรียนรู้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ต้องมีความรู้ในเรื่อง“ความทุกข์”นี้แหละสำคัญสุด ต้องรู้เหตุแห่งทุกข์ จะได้ขจัดปัญหาอย่างถูกต้องที่เป็นรากเหง้า และต้องสำนึกอย่างจริงจัง

แผ่ความเกื้อกูล มีใจเมตตาให้เพื่อนร่วมโลก ถ้าใครนึกคิดถึงความทุกข์
ตรวตรงความทุกข์ รู้จักความทุกข์ได้จริง ค้นหาเหตุแห่งทุกข์ให้ชัด
แล้วหาวิธีดับเหตุนั้นๆให้ได้ หากทำได้ดังนี้จริง ผลที่ได้แม้จะไม่ใช้ภาษา
เรียกว่าผู้นั้นมี“สุข” ก็ขอให้ทำให้ได้จริงๆดูเถิด แล้วผู้ที่มี“ผลสำเร็จ”นั้นจะ
เห็นแจ้งรู้จริงของตนเองว่าการรู้จักสภาพ“ทุกข์” แล้วพยายาม“ดับเหตุแห่ง
ทุกข์”ได้สำเร็จลงจริงๆเป็นสมุจเฉทถาวรแล้วนั้นว่ามัน“ยิ่งกว่าสุข”
(ปรมมัง สุขัง) หรือจะแปลกันง่ายๆว่า“สุขอย่างยิ่ง”(ปรมมัง สุขัง)ก็ได้ แต่
ไม่ใช่“สุขัลลิกะ”แบบได้เสพสมใจแล้ว ก็“สุข”อย่างที่ใครๆต่างก็เคยเสพ
เคยสุขกันมาทั้งนั้นหรอก

เพราะ“สุขัลลิกะ”แบบนั้น เป็นสุขที่คุณหรือปุถุชนใดๆเคยได้เคยมีมา
ทั้งนั้น มันเป็นแค่“โลภียสุข”อันประกอบไปด้วย“กามสุข”และ“อัตตทัทถสุข”
ส่วน“ความดับทุกข์หรือความไม่มีทุกข์อีกแล้ว”ที่ได้ในแบบอารยสัจนี้
มันเป็น“สุขที่ไม่ได้บำเรอความสมใจ ทว่ามันสุขสงบ เพราะสามารถดับเหตุ
อย่างถูกตัวตนของเหตุหมดลง” เรียกตามศัพท์ว่า“วุปัสสมสุข”

ถาม : *ผมเข้าใจมาว่า เรื่องนี้(การหยุด ๑ นาทีนี้)ได้เกิดขึ้นหลังจาก
ที่ได้มีการเข้าร่วมประชุมในสมัยชาวพุทธที่ไหนหรือเปล่า จริ่ง
หรือเปล่า ไม่ทราบ*

ตอบ : ไม่ได้เกิดจากการร่วมประชุมชาวพุทธอะไรหรอก เป็นแต่
เพียงว่า...จุดเริ่มต้นก็คือ มี**คุณสไบทิพย์ ศิริรัตน์ดำรงค์(กุ่มราชาโยคะ)**
เขามีความคิดเชิงนี้ขึ้นมา แล้วเขามาชวนกันทำเถิด

ถาม : *สำหรับคุณสไบทิพย์ เขามีความคิดเห็นอย่างไร ตอนนั้น*

ตอบ : เขาบอกว่า นี่มันเรื่องจิตวิญญาณ เป็นการแผ่สันติภาพไปให้
กว้างขวางเพื่อแผ่ชาวโลก อาตมาได้ฟังก็เข้าใจทันที เห็นว่าเป็นความคิด

ที่ดีทีเดียว จึงได้พากันทำ แต่ตอนนั้นเขาก็ไม่ได้ให้ความหมายมากมาย อย่างที่อาตมาได้อธิบายให้คุณฟังไปแล้วนั้นหรอกนะ ที่อาตมาได้อธิบายไปแล้วนั้นอาตมามาดูเห็นความเป็นประโยชน์มากมายทั้งลึกซึ้งทั้งกว้างขวาง เพิ่มเติมเองภายหลังที่เราได้ทำกันมานานกว่า ๑๐ ปีมาแล้ว และก็ยังเห็นประโยชน์นั้นอยู่จึงพอใจที่จะทำกันต่อไปให้เป็นวัฒนธรรมของชาวโอโตเก เราที่เดียว

ถาม : *ทีนี้ มาเรื่องที่ว่า พ่อท่านบอกว่าการที่ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไป หรือไม่ล่วงรู้ ไม่มีสติเกี่ยวกับเวลา แล้วก็ปล่อยให้เวลาผ่านไป นั้นผมได้ยินเรื่องนี้มาหลายครั้งแล้วจากชาวโอโตเก ผมได้รับการบอก มาว่า ในสมัยก่อนนี้ แม้แต่ตอนหลับนอนพ่อท่านจะตื่นทุกชั่วโมง แล้วก็เคาะระฆังบอกเวลา*

ตอบ : ไม่ใช่สมัยก่อน ปัจจุบันนี้ก็ทำอยู่

ถาม : *พ่อท่านเองไข่ม้อย ที่เป็นคนตีระฆัง*

ตอบ : ใช้.. มีระฆัง(กังสดาล)เล็กๆอยู่ในที่นอนของอาตมา อาตมา จะรู้สึกตัวขึ้นมาดูเวลาทุกชั่วโมง เมื่อถึงที่ทุ่มก็ยาม เช่น ๓ ทุ่ม ก็ตีบอก เวลาให้รู้กันว่า ๓ ทุ่ม ๔ ทุ่มก็ตีบอกเวลาให้รู้ว่า ๔ ทุ่ม เป็นต้น อาตมาก็ จะพยายามตีระฆังบอกเวลาให้ได้ครบทุกชั่วโมงตลอดกลางคืนทุกคืนแหละ แต่ก็ได้ไม่ได้หมายความว่า อาตมาจะตีระฆังบอกได้ครบทุกชั่วโมงหรอกนะ มีบางวันเท่านั้นที่ได้ครบทุกชั่วโมง เพราะว่าบางชั่วโมงเมื่อรู้สึกตัวขึ้นมา ก็เลยทุ่มเลยโมงนั้นไปหลายนาทีเกินไป ถ้าเลยทุ่มนั้นโมงนั้นไปกว่า ๑๐ นาที ก็ไม่ดี เช่นว่า รู้สึกตัวขึ้นมา เมื่อดูเวลามันก็เลยไปเป็น ๕ ทุ่มไป ๑๓ นาที แล้ว หรือพอรู้สึกตัวตื่นขึ้นมาดูเวลา อ้าว..เลยตี ๑ ไป ๑๑ นาทีแล้ว

อย่างนี้เป็นต้น เราก็อึดใจ เพราะมันจะเพี้ยนเวลามากไป แต่ถ้าเลยท่อมเลยโมงนั้นๆไปไม่เกิน ๑๐ นาที เราก็อึดใจ

คือ ส่วนมากรู้สึกตัวขึ้นมา เมื่อดูเวลาแล้วมันจะไม่ค่อยตรงตามท่อมตามโมงนั้นๆตรงเลข ๑๒ เบ๊าะๆเสมอไปได้ง่ายๆหรืออก แต่นั่นแหละแม่ไม่ตรงตามท่อมตามโมงนั้นๆทีเดียว เรากำหนดเอาไว้ ก่อนท่อมก่อนโมงนั้นๆไม่เกิน ๑๐ นาที เช่น ๖ ท่อม ๕๑ นาทีไปจนถึง ๖ ท่อม ๕๙ นาที เราก็อึดใจได้ อย่างนี้ก็ตีบอกเวลาของตี ๑ เป็นต้น หรือเลยท่อมนั้นๆโมงนั้นๆไม่เกิน ๑๐ นาทีเหมือนกัน เช่น ๖ ท่อม ๑ นาทีไปจนถึง ๖ ท่อม ๑๐ นาที เราก็อึดใจบอกเวลาของ ๖ ท่อม เป็นต้น จะก่อนหรือจะหลังท่อมนั้นๆโมงนั้นๆ ๑ นาที ๒ นาทีไปจนถึง ๑๐ นาทีอย่างนี้..ก็ตีบอกเวลาบอกท่อมนั้นๆโมงนั้นๆได้เลย ไม่ใช่ว่าต้องตีบอกเวลาเอาตรงท่อมตรงโมงนั้นๆให้ตรงเป๊ะรอจนเข็มนาฬิกาชี้เลข ๑๒ เลยทีเดียว จึงจะตี เราไม่เอาปานนั้น เราอนุโลมก่อน ๑๐ นาที หลัง ๑๐ นาที ของท่อมนั้นๆโมงนั้นๆ แต่ถ้าไม่ใช่ตามที่ว่านี้เราก็อึดใจ โดยเฉพาะที่..เลย ๑๐ นาทีของท่อมของโมงนั้นๆไปแล้ว มันตีบอกเวลานั้นไม่ได้แล้ว ชั่วโมงนั้นก็เป็อันไม่ได้ตี ถ้าคืนไหนรู้สึกตัวขึ้นมา ก็เจอแต่เวลาเลยท่อมเลยโมงไปเกิน ๑๐ นาทีเสียหลายครั้งหลายโมงก็“ขาดตี”ไปหลายชั่วโมง แต่ถ้ารู้สึกตัวขึ้นมาดูนาฬิกาแล้ว ยังไม่ถึงเวลาอาจจะก่อน ๑ นาที หรือก่อน ๓ นาที เช่นเพิ่งจะ ๕ ท่อม ๔๙ นาที ๕ ท่อม ๔๗ นาที อะไรทำนองนี้ ถ้าอย่างนี้อาตมาก็อาจจะนอนพักไม่ไห้หลับสนิทรอไปจนถึง ๕ ท่อม ๕๐ นาทีขึ้นไปก่อน แล้วค่อยตีบอกเวลา ๖ ท่อม อย่างนี้ก็เคยทำบ่อย อาตมาตีระฆังบอกท่อมบอกยามแต่ละชั่วโมงแบบนี้ ซึ่งก็เป็น การบอกเวลาแต่ละชั่วโมงได้แล้วเพียงพอ

ถาม : *ผมเข้าใจว่า การที่พ่อท่านทำอย่างนั้น เพื่อที่จะเตือนทุกคนให้รู้ว่า เวลากำลังผ่านไปแล้ว ใช่หรือไม*

ตอบ : ใช่ หมายถึงนั่นด้วย และเราเองเป็นประโยชน์แก่เราด้วย เราเป็นผู้ตื่น เราเป็นผู้ที่ไม่ติดในการหลับการนอน มีความตื่น รู้จักตื่น-รู้จักหลับ ต้องฝึกตัวเองจนตัวเองเป็นผู้มี “ความตื่น” จะหลับก็หลับอย่างมีสติ ไม่ใช่หลับอย่างเสพรส หรือหลับไหล ไม่ใช่หลับอย่าง “ถีนมิทระ” เป็นการเสพติด ต้องหลับอย่างมีการศึกษารู้อกำหนด ไม่ให้ฟุ้งซ่าน ไม่ควรมืออะไรรบกวนชนิดทำให้หลับไม่เ็นไปตามที่หมาย ควรจะเป็นคนหลับก็ง่าย ตื่นก็เร็ว หลับอย่างเป็นประโยชน์ ไม่ใช่หลับอย่างเป็นโทษ หรือหลับอย่างพักผ่อนไม่พอ ก็เป็นโทษอย่างมาก โดยเฉพาะ “ยิ่งหลับยิ่งนอนยิ่งกิเลสเพิ่มจากการนอน การหลับ” มากขึ้นหนาขึ้น แล้วก็ติดนอน คนที่ไม่ศึกษาเรื่องหลับเรื่องนอน ส่วนมากจะมีกิเลสจากการนอนการหลับทั้งนั้น เรียกว่า “นิทหารามตา”

หลักการปฏิบัติเพื่อลดกิเลสเรื่องนี้ คือ “ซาคริยานุโยคะ” (การฝึกเป็นผู้ตื่นอยู่) เพราะฉะนั้น ใครยังติดหลับติดนอนก็ต้องฝึกตนให้เลิกติดไปเป็นขั้นๆ กว่าจะมาทำได้อย่างอาตมาก็คงอีกนาน

ถาม : การที่พ่อท่านทำอย่างนั้นเป็นเพราะความตั้งใจที่จะทำอย่างนั้น หรือว่าเป็นเพราะว่าพ่อท่านเองเป็นผู้ตื่นที่เร็วโดยปกติอยู่แล้ว

ตอบ : ไม่ใช่ ต้องฝึกจึงจะได้

ถาม : ผมทราบว่า ความสามารถของพ่อท่านจะแตกต่างจากบุคคลอื่น

ตอบ : ก็อาจจะมึบ้าง ความสามารถพิเศษอาจจะมีความเป็นพิเศษอยู่บ้าง แต่เรื่องนี้จริงๆก็เป็นเรื่องยาก ต้องฝึก และอาตมาก็ยังเห็นว่าคนอื่นนั้นก็ยากอยู่จริงๆ ทว่าก็มีคนอื่นที่ทำได้เหมือนกัน ไม่ใช่ทำได้แต่เฉพาะอาตมา ความสามารถเช่นนี้ไม่ได้จำเพาะทำได้อยู่คนเดียว ใครๆก็สามารถฝึกฝนได้ อาจจะยากหน่อยเท่านั้น

ถาม : ผมคิดว่าผมเองนั้นจะทำไม่ได้ เพราะว่ากาที่ จะหลับลึกลง ไป แล้วก็ตื่นขึ้นมา นี้ คิดว่ามันจะต้องใช้พลังมาก ถ้าผม จะทำ ผมคิดว่าผมคงจะเหนื่อยมาก

ตอบ : ใช่..ยาก ยาก มันก็ยากจริง แต่ว่ามีคนทำได้ นอกจาก อาตมา ก็มีคนอื่นทำได้อยู่ แม้ไม่ได้เหมือนอาตมาที่เดียวก็พอใช้ได้

และหลักการปฏิบัติเพื่อลดกิเลสคือ “ชาคริยานุโยค” หรือ “การฝึก เป็นผู้ตื่นอยู่” นี้ พระพุทธเจ้าไม่ได้หมายเอาเฉพาะแค่การตื่นจากการหลับไหล ในเรื่องการหลับการนอนเท่านั้น ทว่ามีความหมายถึง “การเป็นผู้ตื่น” ที่ ลึกซึ่งถึงขั้นเป็น “ผู้ตื่นจากการหลับไหลหรือหลงใหลในโลกียะ” ตื่นตัวจาก ความหลงวุ่นวายในโลกียะ มีปัญญาพาตนเข้าสู่โลกใหม่คือ “โลกุตระ” โนหนะทีเดียว

ถาม : ผมคิดว่ายังมีกาปฏิบัติอื่น ๆ เพราะผมสังเกตเห็นว่าชาวอโศก นั้นเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี

ผมเองมีความรู้สึก ว่า แม้ว่าผมจะมาอยู่ถึง ๓ เดือนแล้ว ยัง รู้สึกว่าอันนี้เป็นข้อที่แปลกๆอยู่ ยกตัวอย่างเช่นว่า ผมทราบดีว่า ทางพระพุทธศาสนานั้นสอนว่า ถ้าเพื่อทำได้ ควรจะรับประทานอาหาร เพียง ๑ มื้อต่อ ๑ วัน แล้วผมก็ทราบว่า คนที่อยู่ในรั้วของ อโศกนั้นจะรับประทานอาหาร ๑ มื้อเท่านั้นต่อ ๑ วัน แต่ผมก็สังเกตเห็น ว่า ๑ มื้อของชาวอโศกนั้นมีปริมาณมากถึงขนาดพอกับ ๒ หรือ ๓ มื้อ ของคนข้างนอก

ตามที่ผมเข้าใจนั้น ผมคิดว่าร่างกายมนุษย์สามารถที่จะย่อย อาหารได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วหลังจากนั้นมันก็จะกลายเป็นสิ่ง ที่เป็นปฏิญแล้วก็จะต้องถ่ายออกไปจากร่างกาย

ผมก็เลยมีความสงสัยว่า การทำอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องสำหรับ สุขภาพแล้วหรือ

ตอบ : ถูกต้อง นี่เป็นคำตอบที่ตอบคำถามสรุปรวบยอดเสียก่อน
ที่นี้ พูดถึงบางคนที่ยิน ๑ มื้อ มีปริมาณมากขนาดพอกๆกับคนอื่น
ที่ยินตั้งหลายมื้อนั้น ก็เป็นบางคนที่เขายังไม่“ลงตัว” มันเกิดจากกิเลสที่
กลัวว่าจะไม่พอกับร่างกายของตนนั้นอย่างหนึ่ง และกลัวว่าจะหิวนั้นก็
อีกอย่างหนึ่ง ที่สำคัญก็คือกิเลสของเขาเองนั้นแหละยังมีมากอยู่ มัน
จึงกินอาหารมากจริง เขาต้องรับประทานไว้มากจริง แล้วกิเลสนี้เองจะ
ช่วยกินอาหาร คนที่มีกิเลสมากจะกินอาหารมาก

เช่นว่า เรามีความโกรธบ่อย ก็เปลืองอาหารที่ยินเข้าไปไว้ในร่างกาย
มากกว่าคนที่ไม่โกรธบ่อย หรือคนที่มีอารมณ์โลภหรืออารมณ์กามบ่อย
ก็กินอาหารในร่างกายมากกว่าคนที่ไม่มามีอารมณ์โลภ-อารมณ์กามบ่อย

ถ้าเราใช้พลังงานทางความคิด พร้อมกับในความคิดนั้นๆเรามีกิเลส
ร่วมด้วย หากกิเลสยิ่งแรงก็ยิ่งจะบวกเข้าไปด้วย ก็ยิ่งกินอาหารมาก
ไม่ว่ากิเลสโกรธหรือกิเลสโลภที่ประสมกัน ความคิด มันจะกินอาหาร
เปลืองเข้าไปอีกกว่าความคิดที่ไม่มีกิเลสเข้าไปร่วม

เพราะฉะนั้น คนที่มีกิเลสมากอยู่ก็จริงที่เขายังกินอาหารแหม่มื้อเดียว
ก็ยังต้องมากอยู่ อาจจะทำเท่ากับคนที่กิน ๒ มื้อ ๓ มื้อ แต่เมื่อปฏิบัติ
จนกิเลสลดลงได้ ปริมาณที่มากนั้นก็ลดน้อยลงๆ กระทั่ง“ลงตัว”
พอเหมาะพอดี

ถาม : เพราะฉะนั้น ถ้าเผื่อจากคำอธิบายของพ่อท่าน ก็หมายถึง
ว่า ผู้ที่ยังเริ่มฝึกฝน หรือยังอยู่ในขั้นต้นนั้น จะรับประทานอาหาร
มากกว่า

ตอบ : ใช่.. จนกว่าจะปฏิบัติได้“ลงตัว” ซึ่งยังมีขั้นตอนไปตามลำดับ
ด้วย

อย่างอาตมานี้ข้าวกะลาหนึ่ง บางที่ไม่หมดหรือหมดอย่างเก่งก็กะลาเดียว วันหนึ่งก็เท่านี้แค่นั้น [กะลาที่ทำเป็นถ้วยชามใช้ใส่อาหาร อาตมาให้นิยามมาให้] แล้วก็ไม่ได้รับประทานอะไรอีก วันๆหนึ่งรับประทานมือเดียวเสร็จจากนั้นไปก็ไม่ได้รับประทานอะไรอีก แม่แต่น้ำส้ม น้ำเปรี้ยว น้ำหวาน กาแฟ โอวัลติน ของกินเล่น ต้มแกมอะไรก็ไม่มี นอกจากต้มน้ำเปล่าอีกบ้างตามควรเท่านั้น ก็อยู่มาได้ด้วยดี สุขภาพแข็งแรง เกือบ ๓๐ ปีแล้ว เพราะอาตมาฉันข้าวมือเดียวได้แล้วก็ตั้งแต่ปฏิบัติธรรมเป็นฆราวาสมาโน้น และก็มือเดียวมาตั้งแต่บัดนั้นจนบัดนี้ เคยลด ๒ วันต่อม้อก็เคย หรืออดข้าวดูหลายๆวัน ถึง ๗ วัน ๑๐ วันก็เคย คนเราไม่กินอาหารมากมายอะไรนักรอก ถ้าไม่มีกิเลสมาก คึกขาคุดดีๆ แล้วปฏิบัติดูจริงๆสิ

ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย แต่ต้องศึกษาฝึกฝน ขอย้ำอีกครั้งว่า“กิเลส”นี้แหละตัวกินอาหารเปลืองเก่งที่สุดละ

หากจะฝึกฝน ก็ต้องค่อยๆลดไปตามลำดับ อย่าทำผลิผลลามอวดดี เช่น เรากินจุบกินจิบ ก็หัดเรียนรู้ตัวเอง แล้วต้องตั้งใจกำหนดลดละเลิกมาให้ได้ อย่ากินนั่นกินนี่ชนิดปากไม่มีวินัย ถ้าไม่มีการสังวรสำนึกอะไรอย่างบางคนไม่ค่อยได้นั่งกินข้าวเป็นกิจจะลักษณะรอก เลยดูเหมือนว่าตนเองไม่ได้กินจริงๆอะไร แต่จริงๆแล้วก็กินบ้างต็มบ้างนั่นแหละ จุบจิบๆไม่รู้รู้สึกตัว นับไม่ถ้วน จนเป็นปกติ เลยรู้สึกเหมือนว่าตัวเองไม่ค่อยได้กินอะไรสักเท่าไร เพราะทั้งกินทั้งต็มจุบจิบๆจนเป็นนิสัย ไม่เป็นได้เป็นพาย เลยรู้สึกเหมือนว่า ตัวเองไม่ได้กิน(จริงๆ)อะไร ยิ่งเดี๋ยวนี้ ยิ่งของกินของต็มสารพัดที่สร้างกันขึ้นมาหลอกล่อกัน บางอย่างเป็นพิษทำลายร่างกายด้วยซ้ำ ซึ่งมันก็ไม่ใช่ว่าพิษที่พอกินเข้าไปแล้วก็ทำให้ตายทันทีเจ็บป่วยทันทีอย่างนั้นหรอก แต่มันก็สะสมตามที่ของกินนั้นๆจะมีสารมีเชื้ออะไรที่เป็นพิษ มากบ้างน้อยบ้างนั่นแหละ กินมากสะสมมาก

กินน้อยสะสมน้อยไปตามจริง ของกินของดีมีต่างๆนับไม่ถ้วนในตลาด
ทุกวันนี้ มีพิษจากสารจากเชื้อต่างๆดังกล่าวนี้น่ามากจริงๆ บางคนก็กินก็ดื่ม
ทั้งๆที่รู้ว่ามันมีพิษอย่างที่ว่า แต่ก็ติดในรูปในรส ที่ติดเพราะการโฆษณา
ยั่วย้อมนั่นแหละมาก ของกินของดีที่มีพิษอย่างว่านี่ก็กินกันเข้าไปทำร้าย
ตัวเอง โรงพยาบาลจึงสร้างขึ้นมาเท่าไรก็ไม่เพียงพอ โรงพยาบาลรวยๆ
กันทั้งนั้น

ถ้าเรารู้เบื้องต้น ลดละของกินเล่น กินไม่จริงพวกนี้ได้มากก็จะดี
มาก ตั้งวินัยให้ตนเองว่าจะกิน ๓ มื้อ แล้วอย่ากินจุบจิบ ก็เอาไว้ให้จริง
อย่าทะเลาะแหยะ ฝึกไปจาก ๓ มื้อ มันก็จะมึนฝึกหัดที่จะเรียนรู้ทั้งทาง
กายทางวาจาทางใจไปกับการศึกษาที่มีหลักของพุทธ **เมื่อมีเพื่อนฝูงมีผู้รู้
ช่วยแนะนำก็จะปลดปล่อยลดละได้ทั้งกิเลส ลดละได้ทั้งปริมาณอาหาร
จะค่อยๆปรับตัว สุดท้ายก็จะ“ลงตัว”ไปตามจริง จาก“มีขมิ้นมา”สู่“ส้มมา”
สูงขึ้นไปเรื่อยๆ** เมื่อรู้สึกที่เราได้ดีพอสมควรแล้วก็เพิ่มอธิศีล(อธิวินัย)
การปฏิบัติให้รู้จักประมาณในอาหารการกิน หรือเรียกตามศัพท์ว่า “โภชน
มัตตัตถัญญา” [ในโอวาทปาติโมกข์ ว่า มัตตัตถัญญา จ ภัตตสมิง] นี้ เป็นการ
ปฏิบัติธรรมแท้ๆของพุทธ ที่ชาวพุทธทุกวันนี้ไม่ค่อยเข้าใจ และไม่คอย
รู้จักวิธีปฏิบัติกันแล้ว

พระพุทธรเจ้าตรัสว่า หากผู้ใดได้ประมาณในเรื่องอาหารการกิน อย่าง
สังวรถูกต้องตามหลักวิธีของพุทธ ผู้นั้นมี “ข้อปฏิบัติที่ไม่ผิด” ทางไป
นิพพาน(อภังคณปฏิบัติ)ทีเดียว

เช่น เมื่อฝึกฝนไม่กินจุบจิบ กินแต่เพียง ๓ มื้อ นั่นแหละก็จะเห็น
กิเลสของตนมันดีขึ้นเพราะอดกินจุบจิบ เพราะลดมื้ออาหารลงมา
กินเป็นมื้อเป็นคราวแค่ ๓ มื้อ และเมื่อได้ประหารกิเลสของตนจนลดละได้
ดีพอแล้ว ก็สมาทานเหลือ ๒ มื้อให้แก่ตัวเองขึ้นมาอีก ก็จะเห็นกิเลสของ

ปฏิบัติธรรมในเรื่องของ“การกินอาหาร”นี้สำคัญมาก
เพราะอาหารเป็นที่รวมแห่งกิเลสอย่างยิ่งจากรูป รส กลิ่น สัมผัส

ต้นตื้นอีกเพราะลดลงมาจาก ๓ มื่อนั้นแหละเป็นต้น เมื่อพากเพียรปฏิบัติ ไปอีกก็จะเจริญขึ้นไปตามลำดับ แล้วก็ฝึกฝนต่อไป จึงจะได้ผลเจริญถึง ที่สูงสุด สุดท้ายจึงจะ ๑ มื่อได้อย่าง“ลงตัว”ดีสมบุญ

การปฏิบัติฝึกฝนอย่างนี้แหละคือ**การปฏิบัติธรรมที่ไม่ผิด**ของพุทธศาสนา เรียกว่า**“อัปถนภกรรม ๓”** ได้แก่

(๑.) *สังวรอินทริย์ ๖*

(๒.) *โภชนมัตตัญญูตา*

(๓.) *ชาคริยานุโยคะ*

และเป็นการศึกษา ๓ (ไตรสิกขา) คือมี**“ศีล-สมาธิ-ปัญญา”** อยู่ใน การปฏิบัตินี้ครบพร้อม ถ้าหากผู้หนึ่งประพฤติดังถูกตรงตามหลัก “โพธิปักขิยธรรม ๓๗”ได้จริง ซึ่งอาตมาคงอธิบายขยายความละเอียด ให้คุณฟังวันนี้ไม่ไหว

คุณฮาวเวิดนี่ถามเข้าหลักของพุทธศาสนาทีเดียว ตั้งแต่ปัญหาแรกมา ถึงปัญหานี้ มีทั้งเกี่ยวกับเรื่อง**“กิน”**(โภชนมัตตัญญูตา) เรื่อง**“อยู่”**(สังวร อินทริย์ ๖) เรื่อง**“หลับนอน”**(ชาคริยานุโยคะ) ทางปฏิบัติของชาวอโศกเราที่ พุดกันเป็น**“กรรมฐาน”**ทั่วไป ก็คือ**“กิน-อยู่-หลับนอน”**นี่เอง ทั้ๆที่คงจะ ยังไม่มีใครพูดถึงกรรมฐาน**“กิน-อยู่-หลับนอน”**นี้ให้คุณฮาวเวิดฟังมาก่อน แน่

แต่คุณฮาวเวิดก็สามารถจับสาระการปฏิบัติของชาวอโศกจนนำมา ถามเข้าเป้าที่เป็น**“กรรมฐาน”**ของชาวอโศกได้จริงๆแล้วคนทั่วไปเขาไม่เห็นว่าการ**กิน-การนอน-การเป็นอยู่ ในอิริยาบถต่างๆ**นี้ จะเป็น**“ตัวแท้”**ของ การประพฤติธรรมหรือ เขาถือกันว่า**“นั่งหลับตาทำสมาธิ”**โน่นเป็น**“ตัวแท้”** ของการปฏิบัติธรรม ธรรมะของศาสนาพุทธจึงไม่สมบูรณ์ครบตามหลัก **“มรรค อันมีองค์ ๘”** ซึ่งเป็นทางเอกแห่งอารยสัจอันยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะ

ปฏิบัติธรรมในเรื่องของ“การกินอาหาร”นี้ยิ่งสำคัญมาก เพราะอาหารเป็นที่รวมแห่งกิเลสอย่างยิ่งจากรูปรสกลิ่นสัมผัส แม้คุณจะมีบรรลุปัจจุบันอรหัตต์แล้ว คุณก็ยังคงต้องกินอาหาร เลิกห่างพรากไปไม่ได้

ถาม : ได้ทราบว่าคุณท่านรับประทานอาหารแมคโครไบโอติก

ตอบ : แมคโครไบโอติกส์! คือเราเอื้บพลาย(ปรับใช้)มาหน่อย

ถาม : ขอคำอธิบายสักนิดว่า แสดงว่าคุณท่านไม่ได้รับประทานอาหารอย่างที่เขารเรียกแมคโครไบโอติกกันใช่ไหม

ตอบ : ไม่ได้ทำตามเป็ยะแบบแมคโครไบโอติกที่เดี่ยวเท่านั้นเอง แต่ก็อยู่ในครรลองหรือเนื้อหาของแมคโครไบโอติกเป็นส่วนใหญ่ เช่น อาหารจี๊ดๆ ไม่ปรุงแต่งอะไรได้เป็นดี มุ่งไปสู่อาหารธรรมชาติ กินข้าวเป็นหลัก กินผักเป็นใหญ่ ไม่กินเนื้อสัตว์แม่แต่ปลา ซึ่งแมคโครไบโอติกบางพวกเขายังกินปลาก็มี แต่อาตมาไม่ฉันเนื้อสัตว์ใดๆแม่แต่ปลา

ถาม : คำถามนี้เป็นคำถามที่ค่อนข้างที่จะเจาะจง เป็นคำถามที่เกี่ยวกับคติในศาล ที่เพิ่งจะมีการตัดสินไป

ท่านเองคิดว่า การตัดสินนั้นมีส่วนผลักดันบางสิ่งบางอย่างในสังคมไทยหรือไม่

ตอบ : มี แน่หนอน

ถาม : ในด้านใดบ้าง โดยทั่วไป

ตอบ : มีทั้งลบและบวก

ถาม : ท่านจะให้ตัวอย่างทั้งสองทางได้หรือไม่

ตอบ : ได้.. เป็นต้นว่า เมื่อเขาตัดสินให้เอาตมาแพ้ ในแง่บวก.. เราจะต้องตรวจสอบว่าจะความจริงให้แจ้งชัดในความจริงยิ่งๆขึ้น ให้เห็นว่า ผิดตรงไหนกันจริงๆ ถูกตรงไหนกันแท้ๆ แล้วก็ตั้งใจทำสิ่งที่ดีที่ถูกต้อง ให้ดียิ่งขึ้น อันไหนผิดจริงเป็นสัจจะเราก็ต้องแก้ไข แต่ถ้าอันไหนไม่ผิด ยังถูกต้องตามสัจจะอยู่ เราก็ทำต่อไปหรือทำให้ดียิ่งๆขึ้น ก็เป็นการ พัฒนาตนเองแน่นอน

ส่วนทางด้านผู้ชนะก็เหมือนกัน ก็จะต้องพัฒนาตนเองขึ้นเหมือนกัน ต้องตรวจสอบตราสัจจะให้ยิ่งๆขึ้น หรือต้องหาทางเพิ่มอภิศิล, อภิจิต, อภิปัญญา ทั้งตนทั้งหมู่ให้ถึงที่สูงที่สุดกันให้ยิ่งๆ ไม่ใช่ชนะแล้วก็จะหลงระเห็จใจ ปล่อยปละละเลย ยิ่งจะต้องระมัดระวังตัว อย่าให้ผิดอย่าให้ชั่วให้ต่ำกว่าผู้แพ้ที่เดียว ไม่เช่นนั้นก็ไม่ใช้“ผู้ชนะ”ที่จริง เป็นต้น

แต่ถ้าหาก“ไม่ฉลาดเท่าทัน”หรือ“โง่”นั่นเอง ไม่ว่าจะเอาตมาหรือฝ่ายใด ก็จะเกิดผลเป็น**แง่ลบ** เช่น ผู้ชนะก็จะข่มใจ หลงตัว ปล่อยปละละเลย ตนหรือหมู่กลุ่มของตน อาจจะชะล่าใจถึงขั้นประมาททำอะไรเกินๆหลายๆ ไม่ดีไม่งามขึ้นมา หรือผิดๆพลาดๆตามอำเภอใจ ซึ่งเป็นความเลื่อม ความเสียหาย ก็ได้ หรือไม่สังวรระวังตนเพราะนึกว่าตนถูกตนดี ตนเป็นผู้ชนะนี้..เลยไม่พัฒนาตนเพิ่ม อาจจะมีชะงักกันไปแค่นี้ก็เป็นได้ มันก็ไม่เจริญต่อไปเท่านั้น

ส่วนผู้แพ้ถ้า**โง่** ก็จะเกิดความเสียหายท้อแท้ ซึ่งก็เป็นภัยต่อการพัฒนา ตนเองและสังคม หรืออาจจะกลัวกระทั่งทำอะไรผิดยิ่งขึ้นไปอีก ก็เป็นไปได้ หรือไม่..ถ้าโง่หนักกว่านั้น ก็เกิดโศกอาฆาตมาดร้าย ทำอะไรเลวร้าย แรงขึ้นไปได้สารพัดที่เสียหายต่างๆชั่วๆ แม้แต่แค่ทำแตกดันประชดประชัน

ถาม : การที่ตัดสินให้ท่านเป็นผู้แพ้แล้วนั้น ทางการก็จะต้องคอย **จับตาดูการกระทำของฝ่ายอโคต ถูกหรือไม่**

อาตมาพยายามทำตนให้เกิด“ประโยชน์” แม้ตนจะตอง“แพ้”

ตอบ : คงจะเป็นเช่นนั้น ซึ่งก็ดีแล้วควรจะเป็นเช่นนั้น ดูกันและกัน ดูให้ดีๆ ให้ลึกซึ้ง

อาตมานั้นทำงานอยู่ทุกวันนี้อาตมาทำเพื่อพัฒนาตนและช่วยพัฒนาสังคมหรือผู้อื่นด้วย อาตมาไม่ได้มีความประสงค์ตื่นๆอยู่แค่ว่า เราจะต้องเป็น“ผู้ชนะ”ให้ได้ไปตะพืด อาตมาพยายามทำตนให้เกิด“ประโยชน์” แม้ตนจะต้อง“แพ้” แต่ถ้าเกิด“ประโยชน์”มีการพัฒนาสังคมมนุษยชาติได้ หรือพัฒนาตนได้อาตมาก็ยอมแม้จะต้องเป็น“ผู้แพ้” ขอให้เกิด“ประโยชน์” จริงเถิด

ถ้าแม้ันตรวจตราให้ชัดๆแล้วเกิดประโยชน์ โดยเฉพาะ“ประโยชน์” ส่วนใหญ่ส่วนรวม” อาตมาว่าอาตมาเสียสละได้ แม้จะต้องแพ้อย่างไม่เป็นสัจจะ อาตมาก็ยอมเสียสละ แต่ถ้าไม่ต้องแพ้เพราะสัจจะเป็นเช่นนั้น มันก็ดีกว่า“แพ้”อย่างไม่เป็นสัจจะแน่

• ชีวิตกับการปฏิบัติธรรม

ถาม : ผมอยากจะถามเรื่อง“การทำงาน”ในฐานะที่เป็นความรู้ โดยตรงของศาสนาเชิงปฏิบัติ ในทัศนะของทางฝ่ายอโศก

เท่าที่ผมสังเกตมีชาวพุทธเป็นจำนวนมากในทางสงฆ์ส่วนใหญ่ ปฏิบัติธรรมเขาก็จะฝึกดำเนินการนั่งสมาธิ ทำวิปัสสนา แต่ที่นั่นเน้นไปในด้าน“การทำงาน”

ตอบ : โอ..แสดงว่า คุณฮาวเว็ดนี่เข้าใจศาสนาพุทธในภาคปฏิบัติ หรือเข้าใจศาสนาพุทธในภาคความหมายของความรู้ ได้ลึกเข้าไปถึงนัยสำคัญ ที่ต่างกัน ของ“การปฏิบัติธรรมในศาสนาพุทธ”ทีเดียว

คำว่า“**ปฏิบัติธรรมในศาสนาพุทธ**”โดยทั่วไป แทบจะเกือบทุกคนที่เป็นพุทธ หรือผู้แค่มุ่งเข้ามาศึกษาพุทธ ต่างเข้าใจว่า หากจะ**ปฏิบัติธรรมของศาสนาพุทธนั้น** ก็คือ **นั่งสมาธิ** และต่อด้วยคำว่า **ทำวิปัสสนา** มีการเข้าใจกันว่าเป็นเช่นที่คุณฮาวเว็ดนำมาถามนี้จริงๆ ในวงการพุทธศาสนาทั่วโลก

ความจริง“การนั่งสมาธิ”นั้น **ไม่ใช่**“ทางเอก”ของการ**ปฏิบัติธรรมในศาสนาพุทธ** การนั่งสมาธิเป็นเพียงเครื่องช่วยที่มี“อุปการะมาก”ส่วนหนึ่งในศาสนาพุทธเท่านั้น

ทางเอกแท้ใน“การปฏิบัติธรรมของศาสนาพุทธ”นั้น คือปฏิบัติตาม“มรรค อันมีองค์ ๘”ครบทั้ง ๘ องค์

ที่นี่ใน**มรรค อันมีองค์ ๘** นั้น มีคำว่า“สัมมาสมาธิ”อยู่ในข้อที่ ๘ เป็นข้อสุดท้ายขององค์มรรค

ผู้ที่ไม่เข้าใจอย่างแท้จริงใน“สัมมาสมาธิ” โดยเข้าใจเพียงว่า“**สัมมาสมาธิ**”นั้นก็คือ“สมาธิ”ธรรมดาทั้งหลายที่เขาทำๆกัน ที่ต่างก็เข้าใจกันเป็นสามัญอยู่ทั่วไป เช่นเข้าใจว่า“**สัมมาสมาธิ**”ก็เป็นเช่นเดียวกับ“สมาธิ”ที่เกิดจากการ“นั่งหลับตา แล้วเพ่งลมหายใจเป็นกสิณ หรือเพ่งกสิณใดกสิณหนึ่งจนเป็นสมาธิ”

เพราะไม่รู้ความจริงเพียงพอ ว่า“**สัมมาสมาธิ**”นั้น ที่แท้เป็น“**สมาธิเฉพาะของพุทธ**” มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตามแบบของพุทธ มีทางปฏิบัติเพื่อให้เกิด“**สัมมาสมาธิ**”ตามแบบของพุทธ ซึ่งไม่เหมือน“สมาธิ”สามัญทั่วไป

นี่ก็เป็น“ความเข้าใจไม่ถูกต้อง หรือเข้าใจผิดอย่างสำคัญ”ข้อที่ ๑ ความไม่ถูกต้องหรือความผิดอย่างสำคัญข้อที่ ๒ ก็คือ ไม่เข้าใจว่า“**สัมมาสมาธิ**”ได้จากการปฏิบัติ“องค์ทั้ง ๗”ของมรรค ไม่ใช่ได้จากการ“นั่งหลับตาแล้วเพ่งลมหายใจเป็นกสิณ”เหมือนกับ“สมาธิ”สามัญทั้งหลาย [ส่วน

การ“นั่งหลับตาทำสมาธิ”นั้น ในศาสนาพุทธก็รู้ และนับเป็นการปฏิบัติเสริมเพื่ออุปการะในการปฏิบัติ ซึ่งมีนัยสำคัญลึกซึ้งอย่างยิ่งอยู่อีกสำหรับ“สมาธิที่ได้จากการนั่งหลับตา”นี้ในเชิงของพุทธ หรือแม้แต่ในเชิงอื่นๆ]

เมื่อเข้าใจผิดดังกล่าวนี้ ตามประสาที่ตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลสจึงเกิดตะกตะก อยากรู้ได้เร็วๆ ลัดๆ เพราะความไม่รู้ ก็คิดว่า **ปฏิบัติ“ลัด”เอา** โดยมุ่งเข้าหา“สมาธิ”หรือ“อธิจิต”กันเลย หรือบ้างก็ลัดเข้าหา“อธิปัญญา”ไปโน่นเลยก็มี แล้วก็พากันหลงทางปฏิบัติ ไม่เป็นลำดับตาม“สิกขา ๓” (ไตรสิกขา) ของพระพุทธองค์ ซึ่งได้แก่“อริยศีลสิกขา-อธิจิตสิกขา-อธิปัญญาสิกขา”

ที่สุดก็เกิด“การแยกส่วน”ของการปฏิบัติ“สิกขา ๓”นี้ออกเป็นแต่ละส่วนไป เป็น..“ศีล”ก็เป็นส่วนหนึ่งต่างหากของการปฏิบัติ และอธิบายกันว่า ศีลขัดเกลาแต่กาย-วาจาเท่านั้นหรือศีลมีผลมีประโยชน์แค่ทางกาย-วาจาเท่านั้น อันขัดกับคำสอนของพระพุทธเจ้าใน“กัมมัตถยสูตร”(พระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ ข้อ ๑ และข้อ ๒๐๘) ถ้าจะได้ผลขึ้น“อธิจิต”ต้องไปทำสมาธิเอาต่างหาก อันได้แก่การไป“นั่งหลับตาฟังกลิณ”อย่างสมาธิสามัญทั่วไป ดังกล่าวแล้ว

จึงต่างพากันละเลย“ศีล” แล้วพุ่งเน้นไปว่า หากจะปฏิบัติบรรลุนิพพานกันจริงก็ต้องทำที่“จิต”ให้เกิด“อธิจิต” จึงเพี้ยนมาเข้าใจว่าการปฏิบัติธรรมก็คือ การทำ“สมาธิ” สำคัญที่“สมาธิ” และแถมกลายเป็นได้แต่“สมาธิสากล”หรือ“สมาธิสามัญ”ดังกล่าวแล้วเท่านั้นด้วย

แม้แต่“อธิปัญญา”ก็แยกส่วนไป กระทั่งพากันหลงผิดเข้าใจว่า ความรู้ในปริยัติมาก คือ“อธิปัญญา” ก็มี ความรอบรู้แค่ขั้นตรรกะเฉลี่ยวณฉลาด คือ“อธิปัญญา” ก็มี “ความนึกคิดในภวังค์ขณะนั่งเป็นสมาธิหลับตา” คือ“อธิปัญญา” ก็มี

หรือหลงผิดตีขลุมเอาอะไรอื่นๆอีกว่า เป็น“อธิปัญญา” ก็มี

ที่สำคัญคือ “ไตรสิกขา” (สิกขา ๓ คือ ศีล-สมาธิ-ปัญญา) ถูก “แยกส่วน” ไปเป็นการปฏิบัติกันคนละส่วน คนละงาน ไม่สัมพันธ์เป็นสมังคิกัน หรือไม่เป็น “ปฏิสัมพันธ์” เกื้อกูลแก่กันและกันอย่างสำคัญตามแบบฉบับของพุทธ ซึ่งเป็นปัจเจกการแก่กันและกัน ไม่แยกกัน

หรือบางกลุ่มก็พยายามมีทั้ง “ศีล” ทำทั้ง “สมาธิ” (สามัญ) พยายามสร้าง “ปัญญา” อีกด้วย แต่ก็ไม่ใช้ “อธิปัญญา” ที่เกิดเนื่องจากผลของไตรสิกขาที่สมบูรณ์แบบของ “สัมมาอาริยมรรค อันมีองค์ ๘”

“สมาธิ” ก็เป็น “สมาธิสามัญ” ตามสากล (ไม่ใช่ “สัมมาสมาธิ” ของพระพุทธเจ้า) บางคนเก่ง “สมาธิ” ในแง่ที่ตนฝึกฝนนี้อย่างยิ่งด้วยนะ

“ศีล” ก็ได้แค่ขัดเขตเวลากาย-วาจา เครื่องดีด้วยก็มี แต่ก็ยังเป็น “ศีลพหุตุปาทาน” ได้แต่ปฏิบัติตามจารีตประเพณีกันไป ไม่รู้สำนึก ไม่มีความรู้สึกรู้สา ไม่มีความสำนึก ไม่พ้น “อุปาทาน”

แม้จะมี “สัมมาทิฐิ” แล้ว พ้น “ศีลพหุตุปาทาน” ได้แล้ว แต่ปฏิบัติ ลุบลุบล่ำๆ จับๆ จดๆ (ปรามาส) ไม่พากเพียรเอาจริงเอาจัง จนบรรลุมรรคผล ก็คือ ไม่พ้น “ศีลพหุตปรามาส”

เมื่อเกิดการ “แยกสิกขา ๓” ออกไปจริง ผู้ไม่เข้าใจความจริง จึงอ่านจากพหุติถนัยที่ตนพอรวบรวมเอาได้บ้าง อ่านจากนัยสำคัญของแต่ละกลุ่มบ้าง การแบ่งแยกหรือแตกแยกออกเป็น ๓ กลุ่มก็เกิดขึ้น เป็น (๑) กลุ่ม “ศีล” (๒) กลุ่ม “สมาธิ” (๓) กลุ่ม “ปัญญา” ซึ่งท่านผู้รู้ก็มักจะจัดแบ่งกลุ่มนักปฏิบัติธรรมกัน ด้วยประการฉะนี้

เพราะฉะนั้น การปฏิบัติ “ไตรสิกขา” ที่แยกส่วน ดังกล่าวแล้ว จึงไม่มีผลเป็น “กัมมเนยะ” หรือ “กัมมัฏฐะ” ซึ่งหมายความว่า “ควรแก่การงาน” หรือ “เหมาะที่จะทำงานได้ดี” ซึ่งจะคล่องแคล่ว, ว่องไว, พริกพริ้ว, ชำนาญ เชี่ยวชาญ มีผลดี มีประสิทธิภาพสูง เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่คนจำนวน

มากได้จริง(พหุชนหิตายะ) เป็นไปเพื่อความสุขแก่คนจำนวนมากได้จริง (พหุชนสุขายะ) เป็นไปเพื่ออนุเคราะห์โลกได้แท้(โลกานุกัมปายะ)

หากปฏิบัติไม่ถูกต้องเป็น“สัมมา”ก็จะเป็น“ความไม่ใคร่ในการงาน ไม่คล่องในการงาน” หรือเกิด“ความเฉื่อย” เพราะเหตุ“จิตตเคลล์ญฺง” (จิตอาพาธ) หรือ“เจตโส สิ้นตตั้ง(จิตหดหู่ จิตไม่เอาถ่าน)”

เมื่อปฏิบัติอย่าง“มิจฉาทิฏฐิ”หรืออย่างไม่เข้าใจแจ้งชัด จึงไม่สามารถ เกิด“สัมมาสมาธิ” และไม่“ควรแก่การงาน”ไม่“เหมาะที่จะทำงานได้ดี”

สรุปก็คือ ไม่สามารถ“ทำงาน”ได้มากจนเป็นประโยชน์เพื่อเกื้อกูล แก่คนเป็นจำนวนมาก-เพื่อความสุขแก่คนจำนวนมาก นั่นเอง

“สัมมาสมาธิ”ของพุทธนี้ เป็น“สมาธิชนิดพิเศษ มีเฉพาะใน ศาสนาพุทธเท่านั้น”

เพราะไม่ใช่“สมาธิ”ที่ต่างก็เข้าใจว่า คือ สมาธิแบบนั่งหลับตาหรือเพ่ง กณิณสะกดจิตตนให้สงบเข้าสู่วัจค์ ซึ่งมักเรียกวิธีนี้กันในภาษาอังกฤษ ว่า meditation

แต่“สัมมาสมาธิ”นี้ ไม่ใช่สมาธิที่ได้จาก meditative “สัมมาสมาธิ” ไม่มีคำในภาษาอังกฤษที่จะมีความหมายตรง ถ้าจะใช้ภาษาอังกฤษก็คง ต้องใช้ทับศัพท์“สัมมาสมาธิ” นั่นเอง

“สัมมาสมาธิ”นี้เกิดจากผลของ“มรรค ทั้ง ๗”ที่เป็น“สัมมา” ศาสนาอื่นไม่มี“มรรคอันมีองค์ ๘”จึงไม่มี“สมาธิ”ชนิดที่เรียกว่า“สัมมาสมาธิ”อย่าง พุทธ

ทุกวันนี้บรรดาผู้รู้และอาจารย์ทั้งหลายต่างก็อธิบายกัน แยก“**ข้อที่ ๘**” (สัมมาสมาธิ)นี้ ไปเป็นการปฏิบัติต่างหากจาก“**มรรค ทั้ง ๗ องค์**” เพราะเข้าใจกันว่าหากจะทำตนให้มี“สมาธิ” ก็เข้าใจอย่างที่ลัทธิต่างๆ ต่างก็เข้าใจ เป็นสากลและพากันทำอยู่ทั่วไป แม้แต่ในชาวพุทธเองเกือบทั้งหมด

ซึ่งต่างก็เข้าใจกันว่า ถ้าขั้นที่ชื่อว่า“สมาธิ”แล้วละก็..ต้องเกิดจาก“การนั่งหลับตาทำเอา หรือสะกดจิตด้วยวิธีเพ่งเข้าสู่วงค์ ให้จิตสงบลง”

“สมาธิ”ตามที่คนทั่วไปรู้อันนั้น เกิดจากการปฏิบัติ“สะกดจิต” จะนั่งหลับตาสกดหรือแม้จะไม่นั่งก็ตาม ก็ล้วนในทำนองนี้ คือ ยังใช้วิธีเพ่งเข้าไปที่จุดกำหนดอะไรไว้สักอย่างหนึ่ง เพื่อสะกดจิตตนให้จิตรวมลงเป็น“เอกัคคตา”(concentration)

นี่คือ“สมาธิสากล”ใ้ใครๆก็รู้จักกันอยู่ทั่วไป

“สมาธิ”ที่ได้จากที่เข้าใจกันทั่วไปเป็นสากลคือ meditation นี้ หรือการทำจิตให้สงบได้ด้วยวิธีทำนองนี้ ไม่เหมือนกันกับสมาธิที่ได้จากการปฏิบัติ“มรรค อังค ๘” ซึ่ง“สัมมาสมาธิ”แบบนี้เมื่อปฏิบัติ“มรรค ทั้ง ๗ องค์”อย่างถูกต้องเป็น“สัมมา”จริงๆ จึงจะเกิดมรรคผลสั่งสมลงเป็น“สัมมาสมาธิ”

“สัมมาสมาธิ”เกิดจากการปฏิบัติ“องค์ ทั้ง ๗”ได้อย่างเป็น“สัมมา” [ผู้สนใจโปรดศึกษา“มหาจิตตาริสกสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔] เมื่อจิตเป็น“อธิจิต” สูงขึ้นตามลำดับที่เรียกได้ว่า “สมาธิ” ตั้งแต่“ขณิกสมาธิ”แล้วเจริญสูงขึ้นเป็น“อุปจารสมาธิ” จนที่สุดสูงเป็น“อัปปนาสมาธิ”จิตเจริญถึงขั้น“เอกัคคตา”(ความมีจิตแน่วแน่อยู่ในอารมณ์เดียว) ต่างก็เรียกว่า “สัมมาสมาธิ”ตามลำดับของ “ขณิกสมาธิ(สมาธิทำได้แค่สั้นๆ)-อุปจารสมาธิ(สมาธิที่ทำได้ดีกว่าขณิกะขึ้นไปจนใกล้ผลสูงสุด)-อัปปนาสมาธิ”(สมาธิที่ดีแล้วมันคงสูงสุดสมบูรณ์)นั้นๆทั้งนั้น

และ“ความมีจิตแน่วแน่อยู่ในอารมณ์เดียว”หรือ“เอกัคคตา”(concentration)ในแบบ“สัมมาสมาธิ”นี้จะมีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สูงส่งในสมรรถนะวิจิตรเยี่ยมคุณค่าให้ประโยชน์ใน“การทำงาน”สร้างสรรค์เศรษฐกิจอยู่ในชีวิตประจำวันได้ดีได้มากอย่างมีทักษะยิ่งกว่า“สมาธิ”ทั่วไปสามัญ เป็นไหนๆ

จึงเป็น“สมาธิ”ที่ไม่เหมือนสมาธิสามัญที่ทั่วๆไปรู้กันแพร่หลาย เพราะวิธีปฏิบัติจนได้“สัมมาสมาธิ”ก็ไม่เหมือนกัน เนื้อหาของ“เอกัคคตารมณ”

ที่ได้จึงพิเศษและวิเศษไม่เหมือนกัน

ถาม : ผมเข้าใจข้อนั้นแล้ว ผมอยากเรียนถามว่า ใน ๗ ข้อแรก นั้น มีคำพูด หรือมีข้อที่เกี่ยวกับการงานอยู่หรือไม่..ใน ๗ ข้อ

ตอบ : มีซี...ถ้าเข้าใจคำว่า “การงาน”

ทฤษฎีที่ถูกต้องที่สุดนั้น ในหลักปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุอาริยสังขันธ์ ประเสริฐถึงที่สุด คือนิพพานได้แท้ๆของพุทธนี้แหละ มี“คำพูด”สำคัญที่ พระพุทธเจ้าทรงสอนหรือตรัสระบุไว้ครบครันชัดเจน ซึ่งต้องปฏิบัติให้ถูก

ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำตรัสของพระพุทธเจ้าในหลักทั้ง ๗ ทั้ง ๘ นี้ คือ **ปฏิบัติอย่างไม่มี“การงาน”ต่างหาก** ที่ผิดทางปฏิบัติอันประเสริฐ(มรรค อาริยสังข) หากปฏิบัติไม่เข้าหลักดังกล่าว ก็ย่อมจะไม่บรรลุธรรมของ พระพุทธเจ้าตามอย่างที่พระพุทธเจ้าพาทำพาเป็น “ผล”ก็ย่อมจะไม่ได้ ไม่เป็นตามแบบของพุทธ หรือไม่มี“การงาน”ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสังคมต่อโลกแน่ๆ

กล่าวคือ ผู้ที่ชื่อว่า บรรลุธรรมนั้น ก็จะไม่เป็นประโยชน์แก่สังคม หรือไม่เป็นประโยชน์แก่อกุลผู้คนได้เป็นจำนวนมาก ดังที่พระพุทธเจ้าได้ ตรัสเป็น“คำพูด”ไว้อย่างมีหลักฐานระบุยืนยันชัดว่า “พหูชนหิตายะ พหูชนสุขายะ โลกานุกัมปายะ”

ซึ่ง“พหูชนหิตายะ”หมายความว่า เป็นประโยชน์แก่อกุลผู้คนได้จำนวนมาก และ“พหูชนสุขายะ” ก็หมายความว่า เป็นความสุขแก่ผู้คนได้จำนวนมาก คำสุดท้าย“โลกานุกัมปายะ”นั้น หมายความว่าถึงขนาดกล่าวได้ว่า อนุเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้คนทั้งโลกทีเดียว

เมื่อเข้าใจผิดเพี้ยนและปฏิบัติผิดเพี้ยนไปจากทฤษฎีของพระพุทธเจ้า “ผล”ของการปฏิบัติที่ได้ ก็ย่อมได้บรรลุตาม**หลักที่ผิดที่เพี้ยนไป**นั้นๆ ซึ่งมีให้เห็นปรากฏอยู่มากมายเต็มสังคมพุทธทุกวันนี้

“ผล”ที่ว่านั่นก็คือ ต่างเชื่อกันอย่างหลงๆว่า ผู้ที่ได้รับ“ผล”นั้น ท่านเป็นพระอริยะหรือเป็นผู้บรรลุนิพพานในวงการศาสนาพุทธ ทุกวันนี้มันยิ่งยกย่องยิ่งนับกันว่าเป็นอริยะสูงเท่าใดๆ ยิ่งเป็นคน“ไม่มีงาน”หรือยิ่ง“เอางานเอาภาระสังคมน้อยลงๆ”เท่านั้นๆ

กลายเป็นคนเอาแต่หนึ่งๆหยุดๆสงบๆ แบบทิ้งสังคม ไม่รับรู้บ้านเมือง ไม่นำพากับคนส่วนใหญ่ของสังคมที่เขามีทุกข์กันหนักหนายิ่งขึ้นๆ เอาแต่เสียบ-นั่ง-วางเฉย วางทิ้งสังคมไปเลยเอามากๆแบบพาซื้อมะลื้อที่ถือ ลดคิด ลดนึก-ลดพูดลดจา-ลดบทบาท-ลดการกระทำหรือ**ลดการงาน** ยิ่งเรื่องอาชีพยิ่งถือว่าไม่มี หรือไม่ทำงานทำการเป็นการสร้างสรรค์อะไรเอาเลย เอาแต่อยู่กับจิตสงบ ไม่วุ่นวายกับใคร ไม่ก่อเรื่องอะไรเลย จึงเห็นได้ง่ายมาก ว่าเป็น“ผู้หยุด”หรือ“ผู้สงบ”ชัด ด้วยรูปธรรมต่างๆเพียงเท่านั้นเอง แล้วก็ถือเอาท่านั้นแหละว่า เป็นดรชนที่ชี้ค่าความเป็นผู้หลุดพ้น

จึงไม่เข้าข่าย“พหุชนหิตายะ-พหุชนสุขายะ-โลกานุกัมปายะ” หรือไม่เข้าข่ายตามสาระที่ว่า เป็นประโยชน์แก่อุทิศผู้คนได้จำนวนมาก -เป็นความสุขแก่ผู้คนได้จำนวนมาก -อนุเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้คนทั้งโลก ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสหรือทรงมี“คำพูด”ไว้เลย

จิตวิญญานที่ฝึกผิดทางเช่นนี้ จึงกลายเป็น“จิตตเคลลัญญ”ซึ่งเป็น“จิตที่ถือว่าป่วยหรือจิตอ่อนแอเนือยเนือย” หรือ“เจตโส สิ้นตตั้ง”ซึ่งเป็นจิตหลบลี้งการงาน หลบลี้งหนีสังคม หนีสุดโต่งไปสู่ภพหนึ่งภพเวียนภพที่หยุดอย่างพาซื้อเลยเถิด กลายเป็นคนไม่มีการงาน ไม่มีประโยชน์

เพราะไม่ได้ปฏิบัติตามหลัก“**สัมมาอาริยมรรค อันมีองค์ ๘**” หรือ“สมาธิ”ที่ได้นั้น ไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติ“มรรค ทั้ง ๗ องค์”นั่นเอง

“มรรคทั้ง ๗ องค์”นั้นมีอะไรบ้าง ได้แก่ **สัมมาทิฐิ-สัมมาสังกัปปะ-สัมมาวาจา-สัมมากัมมันตะ-สัมมาอาชีวะ-สัมมาวายามะ-สัมมาสติ** ส่วนองค์ที่ ๘ นั้นคือ **สัมมาสมาธิ** ซึ่งเป็นผลเกิดจากการปฏิบัติ“มรรค

ทั้ง ๗ องค์” สัมสมลงเป็น“สัมมาสมาธิ” มีใช้ผลที่เกิดจากการนั่งหลับตา
สะกดจิตแบบ“สมาธิ”สามัญทั่วไป

หากปฏิบัติอย่างถูกต้องได้ผลที่เรียกว่า“สัมมา”ในหลักทั้ง ๗ ข้อต้น
นั้น ก็จะได้“สัมมาสมาธิ”เกิดเป็นผลตามมาในแบบของพุทธ คือเป็น
สมาธิที่มี“การงาน”ในตัว อยู่กับชีวิตประจำวันของคนที่มีอิริยาบถปกติ ทั้ง
ในขณะติดอยู่ทุกเวลาก็พยายามทำการปฏิบัติสมาธิ(ละมิจฉาสังกับปะให้เป็น
สัมมาสังกับปะ) ทั้งในขณะพุดอยู่ทุกเวลาก็พยายามทำการปฏิบัติสมาธิ
(ละมิจฉาวาจาให้เป็นสัมมาวาจา) ทั้งในขณะที่ทำการงานใดๆอยู่ทุกเวลาก็
พยายามทำการปฏิบัติสมาธิ(ละมิจฉากัมมันตะให้เป็นสัมมากัมมันตะ) ทั้งประกอบ
อาชีพอยู่แท้ๆ ทุกเวลาก็พยายามทำการปฏิบัติสมาธิ(ละมิจฉาอาชีวะให้เป็น
สัมมาอาชีวะ)

จึงเป็นสมาธิที่มีกรรมกิริยามีการงานอย่างเหมาะสม(กัมมเนยะ,กัมมัญญา)
หรือเป็นสมาธิที่สามารถทำงานไปพร้อมกับ“สร้างสมาธิ”ให้เจริญยิ่งขึ้นได้
ในขณะที่มีอิริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ หรือสร้างสมาธิให้เจริญยิ่งขึ้นได้
ในขณะที่“ทำงานการทำอาชีพทั้งทางกายกรรม-วจีกรรม-มโนกรรม”นั้นแหละ

ไม่ใช่เพียงได้สมาธิแต่เฉพาะในขณะนั่งหลับตานิ่งๆอยู่ และต่อให้นั่ง
แน่นแน่นแข็งทื่อ ใครจะจับเข่าอย่างไรก็ไม่รู้ตัว มีสมาธิเก่งปานนั้นก็ตาม
หรือขยับกายนิดก็สมาธิเคลื่อน ลืมตาเห็นรูปหน่อยก็สมาธิเคลื่อน ได้ยิน
เสียงดังนิดดังหน่อยก็สมาธิเคลื่อน กลายเป็นคนที่มีสมาธิได้ก็แต่ใน
สภาพภวังค์เท่านั้น **แถมเสพติดสมาธิชนิดนี้**เป็น“ภวภพ” ผู้เสพติดก็ไม่รู้ตัว
กันเลยเสียอีกแล้วก็ต้องจมอยู่แต่กับสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีรูปเสียง
กลิ่นรสสัมผัส ที่ที่สงบสงัด จึงจะอยู่ได้ แต่ถ้าจะอยู่ในสิ่งแวดล้อม
เช่นเดียวกับสังคมสามัญธรรมดาส่วนใหญ่ของโลกเขาเป็นเขาอยู่กันก็อยู่ไม่ได้
ทนฝืนอยู่กับมวลมนุษยที่เขามีโลกธรรม มีกิจการสารพัดก็ไม่ได้ และ

แล้วก็หลงใหลติดยึดอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีแสงสีเสียงแบบโลกีย์เขา
ปรุจแตกต่างกัน จึงจะอยู่ได้ **จิตใจที่ปฏิบัติได้สมาธิแบบนี้ เป็นสมาธิที่
ไม่สามารถ“อยู่เหนือสังคมโลกีย์ หรือจิตยังไม่นับว่าอยู่เหนือโลกธรรม
ได้แท้”** [ไม่ใช่“โลกตรจิต” จิตยังเป็น“โลกียจิต”อยู่]

ได้แต่อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เงียบๆ อยู่ในที่ห่างจากเรื่องราวของชาวโลกีย์
ไม่มีการทำงาน เช่น อยู่กับปากกับเขาที่เงียบ ไม่มีแสงสีเสียง หรือหนีห่างชนิด
ไม่ให้รู้ไม่เห็นความเป็น..ลาม ยศ สรรเสริญ โลกียสุข หรือหนีให้ห่าง
“โลกธรรม” ด้วยการพรากทางกาย แล้วก็กำหนดเรียกกันว่า อยู่กับ
“ธรรมชาติ” แต่แล้วก็เสพติด“ธรรมชาติ”อย่างถอนตัวไม่ขึ้น จมติด“ภพ”
สุดโต่งกันอยู่เท่านี้ โดยไม่รู้ตัวว่า“ตนเองหลงเสพหลงติดอะไร?”

ซึ่งผิดหลักอันเป็น“มงคล”(เหตุที่นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง)ในมงคลสูตร
ข้อที่ว่า“บุญจัสสะ โลกธัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ น กัมปติ” ซึ่งหมายความว่า
แม้จะถูกกระเทาะกระเทือนด้วยโลกธรรมอยู่เท่าๆ จิตของผู้นั้นก็ไม่วุ่นไหว
แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า คนผู้**ไม่“สุดโต่ง”** ไม่หลงติดป่าเขา ติดที่เงียบ
ที่สงบดังที่กล่าวนี้แล้ว กลับมาหลง**“สุดโต่ง”**อีกชั่วหนึ่งหรือกณะ หมาย
ถึงว่า เมื่อไม่“สุดโต่ง”ในการติดป่าติดเขา ก็เลยมาหลงสุดโต่ง จมอยู่แต่ใน
โลกธรรม โดยละไม่เป็น ปล่อยไม่ได้ เพราะหลงเสพลาม ยศ สรรเสริญ
โลกียสุข เป็นชาวบ้านที่หลงยึดติดชนิด**“ไม่มีสัมมาสมาธิ”**

กล่าวคือ ปล่อยวาง“ในภายใน”ชนิดมีประสิทธิผลของ“สัมมาสมาธิ”
จนถึงขั้นดับกิเลสที่เกิดจากลามจากยศจากสรรเสริญจากโลกียสุข **ก็ไม่ได้**
นั่นเอง

และคนชนิดนี้หากให้ไปอยู่ในที่ที่ไม่มีรสสัมผัสของลาม ยศ สรรเสริญ
หรือรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสนอก สัมผัสใน แบบโลกียะทั้งปวงจริงๆ
ก็ทนไม่ได้อีก [มีบ้างบางคนชอบในระยะแรก-ทนได้ชั่วคราว แต่พอนานเข้าก็ทนไม่ได้]

มีนัยละเอียดอื่น ๆ เยอะแยะ คือมีกันหลายแบบ ไม่ใช่ชนิดสุดโต่ง
ซัดๆตามรูปดังกล่าวนี้ก็มี อีกพวกอื่นที่มีการนำเอาวิธี“นั่งหลับตาสมาธิ”
มาเป็นเครื่องอ้าง แล้วก็พากันเสพความสงบจาก“สมาธิ”ที่ได้ตามแบบของ
สมาธิชนิดนี้เพิ่มเข้าไปเสียด้วย ทั้งๆที่ยังติด“โลกธรรม”(ลาภ ยศ สรรเสริญ
สุข)อยู่ไม่ถอดถอนนั้นแหละ แล้วเพิ่มฝึก“นั่งหลับตาสมาธิ”ขึ้นมาเสพติด
แถมอีก [ที่จริงสมาธิชนิดนี้เป็นวิธีทำ“เจโตสมถะ”ที่มีอุปการะมากเหมือนกันใน
การปฏิบัติธรรม หากเข้าใจอย่างสัมมาทิฐิ]

ผู้ที่ยังหลงยึดหลงติดวัตถุรูป แล้วก็หลงเสพเป็นเราเป็นของเราอยู่นั้น
เป็น“อัตตา”ชนิดหนึ่ง เรียกว่า“โอฬาริกอัตตา” เช่น หลงยึดว่าเงินทอง
เป็นเรา เป็นของเรา เพชรนิลจินดาเป็นเรา เป็นของเรา บ้านที่ดินไร่นา
เป็นเรา เป็นของเรา แม้แต่หลงยึดหลงติดว่า ลูกก็ดีเมียก็ดีเป็นเรา
เป็นของเรา เป็นต้น แล้วก็หลงเสพ เป็นสุขเป็นทุกข์อยู่กับสิ่งเหล่านั้น
นี่คือผู้ยังหลง“อัตตา”ชนิดใหญ่หายาบ

ส่วนพวกที่พากันนั่งสมาธิแล้วก็“ปั้นรูปที่สำเร็จด้วยจิต”ขึ้นมาหลงมายึด
เช่น ปั้นพระพุทธรูปเจ้าขึ้นมาเป็นรูปจนสำเร็จตามที่ตนเองมีอุปาทานในภวังค์
แล้วก็หลงไหลได้ปลื้มปีติสุขกับรูปที่ปั้นจนสำเร็จในจิตนี้กัน หรือไม่ก็เป็น
รูปสวรรค์รูปนรกรูปผีรูปเทวดารูปคนนั้นคนนี่รูปบ้านรูปเมืองรูปสิ่งของ
ต่างๆขึ้นมาหลง จิตที่หลง“รูปที่สำเร็จด้วยจิต”ดังกล่าวนี้ พระพุทธเจ้า
ตรัสเรียกว่า“มโนเมยอัตตา” แม้จะไม่นั่งสมาธิปั้นกันใภวังค์ ก็สามารถ
หลงกันได้โดยปั้นกันขึ้นเป็นตัวเป็นตนแม้ในขณะตื่นๆอยู่ก็เห็นเป็นรูปเป็นร่าง
ทั้งๆที่ไม่มีของจริง เช่น เห็นรูปอาจารย์ลอยอยู่บนท้องฟ้า เห็นผีหลอก
เห็นรูปอย่างนั้นอย่างนี้ ได้ยินเสียงทั้งๆที่ไม่มีเสียงจริง เช่น ได้ยินเสียง
ร้องไหยหวน ได้ยินเสียงพูด ฯลฯ ได้กลิ่นทั้งๆที่ไม่มีกลิ่นจริง เช่น
กลิ่นรูป กลิ่นดอกไม้ กลิ่นหอม กลิ่นเหม็น ฯลฯ แม้แต่สัมผัสแตะต้อง

ลูปคำจับต้องเหมือนมีตัวมีตนจริงทั้งๆที่ไม่มีตัวตนจริง เช่น ผู้ที่สมสู่อยู่กับนางไม้นางตานี เป็นต้น เหล่านี้ล้วนคือ “มโนมยอัตตา” หรือ “รูปที่สำเร็จด้วยจิต” อันเกิดเพราะอุปาทานทั้งสิ้น

“อัตตา” ที่ ๓ ก็ขึ้นอารมณ์ที่เป็นอาการทางใจเพียงเอาความรู้สึกกับอารมณ์ขึ้นมายึดมาติดมาเสพ เช่น ความอร่อย ความสนุก อัสสาทะต่างๆ ฯลฯ หรือแค่ความคิดความเห็นความรู้ความเชื่อ การเอาแต่ใจตัว ซึ่งเป็นสภาพอรูปที่ไม่ถึงกับมีรูปร่างเหมือน “มโนมยอัตตา” แต่เขาก็หลงยึดหลงติดหลงเสพอยู่จริงๆ อัตตาชั้น “อรูป” นี้ พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า “อรูปอัตตา”

คนที่ไม่ได้ศึกษาความเป็น “อัตตา” ก็จะหลอกกันเสพติดอยู่กับ “อัตตา” ทั้ง ๓ แบบ หรือแต่ละแบบพวกนี้แหละ ต่างแบบต่างชนิดกันไป

ซึ่งผู้ไม่ได้เรียนรู้ “อัตตา” ก็จะไม่รู้จัก “ความยึดความหลงเสพ-หลงติด” ทั้ง “รูป” ทั้ง “อรูป” ต่างๆ เหล่านี้ อันมากมายเยอะเยอะอธิบายไม่ไหว

แม้แต่การเสพติดทั้ง “ความสงบในสมาธิ” เสพติดทั้ง “รูปที่สำเร็จด้วยจิต” แถมยังทั้งหลงเสพติด “สมาธิในวัจค์” และทั้งหลงเสพติดลาภ ยศ สรรเสริญ โลกีย์สุขด้วยเต็มสภาพทั้ง “กามภพ-ภวภพ” เลยทีเดียว

การศึกษาดรรชนีปฏิบัติธรรมะในแบบดังกล่าวมาคร่าวๆ นี้ จะไม่มีโอกาสได้รู้จัก “วิภวภพ” และ “วิภวตัณหา” ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนาเป็นอันขาด เนื่องจากผู้นั้นจะไม่รู้แจ้งเข้าใจในสภาพของ “ภพ” ดีพอ ตั้งแต่ “กามภพ” ไปทีเดียว และยังจะไม่รู้เท่าทันใน “ภวภพ” เพราะจะจมลงไป ใน “ภวภพ” หลงเสพติดใน “ภวภพ” ดิ่งดำลึกลงหนักขึ้นจนถึง “อรูปภพ” ที่ยังก็คือ “ภวภพ” ลักษณะหนึ่งนั่นเอง ยังหาใช่ “วิภวภพ” แต่อย่างใดไม่

ดังนั้น ผู้ที่หลงเสพก่อนมาทาง “ภวภพ” ก็จะเอาแต่หยุดเอาแต่หนีลังคมหนีการปรุงแต่งแบบโลกีย์ ไปจมอยู่กับความสงบความนิ่งความอยู่ว่างๆ ไม่ทำงานอะไร

ส่วนผู้ที่หลงเสฟก่อนมาทาง“กามภพ”ก็จะทำงานอยู่กับโลกธรรมที่เป็นลาภยศสรรเสริญโลภียสุข แม้แต่นักบวชบางคนบางพวกรวมตัวกันขยันทำงานแข่งกับชาวคฤหัสถ์ ซึ่งมีลาภยศสรรเสริญโลภียสุขไม่น้อยหน้าชาวฆราวาสเขาทีเดียว เพราะผู้ขึ้นชื่อว่า อาศัยอยู่ในรูปของศาสนา อาศัยความเป็นพระ ก็จะได้เปรียบอยู่หลายนัย เนื่องจาก“วัฒนธรรมแห่งศรัทธา” ตามสัญญาประชาคมบ้าง อุปาทานต่างๆที่ลืกลบบ้าง โมหะบ้าง ซึ่งล้วนยังอวิชชากันอยู่

ถาม : คำว่า“ทำงาน”นั้น พ่อท่านมิได้หมายเจาะจงไปเฉพาะการใช้แรงงานทางกายเท่านั้นใช่หรือไม่ เมื่อคำว่าการทำงาน เป็นผลมาจากองค์ทั้ง ๗ ของมรรค แสดงว่าไม่ใช่การทำงานที่หมายเอาแต่การใช้กำลังกายลงไปทำงาน ซึ่งเป็นเพียงรูปธรรมเท่านั้น

ตอบ : ต้องมีจิตวิญญาณร่วมด้วยอย่างสำคัญยิ่ง ต้องมีการตริตริกนึกคิด พินิจพิจารณาวิจยวิจารณ์วินิจฉัยเลือกเฟ้นตัดสินฝึกฝนตั้งแต่ในภาค“สังกัปปะ” ต้องพากเพียรให้สู“สัมมา”รู้แจ้งใน“ตักกะ-วัตักกะ-สังกัปปะ และสังขาร” สร้างความแว่วไวเป็นไหวพริบปฏิภาณชาญฉลาด ทั้งปรับจิตปรุ่ใจ ให้ลดละหรือเพิ่มได้โดยง่ายตายคล่องตัวชนิดเหมาะสมแก่การงานที่ทำ (มี“มุกุฏตะ-กัมมณีเยะ”) และมีทั้งความเป็นสมณะของจิต ทั้งไม่หวั่นไหว ทั้งแข็งแกร่งมั่นคงแน่วแน่ถึงขั้น“อัปปนา-พยุปปนา-เจตโส อภินิโรปนา” (มี“ฐีตะ-อเนญชา”)

[ผู้ปฏิบัติที่สามารถปรับจิตปรุ่ใจจาก“มิจฉาสังกัปปะ”เจริญขึ้นสู“สัมมาสังกัปปะ”ได้จริง ก็ต้องสามารถรู้ถึง จิต-เจตสิกกระดับ ตักกะ-วัตักกะ-สังกัปปะ-อัปปนา-พยุปปนา-เจตโส อภินิโรปนา-วจีสังขาร ซึ่งเป็นองค์ธรรม ๗ ลักษณะของ“สัมมาสังกัปปะ” และสามารถรู้สภาพของ มุกุฏตะ-กัมมณีเยะ-ฐีตะ-อเนญชัปปัตตะ ซึ่งเป็นเนื้อหา ๔ ลักษณะของ“ฉาน”ด้วย]

โดยเฉพาะ ใน“มรรค ทั้ง ๗ องค์”ที่ต้องปฏิบัติเป็นปฏิสัมพันธ์กัน ทั้งหมดนั้น“กัมมันตะ”และ“อาชีวะ”มันก็เป็น“คำพูด”ที่หมายถึง“การทำงาน” อยู่ใต้ง่ายอยู่แล้ว

สรุปก็คือ พร้อมไปกับการทำงาน จิตวิญญาณต้องมีทั้งความสามารถ ทาง“สมณะ”และทาง“ปัญญา”ทำงานร่วมกันอยู่ จิตวิญญาณจึงเป็นตัว สำคัญมาก ที่จะ“ทำงาน” ทั้งทางกาย-วาจา-ใจ ในอาชีพ หรือในกิจกรรม- พิธีกรรม-พฤติกรรมของชีวิตประจำวัน

• **สังฆกรรม-สร้างอิทธิพล**

ถาม : *ผมอยากจะย้อนกลับไปสู่ชีวิตของท่านก่อนที่จะมาบวช เมื่อท่านเป็นวัยรุ่นนั้นผมเข้าใจว่า ท่านเคยอยู่ในกรุงเทพฯ ท่าน เคยมีอาชีพในกาเร่ขายของ เป็นพ่อค้าเหินถน*

ตอบ : อาตมาเคยเดินเร่ขาย หาบเร่ขายของต่างๆมาตั้งแต่อยู่ ต่างจังหวัดแล้ว ตั้งแต่เด็กยังไม่วัยรุ่นด้วยซ้ำอายุแค่ ๘-๙ ขวบก็ทำแล้ว เร่ขายของก็เอา อาสารับจ้างแบกกระเป๋า แบกชะลอมใส่ของของคน เดินทางตามสถานีรถไฟ พาไปส่งบ้าน ส่งพักโรงแรมก็เอา

เมื่อมาเรียนต่อในกรุงเทพฯ พอฐานะทางบ้านตกต่ำแม่ไม่มีเงิน ส่งเสีย ต้องออกจากหอพัก เลยต้องทำกันจริงจัง ต้องช่วยตนเอง ก็เป็น เด็กเร่ขายหนังสือเล่ม เร่ขายหนังสือพิมพ์ ขายหนังสือเพลง ตามตลาดนัด ตามหน้าโรงหนัง

แต่ก่อนนี้ยังไม่ค่อยมีใครเดินเร่ขายของพวกนี้ไปตามถนน และยัง ไม่เห็นมีเด็กอื่นๆทำสักกี่คนโดยเฉพาะเดินเร่ขายทั่วไปไกลๆเหมือนอาตมาทำ เด็กอื่นที่ขายก็ขายกันอยู่เฉพาะที่เฉพาะแห่ง เช่น ขายสูจิบัตร หน้าโรงหนัง เท่านั้น หรือไม่กี่เดินเร่ขายในตลาดนัด ที่จะขายเดินเร่ร้อนจากสามแยก

ถึงเฉลิมกรุง เลยไปถึงวังสราญรมย์และไปถึงสนามหลวง อย่างนี้อาตมาว่า
อาตมาทำ และไม่เห็นมีเด็กอื่นทำในยุคนั้น อย่างที่อาตมาทำ มันแปลกจาก
ที่เขาทำ ต่อมาภายหลังจึงมีเด็กอื่นๆทำอย่างที่อาตมาทำบ้าง แต่ทุกวันนี้
ไม่ต้องพูดถึง มีทุกรูปแบบ ยิ่งกว่าอาตมาทำเสียอีก ทำจนถึงกับเกาะกะ
ยุ่มยามในถนนมากมายวุ่นวายไปหมด

ถาม : มีบทเรียนอะไรที่ท่านได้จากชีวิตในตอนนั้นบ้างหรือไม่

ตอบ : อาตมาคิดว่าอาตมาได้แน่นอน แล้วมันก็เป็นของตนเองด้วย
ที่จริงการทำอย่างนี้ตั้งแต่เด็กๆที่อยู่ต่างจังหวัดนั้น น้องๆของอาตมาแท้ๆ
ก็ไม่เห็นเขาชอบทำเหมือนอาตมา เคี้ยวเข็ญเขาทำเขายังไม่ค่อยจะทำเลย
ทำตามบ้างแต่ไม่เอาถ่าน ไม่นานก็ไม่เอาแล้ว ส่วนอาตมารู้สึกชอบ ทำ
เพราะชอบทำ เต็มใจทำ รู้สึกว่าเราได้ทำอะไรอะไรทำอะไรในชีวิตตั้งเยอะเยอะ
ได้ทำอะไรมากกว่าเด็กอื่นๆเขาทำ เป็นอะไรยิ่งกว่าที่เด็กขนาดเราเขาไม่ยอม
เป็นกัน แถมได้เงินเองไม่ต้องขอแม่ด้วย เท่าที่รู้สึกเล็กๆ แม่ตอนเด็กก็รู้สึก
อยู่เหมือนกันว่า “ทำไมเด็กอื่นเขาไม่ชอบทำ โดยเฉพาะเด็กที่มีฐานะดีๆ”

ที่จริงตอนอยู่ต่างจังหวัดเมื่ออาตมายังเด็กๆนั้นพ่อแม่อาตมามีฐานะดี
นะ ฐานะดีขั้นแถวหน้าที่เดียวในอำเภอนั้น อาตมาไปทำอย่างนั้นก็ยัง
รู้สึกว่าตนเองแปลกจากเด็กฐานะดีคนอื่นๆเขาเลย เด็กฐานะดีอื่นๆไม่เห็น
มีใครเขาทำ ยิ่งอาตมาไปรับจ้างแบกของเป็นเด็กกูลีนนั้นยิ่งรู้สึกชัด แต่
อาตมารู้สึกภูมิใจเล็กๆจริงๆที่ได้ทำ ไม่เคยอายเลย รู้สึกแปลกใจด้วยซ้ำ
เมื่อมีคนถามว่า “ไปทำทำไม?” อาตมายังงงๆในใจเลยว่า *เฮ้! มันดีออก..*
ทำไมจึงจะต้องไม่ทำ ทำไมต้องถามอย่างนั้น?

ถาม : ผู้ที่ไม่ทำ เพราะเกียจคร้านหรือเปล่า

ตอบ : อาตมาว่ามันมากกว่าคำว่าเกียจคร้านอีกหลายอย่างนะ

ถาม : ผมอยากจะเรียนถามถึงผู้ที่ท่านคิดว่ามีอิทธิพลต่อท่าน ทั้งในแง่ที่เป็นตัวตนจริงๆ หรือที่ท่านได้จากการเรียนรู้

ตอบ : ไม่มีนะ อิทธิพลในด้านไหนละ

ถาม : มันเป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่หรือ ที่ตอนเด็กแล้วก็เริ่มสร้างบุคลิกหรือความเป็นตัวตนของตัวเองนั้น ก็อาจจะต้องมีต้นแบบ มีตัวแบบให้เห็น อาจจะเป็นคนจริงๆในชีวิตจริง อาจจะเป็นพ่อแม่หรือว่าลุง หรือว่าเพื่อนบ้าน หรือว่าที่ได้จากการเรียนรู้ อย่างเช่นบางคนที่อาจจะได้รับอิทธิพลของค่านี้อย่างนี้เป็นต้น สำหรับท่าน...

ตอบ : ไม่มีเด่นๆ ไม่มีที่จำเพาะว่าคนไหนเด่น เป็นฮีโร่ในหัวใจ ไม่มีรู้สึกแต่ว่าเห็นอะไรที่เราว่า“มันดีนี่อย่างนี้”..ก็เอา ก็ทำ เห็นอะไรดีก็เข้าใจเอาเองว่าดี ไม่จำเพาะบุคคล อะไรดีเราก็เอาดีอันนั้น ทำดีนั้น เมื่อเห็นว่าควรทำอันนี้เราชอบหรือทำได้ เราก็ทำอันนั้นเอาเองเลย ไม่ถือว่าตามอย่างใครเฉพาะตัว แต่เห็นผู้ที่เขาทำดีนั้นๆก็รู้ว่าเขาดี ก็ชอบเขาอยู่แต่ไม่รู้ลึกลงไปจิตใจใครเป็นฮีโร่ และจะต้องไปขอเรียนรู้ตามเขาเพื่อถอดแบบที่เขาเป็น หรือเข้าไปขอเป็นลูกศิษย์เขาอย่างปักอกปักใจ เห็นอะไรดีของใครที่เขาทำก็พอรู้ว่าเราชอบอันนั้นก็ขอเรียนตามบ้างแล้วมาทำเอาเองเลย ไม่คิดจะเรียนอย่างถอดแบบ เพราะเห็นคนดีมีหลายอย่างหลายคนมากมาย ดีอีกหลายอย่างเราไม่ชอบเราก็ไม่เอา อย่างไหนเราชอบ เราก็ทำอย่างนั้นๆให้มากๆ แล้วเราก็ทำดีหลายๆดีให้สมบูรณ์ เราก็เป็นมันก็เป็นของเรา จึงไม่รู้ลึกลงไปได้รับ“อิทธิพล”จากคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

ถาม : ถ้าอย่างนั้นแสดงว่า ท่านคิดว่าอิทธิพลที่ดี ก็คือชีวิตในชาติก่อนๆ อย่างนั้นหรือ ถ้าเพื่อไม่เห็นว่าเป็นตัวอย่าง

ตอบ : ถูกต้อง จริงๆแล้วคนเรานี้กว่าจะเป็นอะไรได้ง่ายๆนั้น มันต้องมี“**อิทธิพล**”ของตนในตนอยู่แล้ว หรือใครจะรับ“**อิทธิพลอันใด**”จากใครได้ง่ายๆ ตนต้องมี“**อันนั้น**”ในตนก่อนแล้วจนเป็น“**อิทธิพล**”ในตน ซึ่งหมายความว่า“**อำนาจที่แฝงอยู่ในบุคคลนั้น**” ยิ่งผู้ใด“**มีอิทธิพลนั้นๆในตน**”ถ้ามีในตนมากก็ยิ่งรับง่ายรับได้ไว ได้เก่ง แต่ถ้าผู้นั้นไม่มี“**อิทธิพล**”นั้นในตน”หรือไม่มี“**อันนั้น**”ในตนมากพอ หากจะรับ“**อิทธิพล**”นั้นจากผู้มี“**อิทธิพล**”อื่นมาใส่ตน ตนก็ต้องพากเพียรเรียนตาม หรือต้องหัดต้องฝึกฝนรับมาจากผู้ที่มี“**อิทธิพล**”นั้นๆมากกว่าที่“**ตัวเรามี**”นั่นเองจึงจะได้ และจะได้ก็ยาก หรือจะได้นั้นกว่าผู้ที่มี“**อิทธิพลในตน**”ดังกล่าวแล้ว

ดังนั้น เรื่องของ“**อิทธิพลที่ดี**” ก็คือ **ชีวิตในชาติก่อนๆ**ตามที่คุณสาวเว็ดถามนี้ จึงเป็นเรื่องที่จะต้องค่อยๆอธิบาย จึงจะเข้าใจได้ชัดเจน

เรามาดั้งต้นกันที่คำว่า“**อิทธิพล**”กันก่อนว่า มันหมายความว่าอย่างไร แล้วค่อยอธิบายไปเรื่อยๆว่า ใครมีอิทธิพล หรือใครรับอิทธิพล และมีข้ามชาติสิ่งสมมาจริงหรือ? แล้วที่ว่า“**อิทธิพลที่ดี**” ก็คือ **ชีวิตในชาติก่อน**นั้น มันหมายความว่าอย่างไร?

คำว่า **อิทธิพล** นอกจากจะหมายความว่า“**อำนาจที่แฝงอยู่ในบุคคลหรือคณะบุคคล**” ซึ่งสามารถขึ้นมีฤทธิ์แรงทำให้เกิดให้เป็นขึ้นมาได้ตามประสงค์”แล้ว ก็ยังหมายความว่า “**ความเจริญงอกงามหรือความมีผลนั้นๆในตนมากจนถึงขั้นมีอำนาจพิเศษแผ่ออกไปปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือหรือทำให้สิ่งอื่นส่วนอื่นเป็นไปตามอย่างนั้นอย่างนี้ได้**”อีกด้วย

และอำนาจนั้นถ้าเป็นของคนใดคนหนึ่ง ก็ชื่อว่า คนผู้นั้นเป็น“**คนมีอิทธิพล**” ถ้าอยู่ในคณะใดคณะหนึ่ง หรือเป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือพรรคใดพรรคหนึ่ง สังคมหมู่ใดสังคมหมู่หนึ่ง ลัทธิใดลัทธิหนึ่ง วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง ศิลปะแบบใดแบบหนึ่ง แก๊งใดแก๊งหนึ่ง ก็ชื่อว่า คณะนั้น

กลุ่มนั้น พรรคนั้น สังคมนั้น ลัทธินั้น วัฒนธรรมนั้น ศิลปะนั้น แก๊งนั้น ฯลฯ

มีอิทธิพล

คน หรือสิ่งส่วนต่างๆ ที่มี**อิทธิพล** ตามที่กล่าวแล้วเป็นต้นนั้น ย่อมมีอำนาจพิเศษแผ่ออกไปช่วยเหลือปกป้องคุ้มครอง และกอบปรกก่อให้เกิดผลอย่างนั้นอย่างนี้ตามแต่อิทธิพลนั้นๆจะสามารถ *ถ้าทำไม่ได้(ทุจริต) ก็ผิดหน้าที่ และถึงขั้นละเมิดสิทธิก็เป็นได้ หรือ ถ้าเป็นเรื่องไม่ได้(มิจฉา) ก็เสียหายเป็นผิดไปจากความดี* ซึ่ง**อิทธิพลที่ไม่ดี**นี้หากยิ่งทำ หรือยิ่งแผ่ออกไปช่วยผู้อื่น ก็ยิ่งเสียหายฉิบหายแก่มนุษยชาติแก่โลกยิ่งๆขึ้น แต่ถ้าเป็น**อิทธิพลที่ดี** เป็นคุณงามความดีและไม่ผิด ก็นำพาสังคมมนุษยชาติเจริญรุ่งเรืองสุขสันต์สบายกระจายบุญกันยิ่งขึ้น

เช่น คน[หรือคณะ หรือสังคม หรือวัฒนธรรม ฯลฯ]ที่มีกุศลคุณธรรมความดีในตน ถึงขั้นเป็น“อิทธิพล” ย่อมมีอำนาจพิเศษสามารถแผ่ออกไปปกป้องคุ้มครองหรือกอบปรกให้เกิดผลเพื่อแผ่คุณธรรมความดีตามแบบอย่างของความมีอิทธิพลนั้นๆออกไปให้แก่ผู้อื่นได้

“อิทธิพล”ย่อมมีผลเป็นคุณค่าตามจริงอย่างนี้ [ถ้าอิทธิพลไม่ดีก็เป็นโทษ] จะมากหรือน้อยเท่าใดๆก็ตามแต่เจ้าของ“อิทธิพล”นั้นๆจะมีมากมีน้อยจริงเท่านั้นๆ

ที่นี่ ว่าถึงการเกิดของ...อิทธิพล

อิทธิพลนั้นไม่ว่า อยู่ๆก็เกิดขึ้นมาได้เอง โดยไม่มีที่มา ไม่มีต้น-กลาง-ปลาย

ศาสนาพุทธนั้นยืนยันเป็นสัจธรรมกันเลยว่า **“ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดมาจากเหตุ”** ไม่มีอะไรเกิดมาลอยๆ ยิ่งมีอำนาจสามารถบันดาลให้เป็นไปได้ อย่างมีฤทธิ์แรงพิเศษ หรือขั้นเรียกได้ว่า**“อิทธิพล”**ก็ยิ่งต้องสะสมเหตุให้เกิดเป็นผลหลายๆ จนกระทั่งถึงขั้นมีฤทธิ์มีอำนาจจัดระดับคุณค่าเพียงพอ

ที่จะเรียกได้ว่า“อิทธิพล” และมีการปรากฏได้เป็นรูปธรรมนามธรรมกันจริงๆ

ดังนั้น คนใจ คนละใจ สังคมใจ หรือวัฒนธรรมใจ ฯลฯ จะมี“อิทธิพล” ก็ต้องกระทำหรือปฏิบัติอบรมตนสะสมคุณภาพนั้นๆให้เกิดให้เป็นที่ให้มีขึ้นมา ในตนให้มากให้ได้จนถึงขั้นเรียกกันได้ว่า“อิทธิพล”สภาพนั้นก็ชื่อว่า“อิทธิพล” จริง “อิทธิพล”นั้นไม่ใช่อยู่ๆก็จะเกิดขึ้นได้เอง โดยไม่มีการสะสมจากต้น ทุนต้นทางแล้วค่อยเกิดค่อยมีมากขึ้นๆจนมีฤทธิ์แรง มีอำนาจถึงขั้น เรียกได้ว่า“อิทธิพล” แม้ใครจะขโมยหรืออาศัยแฝง “อิทธิพล”คนอื่นไปใช้ ก็ไม่ใช่เจ้าตัวผู้มี“อิทธิพล”เองจริงอยู่นั่นเอง

เมื่อได้เข้าใจว่า“อิทธิพลคืออะไร”และ“อิทธิพลเกิดขึ้นได้อย่างไร” มาพอสมควรแล้ว แต่คุณชาวเวดก็คงยังจะเข้าใจคำตอบจากคำถามที่ว่า **“อิทธิพลที่ดี ก็คือ ชีวิตในชาติก่อนกระนั้นหรือ?”**ยังไม่ง่ายขึ้น ก็ขออธิบาย ต่อไปอีกหน่อย

ในศาสนาพุทธนั้น มีสังสารวัฏ คือมีการเกิด-การตายวนเวียน นับชาติไม่ถ้วน แต่ละคนได้เกิดได้ตายกันมานานภพ และแต่ละชาติมี“วิบากกรรม”(ผลของการกระทำ)ที่ตนเองได้กระทำแล้วของแต่ละคน ก็สะสมเป็น “สมบัติของตน”(กัมมัฏสกตา)

ดังนั้น“กุศลเหตุ”หรือ“คุณธรรม”ต่างๆที่ผู้ใดได้กระทำสะสมเป็นผลของตน(วิบาก)กระทำทั้งได้ กระทำทั้งมี ถึงขั้นเป็น“อิทธิพล”ในตน และในชาตินี้ สามารถเห็นได้เป็นที่ประจักษ์ว่า ผู้นั้นมีอำนาจพิเศษสามารถแผ่ออกไป ปกป้องคุ้มครองหรือกอบปรกอบให้เกิดผลเพื่อแผ่คุณธรรมความดีตามแบบ อย่างของความมีอิทธิพลนั้นๆออกไปให้แก่ผู้อื่นได้

ยิ่งชนิดที่เห็นได้ชัดๆว่า ในชาตินี้ท่านผู้นี้ไม่ได้กระทำหรือฝึกหัดให้ แก่ตนสักเท่าไรเลย ไม่ได้ศึกษาฝึกฝนอบรมให้แก่ชีวิตตนในชาติ ปัจจุบันนี้ เท่าที่ควรด้วยซ้ำ หรือความจริงท่านผู้นี้ ใครๆก็เห็นก็รู้ได้ว่า

ในชาตินี้ท่านไม่ได้ใช้เวลาเรียนรู้อบรมฝึกฝนจากผู้รู้จากคนอื่น หรือไม่ได้รับถ่ายทอด“อิทธิพล”จากผู้อื่น ตามที่ควรจะเป็นเลย แต่ท่านก็มีก็เป็นได้มากถึงขั้นที่เรียกได้ว่ามี“อิทธิพล”อย่างประจักษ์สิทธิ์ คือมีฤทธิ์แรงเมื่อแผ่ออกไปปกป้องคุ้มครองหรือก่อปรกอบสร้างสรรค์ให้เกิดผลเป็นคุณธรรมความดีตามแบบอย่างของ**ความมีอิทธิพล**นั้นๆของท่านแก่ผู้อื่นได้จริง

นั่นแหละคือ ผู้ที่นั้นได้สมบัตินั้นของตนมาแล้วตั้งแต่**“ชีวิตชาติก่อนๆ”**

โดยเฉพาะความเป็นผู้มี“อิทธิพล”ที่เป็นของจริง ในลักษณะนี้นั้น คนทั่วไปจะลอกเลียนให้เสมอเหมือนได้ยาก จะแก่งแย่งหรือเสแสร้งทำเอา ก็ไม่ได้ไม่ถึง จะไม่มีคุณภาพจริงเท่าเทียมแน่นอน แม้ใครจะลอกเลียนหรือสามารถแก่งทำจนดูเหมือนจะมีคุณภาพเท่าเทียม ก็จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่แท้ ที่สำคัญคือทนแก่งอยู่ได้ไม่นานหรอก

เพราะฉะนั้น **“อิทธิพลที่ดี”** จึงต้องสะสมมาก่อนมากๆ อาศัยหลายๆชาติ จึงจะดียิ่ง” หากเรายังไม่มี จะไปขโมยของคนอื่นมาหรือเสแสร้งให้เป็นนั้น ไม่เหมือน ไม่ได้ ไม่เท่าเทียม ไม่จริง ไม่ยั่งยืนถาวรดังกล่าวแล้วแน่ๆ โดยเฉพาะคุณภาพของ**“กุศล”**หรือ**“คุณธรรม”**ซึ่งมีมากมีสูงถึงเขตถึงขั้นที่เรากำลังพูดกันอยู่นี้ว่าเป็นคุณภาพพระระดับ**“อิทธิพล”**เพื่อแผ่แก่ผู้อื่นได้ หากผู้ใดอยากจะมี**“อิทธิพลที่ดี”**ก็ต้องพยายามสะสมต่อๆมาจากหลายๆชาติ

อธิบายมาถึงตรงนี้ คงได้คำตอบแล้วว่า **“อิทธิพลที่ดี”** ก็คือ **“ชีวิตในชาติก่อนๆ”** ซึ่งหมายถึงว่า **“คุณสมบัติที่ดีของตน”** คือ กรรมวิบากที่ได้สะสมมาแล้วนั่นเอง และถ้าได้สะสมจนถึงขั้นเรียกได้ว่า**“อิทธิพล”** หากมีในตนมาแต่**“ชาติก่อนๆ”** ก็นั่นแหละ คือ**“ชีวิต”**นี้ เรามีคุณธรรมความดีนั้นๆเป็นหลักประกันในตนมาแล้วแน่แท้ มันเป็น**“มรดกของตนที่ตนต้อง**

เป็นทายาท”(กัมมทายาท) แม้มากเกิดใน“ชาตินี้” กรรมวิบากนั้นก็คือ“สมบัติ
ของตนที่เป็นคุณธรรมความดี(กัมมัสสกะ) มีมากถึงขั้นชื่อว่าอิทธิพล”
ทีเดียว ที่เราได้สะสมมาแล้วจริง ย่อมเป็น“ที่พึ่ง”ของตน

และเมื่อถึงขั้นมี“อิทธิพล” ก็ย่อมสามารถเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่น หรือเป็น
“ที่พึ่ง”แก่ผู้อื่นได้จริง ดังตัวอย่างพระอาริยะทั้งหลาย ผู้มีบารมียิ่งมาก
ยิ่งเห็นได้ชัดตามประวัติศาสตร์หรือตามตำนานต่างๆ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นมนุษย์ต้นตัวอย่างแห่ง“ที่พึ่ง”
ของโลก อย่างสูงสุดสูงส่งหาที่เปรียบมิได้(พระโลกนาถ) และทรงเป็นผู้มี
“อิทธิพล”เยี่ยมยอด ยากยิ่งที่จะหาใครเทียบเทียมได้ในพิภพ

ซึ่งพระองค์ทรงเป็น“อิทธิพลที่ดี” เพราะพระองค์ทรงมีหรือทรงได้สะสม
“ชีวิตชาติก่อนๆ”ให้เกิดให้มีคุณธรรมความดีมาตลอดสายแห่งการบำเพ็ญ
พระบารมีนับชาติไม่ถ้วน แม้แต่ความมี“อิทธิพล”ในแต่ละชาติที่ทรงเกิด
เป็นโพธิสัตว์ปางต่างๆก็แสดงควมมี“อิทธิพล”นั้นๆเป็นที่ประจักษ์มากมาย
หลายหลากคุณภาพหลากหลายขนาด ซึ่งเป็นของจริง เป็นของตน อันมี
อย่างมั่นคงไม่แปรปรวน ย่อมยั่งยืนเป็นสมบัติของตนไปอีกนานเท่าที่ยัง
ไม่ปรินิพพานนั่นเอง

ดังนั้น ใครที่สามารถเป็น“ตัวอย่าง” เป็นฮีโร่ได้ จนถึงขั้นเรียกว่า มี
“อิทธิพล” เช่น **คานธี** ตามที่คุณสาวเวดยกตัวอย่างเป็นต้น ก็อยู่ในลักษณะ
ดังกล่าวนี้ หรือใครๆต่อใครๆในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาอีกมากมายนั้น
ตามคติของพุทธแล้วก็คือท่านเหล่านั้นล้วนมีชีวิตที่ได้สะสมบารมีมาแต่
“ชาติก่อนๆ”ทั้งสิ้น ที่บ้างก็เรียกว่ามี **วาสนาบารมี** บ้างก็ว่ามี **บุญเก่า**แต่
ปางก่อน หรือมี **พรสวรรค์** ก็เรียก

คนหนึ่งคนใดจะเริ่มพากเพียรพยายามสะสมบุญหรือคุณภาพของตน
ให้มีให้มาก ถึงขั้นเป็น**ฮีโร่** หรือถึงขั้นมี“อิทธิพล”ขนาดเช่น **คานธี** เป็นต้น

นี้ ชาติเดียวของคนทำไม่ได้ เวลาสะสมไม่เพียงพอ คำศัพท์ทางพุทธเรียกว่า **“ไม่ใช่ฐานะ”** (อฐานะ, อัฏฐานะ) หมายความว่า **“เกินวิสัยที่จะเป็นไปได้”**

เพราะในความเชื่อมั่นอย่างสำคัญของพุทธศาสนานั้น เชื่อกันว่า **คนทุกคนมีกรรม[กัมมัสสัทธา]-มีวิบาก(ผลของกรรม)[วิปากัสสัทธา]-มีกรรมมีวิบาก** ของตนๆนั้นแหละสั่งสมลงเป็นสมบัติของตน[กัมมัสสกตาสสัทธา]-และมีความเชื่ออย่างสูงในความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า[ตถาคตโพธิสัทธา] ที่ท่านตรัสรู้แล้วก็ทรงสอนเราว่า **“กรรมเป็นของของตน(กัมมัสสโกมทิ)-คนทุกคนต้องเป็นทายาทของกรรมของตน(กัมมทายาโท)-กรรมพาเกิดพาเป็น(กัมมโยนิ)-กรรมเป็นเผ่าพันธุ์(กัมมพันธุ์)-กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย(กัมมปฏิสรโณ)”**

ผู้ที่**เชื่อกรรม-เชื่อวิบาก-เชื่อกรรมเป็นสมบัติของตน** จะเชื่อว่า**“กรรม”** เป็นสิ่งที่**เป็นจริง** ก็จักพากเพียรพยายามสั่งสม**“กุศลกรรม”** คนเช่นนี้ย่อม**เกรงบาปเกรงกรรม** จึง**ไม่ใช่ตัวพิษตัวภัยของมนุษย์ของสังคม**

ส่วนคนที่ไม่เชื่อว่า“บาป”เป็นของจริง สั่งสมแล้วเป็นสมบัติติดตัวให้ผลทุกข์หรือให้ผลนรกแก่ตัว เขาก็จะไม่เกรงบาปไม่กลัวกรรม จึงเป็นตัวพิษตัวภัยของมนุษย์ของสังคม และจะไม่สะสม“บุญ”หรือ“กุศล” แต่จะทำ**“บาป”อย่างไม่สะอิดสะเอียน** เพราะ**ไม่กลัวบาป** จึงเป็นคนสะสมบาปมาก

ผู้เชื่อตามคำสอนของพระพุทธเจ้าจริง จึงจะสะสมกรรมที่เป็น**“กุศล”** หรือสะสมความรู้และฝึกฝนปฏิบัติใส่ตนอย่าง**เป็นจริง** ก็จะมีได้เพิ่มพูนทวีขึ้นเรื่อยๆแต่ละชาติๆ

สำหรับคนที่ยังสะสมบุญบารมีได้ไม่มากพอ ยังไม่มีฐานะถึงขั้นเป็น**“ฮีโร่”** เป็น**“ตัวอย่าง”**หรือเป็นผู้มี**“อิทธิพล”**ให้คนอื่นเอาอย่างตาม หรือยังไม่อยู่ในฐานะมี**“คุณพิเศษ”** ก็จะต้องมี**“ผู้อื่น”**เป็น**“ฮีโร่”** เป็น**“ตัวอย่าง”** เพื่อที่จะเป็นผู้**“รับอิทธิพล”**จาก**“ฮีโร่”**นั้นๆ

ดังนั้น คนที่**“ไม่มีใครเป็นตัวอย่าง”**หรือ**“ไม่มีใครเป็นฮีโร่ในหัวใจ”** แต่

กลับเป็น“ฮีโร่” หรือเป็นผู้ที่มี“อิทธิพล” ต่อผู้อื่น ให้ผู้อื่นนับเอาเป็น“ฮีโร่” หรือเป็น“ตัวอย่าง” จึงยิ่งแน่กว่าแน่ว่า“คนผู้นี้ได้สะสมบุญบารมีมาแต่ชาติก่อนๆ เป็นของตนเองแท้ๆแล้ว โดยไม่ต้องอาศัยจากของใคร” ในภาษาธรรมะของพุทธเรียกว่า“**สัง อภิญญา**”หรือผู้มีภูมิถึงขั้น“ปัจเจกบุคคล”

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า “**ผู้ที่จริงเท่านั้น ที่จริง ผู้ที่เสแสร้งหลอกลวง จะทำได้ไม่จริง ไม่เหมือน และไม่ยั่งยืนนาน**” ผู้มีปัญญาหากได้คบคู้กันจริงๆ จะสามารถจับผิดได้

สำหรับอาตมา อาตมาพูดยาก เพราะพูดออกไปที่ไร คนเขาไม่เข้าใจ เขาหาว่าอวดตัวอวดตนทุกที ครั้นจะไม่พูดก็ยิ่งไม่มี“ตัวอย่าง”ที่จะยืนยันสังขธรรม เพราะคนที่ไม่ได้เล่าได้เรียนหรือไม่ได้สะสมความรู้หรือ“คุณธรรม”ที่เป็นขั้นโลกุตระหรือขั้นปรมาตตสัจจะในชาตินี้จากใครอย่างอาตมา หรือ**ชาตินี้ไม่ได้รับอิทธิพลจากคนอื่น**อย่างอาตมานั้น จะไปเอาอะไรมาจากไหนมาเป็นมา มี อาตมาก็ไม่ได้ขโมยใครมา หรือเสแสร้ง ยิ่งจะหาว่าอาตมาลอกเลียนแล้ว ยิ่งไม่ใช่ใหญ่เพราะอาตมาไม่ได้ลอกเลียน ซ้ำมีหน้าที่อาตมามีอาตมาเป็นนี้ ไม่เหมือนคนอื่นที่เขาเป็นเขามีเสียอีกด้วย

ซึ่งนี่ก็เป็นประเด็นสำคัญที่ผู้เห็นแตกต่างกับอาตมา ดีความหรือตัดสินอาตมาด้วยความเห็นความเข้าใจของฝ่ายโน้นเองว่า อาตมา“**ผิด**”

ก็จริง...หมายความว่า“**อาตมาผิดแปลก หรือแตกต่างจากผู้นั้นเป็นหรือผู้นั้นมี**” โดยเฉพาะ“**เนื้อหาที่เป็นแก่นหรือแนวทางแท้ของความรู้**” กับ**ความเป็นได้**”

ทุกวันนี้ ผู้ที่ยังเข้าใจความจริงนี้ไม่ได้ แม้แต่ในประเด็นดังกล่าวนี้ จึงพลอยเชื่อ“ง่ายๆ”ตามการตัดสินของอีกฝ่ายหนึ่งว่า**อาตมาคือผู้“ผิด”**

ทั้งๆที่อาตมากับชาวอโศกต่างก็ยืนยันแล้วๆเล่าๆ แสดงตัวและประกาศอยู่ตลอดเวลาว่า “**ใช่..เราผิดจากท่าน เราแปลกจากท่าน..**

ไม่ได้มอบพระนำเลย”

อาตมาและชาวอโศกเปิดเผยอย่างโจ่งแจ้ง ข้าบอกกล่าวประกาศความแตกต่างตลอดเวลาว่า “อาตมา‘ผิด’หรือ‘แปลก’จากอีกฝ่ายหนึ่ง” **จริงๆ ไม่ได้พยายามปิดบังเลย** “อาตมาและชาวอโศกทั้งหลาย เป็นอย่างที่เป็น ทำอย่างที่ทำนี้ และยืนยันว่า **เราทำดี เราเป็นคนดี”**

เราเชื่อมั่นว่า อย่างที่เราเข้าใจและเราก็ปฏิบัติจนเป็นจนได้นี่ คือ**“ดี”** คือ**“ถูกต้อง”**เราพูดคำจริงทำจริง

แต่คนกลับหาว่า เราอวดตัวอวดตน เรายกตนข่มท่าน เราดี้อัดาน เราไม่ฟังเสียงผู้อื่น เราขวางโลก เราไม่เอาอย่างชาวบ้านเขาเสียบ้างเลย เราเสแสร้ง เราสร้างภาพ

เราก้ยืนยันว่า **“ใช่..เราทวนกระแสโลก”** เราตั้งใจยืนอยู่ในฐานะ “ถ่วงดุล” อยู่อีกข้างหนึ่ง ซึ่งต่างจากความเป็นไปของโลกหรือของสังคมที่กำลังดำเนินไปเป็น ทาสโลก ธรรมอย่างหนักในปัจจุบันนี้ เราไม่ได้โกหก

เราฟังคนอื่นพูดคนอื่นว่า คนอื่นมีเหตุผล มีความจริงอย่างไร เราศึกษาไตร่ตรองตรวจสอบตามอยู่เสมอ เราก้เข้าใจชัด เชื่อว่าชัดตามที่เขาเข้าใจกัน เราก้เข้าใจตามที่เขาเข้าใจกันนั้นได้อยู่ เราไม่ได้หลงผิด หรือไม่ใช่ไม่รู้ตามที่เขาทั้งหลายรู้ เราก้พยายามใช้ความฉลาดเท่าที่เรามี..ทำ ความเข้าใจ และเชื่อว่าเราเข้าใจได้

จริงๆแล้วหลายอย่างที่เขาู้เราก้รู้ ที่เขาทำเราก้ทำ และ หลายอย่าง เราทำได้อย่างที่เขาทำ แต่เราไม่ทำแล้ว

เราจึงทำอย่างที่เราทำ **เราจึงพูดอย่างที่เราพูด**

เราตอบสังคมอยู่ตลอดเวลา **ตอบแม้แต่ผู้ที่ไม่ได้ถาม** **ไม่ได้มอบพระนำเลย**ว่า ถูกแล้ว...เรา‘ผิด’(แปลกจากท่านทั้งหลาย)จริงๆ

อาตมาบอกคุณได้ว่า อาตมาเป็นคนที่มิอะไรมาแล้ว **และโดยลัจจะ**

พอถึงวาระชาตินี้ อาตมาไม่ต้องตามใคร ไม่ต้องมีใครเป็น“ฮีโร่” แต่ อาตมาพูดเช่นนี้กับคนอื่น ๆ ทั่วไปไม่ถนัดปากนัก อาตมาบอกใครประจำเพื่อไปก็ไม่ได้ แต่มันก็มีในตัวของอาตมาเองแล้ว born to be ถ้าจะบอกกัน อาตมาก็บอกได้แต่เพียงว่า ถ้าเชื่อนะ..**อาตมาเป็นโพธิสัตว์** อาตมายืนยันอย่างนี้ เขาก็ว่าเขาจับไม่ได้

ถาม : มากกว่า ๑ ชาติหรือ

ตอบ : มากกว่า ๑ หลายๆชาติทีเดียว

ถาม : ผมไม่มีข้อสงสัยแล้ว ในเรื่องนี้

เท่าที่ผมอยู่ที่นี้มา ๒-๓ เดือนนี้ ผมสังเกตเห็นว่า ดูเหมือนว่าแต่ละคนๆ ไม่เฉพาะสมณะ ต่างก็พยายามสร้างชีวิตให้เกิดขึ้นในตัวตนของตนเอง แต่ผมสังเกตเห็นว่ามีอยู่จำนวนไม่น้อยที่พยายามที่จะติดตาม หรือว่าทำตามพ่อท่านในการที่จะสร้างขึ้นมาในตนเอง สร้างสิ่งอะไรขึ้นมาจากการที่พยายามติดตาม ทำตาม

ตอบ : ถูกแล้ว

ถาม : เดินตาม หมายความว่า พยายามที่จะติดตามในลักษณะของการที่จะเสียสละ มอบกายถวายชีวิตหรือว่าอะไรอย่างนี้ในการที่จะสร้างชีวิตของตนโดยการตามอย่างพ่อท่าน

ตอบ : ถูกแล้วไง

ถาม : ท่านไม่คิดหรือว่า มีคนจำนวนหนึ่งที่คอยแต่ตามท่าน จะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการยึดติดกับตัวพ่อท่าน

ตอบ : เป็นลักษณะธรรมชาติอันหนึ่งว่า เมื่อตัวเราเอง (หรือใครก็ได้แล้วแต่) เมื่อเรารู้สึกว่าเราชอบอันนี้ โดยคำรวม คนนี้เป็นฮีโร่ของเราเนี่ย เราก็มองอยากได้ทุกสิ่งจากฮีโร่ของเราทั้งหมด ก็เป็นธรรมดาเป็นธรรมชาติ

แต่ในเรื่องที่กังวลว่า เกรงว่าจะมาติดอาตมานั้น แน่นนอน..เป็นปัญหาที่อาจารย์หลายอาจารย์ฟังเพราะอันนี้ เพราะเป็นกิเลส**อัตตมานะ**ที่ซับซ้อน

ถาม : *สำหรับท่านเองข้อนี้ เป็น pressure ใหม คือเกิดเป็นความกดดันบ้างไหม ที่คนอื่นยึดติดท่านมากไป*

ตอบ : สำหรับอาตมาไม่มี อาตมาว่าอาตมามีศิลปวิทยาที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้ อาตมารู้ว่า นี่เป็นปัญหาสำคัญที่อาจารย์หลายๆอาจารย์แก้ไขไม่ได้

ถาม : *ผมเชื่อแน่ว่าจะมีคนส่วนมากที่เดียวที่มองว่า การที่คนจำนวนมากที่ยึดติดกับท่าน จะทำให้ท่านมีมานะตัวตนจัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเห็นมีคนที่ยึดติดคอยพัดให้ หรืออะไรอย่างนั้น คิดว่ามีคนไม่ใช่น้อยเลยที่คิดว่าท่านนี่มานะจัด*

ตอบ : อาตมาเข้าใจอันนี้ ที่จริงนั้นอาตมาห้ามเสมอนะ ตอนแรกๆ นี้ อาตมาห้ามคนจะพัดจะอะไรที่เป็นเชิงคักดินาที่อาตมาห้าม ใหม่ๆแรกๆ ก็หยุดก็ไม่ทำแต่ผลอๆเขาก็ทำอีก ที่จริงก็พอรู้กันในจุดที่ว่าอะไรไม่ดีแต่มันก็มีจุดที่อยู่ด้วย

ในทางตะวันออกนี้เขาถือเป็นการแสดงน้ำใจต่อผู้ใหญ่ผู้ที่เคารพ เป็นการได้ทำอะไรตอบแทนเกื้อกูล เป็นการกตัญญู เป็นการแสดงน้ำใจเอื้อเพื่อแม่เล็กๆน้อยๆ เมื่อนานเข้าตอนหลังๆมา อาตมาก็ว่า เออเออะ พวกเราโดยเฉพาะในศาสนาพุทธนี้ ก็ต่างรู้ละว่าอะไรดีอะไรไม่ดีเลย เรื่องนี้เป็นเรื่องธรรมดาของผู้ที่เป็นลูกศิษย์ หรือว่าเป็นลูกที่จะบริการพ่อแม่บ้าง

อะไรอย่างนี้ ซึ่งถ้านับก็เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่เรื่องของบทบาทที่จะพึง เป็นแบบอย่างของวัฒนธรรม ที่ผู้น้อยจะพึงบริการผู้ใหญ่หรือผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ที่เคารพนับถือนี้ วัฒนธรรมตะวันออกนั้น ลูกศิษย์พึงปรนนิบัติปฏิบัติไว้ เช็ดล้างขัดถูให้ครูบาอาจารย์ยิ่งกว่าที่อาตมาปล่อยให้ทำนี้ด้วยซ้ำไป

ถาม : สำหรับผมเองโดยส่วนตัว ผมคิดว่ามันจะไม่เป็นปัญหาของ พ่อท่าน แต่อาจจะ เป็นปัญหาสำหรับผู้ที่กระทำนั้น อาจจะเป็น ความคิดของผมที่มีการเติบโตในซีกโลกตะวันตก เพราะว่าใน ทางตะวันตกนั้น ถ้าเราเห็นว่ามีใครสักคนหนึ่งที่น่าเชื่อถืออีกคนหนึ่ง มากเกินไป ก็จะทำให้ผู้นั้นเสียความรับผิดชอบสำหรับชีวิตตนเอง แล้วก็จะช่ายเหลือเกินในการที่บุคคลผู้นั้นจะเดินตามอีกคนหนึ่งไป โดยขาดความรำลึกความสำนึกถึงตัวเองไปได้ง่าย ๆ สำหรับ การ มองจากซีกโลกตะวันตก

เพราะฉะนั้น อาจจะมี ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมอยู่ตรง นั้น

ตอบ : โดยจริงแล้วนี้ หน้าที่ของอาจารย์หรืออุปัชฌาย์กับสังฆวิหาริก หรือว่าลูกศิษย์ในวัฒนธรรมของศาสนาพุทธนั้น ลูกศิษย์จะต้องบริการอาจารย์ มากกว่าที่อาตมายอมให้ทำนี้อีกมากมาย โดยหลักวินัยกล่าวระบุไว้ด้วยซ้ำ ซึ่งก็เป็นจารีตเป็นประเพณีที่ต่างๆกันสำหรับทางตะวันออกหรือทางพุทธ แต่อาตมาไม่ทำให้เสียก็มากอย่างมากรื่อง เพียงให้เกิดกตัญญูกตเวทิต

อาตมาขออธิบายเพิ่มอีกนิดหนึ่งว่า วัฒนธรรมชนิดนี้นั้น ตะวันออก แตกต่างจากตะวันตกในรายละเอียดก็มีอีกมาก โดยเฉพาะ **วัฒนธรรม ในการมีน้ำใจเกื้อกูลเอื้อกันไปเอื้อกันมา**นี้แหละ ทางตะวันตกอาจจะเห็น ว่าเป็นการต่อเนื่องมากเกินไป ขาดความรับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง แต่ ทางตะวันออกจะเห็นเป็นเรื่องตัวใครตัวมันมากเกินไป บางเชิงทางตะวันตก

กลับเห็นว่าเป็นเรื่องที่จะถูกครอบงำได้ง่าย ดังที่คุณฮาวเวิร์ดว่า แล้วจะ**ไม่อิสระในตนเอง** เช่น ตะวันตกจะเห็นว่า ครูกับลูกศิษย์ ก็คือ คนที่ต่างก็ทำหน้าที่ ไม่ต้องตอบแทนคุณอะไรกันมากเกินไป แม้แต่พ่อแม่กับลูก ก็ยังรู้สึกว่าทางตะวันตกจะไม่ต้องเอื้อกันไปเอื้อกันมาไม่รู้จักจบอย่างตะวันออก ซึ่งทางตะวันออกกลับเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องเกื้อกูลช่วยเหลือกัน ทดแทนบุญคุณกตัญญูกตเวทีกัน ยึดเยื้อสืบทอดบรรพบุรุษไม่เสื่อมคลายทีเดียว

ดังนั้นทางตะวันออกจึงมีสัมพันธภาพที่เป็นวัฒนธรรมแห่งภราดรภาพที่ต่างกันกับทางตะวันตกอย่างมากมาย ความเป็น fraternity(ภราดรภาพ) ของตะวันออกจึงสนิทแน่นแฟ้นกว่าตะวันตก

ผู้มี“อิสระส่วนตัวอยู่”คือผู้ยังมี“อัตตา” ผู้มี“น้ำใจเกื้อกูลผู้อื่นแท้บริสุทธิ์”คือผู้“หมกอัตตา”

สมณะชัชแจ้ง(ผู้นั่งพูดคุย) : ที่อาตมาพูดให้พ่อท่านนี่นะ คือ อาตมาได้ดีจากพ่อท่าน ท่านสอนให้จิตวิญญานของอาตมาสูงขึ้น ที่นี้ก็อยากจะตอบแทนบุญคุณพ่อท่าน อาตมาทำให้พ่อท่านนี้มันน้อยนิดกว่าที่อาตมาได้จากพ่อท่านมากนะ อาตมามีความสุขสงบเย็นจากการที่อาตมาได้ลดละกิเลสที่พ่อท่านสอน

ตอบ : สรุปที่ว่านี่ก็คือ เป็นลักษณะอันหนึ่งในจิตวิญญานที่มีความกตัญญูกตเวทีก่อนนั้นแหละ

ถาม : ชัดเจนครับ ขอบคุณครับ

• วินัยของสมณะ

ถาม : ผมใคร่จะเรียนถามพ่อท่านในเรื่องอื่นๆ ที่เจาะจงลงไป
ผมเข้าใจว่า ถ้าเพื่อสมณะหรือสิกขมาตุณั้นได้ทำผิดข้อวินัย ๕
ประการ กฎ ๕ ประการ เช่น ขโมยทรัพย์มากกว่า ๑๐๐ บาท หรือ
มีความสัมพันธ์ทางเพศ ส่วนอีก ๓ ข้อ ผมจำไม่ได้ แต่คิดว่า พ่อท่าน
คงทราบ เขาก็จะถูกขับไล่ออกจากหมู่สงฆ์ ใช่ไหมครับ
ผมเข้าใจดีว่า กฎการลงโทษจะต้องรุนแรง แต่ว่าทำไม
ไม่ลงโทษ เช่นว่า ขับจากหมู่กลุ่มสัก ๕ ปี อะไรอย่างนี้

ตอบ : กฎก็คือกฎ คุณเข้าใจดีว่า“กฎการลงโทษจะต้องรุนแรง”ก็ดีแล้ว
ในกฎที่ต้องรุนแรง ก็เพราะเหมาะสมตามนั้น แม้แต่ทางโลกเขาก็ยังมี
สำหรับประเด็นที่คุณถามนี้ คงหมายถึงความผิดระดับ“ปาราชิก” ซึ่ง
มีอยู่ ๔ ข้อ ไม่ใช่ ๕ ขโมยทรัพย์ ก็ใช่ ผิดความสัมพันธ์ทางเพศ ก็ใช่
ถ้าผิดในกฎ“ปาราชิก”นี้ ต้องถึงขั้นขับจากหมู่ ให้รวมอยู่กับหมู่ไม่ได้ ใน
ประเด็นของ“ความเป็นพุทธศาสนา”

คำว่า“ขับออกจากหมู่”ในโทษปาราชิกนี้ คือโทษ“อสังวาส” อันหมายความว่า
“ให้ร่วมกิจศาสนาไม่ได้” หรือไม่อนุญาตให้เข้ามาศึกษาศาสนาพุทธอีก” ซึ่ง
แรงกว่าคำว่า“ขับออกจากหมู่”ที่เป็นโทษระดับอื่น ล้วนรองลงมา

เป็นต้นว่า โทษระดับ“ปัพพชาชนียกรรม”ซึ่งเป็นโทษถึงขั้นขับออกจาก
หมู่ แต่ไม่ถึงกับ“ไม่ให้ร่วมกิจศาสนาไปตลอดชีวิต” หรือไม่อนุญาตให้เข้า
ร่วมศึกษาศาสนาพุทธอีกตลอดชีวิต”

หรือ โทษระดับ“สังวาสนาสนา” ซึ่งเป็นโทษถึงขั้นขับออกจากหมู่
ขับออกจากการร่วมกับสงฆ์ แต่ก็ไม่ถึงกับโทษ“อสังวาส”ที่เป็นโทษ
ปาราชิก

เพราะโทษ“อสังวาส”นี้หนักแรงกว่าโทษต่างๆทั้งหมดในประดาโทษทั้งหลายของศาสนาพุทธ แม้แต่“พรหมทัณฑ์”ซึ่งเป็นโทษที่สังข์ทั้งหลายพร้อมใจกันไม่พูดด้วย ไม่ว่าจะกล่าวตักเตือน ไม่ให้คำสั่งสอนใดๆ

โทษ“ปาราชิก”หรือ“อสังวาส”นี้ หมายถึง“**ไม่มีการร่วมกันใดๆ**”เท่ากับ“ตายจากศาสนาพุทธ”ไปชาติหนึ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่า ไม่ร่วมคบหาทีเดียว ก็ยังคบหาตามประสามนุษย์ร่วมโลกร่วมสังคม ไม่ใช่ไม่ร่วมในความเป็นมนุษย์เสียเลย มันก็จะเกินไป ยังให้ความเมตตากันได้

ร่วมในความเป็นมนุษย์ร่วมโลกร่วมสังคมกันได้ สงเคราะห์กันตามประสาเพื่อนมนุษย์ได้ ทว่า..สิ่งที่ไม่ร่วม”ไม่ให้การสงเคราะห์นั้น” หมายถึงเอา“เรื่องของศาสนาพุทธเท่านั้น” เป็นการลงโทษไปตลอดชาติ จึงเท่ากับ“ตายจากศาสนาพุทธไปชาติหนึ่ง” นั่นคือ **เฉพาะ**“ความรู้หรือความเกี่ยวข้องกับการเกิดการมีธรรมะที่ชื่อว่า ศาสนาพุทธเป็นอัน**ไม่มีการเกิดต่อได้อีกในชาตินี้**” พุทธศาสนิกทุกคนจะต้อง“คว่ำบาตร”ไม่เอื้อไม่เต็มเชื่อพุทธธรรมให้“สมิ”ตลอดชีวิตของสมิ

ดังนั้น ในสังคมพุทธที่ปฏิบัติต่อ“**สมิ**”ก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามโทษของ“**สมิ**” หมายความว่า**ภิกษุผู้ปาราชิก**ทุกวันนี้ แม้ในประเทศไทย ก็ยังปฏิบัติกันไม่ถูกต้อง ยังผิดพลาดอยู่มาก เพราะ“**สมิ**”ยังได้รับการศึกษาพุทธศาสนาอยู่ ยังได้ร่วมกิจกรรมพุทธศาสนาอยู่ ชาวพุทธยังไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงโทษทัณฑ์ร้ายกาจนี้ ยังอนุโลมหย่อนยานจนไม่มีน้ำยาเลย ไม่สมกับโทษร้ายกาจสูงสุดของสังข์กันแล้ว ภิกษุจึงไม่ทวนเกรง จึงละเมิดโทษร้ายแรงนี้กันเป็นว่าเล่น โทษนี้ไม่ศักดิ์สิทธิ์แล้วปัจจุบันนี้ เพราะการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามโทษอย่างสมน้ำหนักของโทษ

ถาม : *ผมเข้าใจในข้อนี้ครับ แต่ว่าผมยังไม่เข้าใจว่า ทำไมบท*

ลงโทษถึงได้แรงขนาดนั้น ผมเข้าใจ เช่นว่า เขาจะต้องถูกลีกร หรือว่าถูกขับไล่จากหมู่ ตัดขาดจากหมู่สัก ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี ซึ่งก็หนัก พออยู่แล้ว ทำไมจะต้องตลอดชีวิตด้วย

ตอบ : เพราะว่า กฎนี้เป็นกฎ กฎที่รุนแรงก็ต้องรุนแรง ความผิดขั้นนี้เป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุด ทางโลกเขาก็มีโทษที่ร้ายแรงเช่นกัน เขารุนแรงขนาด**ประหารชีวิต** โน่นเนาะ นี่เราไม่ได้ **ประหารชีวิต**จริงสักหน่อย แต่ทางศาสนาที่เทียบได้กับ**โทษประหารชีวิต**ทีเดียว

เรื่องกิเลส ซึ่งมีความลึกซึ่งสลบซับซ้อนอยู่มาก พระพุทธเจ้าทรงรู้อย่างแจ่มแจ้งด้วยพระปรีชาญาณในเรื่องเหล่านี้ดีเยี่ยม พระองค์ทรงตรากฎไว้เช่นนั้น ก็เพราะมันมีความเหมาะสมตามนั้น กฎก็ต้องมีศักดิ์มีสิทธิ์สมควรแก่หน้าหนักแห่งคุณค่าที่ควรจะได้จะเป็น

ดังนั้น การลงโทษขั้นรุนแรง ก็ต้องรุนแรง ทางโลกก็มี ทางธรรมก็มีเช่นเดียวกัน พระพุทธเจ้าตรัสถึงการฝึกสอนคนว่า ในทางธรรมของพระองค์ ก็มีการลงโทษถึงขั้น**“ฆ่าทิ้ง”**เช่นเดียวกันกับนักฝึกม้าที่ชื่อว่า**“เกลี”** ผู้เชี่ยวชาญในการฝึกม้า เขาก็จะมีการ**“ฆ่าทิ้ง”** ม้าที่ไม่รับการฝึกหรือม้าที่ถึงขั้นใช้ขั้นรุนแรงแล้วยังฝึกไม่ได้ ด้วยการ**“ฆ่าทิ้งเสีย เพื่อมิให้เสียชื่อเสียงแก่สกุลแห่งอาจารย์ของตน”**

การ“ฆ่าทิ้ง”ของพระพุทธองค์

ก็คือ โทษปาราชิก หรือ“อสังวาส” นี้เอง

พระพุทธองค์ตรัสว่า **“คนคนนั้น เป็นคนที่ไม่ควรว่ากล่าวสั่งสอนอีกต่อไป ถึงแม้เพื่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ร่วมกันซึ่งเป็นผู้รู้ ก็จะไม่ถือว่าคนคนนั้น เป็นคนที่ไม่ควรว่ากล่าวสั่งสอนอีกต่อไปด้วย เกลี..นี่แหละคือวิธีฆ่าอย่างดี ในวินัยของพระอรียเจ้า ได้แก่ การที่ตัดขาดและเพื่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ร่วมกัน พวกมันถือว่าบรูชนี้เป็นผู้ที่ไม่ควรว่ากล่าวสั่งสอนอีก**

ต่อไป” (พระไตรปิฎก เล่ม ๒๑ ข้อ ๑๑๑) **ซึ่งเป็นการลงโทษที่ร้ายแรงที่สุด** เท่ากับ**“ฆ่าทิ้ง”**หรือเท่ากับ**“ผู้ที่ถูกลงโทษ ตายไปจากการได้รับสั่งสอน คือไม่ได้รับการศึกษาศาสนาพุทธจากหมู่ชาวพุทธอีกทั้งชาติ ๑ ชาติ”** ถือว่า **“ตายไปเพราะถูกฆ่าทิ้งแล้ว”**

คำว่า**“ฆ่าทิ้ง”**จึงหมายถึง **ตายไปจากการได้รับคำสั่งสอน ไม่ได้เรียนรู้พุทธธรรมจากสังคมาของพุทธต่อไปอีก “อสังวาส”**หมายความว่า **“ไม่ร่วมกันอีกแล้ว”** ซึ่งก็คือ **ถูกฆ่าทิ้งตายจากพุทธศาสนาไปสำหรับชีวิต ๑ ชาติ** บทลงโทษ**“ปาราชิก”** จึงเท่ากับ**ถูกฆ่าตายไปจากพุทธศาสนาตลอดชีวิต ๑ ชาติ**

ทุกวันนี้ในวงการพุทธหย่อนยานกัน จนโทษนี้ไม่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีผลดี ไม่เป็นประโยชน์ต่อศาสนา ตามพุทธประสงค์แล้ว ซึ่ง**“การไม่ได้รับการสั่งสอน”**นี้ เทียบเท่ากับ**“การฆ่าทิ้ง”** นี้คือ**“วินัยของพระอาริย”** แม้แต่ในบัญญัติของพระวินัยก็มีคำความล่ำทาบยืนยันว่า **“เท่ากับ‘ตาย’แล้ว ตายไป เหมือนตาลยอดด้วน เหมือนใบไม้แห้งหล่นจากขั้ว เหมือนคิลาแตก เป็นเสียงแล้ว ไม่มีทางทำให้กลับคืนมาเหมือนเดิมได้”**

หรือ ชั้นรองลงมา**“ฆ่าทิ้ง ไม่ตลอดชีวิต”** ก็คือชั้นเรียกว่า**“พรหมทัณฑ์”** ซึ่งเป็นชั้นที่ลงโทษแรงถึงขนาด**“สงฆ์ทั้งหลายตกลงกัน ไม่ว่าจะกล่าวสั่งสอน ไม่พูดกับผู้นั้น”** ซึ่งบทลงโทษเท่าเทียมกันกับ**“ฆ่าทิ้ง”**แต่ไม่ถึงกับ**“ตลอดชีวิต”**เหมือนกับโทษ**“อสังวาส”**(โทษสำหรับปาราชิก) เพราะเป็นการลงโทษที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อผู้นั้นกลับใจตนเองกลับคืนสู่สภาพดีได้ตามที่สงฆ์เห็นควร จึงอาจจะไม่**“ถูกฆ่าตาย”**จนตลอดชีวิต อาจจะมีหนทางกลับได้ ซึ่งอาจจะดูร้ายแรงกว่าโทษ**“ติดคุกตลอดชีวิต”**อยู่บ้าง เพราะไม่ได้รับการสั่งสอน ไม่มีใครพูดด้วย ดังนี้ เป็นต้น

คนที่ภูมิจิตไม่สามารถยับยั้งกิเลสในระดับแค่นี้ๆ ตามฐานะอันมีขีดเขตแท้จริงแต่ละระดับ เมื่อภวนีก็ทราบดีแล้ว ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้

แม้แค่นี้ ก็ถือว่า จิตวิญญานหรือภูมิธรรมยังไม่มีการถึงขั้น ไม่ใช่ฐานะ ไม่สมควรแก่ฐานะ ไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้สูงกว่านั้นไปได้หรอก

ส่วนกฎอย่างที่คุณสาวเวิดว่า ให้ออกจากหมู่ไปชั่วระยะก็ดี หรือ เหมือนกับติดคุกชั่วคราวก็ดี โทษอย่างนั้นก็มี นั่นก็เป็นอีกระดับหนึ่ง มันเป็นโทษขั้นที่ไม่เท่าปาราชิก เป็นโทษรองๆลงมา

ถาม : ขอดตัวอย่างได้ไหมครับ

ตอบ : โทษไม่ถึงประหารชีวิตก็มี โทษติดคุก ซึ่งไม่ตลอดชีวิต มีวันออก ก็มีโทษที่เรียกว่า“สังฆาทิเสส”เป็นต้น ตัวอย่างความผิด เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ก็จะต้อง“อยู่กรรม” ซึ่งก็เหมือนติดคุก บางคนที่ตั้งใจ “อยู่กรรม” ก็เทียบเท่ากับติดคุกนั้นแหละ นานถึง ๔ ปี ๕ ปี ก็มี มากกว่านั้น ก็มี น้อยกว่านั้นก็มี

ถาม : แล้วการทำโทษสำหรับสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นอย่างไร?

ตอบ : ก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้ เรียกว่า“อยู่กรรม”หรือ“อยู่ปริวาส” เท่ากับโทษของความผิดระดับ“สังฆาทิเสส” ข้ออื่นๆเหมือนกัน ที่มีอยู่ทั้งหมด ๑๓ ข้อ ซึ่งเป็นโทษอยู่ในหมวดอาบัติหนัก(ครุกาบัติ) รองจากอาบัติ“ปาราชิก” ได้แก่ การที่จะต้องถูกลงโทษให้ประพฤติตนในข้อกำหนดต่างๆ เช่น ต้องลดฐานะของตนอยู่ในสภาพผู้ไม่มีศักดิ์เท่าภิกษุอื่นแม้ภิกษุบวชใหม่วันแรก ไม่ได้รับการรับคารวะจากภิกษุบริสุทธ์ ต้องกราบคารวะรายงานประจานตนเองถึงโทษที่ตนได้ทำผิดนี้ต่อภิกษุผู้เพิ่งได้พบกัน ยังไม่รู้เรื่องความผิดของตนทุกองค์ แม้จะเป็นพระบวชใหม่วันแรก ไม่มีสิทธิ์ร่วมทำสังฆกรรมใดๆกับหมู่สงฆ์ เป็นต้น และไม่มีสิทธิ์เข้าปาศิลาญของภิกษุบริสุทธ์สามัญอีกมากมายแยะแยะหลาย

สิ่งหลายอย่าง ตลอดเวลาที่ที่ยัง“อยู่กรรม” จึงเหมือนกับโทษ“ติดคุก”ของชาวโลก ซึ่งจะต้องมีกฎระเบียบ ถูกบังคับไม่ให้ทำอย่างนั้น ต้องทำอย่างนี้ตามกฎหมาย อะไรอย่างนี้เป็นต้น

ถาม : แล้วต้องอยู่กรรม หรือถูกทำโทษอย่างนั้น จะนานเท่าไร กำหนดอย่างไร

ตอบ : หากทำผิดแล้วแจ้งต่อภิกษุอื่นให้ทราบความผิดของตนทันที ไม่ข้ามวันที่ทำความผิดนั้น ถือว่าเป็นผู้ทำผิดไม่ปกปิดไว้ โทษก็มีเพียงต้องเข้าหมู่สงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป เมื่อเป็นความผิดสังฆาทิเสส จริง ก็ขอ“มานัต” คือขอรับโทษตามกฎหมายระเบียบเพื่อ“ประพาศมานัต” ซึ่งตามกฎหมายกำหนด ๖ ราตรี เมื่อประพาศมานัตครบ ๖ ราตรีแล้ว จากนั้น ผู้นี้ก็มีสิทธิ์ขอ“อภัยทาน”

อภัยทาน นั่นคือ การที่สงฆ์สวดระงับอาบัติ และรับผู้ปฏิบัติออกจากโทษครบแล้วให้กลับเข้าหมู่สงฆ์ เป็นภิกษุผู้บริสุทธิ์ดังเดิม

แต่ถ้าทำความผิดแล้วปกปิดไว้ เกินหนึ่งราตรี ไปกี่ราตรี ก็จะต้อง“อยู่กรรม” ตามจำนวนของราตรีที่ปกปิดไว้ เช่น ปกปิดไว้ไม่ได้แจ้งให้ใครทราบ เพียง ๑ ราตรี ก็อยู่กรรม ๑ ราตรี แล้วจึงจะมีสิทธิ์ขออยู่มานัต ๖ ราตรี เมื่ออยู่มานัตครบแล้ว จึงจะมีสิทธิ์ขออภัยทาน หรือถ้าปกปิดไว้ ๗๘๐ ราตรี ก็ต้องอยู่กรรม ๗๘๐ ราตรี แล้วจึงจะมีสิทธิ์ขอทำขั้นตอนต่อไปตามลำดับ

ที่จริงมีข้อกำหนดอื่นๆที่ละเอียดซับซ้อนอีกพอสมควร

ถาม : ผมคิดว่า อันนี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งในท่ามกลางอีกหลายๆเรื่อง ที่ผมจะไม่เห็นด้วย หรือคิดว่ามันไม่ค่อยจะถูกนัก เพราะว่ามันก็เป็นมนุษย์ เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องธรรมชาติสำหรับมนุษย์

ตอบ : นี่แหละเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจกันทีเดียว แม้แต่คนในศาสนาพุทธเองแต่ๆก็ยังไม่กระจ่างในประเด็นสำคัญอันเกี่ยวกับ **“ธรรมชาติ”** โดยเฉพาะความหมายที่เป็น**โลกุตระ** กับ**“ธรรมชาติ”** ส่วนมากยังเห็นเพียงว่า **คุณธรรมชั้นสูง**ที่เรียกว่า**บรรลุโลกุตระธรรมของพุทธ** นั่นคือ **การเข้าถึงธรรมชาติ** และผู้นั้นก็ขึ้นอยู่กับ**ไปตามธรรมชาติ**

หรือเข้าใจเพียงว่า **ผู้ถึงภูมิบรรลุธรรม จะต้องมึปัญญาแจ่มเห็นจริงว่า “ธรรมะ นั่นคือ ธรรมชาติ”** นั่นเป็นเรื่องสูงสุดแล้ว

แต่ความจริง ยังไม่ใช่เพียงเท่านั้น **ธรรมะของพุทธ โดยเฉพาะธรรมะที่แสนพิเศษ นั้น คือธรรมะชั้น“โลกุตระ” และการบรรลุธรรมของพุทธชั้นนี้ ไม่ใช่เพียงการรู้แจ่มเห็นจริงว่า “ธรรมะ คือ ธรรมชาติ” หรือ “การเข้าถึงธรรมชาติ” เท่านั้น แต่เป็นการบรรลุชนิดที่ผู้บรรลุจะต้องลตกลีเสของตนจนมีจิต “อยู่เหนือธรรมชาติ” นั้นๆได้ทีเดียว จึงเรียกว่า “โลกุตระสังขะ”**

โดยต้องรู้จัก**“ธรรมชาติ”**นั้นๆ ต้องรู้เท่าทัน**“ธรรมชาติ”**นั้นๆก่อน นั่นถูกแล้ว เฉพาะอย่างยิ่ง**“ธรรมชาติที่เป็นจิตวิญญาณของตน”** แต่ไม่ใช่เท่านั้น ต่อจากนั้นต้องรู้ว่า **“ธรรมชาติ”**นั้นๆ เรามีกิเลสเข้าไปร่วมกับ**“ธรรมชาติ”**ทั้งหลายนั้น หรือไม่? ต้องวิจัยใน**“ธรรมชาติ”**นั้นๆ ให้เจาะลึกเข้าไปรู้อย่างชัดแจ้ง แล้วก็ทำการฆากิเลสใน**“ธรรมชาติ”**นั้นๆให้ได้ จนที่สุดสามารถ **“อยู่เหนือธรรมชาติ”**นั้นๆอย่างเด็ดขาดจริงจาง

ตัวอย่าง เช่น เรื่องที่เรากำลังพูดกันอยู่นี้ คือเรื่อง**“sex”** หรือเรื่องสำเร็จความใคร่ ซึ่งเป็นเรื่องของกามารมณ์นี้แหละ ลองฟังดีๆจะเข้าใจได้ชัดทีเดียว

ตามธรรมดาโลกียชนหรือปถุชน ย่อมเห็นว่า **“กามารมณ์”**นั้น เป็นธรรมชาติ ก็ใช่ และเห็นว่ามันก็ต้องมีต้องเป็นอยู่เช่นนั้น คนจะขาด

จะเลิกมันไปทำไม? หรือเลิกมันไม่ได้ หรือหากเลิกก็ผิดธรรมชาติไปเท่านั้นเอง แต่“อารยชน”ไม่เห็นเช่นนั้น โดยเฉพาะอารยชนชั้นสูงของพุทธระดับหนึ่งขึ้นไป หรือผู้บรรลุโลกุตระธรรมของพุทธได้ตามขั้นตามระดับจริงนั้น แม้แต่“กามารมณ์”ที่ปุถุชนเห็นว่าเป็น“ธรรมชาติ”นี้แหละ อารยชนระดับสูงสามารถ**“ดับธรรมชาติ”นี้ได้** หรือ**“ไม่มีธรรมชาติ”นี้** กลายเป็น**“ผู้อยู่เหนือกามารมณ์”ได้จริงๆ** หรือเป็น**“ผู้ไม่มีกามารมณ์”** ได้จริงๆ

“ธรรม” ที่เป็นโลกุตระชั้นสูงปานฉะนี้ ดังกล่าวนี จึงไม่ใช่**“ธรรมชาติ”** เพราะ**“ดับธรรมชาติ”**นั้นๆในตนลงได้จริงเสียด้วย หรือผู้บรรลุธรรมสูงสุด ก็คือ **ผู้ไม่หลงเสพ“ธรรมชาติ”** ผู้ไม่ยึดติดใน**“ธรรมชาติ”**ใดๆอีกเลย **ไม่ว่าจะเป็น“ธรรมชาติแก่กามารมณ์”** หรือ**“ธรรมชาติในตน และธรรมชาตินอกตน”**อื่นใด ผู้นั้นชื่อว่าถึง**“นิพพาน”**

และ **“ธรรม”**จบท้ายปลายสุดของ**“โลกุตระสังขะ”** จึงไม่มี**“ธรรมชาติ”**ใดๆอีกสำหรับตน **ดับสิ้น“ธรรมชาติ”**ของตน สูญสนิทตลอดไป ก็เป็น**“ปรินิพพาน”**หมดทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เหลืออะไรอีกเลย ไม่มีอะไรอีกเลย ไม่เกี่ยวกับอะไรอีกเลยต่อไปในมหา**วัฏสงสารจักรวาลนี้**

“ธรรม”ชั้นสูงสุดปานฉะนี้ จึงไม่ใช่เรื่อง**“ธรรมชาติ”**ธรรมดาๆ แต่เป็นเรื่อง **“เหนือธรรมดาธรรมชาติ”** เพราะฉะนั้นคนที่มาบวชจริงๆนี่.. มาเป็นภิกษุหรือสมณะนี้ จะต้องให้ถึงภูมิธรรมโลกุตระให้ได้ เมื่อได้จริงแล้ว จึงเรียกว่า**“อารยบุคคล”** หาก**“ดับธรรมชาติ”**นั้นๆลงได้ ก็ไม่ใช่คนธรรมดาตามธรรมชาติ แต่มีภูมิธรรม**“เหนือธรรมชาติ”**จริงๆ เพราะเป็นจิตวิญญานที่**หลุดกิเลสได้แล้วจริง**

จึงไม่ใช่..**“คนสามัญที่มีกิเลสตามธรรมชาติสามัญ”** เพราะ**“ดับสิ้นความเป็นคนโลกีย์** หรือ**ไม่ใช่คนที่มีกิเลสตามธรรมชาติของโลก”**แล้ว

ภายในจิต เกิดเป็นคณชนิดใหม่แล้วอย่างแท้จริง ชื่อว่า“คนโลกุตระ” หรือ“อาริยะ”

เรื่องของศาสนาพุทธ โดยเฉพาะเรื่อง“โลกุตระ” จึงไม่แปลกที่คุณจะยังไม่เห็นด้วย และอาจจะยากเอาการที่จะเข้าใจ เพราะแม้แต่ชาวพุทธเองที่เข้าใจอย่างสัมมาทิฐิแล้วด้วยซ้ำ ไม่มีวิจิกิจฉาเลย ก็ยังไม่ใช่ง่ายที่จะปฏิบัติจนบรรลุสังขารธรรมที่วันนี้ได้ จนบริสุทธิบริบูรณ์

ถาม : บทลงโทษเหล่านั้น เพราะว่าการที่จะทำให้ผู้กระทำผิดนั้น เปลี่ยนแปลงตัวเอง เปลี่ยนแปลงความประพฤติใช่หรือไม่

ตอบ : ใช่ และเป็นการคัดฐานะหรือระดับของคนด้วย

ถาม : ถ้าเมื่อไหร่ที่สมณะรูปใดรูปหนึ่ง หรือสิกขมาตุรูปใดรูปหนึ่งถูกลงโทษนี้ ทั้งกลุ่มทั้งหมดจะได้รับการบอกหรือไม่ แล้วก็จะบอกหรือไม่ว่าด้วยเหตุใด ที่ท่านเหล่านั้นถูกลงโทษอย่างนั้น

ตอบ : ในหมู่คณะสงฆ์ด้วยกันบอกกัน แต่ไม่จำเป็นต้องบอกฆราวาสอื่น ความผิดสังฆาติเสส หรือความผิดขั้นอาบัติหนัก(ครุกาบัติ) ปานนี้ มีกฎระบุไว้ชัด ว่าไม่ให้ภิกษุเที่ยวได้ไปบอกฆราวาสด้วย แต่เขาก็จะรู้ว่า ภิกษุนั้นมีความผิดขั้นหนัก เพราะเขาจะเห็นได้จากที่ท่านต้อง“อยู่กรรม” ซึ่งไม่มีเจตนาปิดบังในส่วนนี้ แต่ก็ห้ามภิกษุทุกรูปไปบอกรายละเอียดใดๆแก่ฆราวาส ฆราวาสจึงไม่อาจจะรู้ว่า ภิกษุผู้ทำผิดนั้นผิดข้อไหนในอาบัติหนัก หรือผิดอะไร เพราะมันมีถึง ๑๓ ข้อ สำหรับสังฆาติเสส

ถาม : หมายความว่า ในหมู่สงฆ์นั้นจะทราบ ว่า สมณะที่ถูกลงโทษนั้นทำผิดในระดับไหน เพียงแต่ไม่ทราบว่าทำอะไร อย่างนั้นใช่หรือไม่

ตอบ : ในหมู่สมณะด้วยกันต้องบอกกันหมด ว่าผิดอะไรข้อไหน? ผิดมากน้อยเท่าไร? แม้สมณะที่เพิ่งมาพบกันใหม่ ยังไม่ทราบเรื่องก็ต้องบอกให้ทราบทีเดียว บอกภิกษุที่พบกันทุกรูป และต้องบอกด้วยว่าผิดอะไรข้อไหน? ผิดมากน้อยเท่าไร? แต่ไม่ให้ออกข้างนอกสงฆ์หรือไม่ให้ออกแก่ฆราวาส คนนอกจะไม่มีสิทธิ์ทราบรายละเอียดดังกล่าวนี้ แต่สำหรับสงฆ์นี้ต้องบอกกันว่าผิดข้อไหน ผิดเท่าไร ต้องบอกให้ครบ ขึ้นไม่บอกมีความผิดด้วย

ถาม : *ทำไมจะต้องผิดด้วยละครับ*

ตอบ : เพราะมีกฎบอกไว้ ตามพระวินัย ต้องทำเช่นนั้น นี่เป็นวินัยอันบัญญัติกำหนดไว้ของพระศาสนา

ถาม : *สำหรับสมณะที่ถูกลงโทษนั้น เขาสามารถที่จะไถ่โทษแล้วก็ได้รับการยอมรับกลับเข้าในหมู่สงฆ์ได้ ไม่ใช่หรือครับ*

ตอบ : แน่นนอน ยอมรับกลับได้ เมื่อทำถูกต้องครบครันตามกำหนดเวลาหรือตามวิธีดังที่ได้เล่าให้ฟังคร่าวนั้น

ถาม : *สำหรับในกลุ่มของชาวอโศกนั้น ได้ปรากฏเรื่องนี้ แล้วได้ประสบผลสำเร็จหรือไม่ แล้วสมณะเหล่านั้น จะไม่รู้สึก... รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่น่าละอายหรืออะไรอย่างนั้นหรือ*

ตอบ : เกิดสิ เพราะฉะนั้น ต้องระวังอย่าให้เกิดผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ในกลุ่มของชาวอโศกประสบผลสำเร็จอย่างเห็นจริงเลย และเห็นความล้มเหลวของผู้ไม่เอาจริง หรือผู้ที่ไม่ถูกต้องตามพระบัญญัติของพระศาสนาชัดเจนยิ่งด้วย

ถาม : ผมเข้าใจครับ..แล้วสมณेरูปนั้นจะมีกฎสมณेरูปอื่นๆจ้องมอง แล้วก็เห็นว่าสมณेरูปนั้นแปดเปื้อนด้วยความผิดมาแล้วหรือ

ตอบ : มีเช่นนั้นแน่นอน และนั่นแหละคือผลที่เป็นประโยชน์ในตัว แต่ทุกคนก็ต้องรู้จักภัย และต้องรู้จักความไม่ยึดมั่นตายตัว **ทุกอย่างมีการพัฒนาได้ คนเลิกขาดความไม่ดีได้มๆได้ อย่าคิดว่ามีตราบาปที่แก้ไขไม่ได้**

• สตรีกับการปฏิบัติธรรม

ถาม : ผมอยากจะหันไปสู่เรื่องของ“สิกขมาตุ”บ้าง ในข้อแรกก็คือ ผมไม่เคยรู้ว่ามิกลุ่มสงฆ์หรือกลุ่มปฏิบัติธรรมไหนที่มีสิกขมาตุ จึงอยากเขียน ถามพ่อท่านว่า ทำไม่ถึงได้มีการตั้ง“สิกขมาตุ”ขึ้นมา

ตอบ : ที่จริงเรื่องนี้ถ้าจะว่าไปแล้ว ก็ what ever will be will be คือ อะไรจะเกิดจะเป็นไป มันก็เกิดก็เป็นไปตามที่มันจะเป็นนั่นแหละ ไม่ได้เจตนา ไม่ได้ตั้งใจมาก่อน ไม่ได้มีแผนล่วงหน้าอะไรเลย

เรื่องมันก็มีอยู่ว่า ตอนแรกเลย เมื่ออาตมาบวชใหม่ๆและพอเปิดตัวออกไปบรรยายธรรมต่อสาธารณะ ไม่นานนัก ก็มี“ผู้หญิง”ปรากฏตัว ออกมาก่อน“ผู้ชาย”โดยการเข้ามาขอแสดงความจำนงจะเอาจริงเอาจังกับการปฏิบัติธรรม ถึงขั้นจะออกมาเป็น“อนาคาริกะ”หมายความว่า เธอจะทิ้งหน้าที่การงานทางโลก ทิ้งบ้านช่องเรือนชานออกมาเป็นผู้ปฏิบัติธรรมจริงๆจังๆ ไม่เอาแล้วเรื่องทางโลก แม้แต่งานการที่ได้รับเงินรายได้ลาภยศสรรเสริญสุขแบบโลกีย์ ทั้งๆที่ผู้หญิงคนนั้นขณะนั้นเธอก็เจริญรุ่งเรืองทางหน้าที่การงาน ที่ทำอยู่ในชั้นก้าวหน้าดียิ่งด้วยซ้ำ แต่เธอก็สารภาพว่า เมื่อได้ติดตามฟังธรรมของอาตมาไปเรื่อยๆ ก็ทำให้รู้เห็นแจ่มแจ้งชัดเจน

มากขึ้นๆ จนที่สุดเกิดจิตที่เห็นดีเห็นงามในทางธรรมมากกว่า เห็นอกว่า
ทางโลกอย่างมันใจ

อาตมาก็ต้องตัดทานไว้ ว่าอย่าเพิ่งออกมาเลย มันเร็วไป อาตมาเองก็
ยังเป็นพระเพิ่งบวชใหม่ๆ มันยังไม่พร้อมอะไรเลย ก็ให้เหตุผลไปต่างๆ
นานา แต่ตัดทานไว้เท่าไรๆ เธอก็ไม่ยอม เพราะมันเป็นเรื่องการเกิดจริง
ของ“จิตวิญญาณ”เป็นไปโดยแท้ ไม่ใช่แก้งแงๆ ซึ่งจริงๆ แล้วแม้ขณะนั้น
อาตมาก็พอสัมผัสได้ว่า อะไรคือ“ความจริง” โดยเฉพาะเรื่องจิตวิญญาณ
และเรื่องของ“โลกุตระสัจจะ”ซึ่งแตกต่างจาก“โลกียสัจจะ”อย่างไร? แค่นี้?
อาตมาก็จำนนกับ“สัจจะ”ที่เกิดที่เป็น จึงต้องยอมให้เธอออกมาปฏิบัติอย่าง
“อนาคาริกะ”ตามประสงค์

เธอเอาจริงทุกอย่างออกมาเป็นผู้ปฏิบัติธรรมชนิดเข้มข้นและเคร่งครัด
อย่างไม่น่าเชื่อว่านี่เป็น“ผู้หญิง” อาตมาก็เป็นคนจริงอยู่แล้วในเรื่องปฏิบัติ
ธรรม เมื่อมีคนจริงมาเอาจริงเอาจังอย่างเข้มแข็ง แสดงความมุ่งมั่นใน
การประพฤติปฏิบัติกับพุทธธรรมขนาดนี้ ก็ทำให้อาตมาเต็มใจอย่างยิ่งที่
จะส่งเสริม และพร้อมกับเห็นนิมิตแห่งสัจธรรม ที่จะเกิดได้เป็นได้ในสังคมนี้
แม้จะเป็นยุคปัจจุบันนี้

ซึ่งในตอนอาตมาออกบวชใหม่ๆนั้นถ้าใครรู้เรื่องราวข่าวคราวของ
อาตมาก็คงจะรู้ดี ในพฤติกรรมแห่งการปฏิบัติธรรมของอาตมา อาตมา
ถูกหาว่าเพี้ยนว่าบ้าที่เดียวในช่วงนั้น เมื่อมาเห็นคนเอาจริงอย่างนี้ มีหรือ
ที่อาตมาจะไม่ยินดี เป็นแต่ว่ามันข้องขัดในใจอยู่บ้างเท่านั้นเองว่า..ทำไมนะ
จึงต้องเป็น“ผู้หญิง”ด้วย!ทำไม..ทำไมจึงไม่เป็น“ผู้ชาย”จะได้สะดวกทุกอย่าง

อาตมาอยู่วัดโศการาม เธอก็ออกมาปลุกกุฏิอยู่ในสัดส่วนที่ทางวัด
อนุญาตให้ปลุกในวัดโศการามนั้นแหละด้วย ขอเป็นลูกศิษย์ จำเรียน
ปฏิบัติเอาจริงเอาจัง มุ่งหมายโลกุตระกันจริงๆ

พอมมาแล้ว จะอยู่จะทำกันอย่างไรจึงจะดูดี ไม่เป็นที่ครหา ก็ต้องหาทาง
ป้องกันกัน เมื่อเธอออกมาเป็นนักปฏิบัติธรรม มันควรจะอยู่ในรูปแบบ
หรือลักษณะไหน จึงจะเหมาะสมที่สุด แรกๆก็ให้นั่งห่มเรียบๆ นุ่งผ้าถุง
สีเทาบ้างสีน้ำเงินเข้มบ้าง ส่วนเสื้อก็ให้เป็นแบบเรียบที่สุด สีเรียบ
แบบเรียบ สีขาวเป็นดีที่สุด ผมเผ้าก็ตัดสั้นๆ แม้ร่องเท้าก็ไม่ต้องใส่ คือ
จะให้ใครๆก็เห็นได้ชัดว่า เป็นลักษณะของคนสมณะคนปฏิบัติธรรมจริง
จะได้ไม่เป็นที่เพ่งเล็งนัก เพราะเธอก็ยังสาวอายุยี่สิบกว่าๆ อาตมาที่เป็น
อาจารย์หรือก็.. นุ่งมอายุสามสิบกว่าเท่านั้น แม้เราจะบริสุทธิ์ใจกันอย่างไร
แต่ภายนอกที่ต้องป้องกันโลกวัชชะ เราจึงต้องหาทางทำให้ดีที่สุด

ไม่ว่าจะเป็นการเป็นอยู่ การไปกรรมมา สำหรับเธอกับอาตมาต้อง
ระมัดระวังสังวรกันทั้งสิ้น อยู่ในวัดก็ต้องระวัง ในคราวที่อาตมาต้อง
ออกไปบรรยายธรรมะตามวัดต่างๆที่เขานิมนต์ ซึ่งตอนนั้นก็ต้องไป
หลายวัดหลายแห่ง เธอก็ต้องการติดตามไปฟังเพิ่มเติมด้วย จึงต้องคิด
อ่านกันทำให้ดีโดยจัดให้เธอกับอาตมาเดินทางออกจากวัดกันคนละเวลา
ไปกันคนละทาง แล้วเธอจึงไปสมทบกับหมู่ผู้ฟังอื่นๆกับเพื่อนๆฆราวาส
ภายนอกทั้งหลายให้ดูดีเป็นต้น

แต่กระนั้นก็ตาม เธอก็คือ คนอยู่ใกล้ๆซิดๆ เป็นลูกศิษย์จริงๆ
ที่ต้องตามศึกษาฝึกฝนกันจริงๆจ้งๆอยู่นั่นเอง จะพยายามให้ดูห่างอย่างไร
มันก็ยากที่จะเป็นไปได้ เธอจึงต้องหาวิธีอื่นๆมาทำให้ดูดีเพิ่มเติมขึ้นไป
เรื่อยๆ เป็นต้นว่า จากที่เธอนุ่งห่มเรียบง่ายแล้ว เธอก็ขยับขึ้นมาโกนหัว
เสียเลย ใส่เสื้อขาว นุ่งผ้าถุงสีเทา ทำเสมือนเป็นเครื่องแบบชนิดหนึ่ง
เพื่อให้รูปแบบเป็นเครื่องป้องกันการเข้าใจผิด เพราะจะได้เห็นจริงเห็นจัง
ว่าเป็นเรื่องของสมณะปฏิบัติธรรมกันจริงยิ่งขึ้น ซึ่งก็ดูดีขึ้นบ้าง แต่ก็ยัง
มีกระแสเสียงเพ่งโทษ เพ่งระแวงกันอยู่ จึงต้องปรารภหาทางอื่นเพิ่มให้ดี
ขึ้นกว่านี้

ที่จริงในตอนนั้นก็ยังมี“ผู้หญิง”อีกแหละที่ขังบ้านช่องเรือนชานทรัพย์ ศฤงคาร ออกมาปฏิบัติร่วมอยู่ด้วยเพิ่มขึ้นเป็น ๒ คน ๓ คน ๔ คน ก็กลายเป็นกลุ่มที่มีรูปแบบ“ผู้หญิงโกนหัว ใส่เสื้อขาวนุ่งผ้าถุงสีเทา ไม่ใส่รองเท้า” จะว่าเป็นนักบวชก็ไม่ใช่ จะว่าไม่ใช่ก็ไม่เชิง เราจึงต้องกลับมาทบทวนกันว่า เราจะเป็นอย่างนี้ จะทำกันแค่นี้ เอารูปแบบเช่นนี้กันจริงๆนะหรือ? ในเมื่อเราเอาจริงและยืนหยัดอยู่ในฐานะ“นักปฏิบัติธรรมชนิดที่เราเป็น”

จึงได้ปรึกษากันอย่างจริงจัง ผลที่สุดก็เห็นกันว่า หากเข้าไปอยู่ในรูป“นักบวช” ก็น่าจะได้ขึ้นอีก การบวชของผู้หญิงในเมืองไทย ที่เป็นที่รู้จักกัน ดิอยู่แล้วนั้น ก็มีแต่“ชี”ที่นุ่งขาวห่มขาว เราก็ไม่มีทางเลือก ดังนั้น จึงได้มาบวช เป็น“ชีขาว”กัน

แต่ก็อีกแหละ เมื่อมาเป็น“ชีขาว”แล้ว ประสบการณ์ชั่วระยะหนึ่ง ก็ทำให้พบความจริงในความเป็น“ชี”ในเมืองไทยนั้น ภาพลักษณะมันดูเหมือนคนอ่อนแอ เหมือนคนสิ้นไร้ไม้ตอก มันเหมือนคนมาแฝงอาศัยอยู่อาศัยกิน แม้คนผู้ที่เขาจะอนุเคราะห์ช่วยเหลือก็ทำเหมือนกับช่วยคนที่น่าสงสาร พุดตรงๆก็คือ เหมือนช่วยคนขอทาน มันเลยอยู่อย่างเหมือนคนอะไรละ... อันนี้ไม่ใช่เราดูถูกความเป็นชี แต่เราพุดถึงสภาพความรู้สึกของสังคมที่เป็นอยู่จริงส่วนใหญ่ เป็นจริงอย่างนี้ ซึ่งถ้าหากใครก็ตามเป็น“ชีขาว”อยู่ มันก็จะเป็นจะมี จะได้รับอย่างที่ชีขาวอื่นๆได้รับอย่างนั้นทีเดียว

เราก็เห็นกันว่า สังคมน่าจะยอมรับ“นักบวชหญิง” ที่อุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนาอย่างปฏิบัติจริงๆเป็นสัมมาทิฐิ มีความเป็นจริงที่ดีกว่าที่สังคมรู้สึกอยู่นั้น

หากเราอยู่ในสภาพแค่“ชีขาว”ซึ่งได้รับการเข้าใจและรู้สึกจากสังคมดังกล่าวนั้น เมื่อเราจะเป็นอย่างที่เราจะเป็น”ให้จริง เราก็ไม่น่าจะให้คำนิยามของสังคมหรือแค่องค์กรประกอบอะไรต่างๆที่สังคมยอมรับกันอยู่แค่นั้น มาทำให้เราลำบาก หรือจุดเราไปจากความจริงที่ควรจะเป็น

เราจึงตัดสินใจว่า เราน่าจะเป็นอย่างที่เราจะเป็น
ความตั้งใจที่“จะเป็น”นั้น ก็คือ...

๑. เราจะเป็นนักปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าอย่างเอาจริงเอาจัง
มุ่งหมายพระนิพพาน สละโลกก็ยกกันให้ถึง“สุญญตา”เป็นเป้าแท้

๒. เมื่อเป็นนักบวช เราจะอยู่ในลักษณะของผู้ที่เป็นนักบวชกัน
จริงๆ อย่างต่ำก็ระดับ“อนาคาริกะ”ที่ไม่มีเงินทองเป็นของตนเองแล้ว เราจะ
ไม่รับเงินทองมาเป็นสมบัติของตน ทรัพย์สินที่มีในครอบครองไม่ว่าสังฆาริม-
ทรัพย์หรืออสังฆาริมทรัพย์ก็ต้องสละออกไปเป็นของผู้อื่นไปทั้งหมดอย่าง
ถูกต้องแม้แต่ตามนิตินัย จะเป็นผู้เหลือแต่ตัวกับหัวใจเพื่อพุทธธรรมกัน
ให้บริสุทธิ์ แม้จะเริ่มจาก“กรอบของศีล”ที่กำหนดไว้ นั่น ทว่าภายในจิตใจ
เรายังทำไม่ได้ถึงขั้น“อนาคามีภูมิ”จริงก็ตาม เราก็จะพยายามปฏิบัติให้
ตรงตามศีลที่กำหนด และเราสมทานนั้นๆให้เคร่งครัดในรูปธรรมก่อน
แล้วพึงเพียรปฏิบัติขัดเกลาตนจนจิตสูงขึ้นไปถึง“ภูมิก่อนอนาคาริกะ”จริงให้ได้

๓. ด้วยความตั้งใจมุ่งมั่นเช่นนี้ เราจึงกำหนดเอาสภาพที่“เราจะเป็น”
โดยถือเอาความเป็น“นักบวช”ขั้นสมทาน“ศีล ๑๐” ซึ่งเป็นศีลที่ถึงขั้นอยู่ใน
สภาพ“อนาคาริกะ”ได้จริง แล้วเราก็จะทำตนให้อยู่ในฐานะ“นักบวช”
ให้ตรงให้จริง พึงอุตสาหะให้เกิดมรรคเกิดผล เพราะวิถีธรรม ปานะนี้
ย่อมเป็นทางไปรุ่ง ไม่เป็นทางมาแห่งธุลี(กิเลส) ตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ตรัสไว้แน่

สำหรับผู้นิยมในเมืองไทย เราก็ไม่มีรูปแบบอื่นนอกจาก“ชี”ดังกล่าว
แล้ว เราก็เลยต้องใช้รูปแบบ“ชี”นี้แหละ แต่ยอมเสื่อผ้าทั้งหมดเป็น“สีกัก”
เสียเท่านั้นเอง เพื่อเป็นรูปแบบของ“ชีที่ถือศีล ๑๐” ซึ่งมีความต่างกับ
“ชีขาว”ทั่วไปในเมืองไทย ชีขาวในเมืองไทยถือศีล ๘ เท่านั้น ยังมีเงินมีทอง
มีทรัพย์สินสมบัติต่างๆได้ ยังใช้เงินใช้ทอง ยังซื้อยังขายได้ ซึ่งเราไม่ปรารถนา

จะเป็นอยู่เช่นนั้น

การเกิดของ“**ซีลึกรัก ถือศีล ๑๐**”ก็เป็นมาด้วยประการอย่างนี้ นี่ก็คือ เรื่องของรูปแบบที่เกิดขึ้น ส่วนทางด้านนามธรรมและพฤติกรรมอื่นๆ เราก็พึงเพียรศึกษาอบรมฝึกฝนกันไปตามธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ใครจะเจริญสูงส่งไปได้เท่าใดก็เป็นสิทธิและความสามารถส่วนตัว

และเมื่อเกิดเป็น“**ซี**”ที่นุ่งห่มผ้าແມ່จะแบบเดียวกัน แต่มี“**สีผ้าต่างกัน**” ขึ้นมาเช่นนี้ ก็ย่อมจะได้รับการทักถามว่า นี่คืออะไร? นั่นแน่ๆ เพราะ แปลกออกไปจากที่เคยมี เราจึงต้องตั้งชื่อขึ้นมาเรียก“**ซีลึกรัก ถือศีล ๑๐**” นี้กันเสียว่า“**สิกขมาตา**”ซึ่งแปลว่า“**ผู้หญิงที่เป็นนักศึกษา**”แต่มาลตรูปของสระ ข้างซ้ายออกกันเสียหน่อย ให้ดูสวยและง่ายขึ้นว่า“**สิกขมาต**” ก็พอเป็นที่รู้จัก ว่าเป็น **ผู้หญิงผู้อุทิศตนศึกษาใน“สิกขา ๓”ของพระพุทธเจ้า** ให้เจริญจริง มีมรรคมีผลจริง ตามพระปณิธานของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรง ปรารถนาให้มนุษย์มีมนุษย์ได้ แต่ต่อมามีผู้ทักว่า “**สิกขมาต**”นั้นยังไม่ถูก หลักภาษา ควรจะเป็น“**สิกขมาตุ**” ซึ่งก็ยังไม่อ่านเหมือนเดิมได้อยู่ เราจึง เขียนเป็น“**สิกขมาตุ**”ตามท่านผู้รู้ในขณะ

อาตมาก็เห็นว่า น่าจะพอสมควรแล้ว โดยศีลที่จะช่วยภาคปฏิบัติก็ “**ศีล ๑๐**” ส่วนภาครูปแบบก็ขออาศัยเครื่องแบบ“**ซี**”นั้นแหละ แต่ขอเป็น “**ลึกรัก**”นี้ก็แล้วกัน

นี่คือ ความเป็นมาคร่าวๆ ตามที่เกิดที่เป็นจริง ของ...การตั้ง‘**สิกขมาตุ**’ ขึ้นมา

ถาม : **ผมอยากเรียนถามว่า ทำไมพ่อท่านจึงเลือกที่จะให้ความสำคัญ แก่สิกขมาตุ ในเมื่อสงฆ์ใหญ่ๆนั้น ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญ กับแม่ชีทั่วไป**

ສິກขບາຕຸ

ຜູ້ເຜິ້ງຜູ້ອຸທະສາທະດີປາຊາໂນ“ສິກຂາ ໑”
ຂອງພະນຸທະຈັດເຂົ້າ
ໃຫ້ເຂັດເຊີເຊີສຸດິງ ມີມະຫາລາມິທະສຸດິງ

ตอบ : เมื่อผู้หญิงเขาก็อยากจะปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าชนิดจริงๆ จังๆบ้าง ซึ่งเขาเห็นอย่างแมนมั่นแล้วว่า“เป็นประโยชน์ต่อชีวิตตนต่อสังคม ด้วยความจริงใจ”เราจะไปปิดกั้นเขาทำไม การปฏิบัติธรรมก็ไม่ได้ผิดกฎหมาย และเขาปฏิบัติแล้วก็ได้ทำตัวเป็นปฏิบัติกษัตริย์ต่อความเป็นพลเมืองดี หรือไม่ได้ก่อความไม่สงบเรียบร้อยให้แก่บ้านเมืองแต่อย่างใด แม้แต่ในสังคม คอมมูนิสต์เขายังเปิดโอกาสเลย นี่เราก็เป็นประเทศประชาธิปไตยแท้ๆ และยิ่งเขาตั้งใจปฏิบัติกันอย่างอุทิศสหายหากเพียรจริงๆจังๆเช่นนี้ เขาก็ น่าจะมีสิทธิ์นี้ ไม่ใช่หรือ?

ถาม : คริบบ ที่นี้คำถามต่อไปนี่ค่อนข้างยาก ผมไม่ทราบจะพูด อย่างไรดี ให้ถูกต้อง ซึ่งมันต้องระมัดระวัง พูดถามตรงๆเลยดีกว่า ท่านมองเห็นว่า ผู้หญิงนั้นมีธรรมชาติที่ด้อยกว่าผู้ชายหรือไม่?

ตอบ : มีแน่นอน.. ผู้หญิงมีธรรมชาติที่ด้อยกว่าผู้ชาย

ถาม : ช่วยกรุณาอธิบายได้หรือไม่

ตอบ : หากตรวจดู..ที่“อีฟ”นั้น ที่แท้ก็เป็นเพียงอวัยวะส่วนหนึ่งของ “อดัม”เท่านั้น ที่นำมาสร้างขึ้นเป็น“อีฟ” ดังนั้น“อีฟ”ก็ต้องด้อยกว่า “อดัม”แน่นอน หรือหมายความว่า“ผู้หญิง”นั้นแท้ๆแล้วก็ยังเป็นเพียงอวัยวะ ขึ้นหนึ่งของ“ผู้ชาย”ที่พระเจ้าทรงเอากระดูกซี่โครงของ“อดัม”คือ“ผู้ชาย” นั้นเอง นำมาสร้างขึ้นเป็น“อีฟ”คือ“ผู้หญิง”ให้มาเป็นผู้ช่วยเหลือ“ผู้ชาย” คือ “อดัม” ผู้ซึ่งได้รับการสร้างขึ้นมาเป็นคนสมบูรณ์ในตัวเองก่อนในโลก ถ้าเข้าใจลึกซึ้งในความเป็นจริงนี้ หรือเชื่อในลัทธิธรรมของพระเจ้าข้อนี้ ความจริงก็ต้องเป็นเช่นนี้

ถาม : ก็น่าคิดทีเดียว แต่ผมลำบากใจอยู่ที่จะถามในข้อต่อไปนี้

ตอบ : หากคุณไม่เชื่อในสิ่งที่น่าเชื่อนี้ก็เป็นเรื่องของคุณ สิ่งที่คุณนำมาใช้เป็นคำตอบเชิงอธิบายนั้น ก็เป็นสัจธรรมที่นับถือเชื่อถือกันอยู่ในศาสนาคริสต์ และศาสนาอื่นๆอีกหลายศาสนาอันเป็นสัจธรรมหรือเป็นพระวาทะของพระศาสดาที่ตนนับถือเชื่อถือกันอยู่เช่นที่กล่าวนี้แท้ๆไม่ใช่หรือ?

ถาม : คิดว่าผมตระหนักดีถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมตะวันตก และวัฒนธรรมในวันออกอย่างในประเทศไทย

ผมไม่ใช่เป็นผู้ที่ต่อสู้เพื่อลัทธิสตีร์ แต่ผมคิดว่าในกรณีที่เกี่ยวข้องกับลัทธิสตีร์ ควรจะมีการพูดกันเหมือนกัน เพราะมันมีการคิดกันจริงในเรื่องนี้ พวกที่ต่อสู้เพื่อลัทธิของสตีร์มักจะมีความเห็นไม่ว่าสังคมนิยมหรือสังคมนิยม มักจะเห็นว่าผู้หญิงนี้ต่ำต้อยกว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ไม่ว่าพุทธหรือคริสต์

ตอบ : ถ้าเราเชื่อว่า คริสต์หรือพุทธก็ตาม ศาสดาของทั้งสองศาสนา ไม่ใช่คนโง่ก็น่าจะรับฟัง เพราะเป็นถึงพระศาสดา

ถาม : เพราะเหตุที่ผมเชื่ออย่างนั้น ผมจึงรู้สึกสับสนอยู่

ตอบ : ที่จริงเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ลึกซึ้งและเป็นสัจธรรมที่เกินกว่าจะบอกกันได้ด้วยคำพูดคำบอก มันเป็นเรื่องของ“กิเลส”ที่ปิดบังความจริง ผู้หญิงก็มี“กิเลส : อตตามานะ” ที่ถือดีถือตัวนั่นแหละ มันไม่ยอมที่จะต่ำต้อยด้อยกว่าใครง่าย ๆ หรือ ส่วนผู้ชายที่เข้าใจความจริงข้อนี้ไม่ได้ ก็เพราะมี“กิเลส:อวิชชา” ที่จิตยังไม่ถึงขั้นมีญาณทัสสนะสามารถหยั่งรู้แจ้งความเป็นจริงจุดนี้เรื่องนี้ ดังนั้นแม้จะพูดจะใช้เหตุผลอย่างไรมาอ้างอิงปานใด หากมีกิเลสดังกล่าวมันยังขวางอยู่ในใจในจิตอยู่จริง มันก็ยากที่จะเชื่อ เพราะตนไม่มีญาณที่แทงทะลุเรื่องนี้ได้สมบูรณ์ย่อมไม่ชัดเจนอยู่จริงหรือถึงขั้นสับสน ก็เป็นไปได้แน่นอน

ฉะนั้น ใครก็ตามหากอยากจรรู้แจ้งเห็นจริง ก็ต้องปฏิบัติตนเพื่อให้ บรรลุสังขารเหล่านี้ให้ได้ แล้วจะรู้แจ้งเห็นจริง เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่อง สลับซับซ้อนที่มีความละเอียด มีกระทั่ง“สังขะยื้อนสภาพ”

ถ้าอ้างเหตุปัจจัยแค่รูปธรรม บางคนก็ยอมรับและเชื่อ บางคนก็ไม่ ยอมรับ เชื่อ เช่น เอาแค่สรีระร่างกาย ถ้าบอกว่าทั้งกระดูกและกล้ามเนื้อนั้น ของผู้ชายใหญ่กว่าของผู้หญิงชัดๆอยู่แล้ว กระดูกทุกชิ้นในร่างกายตั้งแต่ กระโหลกศีรษะไปยันเท้าของผู้ชายใหญ่กว่าของผู้หญิงทั้งนั้น ยกเว้น กระดูกเชิงกรานที่ผู้หญิงจำเป็นต้องใหญ่กว่าผู้ชาย เพราะต้องมีไว้ สำหรับรองรับส่วนที่จะมีลูก นี่ก็เป็นเรื่องพิสูจน์ว่า ผู้หญิงต้องด้อยกว่า ผู้ชาย อย่างนี้เป็นต้น จะยอมรับไหมละ หรือเหตุผลอื่นๆทางรูปธรรม และ แม้จะเป็นนามธรรมบางเรื่อง อ้างแล้วแม้จะเห็นจริงกันชัดเจน อย่าง เรื่องของกระดูกและกล้ามเนื้อนี้เป็นต้น ก็ชัดๆอยู่แล้ว จะเชื่อหรือไม่เชื่อ มันก็แล้วแต่แต่ละคน

คนเรานั้นถึงแม้จะยอมรับสิ่งอ้างอิงต่างๆเหล่านี้ ว่าด้อยกว่าจริง หาก“กิเลสอัตตมานะ”มันไม่ยอมแพ้เสียอย่าง แม้จะอ้างความเห็นของ พระศาสดาแล้วก็ตาม ประมวลรูปธรรมและนามธรรมใดๆมาให้เห็นว่า ด้อยกว่าปานใดอีกกว่านี้ก็ตาม ซึ่งก็มีอีกมากมาย แม้จะมีก็เป็นบางเรื่อง บางสิ่ง ที่“ผู้หญิง”ไม่ด้อยหรือเหนือกว่า“ผู้ชาย”บ้าง แต่โดยค่าเฉลี่ยแล้ว จริงๆนั้น“ผู้หญิง”จะด้อยกว่า“ผู้ชาย” ลัทธิตัวผู้โดยค่าเฉลี่ยทั่วไปแล้ว จะเป็นใหญ่ในโขลง ไม่ใช่ลัทธิตัวเมีย

แต่เมื่อ“กิเลส”ที่มันไม่ยอม มันก็จะแย้งอยู่นั่นเองว่า นั่นมันคนละ เรื่อง นี่มันเรื่องของ“สิทธิ” เธอผู้ไม่ยอมก็จะไม่ยอมแพ้แน่ๆ ต้องขอมี “สิทธิ”ทุกอย่างเท่าเทียม“ผู้ชาย” หรือสิทธิอันใดที่ผู้ชายใหญ่กว่าผู้หญิงได้ ก็ขอใหญ่กว่าได้บ้างเช่นกัน ยิ่งไงก็ไม่ยอมว่าจ้างนอละ!

ทางที่อาตมาเห็นว่าทุกคนจะจำนนได้ ก็มีทางเอกสมบุรณ์ที่สุดคือ คนๆนั้นต้องปฏิบัติธรรมจนถึงขั้นรู้แจ้งในสังขารมละเอียดยลออกได้มากขึ้น เพียงพอด้วยตัวเอง ก็จะมีเหตุปัจจัยที่เป็นเรื่องทั้งหยาบและละเอียดยลก็ ซึ่งถึงขั้นจิตวิญญาณมากมาย จะมีเรื่องของกรรม-วิบากอีกเยอะเยอะ เป็นหลักฐานยืนยัน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้เข้าใจและเชื่อจริงขึ้นมาได้ ล้วนประกอบไปด้วยเรื่องของจิตวิญญาณที่ต้องรู้ด้วยญาณที่ลึกและไกล กันจริงๆ ถ้าเราสามารถที่จะปฏิบัติตนเองให้มีญาณที่ลึกและไกลได้แล้ว สิ่งต่างๆในญาณก็จะทำให้เห็นในสังขารมข้อนี้เป็นจริงได้

ตั้งที่พระศาสดาของศาสนาเกือบทุกศาสนา ต่างเห็นความจริงใน ข้อนี้สอดคล้องกัน ถ้าเราเคารพเชื่อถือพระศาสดาของศาสนาจริง ก็น่าจะเชื่อถือตามพระศาสดาได้ เพราะพระศาสดาคงไม่มีความลำเอียง เพียงเพราะพระศาสดาสวนใหญ่เป็นผู้ชายแน่ๆ

แต่ถ้าหากใครยังจะอ้างว่าพระพุทธเจ้าก็ทรงสอนไม่ให้เชื่ออะไรตามใคร ง่ายๆ แม้ผู้้นั้นเป็นครูเป็นศาสดาของเรา อย่าง“กาลามสูตร”ว่าไว้เป็นต้น อาตมาก็คงต้องให้ผู้้นั้นหันกลับไปปฏิบัติธรรมตามที่ได้กล่าวผ่านมามากๆ จนเมื่อใด ผู้้นั้นพึงรู้ด้วยตนเองว่า สังขารมเหล่านั้นเป็นอกุศล เป็นกุศล มีโทษ ไม่มีโทษ เป็นต้นแล้ว จึงควรละหรือเข้าถึงธรรมตามนั้นเถิด นี้ก็ จากวรรคต่อมาของ“กาลามสูตร”นั้นนั่นเอง ตามคำสอนของพระพุทธองค์ เช่นกัน

เรื่องก็จะจบลงได้ เพราะการรู้ได้ด้วยตนเป็นที่สุด

ถาม : ในการที่คนคนหนึ่ง เกิดมาเป็นผู้หญิงนี้ ท่านคิดว่ามันเป็น เรื่องของกรรม เป็นเรื่องของการเกิดใหม่และเป็นเรื่องที่กรรม วิบากพาเป็นหรือเปล่า

ตอบ : แน่แน่นอน โดยเฉพาะศาสนาพุทธยืนยันไว้ชัดทีเดียวว่า หาก

ผู้ชายทำชั่วถึงระดับหนึ่งจะต้องเกิดเป็นผู้หญิง คำตรัสบางข้อเช่น ผู้ชายคนใดหากทำชั่วทำผิดศีลข้อ ๓ คือเรื่องของกามเมถุน มีชู้ เป็นต้น ชาติต่อไปจะเกิดเป็นผู้หญิง และมีคำสอนมากมายที่ตรัสไว้ตรงๆว่า ที่เกิดเป็นผู้หญิงเพราะผู้ชายคนนั้นทำบาปทำชั่วไว้ในชาติที่แล้ว ชาติต่อมาจึงต้องเกิดมารับบาปกรรมของตนคือเป็นผู้หญิง ที่ต้องมีทุกข์มากกว่าผู้ชาย ซึ่งคำตรัสระบุไว้ อย่างเป็นจริงเห็นได้เลยว่า เกิดเป็นผู้หญิงนั้นมีทุกข์มาก ต้องมีระดู ซึ่งผู้ชายไม่มี ผู้หญิงต้องมีลูกทรมาณมาก อุ้มท้องตั้ง ๙ เดือน ซึ่งผู้ชายไม่ต้องเป็นเช่นนั้น ผู้หญิงต้องคลอดลูกเจ็บปวดเป็นที่สุด ซึ่งผู้ชายไม่ต้องรับทุกข์นี้เลย เป็นต้น

สรุปแล้ว ทางศาสนาพุทธระบุว่า เกิดมาเป็นผู้หญิงนั้นคือผู้ที่มีบาปมากกว่าผู้ชาย ผู้ชายต้องนำผู้หญิงหรือเป็นใหญ่กว่าผู้หญิง แม้แต่ธรรมชาติระดับสัตว์ ตัวผู้ก็เป็นใหญ่ เป็นผู้นำโขลง ประวัติศาสตร์ผ่านมาก็ยุคก็สมัย ส่วนใหญ่จริงๆ ก็ล้วนแต่ผู้ชายทั้งนั้นเป็นใหญ่ มียกเว้นบ้างก็ไม่กี่รายก็เรื่องเท่านั้น โดยค่าเฉลี่ยจริงแล้ว ผู้ชายหรือเพศผู้เป็นใหญ่กว่าเพศเมียแน่นอน

ถาม : *ผมเข้าใจหลักการแล้ว ผมเข้าใจว่ามีกฎสำหรับลิขิตมาตุที่จะมีลิขิตมาตุได้ ๑ ต่อเมื่อสมณะมี ๔ ทำไมจะต้องเป็นอย่างนั้น ผมไม่เข้าใจการที่จะต้องจำกัดจำนวนเหล่านั้น เพราะความสามารถในการที่จะรักษาศีล ๑๐ นั้น หรือการที่จะมีกฎที่จะรักษาศีล ๑๐ น่าจะทำให้หมู่สมณะปลอดภัยแล้ว แต่ทำไมจะต้องมีการจำกัดด้วยกฎอีกว่า มีสมณะ ๔ รูป จึงจะมีลิขิตมาตุได้ ๑ รูปด้วย และในความรู้สึกของผมก็คือว่า สถานภาพหรือระดับของลิขิตมาตุที่นี้สูงมากอยู่แล้ว ทำไมถึงจำกัดให้น้อย*

ตอบ : เพราะ“สูงมาก”นี้แหละ จึงต้องจำกัด

ถาม : ถ้าอย่างนั้น ผมก็ยังเห็นว่าไม่น่าที่จะจำกัด ๑ ใน ๔ ในเมื่อ
ผู้หญิงมีความสามารถ

ตอบ : เรื่องของผู้หญิง“ที่มาก”นี้แหละ ที่“เป็นเรื่อง”มาก และยังมี
“ความเป็นสิ่งที่น่านับถือ”หรือ“สิ่งที่ให้สิทธิอะไรหลายๆแล้ว” สำหรับผู้หญิง
นี้ ยิ่งมากยิ่งขึ้นลำบากในการที่จะอยู่รวมกัน การบริหาร การปกครอง หรือ
การเป็นอยู่นั้นมันจะยากมาก ตาม“ความยิ่งยง” โดยเฉพาะ“ผู้หญิง”
หากมากทั้งปริมาณและทั้งสมรรถภาพเรื่องนี้เป็นความลึกซึ้งที่สลับซับซ้อน
ยิ่งยวด ต้องศึกษาสังเคราะห์ให้ลึกซึ้งดีอยู่แล้วจะรู้

[ปัจจุบันนี้ อัตราส่วนของสมณะต่อสิกขมาตุ ได้ปรับมาเป็น ๓ ต่อ ๑ แล้ว
เพราะมีสมณะมากกว่า ๑๐๐ หากมีสมณะเกินร้อยขึ้นไป อัตราส่วนจะเป็น ๓ ต่อ ๑
ถ้าต่ำกว่า ๑๐๐ ก็ยังใช้อัตราส่วน ๔ ต่อ ๑ อยู่ตามเดิม]

ถาม : ท่านคิดว่าสักวันหนึ่งอาจจะมีภริยาที่พ้นการมีภิกษุณีหรือไม่

ตอบ : อาตมาไม่คิดเลยเรื่องนี้ และอาตมาก็ห้ามพวกเรากับด้วย ไม่ใช่ให้
พวกเราดำริที่จะให้เกิดภิกษุณีในเมืองไทย ส่วนใครอื่นนอกชาวอโศกจะ
ทำให้เกิดก็เป็นเรื่องของเขา ไม่ใช่ธุระของเรา

ถาม : ทำไมท่านจะต้องห้าม

ตอบ : เพราะอาตมารู้จักทั้งประวัติศาสตร์ และเลือดแห่งความยึดถือ
ของคนในเมืองไทย โดยเฉพาะอาตมารู้จักฤทธิ์ของ“กิเลส”ของคนดีพอ
ถ้าขึ้นอาตมาเอาเรื่องนี้มาทำ เรื่องจะไปกันใหญ่ อาตมามีเรื่องสำคัญๆ
ที่เพิ่งทำมากอยู่แล้ว เเท่าที่ทำอยู่ในทุกวันนี้ก็หนักก็ยากลำบากพอ กระนั้น
ก็ยังได้รับการต่อต้านไม่เห็นด้วย ทั้งๆที่ปรากฏชัดเจนว่าที่อาตมาทำนั้น
เกิดผลดีจนประจักษ์สิทธิ์เสียด้วยซ้ำ ดังนั้น ถ้าขึ้นอาตมาพ่วงเอาเรื่องนี้
เข้ามาอีก มันจะซ้ำเป็นร้ายยิ่งขึ้น อาตมารู้ตัวเองดี ก็ทำแต่พอตัว

ถาม : ท่านสามารถพูดสั้นๆ ได้มั๊ยครับว่า ปัญหาที่จะเกิดคืออะไร

ตอบ : แค่ว่าการไม่ยอมรับ กรณีเดียวนี้อาตมาก็หนักแล้ว ไม่ยอมรับว่าผู้หญิงเป็นภิกษุณีในเมืองไทย

ถาม : ไม่เป็นที่ยอมรับของใคร

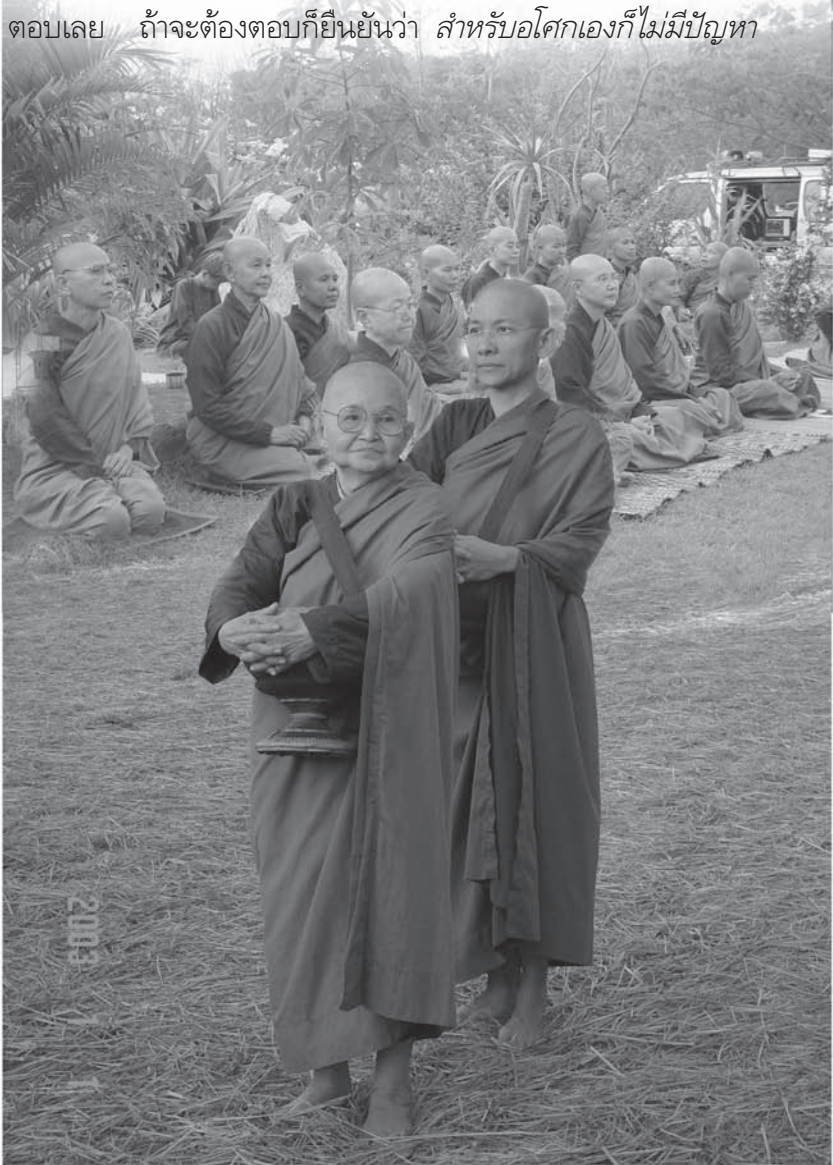
ตอบ : ของสังคมไทย โดยเฉพาะของคณะสงฆ์ไทยเลยแหละ ในเมืองไทยถือว่าทุกวันนี้ภิกษุณีไม่มีแล้ว โดยเฉพาะเมืองไทยเป็นเถรวาทเถรวาทถือว่าภิกษุณีหมดไปแล้ว

ถาม : เพราะฉะนั้น ก็ไม่ใช่เป็นทัศนะของชาวอโศกอย่างเดียว ผมเข้าใจดีในปัญหาเกี่ยวกับคณะชาวอโศกกับหมู่สงฆ์ส่วนใหญ่แล้วก็สภาพสังคมไทยนี้ผมเข้าใจดี

ถ้าสมมุติไปว่า เรื่องภิกษุณีนั่นไม่ได้เป็นปัญหาของภิกษุสงฆ์ที่ย่างนอกรูปอย่างที่ท่านกล่าว สำหรับอโศกเองนี้ท่านคิดว่าอย่างไร

ตอบ : อาตมาไม่ได้คิดเลย ไม่เป็นปัญหาหรอก จริงๆ สำหรับเรื่องของผู้หญิงที่จะมาเป็นผู้ปฏิบัติธรรมในฐานะที่จะสูงชันกว่านี้ก็ตามไม่เป็นปัญหาสำหรับอาตมา และไม่เป็นปัญหาสำหรับผู้หญิงในอโศก แต่เป็นปัญหาสำหรับคนข้างนอกที่เราไม่สามารถให้ผลดีอะไรแก่เขาได้ อาตมาจะทำไม่ว่าเมื่อไม่มีประโยชน์ แถมเกิดปัญหาโดยที่ไม่เป็นผลดีอะไรแก่ใครเลยด้วย อาตมาอยู่ในสังคมจะต้องรู้จักความยอมรับของสังคมนั้นขนาดไหน และความเป็นจริงแท้ๆเป็นได้ขนาดไหน ถึงแม้จะเป็นปัญหาหรือไม่ยอมรับ แต่ถ้าเกิดประโยชน์จริง อาตมาก็จะคิดทำ ตามสัดส่วนที่สมควร **สำคัญที่ถ้าทำแล้วมีประโยชน์หรือไม่?** อาตมาเห็นทางออกของสังคมนั้นในเรื่องนี้ และมันเกิดแล้วมีแล้วเรียบร้อยแล้ว โดยไม่ต้องคิดเรื่องนี้เลย

คำตอบจึงตอบได้ว่าสำหรับโศกเองก็ไม่ต้องตอบว่าอย่างไร เพราะ
ไม่ได้คิดแล้ว หากจะให้อาตมาลองคิดเสียเดี๋ยวนี้ ก็จะเร็วๆ ลวกๆ
อีกอย่างอาตมาไม่ได้เก็บข้อมูลใดๆไว้ด้วย จึงขออย่าให้อาตมาคิดออกมา
ตอบเลย ถ้าจะต้องตอบก็ยืนยันว่า สำหรับโศกเองก็ไม่มีปัญหา

ผู้นำกับการงาน

• ผู้นำกับการงาน

ถาม : *ผมเองรู้สึกประทับใจเกี่ยวกับชุมชนที่นี่มาก เพราะว่าทุกกลุ่มรวมทั้งสมณะสิกขมาตุและทุกคนทำงานกัน ข้อนี้นั้นจะเป็นเพียงการกระทำในระยะของการเติบโตของกลุ่มชนชาวอโศก หรือว่าจะเป็นยั่งยืนตลอดไป*

ตอบ : *ตลอดไป ทุกวันนี้ยังไม่ดีถึงที่สุด จะต้องดีขึ้นกว่านี้อีก*

ถาม : *ความหมายที่ว่าดีขึ้นนั้น หมายถึงอย่างไร*

ตอบ : *หมายความว่า มนุษย์ผู้มีวิถีชีวิตที่ประกอบไปด้วย“มรรค อันมีองค์ ๘”นี้ จิตวิญญาณที่ได้ปฏิบัติธรรม จะเป็นจิตวิญญาณที่ยั่งยืน อดทน ละเอียด ประณีต สร้างสรร เสียสละ เมตตา อุเบกขา เหนียวฉลาด และมีความรอบรู้อะไรต่าง ๆ นานา เป็นกุศลจิตสารพัดอีกมากจะเข้าไปร่วมกับ“งาน” ที่ทำนั้นๆดีขึ้นๆ*

ถาม : *แล้วท่านสมณะและสิกขมาตุ จะทำงานทุกอย่าง แม้ว่าจะมีข้อห้ามทางศีลไม่ให้นำ อย่างนั้นหรือเปล่า*

ตอบ : *อะไรที่ห้าม เราก็ต้องพยายามไม่ทำ หรือเลิกให้ได้ อะไรที่ทำได้ เราก็ทำให้ดีขึ้น*

ถาม : *ข้อนั้นผมเข้าใจ แต่งานนอกเหนือไปจากนั้น เพราะว่าเท่าที่ผมสังเกตเห็น แม้กระทั่งสมณะและสิกขมาตุก็อาจจะขบถ ขนทราย ขนอะไรต่ออะไรเหล่านี้*

ตอบ : *ได้..ไม่ผิดวินัย ที่วินัยห้ามทำงานสำคัญๆ เช่น ไม่ให้รักษาไข้ ไม่ให้ชูดินฟันต้นไม้พรวนพืช ไม่ให้ค้าขาย หรืองานที่ต้องรับผิดชอบ*

ดูแลรักษาการเงิน อย่างนี้เป็นต้น มีศีลมีวินัยห้ามไว้ชัด เราก็ไม่ได้ทำ
รักษาคนป่วยคนไข้ไม่ได้ เว้นแต่ว่าดูแลรักษาภิกษุกันเองบ้างพอสมควร
ที่ป่วยในช่วงจำเป็น อันนี้พระพุทธเจ้าทำซ้ำทำซ้ำด้วยว่าต้องเอาใจใส่ดูแล
กันและกันให้สำคัญ เพราะสมณะนั้นไรรู้ญาติชาติพี่น้องแล้วโดยธรรมชาติ

ยิ่งเรื่องซ้อๆขายๆเราไม่ทำ เรื่องเกี่ยวกับการเงิน ต้องไปรักษาดูแล
จัดการการเงิน เช่นนักบวชไปเป็นกรรมการมูลนิธิอะไรอย่างนี้ เราเป็น
สมณะแล้วเราไม่ทำ ไม่สมควร

หรือลิกขมาตุไปปลูกผัก ก็ปลูกได้ ไม่มีวินัยห้าม แต่ว่าสมณะไม่
ได้ปลูก ไม่ได้ขุดดิน ไม่ได้พรวนพืช สมณะทำได้เพียงบอกทฤษฎี
หรือให้คำปรึกษาเท่าที่มีความรู้เท่านั้น และอาจจะมีบางครั้งบางคราวที่
ไปดูหรือลงมือทำตัวอย่างช่วยเหลือบ้างเมื่อจำเป็นที่สุด

ถาม : มีหลายแห่งในโลกนี้ และมีเยอะด้วยในสังคม สำหรับคนที่
มีฐานะเป็นผู้นำ เหมือนสมณะหรือลิกขมาตุเป็นอยู่นี้ เป็นต้นว่า
สมณะหรือพระ แม้แต่ลิกขมาตุจะเป็นผู้มีเอกสิทธิ์ ไม่ต้องทำงาน
แต่ที่นี่ไม่เป็นเช่นเขาเป็นกันดังกล่าวนั้น

ตอบ : ถูกแล้ว..ไม่เป็นเช่นนั้น

ถาม : ข้อนี้เป็นคุณค่าของชาวอโศกหรือไม่ ที่ทุกคนจะต้องทำงาน

ตอบ : ใช่..ทุกคนต้องทำงาน ถ้าคนไม่ทำงาน คนไม่มีค่า

ถาม : ถูกไหมที่เขาเข้าใจว่า ท่านสมณะก็ดี และลิกขมาตุก็ดี จะได้
รับรางวัลสนองอบรมฝึกฝนคนให้พยายามที่จะมีภาวะของการเป็น
“ผู้นำ”

ตอบ : ใช่

• สืบทอดผู้นำ

ถาม : ผมพูดอย่างนั้น เพราะผมได้ฟังและได้พบ ได้เห็นขบวนการหลายๆ ขบวนการที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาโดยปัจเจกบุคคล แล้วความจำเป็นในการที่จะต้องสร้างภาวะความเป็นผู้นำนั้น ภาวะความจำเป็นอันนั้นนั้นะ คนบางคนไม่เข้าใจ หรือว่ามีคนไม่เข้าใจภาวะที่จะต้องสร้างตัวเองเป็น“ผู้นำ”

ตอบ : จริง.. ขบวนการที่ไม่เกิด“ผู้นำ”สืบทอดดังกล่าวนั้น ก็จะต้องดับหรือสิ้นสุดลงเพียงปัจเจกบุคคลผู้เป็น“ผู้นำ” ที่สามารถจัดตั้งขบวนการนั้นขึ้นมาได้นั้นเท่านั้น เมื่อปัจเจกบุคคลผู้นั้นไม่สร้าง“ผู้นำ”ขึ้นมาสืบทอดหรือไม่เข้าใจใน“ภาวะจำเป็นต้องมีผู้นำ” หากไม่สร้าง“ผู้นำ”ให้สืบทอดขึ้นมาจนครบครันในเนื้อหาของขบวนการนั้นอย่างแข็งแรงเป็นปีกแผ่นพอเพียง หรือสร้างไม่เป็นแล้วไซ้ ขบวนการนั้นก็ดำเนินต่อไปได้ไม่นานหรือไม่ได้เลย

ขบวนการหลายขบวนการจึงจบอยู่แค่ปัจเจกบุคคลผู้สามารถเป็น“ผู้นำ” คนเดียวเท่านั้น หรือปัจเจกบุคคลผู้พยายามสร้างขบวนการได้สำเร็จ แต่ตัวเองไม่เข้าใจว่าต้องสร้าง“ภาวะความเป็นผู้นำ”แก่ผู้สืบทอดให้ได้ครบครัน ขบวนการนั้นก็ดับลงเมื่อปัจเจกบุคคลผู้นั้นตายลงหรือปัจเจกบุคคลผู้พยายาม สร้างขบวนการ แต่ตัวเองไม่มี“ภาวะความเป็นผู้นำ” ขบวนการนั้นก็เกิดขึ้นไม่ได้ สร้างขบวนการนั้นๆขึ้นมาไม่สำเร็จ

คำว่า“ผู้นำ”มีความละเอียดซับซ้อนอยู่ในคำนั้นพอสมควรทีเดียว ในความเป็น“ผู้นำ”นี้ ถ้าเราเป็น“คนดีมีคุณค่ามีคุณธรรมมีความสามารถสร้างสรรค์เสียสละ” เราควรเป็น“ผู้นำ” แต่ถ้าเราเป็น“คนเลว คนโง่ไม่มีความชอบธรรม-ไม่มีความสามารถ หรือมีความสามารถสร้างเก่งก็ตาม

แต่เห็นแก่ได้-เอารัดเอาเปรียบ หรือยิ่งซ้ำโขง” ก็ไม่สมควรจะเป็น“ผู้นำ”

ความเป็น“ผู้นำ”ที่ดีในศาสนาพุทธนั้น ก็ไม่ใช่สร้างความเป็น“ผู้นำ”
แค่อย่างที่เขาสร้างนักบริหาร หรือเรียนวิชาการเป็นผู้นำผู้บริหาร เป็น
นักปกครองอย่างที่เรียนๆกัน ในสมัยปัจจุบันนี้

การสอนหรือการเป็น“ผู้นำ” ก็เพียงเราพยายามถ่ายทอด หรือว่า
ต้องให้ผู้ทำที่กระทำ ทำเป็นอย่างที่เราทำเป็น ที่เราทำได้นี้แหละ ให้ทุกๆคน
รับถ่ายทอดไปทั้งรู้ทั้งทำจนเกิดจนเป็นผลสำเร็จ จนทำได้อย่างที่เราทำได้
อย่างที่เราเป็น ให้มากครบให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะพยายามอุตสาหะ
ฝึกฝนอบรมประพฤติปฏิบัติ ความซื่อสัตย์บริสุทธิ์ใจจะไม่มีการปิดบัง
ซ่อนเร้นซ่อนเหลือความรู้ความเก่งของเราใดๆไว้เลย มีแต่ปรารถนาจะให้
เขาอื่นได้ไปจริงๆ เพราะมันเป็นความสุขความเจริญของทุกๆคนของ
สังคมของโลก แม้แต่ผู้สอน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม้ไม่ต้องเจตนาว่าจะให้เขาเป็น“ผู้นำ”หรอก หาก
เราเป็นคนบริสุทธิ์ผู้ปรารถนาดีเพื่อผู้อื่นเพื่อมวลมนุษยชาติในโลกจริงๆ
มันก็คือจริง เลือดเนื้อวิญญาณแห่งความปรารถนาดีเพื่อความเป็นประโยชน์
แก่มวลมนุษยชาติ(พหุชนที่ตายะ) และเพื่อความสุขแก่มวลมนุษยชาติ
(พหุชนสุขายะ) เพื่ออนุเคราะห์โลก(โลกานุกัมปายะ) นั้นมันเข้มข้นและดำเนิน
เนื่องต่อไปด้วยจิตวิญญาณของผู้เป็น“คนจริง”จริงๆเองแหละ เมื่อทุกอย่าง
มันถูกต้องเป็นความจริง หรือเป็นเรื่องของความเป็นสังฆธรรม

คนจริงนั้นก็จะคงจริงอย่าง“ยืนหยัด”จนกระทั่งทำให้ผู้ไม่เชื่อถือ-ผู้ยัง
เข้าใจไม่ได้ หรือผู้อคติเห็นเป็นว่า“ดีอด้าน”หรือเห็นเป็นว่า“บอกให้แก้ไข
เปลี่ยนแปลงเสียบ้างก็ไม่ยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลง”หรือ“เอาแต่ใจตัว-ไม่ยอม
เชื่อฟังผู้อื่นบ้างเลย”หรือ“หลงตนเองจัด-อัตตามานะสูง นึกว่าตัวดีตัวถูก
อยู่คนเดียว” ฯลฯ

ข้อสำคัญมันอยู่ที่ว่า ความรู้ความสามารถมันมีหลายแง่หลายเชิง หลายอย่างหลายแขนง บางคนถนัดแง่หนึ่งไม่ถนัดอีกแง่หนึ่ง ผู้จะถ่ายทอด ฟังรู้ฟังเข้าใจบุคคลนั้นๆให้ได้ก็แล้วกัน *ประเด็นสำคัญในการ“สร้างผู้นำ” ก็อยู่ตรงนี้เอง* แล้วก็ถ่ายทอดส่วนที่ผู้ใดเขาถนัดอย่างไรให้แก่เขาให้ตรง แต่ละคนก็จะได้รับการถ่ายทอดไปแต่ละอย่างสองอย่าง แต่ละแขนง สองแขนงสามแขนง ก็แล้วแต่ใครจะรับได้เท่าใด รวมแล้วหลายๆคน เมื่อแบ่งกันไปก็จะครบทั้งหมดทุกแขนงทุกแง่ทุกอย่าง

ตามธรรมดาอันนี้“ผู้นำ”คนสำคัญต้นตอ หรือ“ผู้นำ”ที่มีความสามารถ มีอัจฉริยะมากเกินบุคคลสามัญ หรือที่นับเป็น“ผู้นำ”ที่ยิ่งใหญ่พิเศษจริง ก็จะมีความรู้ความสามารถรวมอยู่ในตัวผู้นำนั่นเอง มากกว่า“ผู้นำสามัญ”หรือ“ผู้นำ”ที่ไม่ใช่บุคคลที่มีบารมีพิเศษเทียบเท่า

ดังนั้น ผู้เป็นผู้รับช่วงสืบทอดโดยปกติสามัญก็มักจะเก่งไม่เท่า จึงต้องเป็นผู้สืบทอดแท้จริง เพราะไม่อาจจะสามารถพัฒนาตนขึ้นเป็น“ผู้นำ”ที่ยิ่งใหญ่ เทียบเท่าผู้นำต้นตออันนี้ได้ เพราะบารมีไม่เทียบเท่าจริงๆ ผู้สืบทอดนั้นจะต้องพากเพียรสั่งสมบารมีไปอีกรกว่าจะเทียบเท่าก็อีกหลายชาติ ผู้สืบทอดแต่ละคนหลายๆคนก็จะแบ่งรับความรู้ความสามารถต่างๆไปคนละแขนงสองแขนงดังกล่าวแล้ว

กล่าวคือ “ผู้นำ”ต้องพยายามแจกความรู้ความสามารถต่างๆของตน ให้ไว้แก่ผู้สืบทอดหลายๆคน ให้แต่ละคนแบ่งๆกันไป ความรู้ความสามารถของ“ผู้นำ”ก็จะเฉลี่ยไปอยู่กับหลายๆคนแต่ละคน มากบ้างน้อยบ้าง “ผู้นำ”ต้องพยายามถ่ายทอดของตนให้จนหมดจนครบนั้นแหละเป็นดีที่สุด [พระพุทธเจ้าใช้สำนวนว่า“เราแจกไปหมดแล้ว ให้ไปหมดทั้งสองมือแบ”]

ดังนั้นความรู้ความสามารถของ“ผู้นำ”เมื่อรวบรวมจากผู้สืบทอดทั้งหมด ก็จะเท่ากับเป็นความรู้ความสามารถของ“ผู้นำ”ทั้งหมดหรือเกือบหมด

หรือมากที่สุดเท่าที่“ผู้นำ”จะสามารถถ่ายทอดไว้ให้ได้นั่นเอง

เมื่อตัว“ผู้นำ”หมดโอกาสจะนำต่อไปได้หรือตายจากไปแล้ว ความรู้ความสามารถนั้นๆก็肯定不会ตัวเอง จะยังได้รับการสืบทอด“นำพา”กันต่อไปได้ เช่น พระพุทธเจ้าก็ทรงสร้าง“อัสติมหาสาวก”ที่มีความรู้ความสามารถไปคนละสัดส่วน องค์กรละบ้างน้อยบ้าง และบ้างก็เป็นเอตทัคคะ คือมีความยอดเยี่ยมในแง่หนึ่งซึ่งนี้ ต่างๆหลากหลาย บางองค์มีเอตทัคคะ หรือเป็นผู้รู้ผู้สามารถยอดเยี่ยมพิเศษหลายๆอย่างในท่านองค์เดียวกันก็มี เป็นต้น บางองค์ก็ไม่มีถึงขั้นเป็นเอตทัคคะ แต่ก็ได้รับสังฆกรรมที่เป็นเนื้อแท้จริงๆจริงไว้แล้ว บางองค์พูดสอนไม่เก่ง บางองค์เรียกว่าสอนไม่เป็น เสียด้วยซ้ำ แต่ท่านก็มีพฤติกรรมและนิติธรรมที่เป็นสังฆกรรมนั้นอยู่ในองค์ท่านนั่นเอง ดังนั้น トラบที่ท่านผู้นี้ยังอยู่ในสังคมา ท่านก็มีกรรมกริยาที่เป็นจริงในตัวท่านเองนั่นแหละคือการสอนตามธรรมชาติที่ฟังถ่ายทอดให้แก่กันและกันอยู่จริง

แต่ถ้ามีผู้ใดผู้หนึ่งเก่งเยี่ยมเลิศยอดอัจฉริยะเท่าอาจารย์หรือเก่งยิ่งกว่าอาจารย์ ก็เป็นกรณีพิเศษ ผู้นั้นก็ย่อมได้รับถ่ายทอดได้มากหรือได้หมดแล้วยังแถมมีของตัวเองพิเศษอีกด้วย นั่นก็หมายถึงท่านผู้นี้ต้องเป็น“เจ้าคณะใหญ่”ที่แท้จริงยิ่งกว่า ซึ่งจริงๆตามธรรมดาสามัญทั่วไปแล้ว บุคคลที่เก่งเยี่ยมพิเศษสุดดังว่านี้จะหายากมาก

ในศาสนาพุทธนั้น สำหรับท่านผู้มีบารมีถึงขั้นเป็น **“พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธะ”**แล้ว (ยังไม่ถึงขั้นพระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า) คือ **“ผู้ที่ได้สังฆบารมีผ่านการตรัสรู้สังฆกรรม”**มาตามลำดับของแต่ละท่านแล้ว ย่อมไม่ต้องรับสืบทอดจากใครอีกก็ได้แล้ว เพราะมีความรู้ความสามารถนั้นของตนเองแล้ว(ยัง **อภิญญา**) จึงสามารถเป็น“ผู้นำ”ได้โดยไม่ต้องรับสืบทอดจาก“ผู้นำ”อื่นๆไม่ใช่เรื่องแปลก

แต่ว่า ความรู้เรื่อง“พระปัจเจกพุทธะ”นี้ ในนิกายเถรวาท ยังเข้าใจ อยู่ในส่วนแคบ เพราะไม่มีการศึกษาด้านพุทธภูมิกันอย่างกว้างขวางเท่าที่ควร เรื่อง“พุทธภูมิ-ปัจเจกภูมิ”นี้เป็นความรู้อีกระดับหนึ่ง ซึ่งสูงกว่าระดับ“สาวกภูมิ” ที่อาตมาพูดไปนี้ก็คงจะทำใ้หงงๆไปบ้าง ก็ขอภัยที่พูดออกไปแล้ว อาตมาขออนุญาตยังไม่อธิบายต่อในที่นี้ก็แล้วกัน

เปรียบเทียบการเรียนคณิตศาสตร์เบื้องต้น เราจะเรียนแค่ถือว่า “ค่า”ของ“เลขศูนย์”นั้นไม่มีแล้ว ใช้คำนวณกันจบแค่ความหมายแค่นี้ ก็ใช้ได้ในระดับนั้น แต่ในระดับภูมิรู้สูงขึ้นไปอีก“เลขศูนย์”มี“ค่า”อีกหลายนัย และต้องใช้อย่างสำคัญทีเดียว ดังนี้ เป็นต้น

อาตมาใช้คำว่า“**สร้างคน**” เน้นหนักกว่าคำว่า“**สร้างผู้นำ**” ก็เพราะ**ไม่ได้มุ่งหมายเจตนาเพียงให้“คนขึ้นมาควบคุมคน”หรือ“นำคน-บริหารคน”** เหมือนอย่างนักบริหารสมัยใหม่ในปัจจุบันนี้เป็นๆกัน คือเพียงแค่มิ“**ความรู้**”และมี“**ความสามารถ**”ในการบริหารหรือควบคุมจัดการกลุ่มคนนั้นๆได้เก่งเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากแนวทางของพระพุทธเจ้า เพราะ“**ผู้นำ**”ของพระพุทธเจ้า คือ**ต้องเป็น“ผู้บรรลธรรมจริง” แล้วจะเป็น“ผู้นำ”ได้โดยธรรม**

ในความเป็นไปจริงตามหลักสูตรหลักธรรมของพระพุทธศาสนา นั้นหากปฏิบัติถูกต้องตามลำดับเป็น“สัมมา”กันจริงๆแล้ว ผลที่ผู้ปฏิบัติก็จะเกิดจะได้สมบุรณ์ไปตามลำดับเอง เช่น ต้องมี“ปริยัติ” แล้วต้องมี“ปฏิบัติ” จนมี“ปฏิเวธ” จึงจะเป็นผู้ถือว่ามี**ความรู้ความสามารถหรือมีความจริง** และเมื่อถึงขั้นเป็น“ผู้นำ”ก็จะเป็นได้อย่างสมตัวสมตน บางคนเป็น“ผู้นำ”ได้ดีโดย“ตนเองทำ” นั่นแหละ“นำ” หรือตนเองทำ นั่นแหละเป็น“การสอน-การถ่ายทอด” ผู้ทำนี้อาจจะไม่ต้องพูดไม่ต้องอธิบาย หรือแม้จะสอนด้วยการพูดไม่ค่อยเป็น แต่ก็**เป็น“ผู้นำ”ได้** ด้วยการ“ทำได้”นำพาทำกันจริงๆ

ผู้ที่“ทำ”ได้แล้วจริง แม้จะสอนไม่เป็นขนาดไหน ก็พอบอกพอนำพา “ทำตาม” ได้แน่นอน คือ **“มีความรู้ความสามารถในสิ่งที่ตนทำได้แล้วจริงนั้นแน่ๆ”** บางคนอาจจะทำเก่ง พูดอธิบายไม่เก่งเลยแต่ของจริงแน่ บางคนอาจจะพูดอธิบายเก่งด้วยทำเก่งด้วย ก็แล้วแต่จริตหรือสมรรถนะของแต่ละบุคคล ถ้าเป็น“ผู้นำที่ดี”ก็ต้องทำเก่งด้วย พูดอธิบายถ่ายทอดได้เก่งด้วย

เก่งแค่สอนแค่อธิบาย ทว่าทำไม่เป็น หรือตนเองยังเป็นไม่ได้ขึ้น พุทธศาสนาไม่นิยม ไม่นับว่าเป็น“ผู้นำ”ที่แท้

พุทธนิยามนั้น..“พูดอย่างไร ทำได้อย่างนั้น”(ยถาวาที ตถากาโร)

พระพุทธองค์ทรงสอนและทรงทำแบบอย่างไว้ชัดเจนว่า ในขบวนการของศาสนาพุทธนั้น พระองค์ตรัสสอนว่า**“จงทำคุณอันสมควรให้เกิดแก่ตนก่อน แล้วค่อยสอนคนอื่น ภายหลังจักไม่มัวหมอง”** ดังนั้น ตัวเราเองนี้แหละ ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้ได้ให้เป็น ให้บรรลุธรรมนั้นๆเสียก่อน

• หลักธรรมสำหรับผู้นำ

หลักปฏิบัติเพื่อการบรรลุธรรม ก็คือ**“มรรคอันมีองค์ ๘”**นี้แหละ ที่พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่าเป็น**“ทางเอกทางเดียว ไม่มีทางอื่น”**(เอเสว มัคโค นัตถัญญิ)

ก่อนจะปฏิบัติ ก็ต้องมี

๑.**“ความเห็นความเข้าใจอย่างชอบธรรม-ถูกสังขธรรม-ถูกต้องขั้นปรมาัตถธรรม”**(มรรคข้อที่ ๑ : สัมมาทิฏฐิ) ข้อนี้พระพุทธเจ้าทรงระบุว่า เป็นประธานสำคัญในการปฏิบัติประพฤติฝึกฝนทีเดียว และมี

๒. “ความพยายามให้ดีให้ชอบธรรม ตามความเห็นที่ถูกต้องที่ชอบธรรม นั้นๆ” (มรรคข้อที่ ๖ : สัมมาวายามะ)

๓. ด้วยการ “มีความระลึกจำไว้ให้ได้ทุกอิริยาบถของตนทั้งนอกและ ภายในจิต” (มรรคข้อที่ ๗ : สัมมาสติ)

ทั้ง ๓ ข้อนี้คือคุณธรรมที่พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่า ต้องร่วมกัน ห้อมล้อมกันอยู่เป็นเครื่องมือสำคัญ จะขาดตัวใดตัวหนึ่งไม่ได้

ส่วนในฐานะปฏิบัตินั้น มี ๔ ข้อ อาจจะทำปฏิบัติแต่ละคราวแต่ละข้อ หรือ ร่วมกันคราวละ ๒ ข้อ หรือคราวละ ๓ ข้อ หรือต้องปฏิบัติไป พร้อมกันครบทั้ง ๔ ข้อในคราวเดียวกันนั้นเลย ซึ่งได้แก่...

๑. คิดเป็นคิดดีคิดชอบธรรม [ทำความเข้าใจให้ “สัมมา” อย่าให้เป็น “มิจฉา ๓” นั้นเอง] (มรรคข้อที่ ๒ : สัมมาสังกัปปะ)

๒. พูดเป็นพูดดีพูดชอบธรรม [ทำความเข้าใจให้ “สัมมา” หรือพ้น “มิจฉา ๔”] (มรรคข้อที่ ๓ : สัมมาวาจา)

๓. กระทำอะไรก็ทำเป็นทำดีทำชอบธรรม [ทำกรรมทุกกรรมก็ให้ “สัมมา ๓”] (มรรคข้อที่ ๔ : สัมมากัมมันตะ)

๔. ประกอบอาชีพเป็น ทำอาชีพดีอาชีพชอบธรรม [ทำอาชีพให้ “สัมมา” สูงยิ่งขึ้นจนถึงที่สุดพ้น “มิจฉา ๕”] (มรรคข้อที่ ๕ : สัมมาอาชีวะ)

การปฏิบัติตามหลัก “มรรค อันมีองค์ ๘” ต้องปฏิบัติให้ถูก ตั้งใจทำความเข้าใจให้ดีให้แน่ๆอย่าให้ผิดเพี้ยน “สัมมาทิฐิ” คือ “ความเห็น ความเข้าใจ” ที่เป็น “ประธาน” นี้เป็นประธานสำคัญมากจริงๆ ถ้า “ประธาน” ไม่เป็น “สัมมา” การปฏิบัติประพตติฝึกฝนใดๆ ก็จะเป็นไปตามความผิดเพี้ยนหรือ “มิจฉา” นั้นๆ มากหรือน้อยตามที่ผิดไปเพี้ยนไปจริง หาก “มิจฉา” แล้วยังมี “ความพยายาม” มาก ก็ยิ่งเพี้ยนยิ่งผิดมากขึ้นๆไปตาม “ความพยายาม” ที่มากนั้นๆ ก็ยิ่งจะเสียหายมีโทษภัยยิ่งขึ้น

“สติ”ก็เหมือนกัน ถ้า...ทิวฏฐิตัวประธานไม่เป็น“สัมมา” ทั้ง“ความพยายาม” ทั้ง“สติ”ที่ร่วมกันห้อมล้อมกันอยู่ก็จะพากันยิ่งทำให้เสียหายมีโทษภัยร้ายหนักยิ่งๆขึ้นไปใหญ่!

“สัมมาทิวฏฐิ”จึงเป็นประธานตัวเอก แล้วก็มี“สัมมาวายามะ”และ “สัมมาสติ” เป็นอัครวิธห้อมล้อมเป็นคู่มือใจร่วมรวบรวมปฏิบัติ รวมเป็นองค์มรรคทั้ง ๓

การรบบการปฏิบัติที่ปฏิบัติในสนามรบทั้ง ๔ ได้แก่ “สัมมาสังกัปปะ-สัมมาวาจา-สัมมากัมมันตะ-สัมมาอาชีวะ” คือ ต้องรบทั้งในขณะที่มี “ความคิดนึกนั้นๆอยู่”(สังกัปปะ) ทั้งในขณะที่มี“การพูด”(วาจา) ทั้งในขณะ“ที่กระทำกรรมกริยาต่างๆ”(กัมมันตะ) ทั้งในขณะ“ที่ทำอาชีพใดๆนั้นแหละ”(อาชีวะ) ให้ชนะ

โดยพยายามฆ่าข้าศึก(ได้แก่ กิเลส-อกุศล-ทุจริตของตน หรือที่เป็นมัจฉา) ให้ได้ทุกสนาม หมายความว่าให้เป็น“สัมมา”ให้ได้ในทุกกรรมกริยาในแต่ละหัวข้อทั้ง ๔ ของมรรคนั้นเอง ต้องฝึกให้เชี่ยวชาญในสนามรบทั้ง ๔

รวมแล้วคือ ปฏิบัติทั้ง ๗ องค์ของมรรค นี้ หากพากเพียรปฏิบัติให้จนถึงขั้นเป็น“โพชฌงค์ ๗”หมายความว่า ปฏิบัติจนมีคุณภาพของ“สติ” ก็ เป็นได้ถึงขั้น“สติสัมโพชฌงค์”ทั้ง“ธัมมวิจย”ก็เจริญถึงขั้น“ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์”ทั้ง“วิริยะ”ก็พากเพียรกระทั่งถึงขนาด“วิริยสัมโพชฌงค์”หากใครสามารถปฏิบัติ“สติ-ธัมมวิจย-วิริยะ”ได้ถึงขั้น“สัมโพชฌงค์”กันจริงๆ จึงจะมีสิทธิ์เกิด“ปิติ”ในจิต(โลกุตระ)ที่มีคุณลักษณะของ“ปิตีสัมโพชฌงค์”และ“ปัสสัทธิ”ก็จะเป็น“ปัสสัทธिसัมโพชฌงค์” แล้วก็จะสั่งสมหยั่งลงเป็น“สมาธิสัมโพชฌงค์”

เมื่อ“สมาธิสัมโพชฌงค์”(นี่คือสัมมาสมาธิของศาสนาพุทธ)เยี่ยงนี้แหละเจริญขึ้นสูงขึ้นไปเป็นฉาน ๑-๒-๓-๔ ที่สุด“อภิจิตตสิกขา”ก็จะพัฒนาขึ้นไปเรื่อยๆจนถึงขั้น“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”[ซึ่งมีอุเบกขาลอกีเยที่พูดๆกัน]

การเจริญด้วย“โพชฌงค์ ๗”ดังนี้ เรียกว่าปฏิบัติเข้าขั้น“สัมมาอาริยมรรค-สัมมาอาริยผล” ก็จะสั่งสมลงเป็น“สมาธิ”ซึ่งเป็นสมาธิแบบพุทฺธ ที่เรียกว่า **“สัมมาสมาธิ”** (ซึ่งเป็นองค์ที่ ๘ ของมรรค) ครอบงำมรรคทั้ง ๘ ชื่อว่าได้ คະเนนหรือรบนชนะ ก็จะมีรางวัล“สัมมาญาณ”และ“สัมมาวิมุตติ”ตามมา โดยธรรมชาติ

การปฏิบัติถึงขั้น“ปรมาตถสังขละ”ได้มรรคได้ผลดังนี้แล คือ โลกุตระธรรม ซึ่งเป็นโลกของอาริยชน ที่เจริญสูงสุดดี [เกิดเป็นเทวดาแท้ที่เรียกว่า “อุบัติเทพ”ตามลำดับ ซึ่งไม่ใช่แค่“สมมุติเทพ”ที่เป็นเทวดาโลกีย์ หากสูงที่สุดก็ถึงความเป็น“วิสุทธิ-เทพ”] ตาม“มรรค ๘”และได้“ผล ๒” ผู้ปฏิบัติมีการเกิดทางจิตวิญญาณจริง(โอบปาตักโยนิ) สู่วิถีความเป็น“อาริยะ” ตามลำดับ

เมื่อองค์ ๓ ของ**“ทวิญฺฐิ-วายามะ-สติ”**เป็นสัมมาดีแล้ว ในสนามรบ คือ ใน**“สังกัปปะ”**ก็ตาม ใน**“วาจา”**ก็ตาม หรืออีกทั้ง**“กัมมันตะและอาชีวะะ”** ก็ตาม หากสามารถรบนชนะในแต่ละสนาม คือสามารถสู้จน**“สังกัปปะ”**ก็พันมิฉฉา เจริญเป็นสัมมาขึ้นจริง เป็นต้น ก็สั่งสมมรรคสั่งสมผลเจริญขึ้นๆ เป็นการเกิดจริงตามคุณค่าที่ได้มรรคได้ผลแต่ละการปฏิบัตินั้นๆ มรรคอีก ๓ ข้อ ก็ในทำนองเดียวกัน

หากรบแพ้ หมายความว่า ในสนามรบทั้ง ๔ นี้ แม้จะมีองค์ทั้ง ๓ ของมรรคที่เป็นกลุ่มประชนนั้น“สัมมา”แล้ว แต่การรบในสนามแต่ละสนาม เราอาจจะรบแพ้ ไม่ได้คະเนนหรือไม่สามารถเพิ่มมรรคเพิ่มผล ทว่าเราก็ได้ปฏิบัติแต่ อยู่ที่ความสามารถและความพยายามอุตสาหะวิริยะ ก็ต้องพยายามอุตสาหะพากเพียรใหม่เรื่อยๆ ไปเรื่อยๆ ให้ชนะให้ได้ แพ้บ้างชนะบ้างก็เป็นธรรมดาของผู้ที่ยังไม่เก่ง จนกว่าจะเก่งขึ้นจริง ชนะเสมอ และชนะเด็ดขาดศัตรูตายสนิท ไม่ต้องรบอีกกับศัตรูหนึ่งศัตรูใด(กิเลส)ที่ตัวใดถึงขั้นฆ่า**อาสวะ**ตายสนิทแล้ว

เมื่อเราเป็น เรามีผล บรรลุคุณธรรมความดีความสามารถแล้วจริง เราจึงจะเป็น“ผู้นำ”ตามหลักศาสนาพุทธ คือ ต้องประสบผลสำเร็จ หรือ บรรลุการเป็น การมีความสามารถ คุณภาพ คุณธรรม ความดีนั้นๆเสียก่อน แล้วค่อยสอนผู้อื่น จึงจะ“ไม่ทำให้เสื่อม ไม่ทำให้มัวหมอง ในภายหลัง” ตามที่พระพุทธเจ้าตรัส เพราะเป็นของแท้ แม้จะผ่านกาลนานไปในภายหลัง ก็ไม่แปรปรวนเลอะเทอะ ไม่กลับกลอก

• อโศกกับพหุสังขารม

ถาม : ผมอยากจะขอเรียนถามพ่อท่านว่า จะกรุณาพูดสักเล็กน้อย เกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอโศกกับพรรคพลังธรรมได้หรือไม่

ตอบ : ดี..จะได้ชัดเจนในความหมายของคำว่า“สัมพันธ์” แต่ก่อนอื่นตอบได้เป็นข้อแรกว่า พรรคพลังธรรมกับอโศก ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทางการเมืองเลย

ถาม : แต่จริงหรือไม่ ถ้าเผื่อจะพูดว่าทั้งพลังธรรมและทางอโศก นั้นมีส่วนที่เหมือนกัน ในแง่ของปรัชญา

ตอบ : อันนั้นเป็นไปได้ ต้องพูดกันให้ชัดๆตรงนี้ ขออธิบายกันให้ละเอียดขึ้นเสียหน่อย ตั้งต้นจากคำว่า“อโศก”ก่อน

โดยเฉพาะ “อโศก”เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า คือ“กลุ่มคนที่เคร่งพุทธศาสนา” หรือเป็นชาวพุทธอัลเทอเนทีฟ (alternative) พุทธทางเลือกใหม่ ซึ่ง กระแสหลักและคนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นดีเห็นชอบ

“อโศก”นั้นเป็นพุทธอีกแนวหนึ่ง ซึ่งมีความเห็น(ทิวทัศน์) มีแนวคิด มีหลักคิด มีอุดมการณ์ มีวิถี มีพหุติ ทั้งพหุติกรรม-พหุติการณ

และพฤติกรรม จนถึงมีกิจกรรม กิจวัตร กิจการ องค์กร องค์กร ต่างต่าง ไปจากอีกหลายๆแนว โดยต่างก็พากันดำเนินชีวิตไปด้วยนโยบายและอุดมการณ์ที่เรียกว่า“**อโศก**” ใครๆก็สามารถจะเป็นจะมีได้ หากเข้าใจแนวคิด หลักคิด อุดมการณ์ แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติจนเป็นจนมีในชีวิตในกิจการ ไม่ใช่ว่าจะสงวนจำเพาะคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้นหรือ**คุณลักษณะอย่าง“อโศก”**นี้จะไปเกิด ไปมีไปเป็น ไปอยู่ที่ใครอื่นไม่ได้ ก็ไม่ใช่

ที่จริง**คุณลักษณะของ“อโศก”**ก็คือ คุณธรรมความดีทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้นั่นเอง เพราะฉะนั้นคุณลักษณะสำคัญหลายประการของชาวอโศกที่เป็นกันมีกัน จึงย่อมจะไปปรากฏ ณ ที่ใด หรือในกลุ่มบุคคล ในส่วนบุคคลที่ไหนๆก็เป็นได้ ที่ปฏิบัติถูกต้องเป็น“สัมมา”ตรงกัน

และในความเป็น**“อโศก”**นั้น ทุกวันนี้มันมีทั้งคุณลักษณะ มีทั้งความเป็นสัญลักษณ์ มีทั้งตัวบุคคล มีทั้งกลุ่มแก๊ง มีทั้งสถานที่ มีทั้งกิจการที่ชื่อว่าเป็นของชาวอโศก ที่รู้จักกันดีแพร่หลายไปในสังคม

ดังนั้น อย่างที่พูดมาแล้วเมื่อกี้ี้ ถ้ากำหนดเจาะลงไปถึงขั้นความเป็นจริงชัดๆแล้ว กิจการที่เรียกว่า**“การเมือง”**นั้น **อโศก** กับ **พรรคพลังธรรม** ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกัน ทั้งด้านารงาน ทั้งด้านนโยบาย ทั้งด้านอิทธิพล ยิ่งอำนาจ และผลประโยชน์ ยิ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ ทั้ง**“อโศก”**และทั้ง**“พรรคพลังธรรม”**ต่างพยายามระวังไม่ให้เกิดไปละลาบละล้วงกัน อย่างที่ต่างก็ตั้งใจกันอย่างมากทีเดียว

ต้องกำหนดกันลงไปให้ชัดเจนว่า**“พรรคพลังธรรม”**นั้น หมายถึงอะไร? ขนาดไหน? และ**“อโศก”**นั้นหมายถึงอะไร? แค่นั้น?

เพราะมีคนปฏิบัติธรรมของอโศก ไปทำงานอยู่ในพรรคพลังธรรม ซึ่งย่อมมีแนวคิดมีอุดมการณ์ มีภูมิธรรมอย่างชาวอโศก โดยเฉพาะเคยเป็นถึงหัวหน้าพรรคก่อตั้งพรรคมากับมือบ้าง เป็นถึงกรรมการบริหาร

พรรคบ้าง ดังนั้น จึงมีส่วนที่เหมือนกันได้ ทั้งในแง่ของปรัชญา ทั้ง
รูปลักษณ์ หลายลักษณะ

แต่..ก็ไม่ได้หมายความว่า“พรรคพลังธรรม”คือ ส่วนหนึ่งของ“อโศก”
หรือคือ แหล่งที่ชาว“อโศก”จะอาศัยเป็นเครื่องมือในการสร้างกลุ่มดำเนิน
ความเจริญของ“อโศก” โดยแฝงอิทธิพลหรืออิทธิทธิ์ทางการเมือง ทว่า
ส่วนดีแบบอโศกไปอยู่ใน“พลังธรรม”นั้น..มี

และจริงๆแล้ว ก็ไม่ได้เหมือนอะไรกันนักหนาหรอก ในรายละเอียด
ของ“พรรคพลังธรรม”กับ“อโศก” คุณก็คงจะรู้ดี

ถาม : *ภายใต้ความเป็นผู้นำของพลตรีจำลอง พรรคพลังธรรมได้
พยายามสร้างภาพของความเป็นพรรคที่ซื่อสัตย์ เพราะฉะนั้น
ตรงจุดของความซื่อสัตย์อันนี้ใช่ไหมที่อโศกมีความใกล้ชิดกับ
พรรคพลังธรรม*

ตอบ : มีปรัชญาและรูปลักษณ์ที่จะให้ซื่อสัตย์ ตรงกันจริง ต่าง
พยายามกระทำให้เกิดขึ้นให้ได้ให้มากที่สุดด้วยกันทั้งพรรคพลังธรรมทั้ง
อโศก พลังธรรมก็พยายามที่จะให้เป็นพรรคที่มีคุณสมบัติเป็นคนดี
คนซื่อสัตย์ จะว่าตรงกันก็ใช่ แต่จะเกิดความเป็นความมีเท่ากัน ใกล้กัน
หรือไม่ ก็แล้วแต่ใครจะรู้จะเห็น อาตมาตอบเองคงไม่ดี

แต่ถ้าจะพูดว่า เพราะมีอุดมการณ์ตรงกันจึงมี“ความใกล้ชิดกัน”นั้น
ข้อนี้ คงไม่ใช่

**เพราะทั้งพรรคพลังธรรม ทั้งอโศกต่างก็ได้พยายามที่จะไม่ให้เกิด
การใกล้ชิดกัน** เราต่างก็รู้ว่าสังคมถือสาเราอยู่มาก เนื่องจากเรารู้ตัวว่า
อโศกคือหน่วยหรือองค์กรปฏิบัติธรรมอยู่ข้างฝ่ายศาสนา ส่วนพรรค
พลังธรรมคือหน่วยหรือองค์กรการเมือง ค่านิยมของสังคมนั้นไม่ยอมให้
ใกล้ชิดกัน เราจึง**สำนึกจริงๆ**ที่จะไม่ให้ใกล้ชิดกัน

ถาม : ผมเองอยากจะพูดว่า ผมโดยส่วนตัว ผมแปลกใจตำแหน่งของคุณจำลองนั้น ผู้ที่เข้าไปแทนนั้นคือคุณทักษิณ ผมแปลกใจในข้อนี้มาก เพราะว่าคุณทักษิณนั้นมีลักษณะไปทางด้านนายทุน มีกำไร ผมอยากจะได้ความคิดเห็นของพ่อท่าน ในแง่นี้ในจุดนี้

ตอบ : เป็นความเห็น เป็นความเชื่อถือของคุณจำลองเอง ที่ไปมอบอันนั้นให้คุณทักษิณ อาตมาเองไม่รู้จักคุณทักษิณ

ถาม : ผมขอถามอีกสักคำหนึ่งในเรื่องทั่วไป

ตัวท่านเองเชื่อไหมว่า คนซึ่งมีชีวิตอยู่ในการสร้างตนเองจากกำไร จะมีความสามารถในการที่จะทำงานเพื่อผดุงโลกนี้ไว้ ผมหมายถึงคุณทักษิณ แต่ว่าในทั่วไป ท่านมีความเชื่อหรือเปล่าว่า ผู้ที่มีอาชีพเลี้ยงชีพอยู่โดยการใช้จ่ายกำไรหรือหากำไรนั้น จะสามารถที่จะทำงานที่จะผดุงโลกหรือช่วยโลกนี้

ตอบ : พระเจ้าอโคทมทราชาธิช่วยโลกได้นะ...พระองค์เป็นผู้มีกำไร และมียิ่งกว่าเสียอีก เป็นผู้หากำไรใช้กำไรเช่นกัน เพราะฉะนั้น เราจะพูดตายตัวยังไม่ได้ มันควรจะต้องเป็นส่วนเฉพาะบุคคล อาจจะมีพิเศษได้เป็นบางคน

บารมีของบางคนแม้จะเป็นผู้มีกำไรทางโลกก็เป็นบารมีจริงของท่านผู้นั้น และแถมเป็นผู้มีบารมีทางธรรมอีกด้วยที่เสียสละและช่วยผดุงโลกช่วยอนุเคราะห์สังคมได้อย่างยิ่งจริงๆก็ย่อมมีตัวอย่างที่แน่ๆ..พระพุทธรูปเป็นต้น ดังนั้น ก็ดูกันไปก่อน ในกรณีคุณทักษิณนี้ก็ยังไปตัดสินชี้ขาดว่าเขาเป็นคนไม่ผดุงโลกยังไม่ได้ แต่คุณยังไม่แน่ใจอยู่เท่านั้น ใช่ไหม? ทุกคนก็มีสิทธิ์ที่จะระแวง คุณทักษิณก็ต้องพิสูจน์ตัวเองจนคนอื่นไว้วางใจยอมรับความจริงที่ดีจริงนั้น หรือคนอื่นจับได้ไล่ทันว่าไม่ดีจริง

ถ้าจะขอยกตัวอย่างบุคคลอื่นอีกบ้าง ที่คนยังระแวงว่าจะดีจริงหรือไม่? แต่อาจจะไม่ใช่รวยบารมีด้านทรัพย์สินเหมือนคุณทักษิณ แต่รวยหรือเด่นในบารมีอย่างอื่น เช่น คุณจำลอง ศรีเมืองก็ดี ทุกวันนี้คนอีกมากก็ยังระแวงว่าจะดีจริงหรือไม่? คนยังนึกว่า ในใจแท้ๆของคุณจำลองก็คงยังเป็นเยี่ยงปฤชุนคนฉลาดทั้งหลายที่อดเบรี้ยวไว้กินหวานคือฝืนทำดีพยายามทำตนดูเหมือนรวยคุณธรรม-มักน้อยสันโดษ ทำดีบทิได้ออกไปต่างก็มองว่าเป็น “การสร้างภาพ”หาเสียงไปเสียทั้งนั้น *เพราะผู้ยังระแวงมาากๆ นั้นเขาก็ยังระแวงว่าจะดีจริงหรือไม่*

เพราะยังมีหลายอย่างที่*เขายังเข้าใจไม่ได้* มันยังเป็นเรื่องลึกซึ้ง*(คัมภีร์)* เห็นตามได้ยาก*(ทุทท์สลา)* รู้ตามได้ยาก*(ทุรทุพา)* เพราะ“ความสงบจากกิเลส”นั้นเป็นของตนในใจ*(สันตา)* ประณีตเล็กละเอียด*(ปณีตา)* *ที่ไม่มีใครรู้ใครเห็นได้ด้วยเรา..ของใครก็เป็นของผู้นั้น (อหเมตัง น ชานามิ อหเมตัง น บัสสามิ)* เดาเอาไม่ได้หรือไม่ใช่เรื่องจะสามารถทำความเข้าใจได้ในทางตรรกะ*(อตกกาวจรา)* มันเป็นสภาพยิ่งกว่ารู้สึกะเองที่มีคุณลักษณะวิเศษของโลกุตระธรรมอันเข้าข่ายนิพพานทีเดียว*(นิปฺพณา)* บัณฑิตจริงเท่านั้นที่จะรู้แจ้งได้จริง*(บัณฑิตเวทนียา)*

เช่น ทำไม..ยังอยากทำงานใหญ่ ต้องวุ่นวายอยู่กับเรื่องสังคัมเรื่อง ของประชาชน ทำไมไม่ไปนั่งหลับตาเอาแต่เรื่องส่วนตัว[ซึ่งหลงผิดกลายเป็นชาติภพตัวตน(อัตตา)กันเปมากกกว่ามาก] ทำไมไม่หนีออกไปอยู่ที่เงียบๆ อยู่ป่าเขาอยู่ป่าช้า ไม่ต้องมีบทบาทที่เป็นอำนาจหรือไม่ต้องใช้สมบัติอะไรให้เห็นชัดๆต่างๆ พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ ยังเข้าใจพุทธธรรมที่เป็น “โลกุตระสังจะ” ประเด็นนี้ยังไม่ได้ ยังพาชื่อมีภูมิโต่งไปทางฤๅษี“หลงป่าเสพติดป่า”อยู่ ก็ต้องค่อยๆทำความเข้าใจกันไป ***เรื่องความซับซ้อนลึกซึ้งที่เป็น“สังจะยอันสภาพ”(ปฏินิสสัคคะ)***พวกนี้ เป็นสิ่งที่จะเห็นตามได้ยาก

(ทุกทศส) รู้ตามได้ยาก(หฺรณฺโฑธา) จริงๆ ก็ต้องอาศัยเวลา และอาศัยการดำเนินไปตามสังขารธรรม ที่จะต้องพิสูจน์กันไป

แม้แต่อาตมาก็ตกอยู่ในสภาพนี้เช่นเดียวกัน อาตมายังดูยากอีก ระดับหนึ่ง คือ ตามสายตาโลกๆแล้วอาตมาไม่มีอะไรเลย แล้วมาทำตนเป็นผู้มีสิ่งทีคนมีกันไม่ได้ง่ายๆ **ซึ่งก็เห็นตามได้ยาก รู้ตามได้ยาก** เพราะมัน“ตีกลับ”ซับซ้อนหลายชั้นหลายเชิง ยิ่งกว่าคุณทักษิณ ยิ่งกว่าคุณจำลองเสียอีก ก็ต้องพิสูจน์ ความจริงนี้กันต่อไปอีกเช่นกัน

“ความจริง”ทั้งหลาย มันอยู่ที่จิตใจของบุคคลนั้นๆ ที่มีบารมีธรรมสั่งสมมา**“จริง”**(ปรมัตถสัจจะที่เป็นกัมมพันธฺ)ขนาดไหน เป็นเรื่องของ**“ปรมัตถสัจจะ”**แท้ๆ หากภูมิจริงของ**“จิต”**ของใครมีเท่าใดก็ย่อมทำจริงเป็นจริงได้ตามนั้น ภูมิจิตของใครเป็น**“พระเจ้า”**(ได้แก่ *กรรมวิบากของตนที่เป็นกุศล*)ยิ่งใหญ่เท่าใดๆ ตนก็ช่วยโลกช่วยสังคมจริงได้เท่า**ความเป็น**“พระเจ้า”**ของตนเท่านั้น** หรือภูมิจิตของผู้นั้นๆเป็น**“ซาตาน”**(*กรรมวิบากของตนเช่นกัน แต่เป็นอกุศล*) ตัวร้ายขนาดไหน พรางลวงเก่งยิ่งใหญ่ได้เท่าใดๆ ซึ่งมีทั้งเลวน้อยไปถึงร้ายมาก และทั้งร้ายกาจที่แสนดีชนิดใครจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน ยิ่งร้ายกาจแต่เก่งกาจฉลาดมากเท่าใดๆ ก็ลวงโลกทำลายโลกทำร้ายสังคมได้เท่านั้นๆ

เรื่องการหา**“กำไร”**แบบทุนนิยมนั้น อาตมาก็เคยมาก่อนเหมือนกัน ตั้งแต่เมื่อยังหนุ่มยังไม่ได้หันมาทางธรรมแต่พอเราตั้งจิตหันเข้าหาสังขารธรรมจนเห็นความจริงแท้แล้ว เรามีความจริงอันนี้ เราก็เลิก ไม่เป็นอย่างที่เคยเป็น มาเป็นคนชนิดใหม่ที่เห็นว่าดีกว่าที่เคยเป็น เพราะฉะนั้นคนอื่นก็อาจจะเป็นเหมือนอย่างเรา เขาไปรับโลภก็มาก่อน และเมื่อมาเห็นจริงในสังขารธรรม เขาก็ไม่เอาอีก ไม่เป็นอย่างนั้นอีก เขาก็เอามาใช้เป็นประโยชน์ต่อโลกต่อสังคมได้ แต่แน่ละ..**คนชั้นนี้ย่อมมีน้อยคน**

คนทุกคนพยายามหา“กำไร”หรือเอาเปรียบอย่างโลกๆให้ตนเองมาก่อน
ทั้งนั้น บางคนไม่ต้องหาด้วยซ้ำในชาตินี้ เกิดมาก็มีพร้อมหรือมีได้ง่ายๆ
มากมาย จึงมีมากหรือน้อยก็ต่างกันตามบารมี และที่สำคัญอีกอย่างก็
คือ“ฝีมือ” บางคนกุศลบารมีแบบโลกีย์มาก แต่ฝีมืออย่าง“ซาตาน”ก็มี
มากด้วย จึงรวยลาภหรือรวยยศได้มาก และก็ยังร้ายกาจเลวซ่อนเชิงได้
จนจางยิ่งนักก็มี บางคนกุศลบารมีโลกีย์มีน้อย แต่ฝีมืออย่าง“พระเจ้า”
มีมาก จึงไม่มีศักดิ์ศรีทางโลกแต่สามารถช่วยโลกกอบกู้สังขารได้มาก
ก็มี ยิ่งเป็นเรื่องของ“โลกุตรระ”ยิ่งมีความ“ตึกลับ”ที่ลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น
กว่านี้ จนอธิบายไม่ไหวอีกนักกว่านี้

กุศลบารมีแบบโลกีย์มีมากด้วย และฝีมือ“พระเจ้า”ก็มีมากอีกด้วย
เช่น อย่างพระเจ้าอโศกมหาราช ก็เป็นเรื่องจริง หรือเรื่องจริงที่ยิ่งใหญ่
ของพระโพธิสัตว์ในตำนานอีกหลากหลาย ที่ยิ่งกว่าพระเจ้าอโศกมหาราช
ก็มีอีกมากมาย

• บารมีโลก-บารมีธรรม

ถาม : ผมดีใจมากที่พ่อท่านยกตัวอย่างพระเจ้าอโศก เพราะว่าผม
รู้สึกพระเจ้าอโศกเป็นตัวอย่างที่ดีมากในประวัติศาสตร์ เพราะ
ว่าทรงเป็นผู้ที่ได้รับสมญาว่าเป็นผู้ที่เสริมสร้าง พระพุทธศาสนา
ในโลกนี้ แต่ขณะเดียวกันก็ทรงเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในการ
ที่ทรงฆ่าคนเป็นจำนวนมาก

ตอบ : นั่นแหละ ฤทธิ์อำนาจโลกีย์ที่ทำให้หลงไปตามโลกในช่วงแรก
ค่านิยมของการแย่งลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกีย์สุขนั้น เป็นอำนาจใหญ่ของโลก
ไม่ว่าใครเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ในโลกก็ต้องผจญกับอำนาจโลก พระเจ้า

อโศกมหาราชก็ไม่พ้นการถูกฤทธิ์อำนาจโลกก็ยกตั้งกล่าวนี้ย่อมพอก จึงต้องเป็นไปอย่างโลกๆเขาในช่วงแรก และแล้วก็กลับตาลปัตรมาเป็นอีกอย่าง ซึ่งตรงกันข้ามกันได้ ชนิดไม่น่าเชื่อ นั่นเป็นเรื่องของ“บุญบารมี”ของพระองค์ เพราะเรื่อง“บุญบารมี”นี่เป็นความจริงของ“กรรมวิบาก” ที่แต่ละคนได้สั่งสมมา

หากอำนาจแห่งวิบากของผู้นั้นๆยังเหลือเศษหรือจะต้องถูกทดสอบเป็น“สังขะย่อนสภาพ”(ปฏิสนิสส์คละ)อยู่เท่าใดๆ ผู้นั้นก็จะต้องถูกอกุศลวิบากเล่นงานอยู่เท่านั้นๆ ตามบารมีและวิบากเก่าของตนๆสำหรับมนุษย์ทุกคนแต่ละคน ทุกคนจึงถูกโลกลากจูงไปก่อนในช่วงแรกแห่งชีวิตเสมอ เหมือนเด็กๆที่ไม่เดียงสา ยังไม่มีความแข็งแรงของรูปธรรมและนามธรรมเต็มตัว ก็จะถูกผู้ใหญ่ นำพาหรือลากจูงไปได้ง่ายๆฉันใด ผู้ที่บารมีและวิบากยังจะต้องพักตัวสั่งสมบารมีเพิ่มเติมอีก ก็จะต้องถูกทดสอบไปอีกกระยะหนึ่ง จึงถูกโลกฉาบย้อมลากจูงไปตามอำนาจโลก ซึ่งผู้นั้นก็จะต้องพิสูจน์ตนเองตามภูมิแท้ที่สามารถแห่งบุญบารมีของตน สู้ได้เท่าใดก็เท่านั้นตามที่มีภูมิ มีบารมี และได้ใช้ความพากเพียรของตนที่มุ่งพัฒนาจริง

เมื่อสู้กับเหตุปัจจัยที่เป็นวิบาก จนเกิดผล ได้สั่งสมผล กระทั่งถึงวาระตามบุญบารมี ก็จะปรากฏผลไปตามสภาพจริงที่ได้ที่มี ซึ่งทั้งวิบากใหม่และทั้งวิบากเก่าที่ตนเคยเป็นเคยมี ก็จะบวกลบคุณหารกัน ออกมาอย่างซับซ้อนลึกซึ้งซึ่งอจินไตย เป็นเรื่องที่เกินมนุษย์สามัญทั่วไปจะหยั่งรู้ได้ มากมายเหลือเกินที่เราคาดเดาเอาไม่ได้ แต่ก็ตรงตามสังขารมความจริงนั้นๆ ย่อมให้เราเป็นเรามีตามผลจริงนั้นๆ หากผู้ไม่เชื่อกรรมไม่เชื่อวิบาก ไม่เข้าใจในความมีกรรมเป็นสมบัติเป็นมรดกของตน ก็จะเหมาว่า นี่แหละคือ“พรหมบันดาล” หรือ“ฟ้าลิขิต” หรือ“เป็นพระประสงค์ของพระเจ้า” ก็ถูกต้องทั้งนั้น

ผู้มีภูมิปัญญาพุทธ เข้าใจในเรื่อง“กรรมวิบาก-กรรมเป็นของของตน และมีความรู้ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เพียงพอจริง” จะไม่เห็นขัดแย้งแต่อย่างใด และยิ่งจะเห็นจริงว่า“กรรม”ของมนุษย์นั่นเอง“บันดาลมนุษย์”อย่างเที่ยงแท้ตามกรรมวิบากของตนๆจริงๆ เรื่องนี้ลึกซึ้งเพราะประกอบไปด้วย**วิบากอดีต**ด้วย **กรรมปัจจุบัน**ด้วย ถูกแล้วตามที่พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่าเป็น“อินฺทีย”

คุณอาจจะมองแค่ว่า พระเจ้าอโศกนั้นทรงทำได้น่าทึ่งน่าฉงน คือ ในทางโลกียก็ดูช่างมีความสามารถเก่งกาจ หรือแม้ทรงกระทำลงไปก็ดูช่างโลกจัดโอกรธแรงอย่างหนักหนาเหยียบย่ำใครต่อใคร หรือรุนแรงข่มเหงฆ่าใครต่อใครมากมาย จนไม่น่าจะกลับใจมาทำตรงกันข้ามได้ แต่ก็กลับล้ามาไม่มีเมตตาเสียสละเอาจริงเอาจัง ในทางตรงกันข้าม มีเนื้อหาที่มีคุณภาพโดดเด่น

ไม่เฉพาะพระเจ้าอโศกมหาราชเท่านั้น ผู้อื่นบางคนดูเหมือนร้ายกาจในชีวิตช่วงต้น เช่น พระองคุลิมาลย์ แต่ชีวิตช่วงกลางช่วงปลายกลับตาลปัตร สูงส่งอย่างไม่น่าเชื่อ เรื่องเหล่านี้มีทั้งกรรมวิบากด้วย มีทั้งอำนาจของฤทธิ์โลกีย์ในบรรยากาศปัจจุบันที่แต่ละคนเกิดขึ้นมาพบ ก็ต้องมาถูกโลกีย์ที่มีอิทธิพลนั้นๆหุ้มฉาบพอก จึงดูเหมือนมั่วๆเมาๆไปกับโลกเขา แต่แท้จริงบารมีของผู้ที่ได้สั่งสมวิบากมาแล้ว ที่ได้ที่มีแล้วก็ย่อมมีฤทธิ์ช่วยผู้นั้นอยู่ในตัว ซึ่งเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า“**กรรมวิบาก**”**นี่เป็นอินฺทีย** ยิ่งผู้ใดมีบารมีที่เคยเป็นเคยได้มาแล้วถึงภูมิ“สูงส่งสมบูรณ์” แม้เกิดมาต้องถูกโลกีย์ข่มพอก ท่านผู้มีภูมิจริงนั้นๆ ก็เพียงดูเหมือนระเริงไปกับโลกีย์เขาชั่วเดียวชั่วตัวเท่านั้นแหละ ไม่ช้าไม่นาน..บารมีเดิมของท่านก็ปรากฏ เป็น“ตัวจริงของความจริง”ที่ท่านเป็นท่านมีบุญบารมีนั่นเอง

เพราะเรื่อง“กรรมวิบาก”นี้ย่อมเกิดย่อมเป็นตามที่มีจริงนั้นๆ ผู้ใดมี “สมบัติ”เดิมก็ย่อมมีช่วยตนได้จริง ผู้ใดไม่มีมาแต่เดิมทว่าสามารถ สร้างเสริมกุศลใหม่ในปัจจุบันได้อีก ก็ย่อมมีส่วนนั้นช่วยตนเพิ่มขึ้นมาได้ อีก แต่ถ้าผู้ใดเดิมก็ไม่มี กรรมใหม่ก็ไม่สร้างให้ตนแข็งแรงขึ้น ก็แน่นอน จะไปอ่อนวอนร้องขอจากใครๆมาให้ตนยอมไม่ได้ หรือจะไปขอแย่ง ขอแบ่งจากใครๆมาก็ยอมเป็นไปไม่ได้ยากแค้นๆ หากจะได้ก็**ต้องโกงเขามา ชนิดทุจริตแท้ หรือเป็นเรื่องหลงผิด(โง่โง่)**กันอยู่เท่านั้นในโลก

ดังนั้น“กรรมวิบาก”นี้อัจฉริยะจริงๆคือเป็นเรื่องที่คิดไม่ถึง หรือคาดคะเนไม่ถูก ใช้เหตุผลดักเดาไม่ได้ทีเดียว ซึ่งฤทธิ์แรงของกรรมที่มีจริงนั้น ส่งผลให้เป็นจริงอย่างไม่น่าเชื่อ ย่อมเป็นได้

ถาม : *ผมเข้าใจข้อนี้ ผมได้รับฟังการสอนของพ่อท่านที่พูดถึง กรรม ที่เปรียบเทียบกับน้ำในขวดที่มีสีน้ำเงินและสีแดง กรรม นั้นมิได้คอยคนที่จะต้องเรียน(สำหรับผู้มีแล้ว) แต่อยู่ที่ตรงนั้นแล้ว*

พ่อท่านรู้สึกว่ พระเจ้าอโศกนั้นเอาชนะกรรมชั่วที่ทรงทำ โดยการกระทำกรรมดี พ่อท่านคิดว่าอย่างนั้นหรือไม่

ตอบ : คิดอย่างนั้นด้วย ซึ่งทุกๆคนก็ควรทำอย่างยิ่ง ใช่ไหม? และเป็นเรื่องของ“กรรมวิบาก”ที่พระเจ้าอโศกท่านมีบารมีอันได้สั่งสมมา ส่วนพระองค์อีกด้วย ที่บอกแล้วว่าเป็น“อัจฉริยะ” ซึ่งไม่ใช่ความสามัญธรรมดาที่ใครๆคิดจะสร้างเอาทำเอาให้เป็นตามอย่างบ้างในชาติหนึ่งๆชาติเดียว ก็จะมีอย่างนั้นบ้างได้ง่ายๆ

แต่ถึงอย่างไร ทุกคนจะมีจะเป็นอะไร?แค่ไหน?ได้จริง ก็ต้องสั่งสมเอาเองจริงๆไปตามลำดับ หากตนมีบารมีจริงมากๆ ความอยากให้เป็นไปได้บ้างเรื่อง ก็อาจจะเป็นไปได้ตามที่เรายาก แต่ถ้ามีไม่มากพอก็เป็นไม่ได้

ในบางเรื่อง ยิ่งใครไม่มีบุญนั้นแหละยิ่งต้องอุตสาหะต้องรีบๆสั่งสม
ยิ่งต้องลงมือสร้างให้เป็นสมบัติของตนๆ ไปเรื่อยๆ อย่าผัดวันประกันพรุ่ง
อยู่เลย

เพราะ“กรรมพาเราเกิดเราเป็นได้”(กัมมโยนิ)จริงๆ ถึงขั้นเป็นได้
อย่างมหัศจรรย์ก็ได้..ก็จริงหากเรามีบารมีที่เป็น“กรรมวิบากที่เป็นของตน”
(กัมมัสสกะ)นั้นๆมากถึงขีดถึงขั้นเพียงพอ จะเหมือน“พระเจ้า”บันดาลเลย..
ยังงัยงั้น

ซึ่งความจริงแล้ว “ความดี”หรือ“ความชั่ว”ที่อาตมาเคยสมมุติว่าคล้าย
“สีน้ำเงิน”กับ“สีแดง”ตามทีอาตมาเคยอธิบายมามากแล้ว ดังที่คุณฮาวเว็ด
ก็ว่าเคยได้ยินมาแล้วนั้น หากใคร“ทำกรรมดี”ก็เท่ากับเอา“สีน้ำเงิน”ใส่ลง
ไปในขวดน้ำ หรือใคร“ทำกรรมชั่ว”ก็เท่ากับเอา“สีแดง”ใส่ลงไปในขวดน้ำ
ขวดเดียวกันนั่นเอง ไม่ว่า..กรรมที่ทำของแต่ละคนจะ“ดี”หรือ“ชั่ว” ก็จะ
รวมอยู่ในขวดนั้นทั้งสิ้น ไม่หายไปไหน เพียงแต่ว่าใคร“ทำดีมาก” ก็จะส่ง
ผลหรือออกฤทธิ์ให้เห็นเป็น“สีน้ำเงิน”มาก ยิ่งทำ“ดี”มากเท่าไร น้ำหนัก
ของสีน้ำเงินก็ยิ่งออกมามากเป็นน้ำเงินชัดขึ้นๆ หากทำ“ชั่ว”มากเท่าไร
น้ำหนักของสีแดงก็ยิ่งออกมามาก เป็นแดงชัดขึ้นๆ ตามที่ใครๆจะสั่งสม
“ดีหรือชั่ว”นั้นๆจริง นี่เป็นการอธิบายง่ายๆแบบรูปธรรม มิติอื่นๆเท่านั้น

จริงๆแล้ว“ความดี-ความชั่ว”นั้น ก็ไม่ได้มีเพียง ๒ แฉ่ หรือเพียง ๒
สี ตามทีสมมุติว่าเป็นสีแดงและสีน้ำเงินนี้เท่านั้น ชั่ว-ดี มีหลากหลาย
แฉ่เงื่อนนับไม่ถ้วน จึงย่อมมีอำนาจของ“สี”ทีหลากหลายมาผสมผล
ออกฤทธิ์เสริมแรง ซ้ำฤทธิ์กันและกันมากมาย นับไม่ถ้วนเช่นกัน
หรืออำนาจของบาปของบุญทำการสังเคราะห์กันและกัน ก่อให้เกิด
การแปรการเปลี่ยนไปได้มากมาย โดยเฉพาะอำนาจของ“สีเก่า” หรือ
“กรรมเก่า” ซึ่งไม่มีใครสามารถจะรู้ได้ทั้งหมดแน่ๆ

และขออย่าอีกว่า “กรรมวิบาก”เหล่านี้ไม่เร็วไม่ช้า ไม่หดหายไปไหน เป็นของผู้นั้นๆ(กัมมัสสกะ) เป็นมรดกของตนๆไปตลอด(กัมมทายาท) จะมีส่วนออกฤทธิ์เปลี่ยนแปลงแปรเรื่องให้เป็น“ผลกรรมผลวิบาก”อยู่ตลอดเวลา นาน และรูปของเรื่องทั้งหลายก็มากมายสารพัด บางเรื่องดูแปลก พิลึกก็ก๊ากก็

นอกจากนั้นน้ำหนักของบาปของบุญก็ยังเป็นตัวแปร..มากหรือน้อย ก็ยังมีส่วนทำให้เกิดรูปเกิดเรื่องอะไรต่ออะไร แตกต่างออกไปได้อีก

แต่ที่แน่ๆ ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ สะสม“กรรมดีไว้เป็นสมบัติของตน”(ตาม คำสั่งคำสอนของพระพุทธเจ้า) หรือ“ปฏิบัติตามคำสั่งคำสอนของพระเจ้า”ให้ **ได้มากที่สุดนั่นแหละ เป็นดีเลิศ** แต่ระวัง!..ผู้เรียนรู้ไม่เป็น“สัมมา”ก็จะเข้าใจ“กุศลกรรมอกุศลกรรม”อย่างถูกต้องลึกซึ้งจนเรียกความรู้นี้ว่า“ญาณ” ชั้นอภิธรรมหรือชั้นอภิปริชญาไม่ได้ จึงมักจะหลงลม“ซาตาน”หรือ“มาร” มักจะหลงให้หลงผิดไปเสมอ”(มารัสเสตัง ปโมหนัง) โดยไปหลงเข้าใจว่า “ดีเป็นชั่ว”หรือเห็น“ชั่วเป็นดี”(โมหะ) คือมีภูมิเข้าใจ“อกุศล-กุศล”อย่างถูกต้องตรงทางตามสังขธรรมแนวหลักที่สูงส่งยิ่งขึ้นๆ ไม่ได้

เช่น ยังเห็นว่า หากกามารมณ์ของตนลดลง เป็นความลุ่มเหลวของชีวิต หรือเป็นความสูญเสียยิ่งใหญ่ของชีวิต เป็นต้น หรือเห็นว่า ถ้าไม่ได้ ด่าตอบคนที่มันด่าเรา นี้ เป็นการเสียเกียรติอย่างยิ่ง จึงต้อง“ด่าตอบ” ให้ได้ ดังนี้ ซึ่งการ“ด่า”ใดๆ ไม่ใช่“เกียรติ”สักอย่างเลย เป็นต้น และหรือ ยิ่ง“กุศล-อกุศล”ระดับโลกุตระสังขะ ก็ยิ่งจะเข้าใจยากขึ้นยิ่งกว่าที่ยกตัวอย่างมานี้อีกนักกว่านัก

อีกเรื่องหนึ่งที่ยังหลงเพี้ยนๆกันอยู่มากก็คือ ความเชื่อที่หลงปักมั่น กันไปว่า เมื่อทำบาปอย่างนี้แล้วชาติต่อไปจะต้องไปเกิดเป็นอย่างนี้ ทำบุญอย่างนั้นแล้วชาติต่อไปจะต้องไปเกิดเป็นอย่างนั้น ซึ่งคล้ายกรรมเดิม

ที่ตนได้ทำลงไป..เป็นการแก้แค้นทดแทนกัน กลับไปกลับมาทุกเรื่อง แบบตายตัว เป็นต้น การจะปักใจเชื่อว่าเป็นเช่นนี้ตายตัวยังไม่ถูกต้องทีเดียว.. อาจจะตายไปเกิดใช้หนี้บาปคล้ายกรรมเดิมที่เราเคยทำไปแล้ว ก็มีได้ เป็นได้ หรือมีส่วนคล้ายกรรมเดิมมากบ้างน้อยบ้าง ก็มี แม้ไม่คล้าย กรรมเดิมเลย ได้รับความกรรมไปคนละรูปคนละเรื่องเลย ก็มี

เช่น คนเคยฆ่าคนตายในชาติหนึ่ง แล้วไปเกิดเป็นนกให้เขาฆ่าในอีก ชาติหนึ่ง เช่นนี้ก็เป็นได้ แต่ไม่ตายตัวอย่างนี้ไปทั้งหมด หากใครขึ้น เชื่อถือแบบพาชื่อเถรตรงแบบนี้ อาตมาก็เคยยกตัวอย่างเปรียบเปรยว่า ถ้าอย่างนั้นเราก็ “ฆ่าพระอรหันต์” เสียเลยลึชาตินี้ ชาติต่อไปเราจะได้เกิด ใช้หนี้บาปโดย “เกิดเป็นพระอรหันต์” ตามกรรมที่ได้ทำ ซึ่งมันเป็นไปได้ ไม่ได้เด็ดขาด ดังนั้น จึงอย่าหลงปักมั่นอยู่แต่ว่า ทำบาปด้วยกรรมอย่างไร ก็จะไปเกิดใช้หนี้คล้ายกรรมเดิมที่เราทำลงไป ก็ไม่แน่นอนเสมอไป อาจจะ เปลี่ยนรูปแปรเรื่องไปรับบาปอย่างใดอื่นอีกได้นานาสาธิต เพราะ กรรมที่เป็นบาปเป็นบุญทั้งเก่าและใหม่ล้วนมีส่วนออกฤทธิ์ออกแรง ที่จะ บวกลบคุณหารให้ผลกรรมแปรไปได้หลากหลาย อย่างยากที่จะคำนวณ หรือคาดเดาเอาได้ จึงเรียกว่า อจินไตย

และอีกอย่าง..น้ำหนักของบาปของบุญจะหนักมากหนักน้อย ก็เป็น อีกข้อมูลหนึ่งซึ่งเป็นตัวแปรที่มีฤทธิ์มีอำนาจไปตามความจริงการทำซ้ำมาก ซ้ำน้อยก็เป็นข้อมูล เจตนามากเจตนาน้อย หรือไม่เจตนา ก็เป็นประเด็น ต่างๆอีก ล้วนเป็นข้อมูล

นอกจากนั้น กาละหรือเวลาที่ยังทำให้เกิด “ค่า” ต่างๆอีกหลากหลาย ที่จะมีฤทธิ์มีอำนาจร่วมเป็นองค์ประกอบแห่งตัวแปร “ผลวิบากกรรม” ได้ อีกด้วย

จึงมีเหตุปัจจัยที่จะบวกลบคุณหารกันละเอียดลออซับซ้อนมากมายและ
ยิ่งแปรรูปเปลี่ยนเรื่อง ผสมขนาดกันออกมา หากเป็นคนละเรื่องแล้ว
คนก็ไม่อาจจะรู้ตามได้เลย คำว่า“**อจินไตย**”จึงไม่ใช่เพียงคำแก้ตัว หรือ
คำกล่าวเพื่อกันไว้ไม่ให้ถาม แต่เป็นเรื่องจริงที่ซับซ้อนหลากหลายเกินจะ
ประมาณได้จริงๆ

ยังมีอื่นๆที่เป็นแง่เป็นเชิงของความจริง ซึ่งมีฤทธิ์มีแรงร่วมเป็น
ตัวแปรอีกหลากหลาย กรรมวิบากนี้จึงเป็น“อจินไตย”จนสุดจะรวบรวม
ได้หมด คือ คิดเอาคาดเอาคะเนเอาไม่ได้ ต่อให้มีหลักคำนวณที่เก่ง
วิเศษขนาดไหน ก็ไม่แม่นยำง่ายๆเลย เรื่องกรรมนี้มีท่านผู้รู้พากัน
ประเมินประมาณแล้วจัดไว้เป็นหมวดๆหมู่ๆ เพื่ออธิบายหรือเพื่อสรุป
เป็นคำตอบหลายๆถึง ๓ หมวด ๑๒ อย่าง [๑.หมวดที่เอาเวลาเป็นหลัก เช่น
“ทิวฐธรรมเวทนิยกรรม” ฯลฯ ๒.หมวดที่เอากิจเป็นหลัก เช่น“ชนกกรรม” ฯลฯ
๓.หมวดที่เอาน้ำหนักความแรงเป็นหลัก เช่น“ครุกรรม” ฯลฯ เป็นต้น]

กรรมวิบากนี้ เป็น“**มรดก**”ของตนๆ(กัมมทายาท) ซึ่งคือ“**พระเจ้า**”
(กุศลกรรม) หรือ“**ซาตาน**”(อกุศลกรรม) สำหรับแต่ละคนทุกคน แล้วแต่
ใครจะสั่งสมอะไรแบบไหนให้แก่ตน ถ้าสั่งสม“บุญ”(กุศลกรรม)ก็เสริมสร้าง
เป็นอำนาจ“พระเจ้า”ที่บันดาลให้แก่ตนไปในทางดีงามสุขเจริญ แต่ถ้า
สั่งสม“บาป”(อกุศลกรรม)ก็เสริมสร้างเป็นอำนาจ“ซาตาน”ที่บันดาลให้แก่ตน
ไปในทางไม่ดีไม่งามทุกข์ร้ายเสียหาย ไม่มีใครไปบิดเบี้ยวลัจจะได้

จนกว่าผู้นั้นจะดับสูญถึงสุด“**ปรินิพพาน**”ไปในนอแหละ จึงจะยกเลิก
“กรรมวิบาก”ทั้งหลาย หมดยึดเป็นของตัวของตนกันขั้นสุดแห่งที่สุด

ที่ต้อง“ยกเลิกกรรมวิบากของตนๆ”ก็เพราะ“**ดับภพจบชาติ**”ไม่เหลือภาพ
แม้แต่สุดท้ายขั้น“**วิภวภพ**”สูงสุดใดๆอีก แม้จะถึงขนาดเป็น“ภพอุดมการณ์”
ระดับ“พุทธภพ”ที่พระโพธิสัตว์จะต่อสัมมาสัมโพธิญาณ หรือ“วิภวภพ”ที่

พระพุทธเจ้าเมื่อตรัสรู้แล้วทุกพระองค์ ก็ต้องมี“วิภวภพ-วิภวตัณหา”อันเป็นอภิมหากุศลที่“ทรงปรารภณา”(อิทธิบาทหรืออายุหน) สร้างพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในโลกอย่างสมบูรณ์ เมื่อสร้างเสร็จแล้วหากพระองค์จะ“ปรินิพพาน” จึงจะตั้งจิต“**ดับภพจชาติ**”ไม่มีอะไร“ต่อ”อีกเลย สุดสิ้น ไม่มี“กรรมวิบาก” ทั้งบุญที่ยิ่งใหญ่ทั้งบาปที่เหลือใดๆ จะพาวนเวียน“พาเกิด”แม้รูปแม่น้ำนมมาสู่วัฏสงสารอีก

จึงเป็นอันยกเลิกบุญ-บาปสำหรับผู้มีภูมิถึงขั้น“อรหัตต์สมบูรณ์”ทุกองค์ ไม่เพียงพระพุทธเจ้าเท่านั้น พระอรหัตต์ทุกองค์ย่อมมีสิทธิ์เป็นผู้ทำ. **ความไม่เป็น“อายุ”**(อนายุหะ)อย่างสนิทให้แก่ตนได้เป็นที่สุด จะไม่หยั่งลงสู่กรรมใดๆอีกแล้วสิ้นภพจชาติก็ได้ หรือหากจะหยั่งลงสู่กรรมก็ได้ ก็เป็นเพียงสมมุติสัจจะแห่งชั้นธัตถุเท่านั้น ส่วนกิเลสนั้นหยั่งลงสู่กรรมไม่ได้อีกแล้ว

สำหรับผู้ถึงนิพพานขั้นอรหัตต์แล้วหากยังไม่“ปรินิพพาน”ยังไม่“ดับภพจชาติ”เป็นที่สุดในเรื่องชั้นธัตถุ ก็จะต้อง“สมาทาน”หรือ“สั่งสม”(อายุหติ) ในสิ่งที่สูงขึ้นไปเจริญขึ้นตลอดไป ตามฐานะที่ยังเป็น“อายุ”หรือยัง“มีความตั้งอยู่”ของชีวิตภิกษุ หรือของชั้นธัตถุที่อาศัยใช้ประโยชน์

ในเรื่อง“**อายุ**”ของภิกษุ นั้น พระพุทธเจ้าทรงอธิบายไว้ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๑ จักกวัตติสูตร ข้อ ๕๐ ว่า “ภิกษุในพุทธศาสนานี้ เจริญอิทธิบาท ประกอบด้วยฉันทะสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยวิริยะสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร เธอ นั้น เพราะเจริญอิทธิบาท ๔ เหล่านี้ เพราะกระทำใ้มากซึ่งอิทธิบาท ๔ เหล่านี้ เมื่อปรารภณาก็พึงตั้งอยู่ได้ถึงกับ ๑ หรือเกินกว่ากับ ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แลเป็นอธิบายในเรื่อง“**อายุ**”ของภิกษุ”

อธิบายความให้ชัดๆ ขึ้นมาอีกก็คือ ผู้ชื่อว่า ภิกษุสาวกของพระพุทธเจ้า
แท้ๆ ที่เป็นเสขบุคคลถึงอเสขบุคคล ซึ่งเข้าข่ายเป็น“อาริยบุคคล”หรือเรียก
อีกคำหนึ่งว่า“สมณะ” ไม่ว่าจะ เป็น“สมณะที่ ๑”(โสดาบัน) หรือ“สมณะที่ ๒”
(สกทาคามี) หรือ“สมณะที่ ๓-๔”(อนาคามี-อรหันต์) หากยังไม่ตาย หรือยัง
รักษา“ความเป็นอายุ” หรือยังเป็น“ชีวิต”อยู่ ซึ่งภาษาบาลีก็คือศัพท์ที่ว่า
“อายุหา-อายุหน” ความหมายของศัพท์นี้ขยายขึ้นไปอีกก็คือ “ความเพียร-
ความขวนขวาย-ความขยัน-ความสั่งสม(กุศล)-ความกระตือรือร้น”

ซึ่งเป็นคุณลักษณะน้อยเดียวกันกับ“อิทธิบาท”ตามที่พระพุทธเจ้าทรง
อธิบาย

ดังนั้น“ความเป็นอิทธิบาท” ก็คือ ตัวแสดงคุณลักษณะของ“ความ
เป็นสมณะ หรือความเป็นภิกษุ”ตรงๆนั่นเอง ตัวภิกษุจึงเท่ากับตัวอิทธิบาท
หรือ“ความเป็นชีวิต-ความมีอายุอยู่”ของผู้ชื่อว่า “ภิกษุที่เป็นอาริยสาวก”
ในศาสนาพุทธ ได้แก่ “ความเพียร-ความขวนขวาย-ความขยัน-ความ
สั่งสม(ยังกุศลให้ถึงพร้อม)-ความกระตือรือร้นสร้างสรรคุณค่าประโยชน์”

สรุปง่ายๆก็คือ ความเป็นสมณะหรือเป็นภิกษุสาวกแท้ หรือผู้
เป็น“อาริยบุคคล”(ตั้งแต่โสดาบันขึ้นไปจนเป็นอรหันต์)ของพระพุทธเจ้านั้น
หากยังมีชีวิตหรือหมายถึงว่า ยังไม่ตาย ยังมี“อายุ”อยู่ จะต้องเป็น
“ตัวความเพียร-ความขวนขวาย-ความขยัน-อิทธิบาท-สร้างสรรสิ่งที่เป็น
คุณค่าประโยชน์” ปรากฏชัดในพฤติกรรม หรือในกิริยา อยู่กับตัวอาริย
บุคคล หรือภิกษุแท้ หรือสมณะจริง นั้นๆ อย่างเห็นๆอยู่ตลอดที่
ยังไม่ตายทีเดียว

นั้นก็หมายความว่า พระอาริยะของพุทธ หรือ“สมณะ”ที่แปลกันว่า
“ผู้สงบ” นั้นจะไม่ใช่..สงบชนิด“อยู่นิ่งๆ เฉยๆ หยุดอยู่เปล่าๆ เอาแต่เงียบบ
งุด หลบลิ้นผู้คน หนีสังคม เอาแต่นั่งหลับหูหลับตา ไม่ขวนขวายการงาน

ไม่เอาถ่านกับงานกับกิจการต่างๆกับสังคมผู้คน” แต่กลับจะเป็นคนขวนขวาย เป็นคนขยัน เป็นคนพากเพียร มี“อิทธิบาท”ชัดเจน ทำงานทำการช่วยเหลือ เพื่อพ่ายผู้คนช่วยสังคม มีประโยชน์ต่อประชาชนเป็นอันมาก(พหูชนหิตายะ) อยู่จริงๆ แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ยังตรัสว่า“พระองค์ไม่สิ้นโดยในกุศล” ทุกความจริงต้องสอดคล้องกับพระพุทธรูปพระพุทธรูปต่างๆไปทั้งนั้น

ส่วน“สมณะ”หรือพระอาริยะแต่ละรูป ท่านจะขยันมากขยันน้อย มีสมรรถภาพมากหรือน้อยอย่างไร? แค่นี้? ก็ตามความเป็นจริงที่แต่ละท่านได้อบรมฝึกฝนสั่งสม“กรรม”และ“วาสนา”(บุญหรือบาปที่ได้อบรมมา)จริง เพราะผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็น“สัมมา”ย่อมอบรม**ทั้งบพทา ทการงาน ทั้งอาชีวะ ทั้งความนึกคิด ทั้งการพูด ทั้งการกระทำ** ทุก“กรรม”ล้วนพัฒนาให้ดีขึ้นๆ **ย่อมมีสมรรถนะสูงขึ้นๆ และ“สุจริต”ขึ้นตามลำดับทั้งสิ้น**

ดังนั้น จึงได้ปรับปรุง“กรรม ๓”ให้เป็น“สุจริต ๓”ด้วยความพยายาม หรือด้วยอิทธิบาทของแต่ละท่านเสมอมา **ย่อมลด“นิรทนต์ ๕”** เจริญโพชฌงค์ ๗ เจริญมรรคองค์ ๘ ก่อเกิด“วิชชา”สี่ตนแน่นอน (ตรงตาม “อวิชชาสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ ข้อ ๖๑)

การปฏิบัติที่ถูกต้องตรงตาม“สัมมาทิฏฐิ”ดังนี้ ย่อมสั่งสมลงเป็น“สมบัติ”หรือ“กรรมวิบาก”หรือ“วาสนา”ตามที่ได้ที่มีที่เป็นจริงของแต่ละท่านนั้นๆ

ซึ่งจะนำพา หรือจะเรียกให้หิวหว่านหน่อยก็ว่า จะบันดาล**“ให้เกิดให้เป็น”** อย่างไม่ๆ ก็เพราะ**กรรมที่ตนทำไว้จริงๆนั้นแหละ(กัมมโยนิ)** ไม่มีอะไรจะ“บันดาล”ได้ยิ่งไปกว่า“กรรมวิบากของตน”และย่อมเป็นไปตาม**“เชื้อจริง ชนิดที่มีพันธุกรรมของตนนั้นๆ”(กัมมพันธุ)** จะมีฤทธิ์มีแรงสืบเผ่าต่อพันธุ์ และแน่นอน**“กรรมวิบากที่เป็นกุศลแท้แหละเป็นที่พึ่งของตนๆ”(กัมมปฏิสรโณ)** จะเป็น“ที่พึ่ง”ที่เกษมหรือดีวิเศษมากยิ่งเท่าใดๆก็เพราะเราเองได้สะสม“กุศลวิบาก”นั้นๆเอง มามากยิ่งเท่านั้นๆ

และที่สุดแห่งที่สุดอันสำคัญที่สุด แม้จะมี“กุศลวิบาก”ที่ได้ฟังได้อาศัย
ยังชีวิตอยู่ ดำเนินไปในวัฏสงสารนี้ไปอีกนานตราบนานเท่าใดก็ตาม “**กุศล
วิบาก**”ของผู้นั้นต่อให้ยิ่งใหญ่วิเศษยอดเยี่ยมปานใดๆ พระอรหันต์เจ้า
ทุกองค์**ต้องฝึกฝนปล่อยวาง“กุศลวิบาก”นั้นๆทั้งหมด** *ไม่ให้ยึดติด*
“เป็นตนเป็นของตน”(อัตตา-อัตตนิยา)จนได้จริง

ซึ่งการปล่อยวางใน“**ขั้นที่สุดแห่งที่สุด**”นั้นๆ เป็นการปล่อยวางเฉพาะ
“*ในภายในจิตส่วนตน*”ขั้นลึกล้ำอันเป็นสุดยอดแห่ง“**ปฏินิสสัคคะ**”หมายความว่า..
“**อัตตา**”อันคือ **ขั้นธ ๕** ทั้งร่างกาย ทั้งจิตวิญญาณ ทั้งกัมมัสสกะ(กรรม
ที่เป็นของตน โดยเฉพาะ“**กุศลกรรม**”)ที่เป็นวิบากต่างๆนั้นยัง**“มี”**

ทว่า“*ในภายในจิตเบื้องลึกสุดของตนแต่ผู้เดียวเท่านั้น*”ที่จะต้องฝึกฝน
ให้เกิด**“ความไม่มี”**ให้แก่ตน **และต้องทำให้ได้ด้วย** นั่นก็คือ..**ไม่**
“ยึดมั่นถือมั่น” แม้แต่“**กุศลวิบาก**”นั้นๆว่าเป็นที่พึ่งอันต้องเกาะติด-เป็นที่
สิงสถิตอยู่อันวิเศษสุดอย่างถาวรนิรันดร์ จนเปลือยหลงว่า**“เป็นตน
เป็นของของตน”** อย่างเด็ดขาด จึงจะเป็นความสำเร็จสมบูรณ์ของ
พระโยคาวจรระดับอนาคามีที่ทำ“**อรหัตผล**”ขั้นสุดท้าย ตามพระพุทธวจนะ
ที่ว่า...**สัพเพ ชัมมา นาลัง อภินเวสายะ** [ธรรมใดๆทั้งหมดทั้งสิ้น(แม้แต่กุศลธรรม)
ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น]

“ความเป็นตนเป็นของตน”จึงถึงสภาพ“ไม่มี”ได้จริง แต่สภาพ
ของอะไรๆต่างๆเท่าที่“**ชีวิตและวิบากกรรม**”ยังไม่จบสิ้นลงเป็น“**บริณิพพาน**”
สัมบูรณ์ ก็คงยังเป็น**“ความมี”**อยู่ **และก็ต้อง“ไม่ยึดมั่นถือมั่น”**
ในภายในจิตส่วนตน จนชื่อว่า“ไม่มี”ทั้งหมดทั้งนั้น

และต้องปฏิบัติกับ“ความมี”นี้อย่างให้เป็น“กุศล”ให้ถึงพร้อมเสมอ
ไม่มีสันโดษ[ไม่“พอ”มีแต่จะเพิ่มให้ยิ่งๆขึ้นไปเสมอ]อีกด้วย *ตราบที่ยังไม่สิ้นสภาพ*
จบชาติ

สภาพที่“ไม่มี”ได้จริงนี่คือ“อนัตตา”*ส่วนตนเฉพาะตน* ก็เป็นความจริงชั้น“ปรมาตถสัจจะ” แต่ก็ต้อง“มี”อะไรต่างๆ ดังที่ได้กล่าวถึงให้ฟังมาแล้วนั้น ซึ่งนับว่า เป็น“อตฺตา”ตามสภาพ อันล้วนเป็นความจริงชั้น“สมมุติสัจจะ”และต้องเอากาละจริงเช่นกัน เพราะ“ชีวิต”ต้องดำเนินไปอยู่ “ยังกุศลให้ถึงพร้อม”ไปด้วย ให้เป็น“สุคติ”ตามฐานะของผู้ยังมีความดำเนินไปอยู่ และเป็น“ผู้มีภูมิที่ไปได้แล้ว”(สุคติ)จริง ก็ต้อง“ดำเนินไปได้”อยู่จริง ด้วยความจริงของจิตที่เป็น“ภูมิอันสัตว์พึงไปได้”(สุคติ) ฟังแล้วก็ดูเหมือนพูดกลับไปกลับมา

นี่คือ “สัจจะย้อนสภาพ”(ปฏินิสสัคคะ) ที่ดูเหมือนกลับไปกลับมา ดูย้อนดูแย้งได้ แต่ก็เป็น“ความจริง”เป็นสัจจะทั้ง ๒ ส่วน สัมบูรณ์หรือดีสุดทั้ง ๒ ส่วน

และด้วยสัจธรรมหรือด้วยความจริงชนิดมีสภาวะจริงที่เป็นที่โต้เกิดในผู้นั้นกันแท้ๆ เป็นลำดับ เป็นขั้นเป็นตอน จากต่ำ-กลาง-สูง ไม่ลักลั่นเท่านั้น ผู้ที่ได้ละล้างกิเลสของตนออกจากจิตหมดสิ้นได้แท้ ในขั้นสุดท้ายแห่งสุดท้าย จึงจะมี“กุศลกรรม”ขั้นสุดท้ายให้ผู้ถึงจริง เป็นจริง มาทำการ“ปล่อยวาง”

สำหรับผู้เพียงเข้าใจได้ ทว่าตนก็ยังมีกิเลสอยู่ ยังไม่หมดกิเลสแม้จะดับ“สักกายะ”หรือดับ“อตฺตา”ขั้นภาวต้นหาไปได้แล้วก็ตาม หากยังดับกิเลสระดับ“อาสวะ”ยังไม่ได้เป็นที่สุดจริง ก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะ“ปล่อยวาง”กุศลวิบากดังกล่าวนี้

ดังนั้น ผู้ที่เอาแต่รู้ด้วย“สุตมยปัญญา” หรืออย่างเก่งก็แค่“จินตามยปัญญา” หากยังไม่ปฏิบัติจนบรรลุธรรมถึงผลขั้นสัมบูรณ์ด้วย“ภาวนามยปัญญา” แล้ว“หลง”ว่า..ตน“ไม่ยึดมั่นถือมั่นอะไรต่างๆทั้งหมดทั้งสิ้น” ได้นั้น ก็เป็น“*ความหลงตน”อย่างแท้จริง*

ผู้สมบูรณ์ด้วยผลของการเกิดการเป็นที่แท้จริงผ่านสภาพ“อนิจจานุปัสสี(ตามเห็นความไม่เที่ยง)-วิราคานุปัสสี(ตามเห็นความจางคลาย)-นิโรธานุปัสสี(ตามเห็นความดับ)”และผ่าน“ปฏินิสัคคานุปัสสี(ตามเห็นสัจจะย้อนสภาพ)”เป็นขั้นสุดท้ายอย่างแท้จริง จึงสามารถเป็นผู้ทำตนให้“สิ้นภพจบชาติ”สนิทได้ แล้วเป็นผู้ลอยบุญลอยบาป หรือไม่เหลือแม้วิบากบุญแม้วิบากบาปสำหรับตน ถึงขั้นนี้ก็เป็นการสิ้นสุดได้จริง ได้ชื่อว่า “พระอรหันต์”

เมื่อผู้ใดมีภูมิถึงขั้นนี้ ย่อมมีญาณปัญญารู้แจ้งความเป็นจริงในตนเอง เพราะเป็นพระอรหันต์แล้วย่อมมีสิทธิ์..จะขาดสูญ-จะพินาศ-จะไม่เกิดอีก หรือจะไม่ขาดสูญ-จะไม่พินาศ-จะเกิดอีก ก็สามรถเลือกเอาได้ [ผู้สนใจโปรดดูใน“ยมกสูตร” พระไตรปิฎกเล่ม ๑๗] นับเป็นผู้อยู่เหนือการเกิดการตาย(อมตบุคคล)ในอตตาท่างตนแล้วเด็ดขาด ซึ่งเป็นที่พึงอันเกษมสูงสุด เรียกว่า มีตน(อตต)เป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่อย่างนี้แล [พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ ข้อ ๔๙]

ดังนั้น “อตต(ตัวตน)สุดท้ายของพระอรหันต์” องค์ใดที่ท่าน**ทำกาละ “ปรีนิพพาน”** จึงเป็นอันสูญสิ้นสนิท ไม่เหลือ“อตต”ใดๆอีกเลยเด็ดขาด แต่หากพระอรหันต์องค์ใดจะ**ยังไม่“สิ้นภพจบชาติ”** ท่านจะเหลือ “พุทธรูป-พุทธรูมิ”เพื่อสั่งสมพระสัมมาสัมโพธิญาณ ก็ยังจะเวียนเกิดในวัฏสงสารนี้ต่อไปอีก ซึ่งจะเป็น**“สัตบุรุษผู้เป็นอิทธิบาทของโลก”** ตามกุศลวิบากและความสามารถแห่งตนๆ

เพราะทุกสัตว์โลกมี**“กรรมจำแนกสัตว์”**(กัมมัง สัตเต วิภังขติ)เป็นที่แน่นอนอยู่แล้ว ใครจะเลือกเกิดเอาดีๆให้วิเศษเกิน**“วิบาก”**ที่เป็นทรัพย์ของตนเอง(กัมมัสสกะ)จึงทำไม่ได้ กรรมวิบากของใครก็พาผู้นั้นเกิดตามกรรมวิบากของผู้นั้น แม้จะเป็นถึง“อมตบุคคล”ก็มีสิทธิ์เพียงจะเลือก

“ไม่เกิดอีก” หรือจะ **“เกิดอีก”** อย่างไม่อย่างหนึ่งเท่านั้น แต่จะเลือกเกิดเป็นอะไรที่ตีความเกินกว่า **“กรรมวิบาก”** ที่ตนมีนั้น..ไม่ได้

ส่วนประเด็นจะ **“เกิดอีก”** หรือ **“ไม่เกิดอีก”** จะ **“ดับภพจบชาติ”** หรือจะ **“ต่อภพต่อภูมิ”** นั้น ผู้บรรลอรหัตต์แล้วขึ้นไป ย่อมเป็นสิทธิ์ส่วนตนที่จะเลือก **“เกิด”** เลือก **“ดับ”** เองได้

และหากพระอรหัตต์องค์ใดจะ **“ไม่เกิดอีก”** โดยท่านตั้งจิต **“ดับ”** เป็นครั้งสุดท้ายชาติสุดท้าย **“ปรินิพพาน”** จริง ถ้าอย่างนั้นจึงจะเป็นอัน **“จบสิ้นการเวียนวน”** ชนิด **“สูญสุด”** เด็ดขาด **จะ “ไม่มีการเกิดอีก”** แน่นอนที่สุด **“ตายแล้วตายเลย”** จะทำอะไรๆ ก็ไม่มีการ **“ย้อนคืน”** หรือ **“หวนคืน”** ได้ อีกเลย **จบกรรมลอยวิบาก ลีนตัวตน หหมด “ความมี” ของตนสัมบูรณ์**

ดังนั้น ผู้ใดที่มีความเห็น (ทิฏฐิ) ปักดิ่งลงไปอย่างหยาบๆ ตื่นๆ ง่าย ๆ ประตุเดียวว่า **“พระอรหัตต์เมื่อตายไปแล้ว** [หมายถึง “ร่างกายแตกตาย” = กายัสสะเภท] **ย่อมไม่เกิดอีก – ย่อมขาดสูญ – ย่อมพินาศ”** **จบสิ้นทุกสิ่งอย่าง** นั้น พระสารีบุตรและภิกษุทั้งหลายเรียก **“ความเห็น”** (ทิฏฐิ) อย่างนี้เป็น **“ทิฏฐิอันชั่วช้า”** (ปาปกัง ทิฏฐิคตัง) ใครๆ จึงกล่าวไม่ได้ หรือไม่อาจจะกล่าวเช่นนั้นได้ เพราะแม้แต่พระพุทธเจ้าก็จะไม่ตรัสอย่างนี้ (พระไตรปิฎก เล่ม ๑๗ “ยมกสูตร” ข้อ ๑๙๘-๒๐๔)

ลึกซึ้งละเอียดลงไปในความจริงนั้น ผู้บรรลอรหัตต์ถึงขั้นอรหัตต์ คือคนที่สามารถฆ่ากิเลสทั้งหลายในตน ตั้งแต่ **“ลักกายะ”** (ตัวตนขั้นต้น) จนกระทั่ง **“อัตตา”** (ตัวตนกลางๆ) สุดท้ายขั้น **“อาสวะ”** (ตัวตนสุดท้าย) ดับสนิทได้หมดแล้ว **“แน่นอน”** หรือ **“กิเลสอาสวะ “ตาย”** สนิท **“ไม่เกิดอีก”** เรียกด้วยภาษาบาลีว่า **“สุปปาติเสสนิพพาน”** หมายความว่า **“ผู้นิพพานแล้วแต่ยังอยู่กับส่วนเหลือ”** หรือ **“ผู้กิเลสตายไม่เกิดอีกแต่ยังอยู่กับส่วนเหลือ”** หรือ **“ผู้**

ปราศจากกิเลสแล้วแต่ยังเหลือชีวิต” หรือเอาให้ตรงเพงก็คือ “ผู้กิเลสตาย
สนิทแต่ร่างกายยังไม่ตาย” นั่นเอง

ถ้าจะพูดให้ชัดๆ ไปว่า “สิ่งที่ตายแล้วไม่เกิดอีก” สำหรับพระอรหันต์
นั้น ก็คือ “กิเลส” ถึงขั้น “อาสวะ” ที่เดียว ตายแล้ว พินาศแล้ว ขาดสูญแล้ว
ย่อมไม่เกิดอีก แน่แท้แน่นอน หากกล่าวให้ชัดเจาะจงลงไปเช่นนี้ก็กล่าว
ได้ ถูกต้อง ไม่ผิด

“ความไม่เกิดอีก” หรือพินาศ หรือขาดสูญ นั้น คือ “กิเลสดับหมดสุด
สิ้นถึงขั้นอาสวะ” ต้องเข้าใจให้ละเอียดเข้าไปตรงๆ เป้าชัดเจน

แต่อย่าฟังไปเหมามาหมดว่าเป็น “การไม่เกิดอีก” ของทุกสิ่งทุกอย่าง

ผู้ที่ได้เรียนรู้มาผิดๆ ก็ดี เรียนรู้มายังเข้าใจไม่สมบูรณ์ก็ดี (คล้ายพระยมก)
มักจะมีความเห็นสุดโต่งหรือตัดๆ ลัดๆ คือ เข้าใจว่า “พระอรหันต์ตาย”
แล้ว ก็เชื่อว่าเป็นการ “ไม่เกิดอีก” ของทุกสิ่งทุกอย่าง ประตูดเดียวตายตัว
เพราะยังไม่รู้แจ้งลึกซึ้งในปรมาตถสัจจะอย่างละเอียดแท้จริง ส่วนใหญ่
นั้นมักจะเหมาว่าเป็นเช่นที่กล่าวนี้

พระอรหันต์ขึ้นไปท่านก็มีสิทธิ์ที่จะตั้งจิต “จบ” “ไม่เกิดอีกทุกสิ่งทุกอย่าง
ได้ทุกองค์ ส่วนผู้ยังไม่มามีภูมิถึงอรหันต์ แม้จะอยากจบ-ตั้งจิตจะไม่เกิด
อีกปานใดๆ โดยเฉพาะไม่เกิดทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เกิดในสังสารวัฏ หรือ
ไม่หยั่งลงสู่ครรภ์ใดๆอีก ก็ยังต้องเกิด ยังไม่มีสิทธิ์ที่จะ “ไม่เกิด”

เพราะฉะนั้น หากพระอรหันต์ท่านใด ตั้งจิต “จบ” [ไม่ต่อภพภูมิใดๆอีก
แม้แต่ พุทธภูมิ] ท่านก็จบกรรมจบวิบาก จบ “สันตติ” หมายความว่า จบ
การสืบต่อใดๆที่จะไป “สืบเผ่าต่อพันธุ์” (กัมเมพันธุ) เพราะหากท่านตาย [ร่าง
กายแตกตาย=กายสละ ณาหา] ซึ่งภาษาบาลีที่ใช้กับพระอรหันต์ตายจากชีวิต
ก็คือคำว่า “อนุปาทิสสนิพพาน” เมื่อท่านตายลง ณ บัดใด บัดนั้นก็หมด
ตนหมดตัวใดๆสนิทลัมบูรณ์ ไม่มี “อิตตา” ใดอุบัติในที่ไหนๆอีก หรือไม่มี

“อิตตา”ใดเหลือไว้รับวิบากอีก ไม่ว่า“กุศล”นั้นๆจะมากมายจะยิ่งใหญ่ปานใดๆ จึงเรียกนิพพานสุดท้ายนี้ว่า**“ปรินิพพาน”**

เมื่อท่านตายลงเป็นครั้งสุดท้าย**“กรรมวิบาก”**ใดๆก็ยกเลิกสำหรับท่านด้วย ไม่มีตัวท่านเกิดอีกในทีใดๆเพื่อดำเนินบทบาทใหม่กับ**“กรรมวิบาก”**นั้นๆต่ออีกแล้ว **“วิบาก”**ใดๆที่เคยเป็นของท่านต่อให้ เป็นบุญกุศลมหาศาลปานไหน ก็เป็นอันลึ้นสุดสำหรับท่าน เพราะท่านเลิกเกิด จบการเกิดใดๆสนิทแล้ว ก็ต้องลอยบุญลอยกุศลวิบากนั้นๆไป

ดังนั้น การตายชนิด**“ปรินิพพาน”** หมายความว่า **“พระอรหันต์ไม่ว่าองค์ใดๆหากตายจากชีวิต(อนุภาทิสเสสนิพพาน)แบบตั้งจิตจบ ไม่ต่อภพต่อภูมิใดๆอีก(ปรินิพพาน)”** ต่อให้เป็น**“กุศลวิบาก”**ที่ได้สั่งสมไว้อย่างใหญ่เท่าไรหนาก็เป็นอันยกเลิกทั้งนั้น ขนาดของพระพุทธรเจ้าแท้ๆ ซึ่งพระองค์ได้บำเพ็ญสั่งสมมานับพระชาติไม่ถ้วนเป็น**“บรมอภิมหากุศลสุดยิ่งใหญ่”**เป็นต้น และพระองค์ก็ได้อาศัยได้พึ่งกุศลวิบากเหล่านั้นมาตลอด กระทั่งบำเพ็ญพระสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระโพธิสัตว์มหาสัตว์ トラบจนได้ตรัสรู้เป็นพระอนุตรตรสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้ทรงสร้างพระพุทธรศาสนาไว้ให้แกโลกแก่มนุษยชาติ ก็ล้วนได้พึ่งอาศัย**“กุศลวิบาก”**ของพระองค์เองมาทั้งสิ้น(*กัมมปฏิสระโณ*) ปานฉะนั้นก็ตาม เมื่อพระองค์**“ปรินิพพาน”**ลง ก็เป็นอันพระองค์ต้องลอยบรมอภิมหากุศลนั้นของพระองค์ไปเป็นที่สุดเช่นกัน

เหลือเพียงประวัติศาสตร์ กับ**“เชื้อแท้-พันธุ์แท้”**(*กัมมพันธุ์*)ที่พระองค์ได้ให้กำเนิดไว้ ด้วยการกำเนิดทางจิตวิญญาณ(*โอปปาติกโยนิ*)เป็น**“พระอารยสาวกในพุทธบริษัทที่เรียกว่าศากยบุตร”**ซึ่งเป็นเผ่าเป็นพันธุ์แท้สืบสกุลมาจากกระทั้งบัดนี้จริงเท่านั้น เรื่อง**“กรรมวิบาก”**จึงเป็นเรื่องสลบซับซ้อนลึกซึ้ง ที่ยากสุดยากที่จะรู้แจ้งรู้จริง ก็ต้องกล่าวซ้ำซากอีกแหละว่า**อจินไตย**จริงๆ หากยังไม่สิ้นภพจบชาติยังเกิดอยู่ก็ต้องอาศัยหรือต้องรับ

วิบากนั้นๆอยู่ไม่จบสิ้นลงง่ายๆเลย ดังนั้น จึงควรสั่งสมแต่กุศลนั้นเถิด จะได้อาศัยได้พึ่งกุศลไปตลอดตราบที่ยังไม่ปรินิพพาน

พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า“**บาปหรืออกุศลนั้น แม้มีประมาณน้อยก็อย่าทำเลย**” ขนาดเกิดมาตรัสรู้เป็น“พระพุทธเจ้า”แล้วที่เดียว “อกุศลวิบาก” หรือ“วิบากบาป”จากอดีตของพระองค์ ยังตามมาออกฤทธิ์เฝ้ากับพระพุทธเจ้าได้อยู่ ดังพระองค์ตรัสเล่าให้ฟังว่า ที่พระองค์ถูกพระเทวทัต กลิ้งหินทับพระบาทห่อเลือดนั้น ก็เพราะเนื่องมาจากกระแสอกุศลวิบาก ที่พระองค์ได้เคยทำมาแต่ชาติปางก่อน คือ ในชาติก่อนๆบางหนึ่ง พระองค์เคยฆ่าน้องชายโดยเอาก้อนหินทุ่มจนตาย ดังนั้น แม้ชาติที่ได้ ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้วนี้ก็ยังมีเหลือส่วนเศษของอกุศลวิบาก ที่ส่งผล ออกฤทธิ์ให้พระองค์ได้รับทุกข์รับโทษถูกพระเทวทัตทุ่มหินลงมาทับพระบาทห่อเลือด ดังนี้เป็นต้น และวิบากบาปอื่นๆอีกที่พระองค์ได้ทรง เล่าไว้ซึ่งหาอ่านได้ในพระไตรปิฎก

กรรมชั่ว-กรรมดี หรือบาป-บุญตามคติพุทธนั้น ไม่สามารถล้างบาป ล้างกรรมใดๆทิ้งไปได้ กรรมทุกกรรมจะเป็นเหตุเป็นปัจจัยอยู่ตลอด เป็นแต่ว่ามันจะสังเคราะห์กันออกฤทธิ์ออกแรงตามที่มิของจริง บวกลบ คุณหารแล้วส่งผลให้เจ้าของกรรมได้รับอาศัยเป็นสุขเป็นทุกข์เป็นสูงเป็นต่ำ เป็นงามเป็นทราม ฯลฯ ตามฤทธิ์แรงแห่งค่าของ“กรรมวิบาก”ที่มีจริงนั้นๆ ไปตราบที่ยังไม่ปรินิพพาน

ซึ่งสลับซับซ้อนลึกซึ้ง ดังที่บางเรื่องบางคน อัจฉรย์อย่างไม่น่าเป็น ไปได้ ก็เป็นได้ เรื่องของพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นเรื่องที่จัดอยู่ใน จำพวกไม่น่าเป็นไปได้เรื่องหนึ่ง

ถาม : ยากสำหรับผมที่จะสามารถยอมรับ และเข้าใจว่าผู้ที่เคยทำ

**ขั้วมากถึงขนาดนั้นแล้วจะเอาความดีมาลบล้าง แต่ผมเข้าใจ
ความคิดในเรื่องนี้**

ตอบ : ที่พูดอธิบายมาให้ฟังก็เพื่อให้เข้าใจ ไม่ใช่จะให้ยอมรับ หรือให้เชื่อเอาง่ายๆ ศาสนาพุทธไม่ให้เป็นคนเชื่ออะไรง่ายๆ และระมัดระวังเรื่องนี้ อย่างมากด้วย ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ศึกษาเพื่อพิสูจน์เหมือนวิทยาศาสตร์ แม้จะเชื่อกรรม-เชื่อวิบาก-เชื่อกรรมเป็นของของตน-เชื่อความดีชั่วของ พระพุทธเจ้า ก็เพราะเกิดผลของความจริงที่ตนได้พิสูจน์แล้ว พุทธจะไม่ครอบงำความเชื่อก่อนเป็นอันขาด พุทธไม่ใช่ศาสนาชนิดใช้เชิงบังคับให้เชื่อ พุทธจะระมัดระวังไม่ทำเครื่องประโลมให้หลงเชื่อ พุทธไม่ใช่ อิทธิฤทธิ์ให้หลงเชื่อ พุทธไม่ประกอบตกแต่งพิธีการให้หลงเชื่อ พุทธไม่ บันนิมิตให้เชื่อ พุทธไม่ให้หลงเชื่อในนิมิตต่างๆกันง่ายๆ โดยเฉพาะ พุทธจะระมัดระวังมากในเรื่องนั่งสมาธิหรือสะกดจิตเข้าไปอยู่ในภวังค์ แล้วก็ถูกสั่งถูกจูงนำให้เห็นให้เกิดเชื่อตาม ซึ่งวิธีเชิงนี้เป็นการสร้างอุปาทาน ด้วยการจูงนำครอบงำให้เกิดความเชื่อตามได้ง่ายมาก

ในวงการที่นั่งสมาธิกันนั้นจะทำเรื่องชนิดนี้กันมาก ซึ่งการนั่งสมาธิก็คือการสะกดจิตนั่นเอง สะกดจิตตัวเองหรือคนอื่นนำพาสะกด ถ้าสะกดอย่างรู้แจ้งรู้จริงในความจริงที่เป็นทั้ง“สมมุติสัจจะ”และ“ปรมาตถสัจจะ”อย่างถูกต้อง และดำเนินกันถูกต้อง ก็เป็นประโยชน์อุปการะมาก แต่ถ้าไม่รู้แจ้งรู้จริง ก็จะพากันงมงายไปได้มากมายหลากหลายเหลือเกิน

และพุทธจะไม่เชื่อมงายใน“รูปเคารพ” ยิ่งเป็นเรื่องของ“อรูปเคารพ” ที่ศาสนาหลายศาสนาใช้กันเป็นสิ่งสำคัญถึงขั้นสุดยอดของศาสนาทีเดียว ก็ยิ่งจะต้องเรียนรู้อุบัติญาณให้รู้แจ้งเห็นจริงในความเป็น“อรูป”นั้นๆ ทั้งเชิง “สมมุติสัจจะ”และถึงที่สุด“ปรมาตถสัจจะ”

พุทธจะสืบสาวราวเรื่องถึงต้นเหตุที่เกิดเสมอ หลักการสำคัญยิ่งของ พุทธนั้นคือ“ทุกอย่างเกิดมาแต่เหตุ ถ้าดับเหตุเสียได้ทุกอย่างก็ดับ” จะ ไม่เชื่ออย่างมมงายเป็นอันขาด จะพยายามไม่ให้เกิดความเชื่อชนิดไสยศาสตร์ หมายความว่า จะระมัดระวังไม่ให้เกิดความเชื่ออย่างคลุมๆเครือๆหรือเชื่อ อย่างลึกลับ จะไม่ให้เกิดความเชื่ออย่างคนหลับไหล แต่จะเชื่ออย่างคน ตื่นเต็ม(ชาครติ)มีสติสัมปชัญญะปัญญาเห็นแจ้งรู้แจ้งความจริงตามความเป็น จริง จึงชื่อว่า“พุทธ” คือ ผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบาน ไม่ใช่“ไสย”อันคือ ผู้นอน- ผู้หลับไหล-ผู้อยู่ในภวังค์ พระพุทธเจ้ามีหลักไม่ให้เกิดงมงายถึง ๑๐ ประการ (กาลามสูตรหรือเกสปุตตสูตร) คุณไม่เชื่องมงายนั้นถูกแล้ว

และพระพุทธเจ้าทรงสอนหลักแห่งการเชื่อไว้อย่างสมบูรณ์ ใน“สัทธา สูตร” พระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ ข้อ ๘ เช่น สอนว่า..“ผู้มี“ศรัทธา” แต่ไม่ มี“ศีล” อย่างนี้ ผู้นั้นชื่อว่าเป็นผู้ไม่บริบูรณ์ด้วยองค์นั้น(คือเมื่อยังไม่ มี “ศีล”เป็นเครื่องประกอบไปกับ“ศรัทธา” ก็ไม่นับว่าเป็นศรัทธาที่สมบูรณ์ เพราะยังไม่บริบูรณ์แม้แค่นี้ ซึ่งยังมีข้ออื่นๆเป็นองค์ธรรมที่จะสมบูรณ์ยิ่งขึ้นกว่านี้ อีกตั้ง ๘ ข้อ) เธอ นั้นพึงบำเพ็ญองค์นั้นให้บริบูรณ์ด้วยคิดว่า ไฉนหนอ เราพึง เป็นผู้มีศรัทธาและศีล...”เป็นต้น

หมายความว่า หากจะเชื่อ ก็ต้องมีการศึกษาอบรมฝึกฝนตนพิสูจน์ ความจริงให้ถึงความจริงนั้นๆ การศึกษาของศาสนาพุทธนั้น คือ“ไตรสิกขา” [ศีล-สมาธิ-ปัญญา หรือเรียน“ปริยัติ”(ทฤษฎี) แล้วต้อง“ปฏิบัติ” ให้บรรลุสำเร็จผล เป็น“ปฏิเวธ”] หากได้ศึกษาจนบรรลุผลสำเร็จจริง ก็จะทำให้เกิด“ความเชื่อ”(ศรัทธา) ไปตามลำดับเอง ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนหลักให้พิสูจน์ไว้ ต่อจาก“ศีล”ที่ยก ตัวอย่างให้ฟังมาแล้ว ก็มีอีกอีกไล่ไปตามลำดับคือ “...ต้องเป็นพหูสูต- เป็นธรรมกถึก-เข้าสู่บริษัทได้-แก้แล้วกล้าแสดงธรรมแก่บริษัท-ทรงวินัย-

อยู่ป่าเป็นวัตรหรืออยู่ในเสนาสนะอันสงบ-เชียวชาญในฌาน ๔ สำเร็จจรมิ
เจโตวิมุติและปัญญาวิมุติสิ้นอาสวะ” ผู้ได้บำเพ็ญพิสุจน์จนเกิดผลตามหลัก
เหล่านี้ครบ จึงจะชื่อว่า “ศรัทธาที่บริบูรณ์” ด้วยองค์ธรรมต่างๆอีก ๙ หลัก
ดังนี้

ศาสนาพุทธจึงไม่ใช่ศาสนาที่จะเชื่ออะไรง่ายๆ ไม่ว่าในแง่ทางศาสนา
หรือในทางธรรม โดยเฉพาะเรื่อง “เชื่อกรรม-เชื่อวิบาก-เชื่อกรรมเป็นของ
ของตน” แม้แต่จะ “เชื่อในความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า” ก็ไม่ให้ปักใจเชื่อ
เหมือนกับที่ศาสนิกในศาสนาอื่น “เชื่อพระเจ้า-เชื่อพระเยซู” พระพุทธเจ้า
ทรงกำชับกำชาไว้ทั้งหมด เช่นใน “กาลามสูตร” ข้อที่ ๑๐ ก็ทรงยืนยันไว้ชัด
ว่า “*ไม่ให้เชื่อแม้เพราะเพียงว่าผู้นั้นเป็นครู หรือเป็นศาสดาของเรา*”

อาตมายกตัวอย่างพระเจ้าอโศกมหาราชมาประกอบนี้ ไม่ได้เพื่อให้
เชื่อพระเจ้าอโศก และแม่ที่ได้อธิบายอะไรอื่นๆประกอบอีกมาก ก็ไม่ใช่
เพื่อให้คุณยอมรับหรือให้เชื่อ แต่อาตมาอธิบายเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้
กับคุณเท่านั้น คุณจะยอมรับหรือไม่ อาตมาไม่อาจบังคับใครได้ เป็นสิทธิ
ส่วนตัวของแต่ละบุคคลแน่นอน อาตมาอธิบายเท่าที่อาตมามีความจริง
มีเหตุผลและหลักฐานตามความรู้ความสามารถของอาตมา

สำหรับพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น อาตมาก็ว่าไม่ใช่คนธรรมดา กรรม
วิบากเก่าๆมีมาแล้ว มันจึงไม่ยากนัก ที่จะเปลี่ยนจากร้ายมาเป็นดีในเวลา
ไม่ช้านาน เหมือนพลิกฝ่ามือ เหมือนของง่าย ส่วนคนที่ไม่มีวิบากดี
หรือไม่ได้สั่งสมวิบากมาตั้งแต่ปางบรรพ์ ก็จะยาก ขออนุญาตยกตัวอย่าง
ตัวเองหน่อยนะ เพื่อจะทำให้เข้าใจได้เพิ่มขึ้น เพราะอาตมาทำงานมา ๒๕ ปี
แล้ว มีของจริงสัมผัสได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรมหลายๆอย่างให้คุณ
ศึกษาพิสุจน์ อย่าหาว่า อวดตัวอวดตนก็แล้วกัน

อาตมานี้ไม่ได้เรียนธรรมเลยด้วยซ้ำในชาตินี้ ไม่เคยให้ความสนใจในพุทธศาสนามาก่อนเลย จะมีบ้างก็ไปเล่นอยู่แต่กับไสยศาสตร์โหราศาสตร์ อาตมาปฏิบัติธรรมเอาตั้งอายุ ๓๐ กว่าแล้ว แต่เมื่อตั้งใจมาปฏิบัติพุทธธรรม อาตมาก็มาทางธรรมได้ง่ายและเร็ว ก็เพราะอาตมามีของเดิม มีวิบากเดิม แม้ทุกวันนี้ก็ยังมีคนระแวงว่า อาตมาคือตัวปลอมหรือตัวหลอก อาตมาก็เข้าใจเขา เห็นใจคนที่เขาต้องระแวงอาตมา อาตมาไม่สงสัยเลย เข้าใจความเป็นเช่นนี้ดีอยู่

สิ่งคอมบุญนิยม

• สร้างคน สร้างชุมชน สร้างสังคม

ถาม : ผมอยากจะถามในเรื่องที่เกี่ยวกับชุมชน เรื่องที่อยากทราบก่อนอื่น ก็อยากจะถามว่า.. ในความคิดของพ่อท่านนั้น อะไรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในการสร้างกลุ่มชนหรือชุมชน

ตอบ : “คุณธรรมคุณภาพในคน” สำคัญที่สุดในการสร้าง ไม่ว่าจะกลุ่มชน ไม่ว่าจะชุมชนไหนๆ หรือถ้าจะเรียกให้เต็มๆ ก็ว่า “สังคมมนุษย์” ไหนๆ หรือจะนับเอากลุ่มชุมชนขนาดใหญ่เป็น “มวลประชาชนทั้งชาติทั้งประเทศ” ก็ทั้งนั้น เรื่อง “คุณธรรมและคุณภาพของคน” เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุดในการสร้าง การเมืองก็ตาม เศรษฐกิจก็ตาม ปรัชญาก็ตาม นโยบายก็ตาม ระบบระเบียบก็ตาม ทุนรอนก็ตาม หรือผลผลิตกิจกรรมกิจการพฤติกรรมพฤติกรรมใดๆ นั้น เป็นองค์ประกอบรองทั้งสิ้น แม้แต่วัฒนธรรม ก็เป็นองค์ประกอบที่เกิดที่มีขึ้นตาม “คุณธรรมคุณภาพของคน” ซึ่งก็เป็นองค์ประกอบรอง ทั้งนั้น

ถาม : ผมจะขอถามเฉพาะเจาะจงลงไป ในเมื่อได้มีการสร้างกลุ่มหรือชุมชนอย่าง “ปฐมอโศก” ขึ้นแล้ว มีข้อใดที่ท่านและทุกท่านพยายามที่จะทำเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชน

ตอบ : ก่อนจะตอบว่าข้อใด? อย่างไร? ก็ขอบอกให้ทราบชัดๆ เสียก่อนว่า..อาตมาไม่เคยมีโครงการจะสร้างชุมชนหรือไม่ได้เจตนาจะ “สร้างชุมชน” มาก่อนเลย อาตมาตั้งใจ “สร้างคน” เท่านั้น “สร้างคน” ให้ได้ ซึ่งคนที่อาตมาตั้งใจสร้างก็คือสร้างให้เป็นคนที่มี “คุณธรรมและคุณภาพ” นั้นเอง สร้างด้วยทฤษฎีหรือมีหลักการตามแนวทางของพุทธศาสนา

พอสร้างคนได้แล้ว คนมีคุณธรรมมีคุณภาพขึ้นมา เมื่อคนมีคุณธรรม
คุณภาพเท่าใด คุณธรรมคุณภาพนั้นนั่นแหละที่นำพาให้ก่อเกิดเป็นชุมชน
ขึ้นมาเอง เท่าที่คุณธรรมและคุณภาพนั้นๆจะพาเป็นพาเกิด อาตมาก็
คิดไม่ถึงเหมือนกันว่าจะเกิดจะเป็นไปได้ถึงปานนี้ แม้ที่เกิดที่ได้มาแล้ว
นั้นจะดูไม่ใหญ่ไม่โตและยังไม่มากไม่มายอะไรนัก แต่มันก็มีอะไรที่น่าทึ่ง
น่าทึ่งคิดนะ..มีหลายอย่างที่มีลักษณะไม่น่าเชื่อ แต่ก็เป็นไปได้ และ
สอดคล้องกับธรรมะด้วย สอดคล้องกับความต้องการลึกๆของสังคม
ด้วย.. มีหลายอย่างน่าประทับใจแบบแปลกๆประหลาดๆไม่ใช่เล่น

และมาถึงวันนี้ก็ไม่ใช่ว่าแค่“ชุมชนปฐมอโศก”แห่งเดียว มีชุมชนชาว
อโศกก่อเกิดขึ้นอีกเพิ่มเป็นหลายชุมชนแล้ว ทั้งในภาคกลาง ภาคอีสาน
ภาคใต้ ภาคเหนือ เช่น ชุมชนศิระชะอโศก ชุมชนลีมาอโศก ชุมชน
ราชธานีอโศก ชุมชนทักษิณอโศก ชุมชนภูผาพ่าน้ำ เป็นต้น หรือแม้แต่
ชาวอโศกที่อยู่ในกรุงเทพฯเขาก็มีการรวมกันขึ้นเป็น“ชุมชนสันติอโศก” มี
ลักษณะชุมชนคนกรุง ซึ่งก็มีความเป็นอยู่แบบคนกรุง แต่ก็กรุงแบบอโศก
เป็นต้น

มนุษย์นั้นเป็นสัตว์โง่ง เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่กันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน
ตามธรรมชาติแท้ของความเป็นสัตว์ชนิดนี้ชนิดที่เรียกว่า“มนุษย์”นี่เองแม้จะ
“สร้างคน”ไปเป็นคนๆทีละคน ไม่ได้สอนได้สร้างทีละรวมกันเป็นหมู่
เป็นกลุ่มก็ตาม แต่แล้วก็จะเกิดลักษณะ“รวมกัน”เป็นโง่งเป็นกลุ่มชน
เป็นสังคมชุมชนเอง ถ้า मैंสร้างให้คนมีคุณธรรมคุณภาพถูกต้องตรงตาม
ที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ได้สำเร็จ หากแต่แต่ละคนมีความเจริญ ถึงขั้นเกิดมรรค
เกิดผลมีโลกุตรธรรมอันเป็นพุทธคุณที่“สัมมา”ในแต่ละคนจริงๆ ซึ่งคน
เรานั้นเมื่อมี“ความพอใจอย่างเดียวกัน”ที่เรียกว่า“เอกฉันท์” และแถมแต่ละ

อิสระภาพ (independence)

ภราดรภาพ (fraternity)

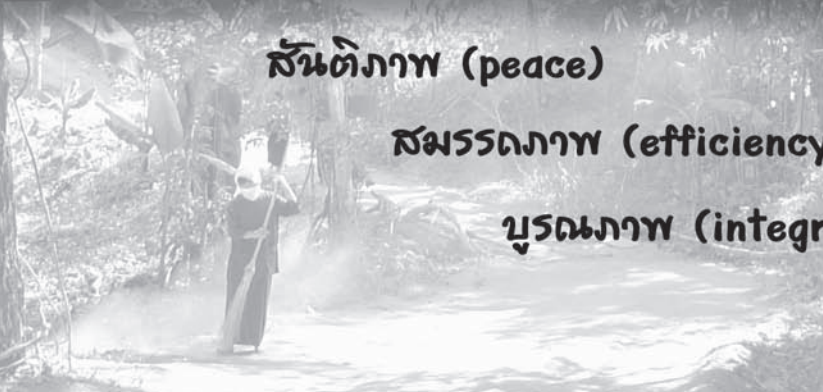

A
S
O
K
E

สันติภาพ (peace)

สมรรถภาพ (efficiency)

บุรณภาพ (integrity)

คนมีคุณลักษณะของพุทธที่เรียกว่า“เอโกธัมโม” หรือคุณธรรมที่มีลักษณะ “สัมมา”แต่ถูกต้องอย่างเดียวกันตรงกันอีกด้วย ก็ย่อมจะคบค้าหากัน จนผนึกหรือลงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยธรรม นั่นแหละที่จะนำพา ให้เกิด“สังคมชุมชน”ขึ้นมาในที่สุดเอง หรือจะโน้มเหนี่ยวโน้มนำมารวม กันจนได้ เหมือนน้ำก็ย่อมไหลไปหาน้ำ น้ำมันย่อมไหลไปหาน้ำมัน ฉันทได้ก็ฉันทนั้น

และจะเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรม มีความเป็นอยู่อย่าง**อิสระเสรีภาพ** (INDEPENDENCE)–**ภราดรภาพ**(FRATERNITY)–**สันติภาพ**(PEACE)–**สมรรถภาพ** (EFFICIENCY)–**บูรณภาพ**(INTEGRITY) แบบพุทธหรือแบบ“บุญนิยม” ซึ่งจะเป็น ชุมชนที่วัฒนธรรมดีมาคติน้อยก็ขึ้นอยู่กับ“ค่า”แห่งคุณภาพคุณธรรมที่มี ที่เป็นจริงของคนในชุมชนนั้นว่ามีมากมีน้อยเท่าใดๆ

ดังนั้น เมื่อใดคนมีคุณธรรมที่เสมอสมานเข้ากันได้หรือที่ไปในทิศทาง เดียวกันได้(สามัญญตา)จำนวนมากพอ ทั้งที่มีคุณภาพถึงขั้น..เจริญได้ขนาด เกิดความเห็นความเข้าใจโดยเฉพาะมีปรัชญาหรือปัญญาไปในทิศทางเดียวกัน ที่เรียกว่า“**ทิวฐีสามัญญตา**” และทั้งที่มีความปกติสามัญญเป็นอยู่ที่เข้ากัน ได้ หรือมีหลักเกณฑ์มีแนวประพฤติสอดคล้องกันลงกันได้ ที่เรียกว่า “**สี่ลีสามัญญตา**”

หรือแม้ว่า..คนที่มีคุณธรรมคุณภาพดังกล่าวนี้จะอยู่กันคนละถิ่นละที่ กระจายแทรกตัวอยู่ทั่วไปในทุกทิศของประเทศ และยิ่งยุค“สื่อสารไร้ พรมแดน”อย่างสมัยนี้ ก็ยิ่งจะเห็นความจริงแง่นี้ชัดขึ้น โดยแต่ละคน จะอยู่กันคนละซีกโลกไม่ได้อยู่“**รวมกัน**”เป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นกระจุกก็ตาม ก็ยังนับว่าเป็น“**ความรวมกัน**”ได้ด้วย

คำว่า“รวมกัน”ตามความเป็นจริงหรือตามสังขธรรมนั้น จึงไม่ใช่จะ พาชื่ออยู่แค่ว่า ต้องเอาตัวคนมา“รวมกัน”เป็นกระจุกของรูปธรรมเท่านั้น

เพราะสภาพที่เป็นอุดมการณ์เดียวกันก็ดี ที่เป็นพฤติกรรมกริยาคล้ายๆ กันไปในทิศทางเดียวกันก็ตาม ที่เป็นความเป็นอยู่แห่งมนุษยอันลงกันได้ สอดคล้องกันดีก็ตาม แม้จะต่างคนต่างเป็นต่างอยู่และกระจายกันอยู่ห่างกัน แต่มีอยู่ทั่วๆ ไปในที่ต่างๆ ของทุกมุมโลก อย่างนั้นก็ล้วนนับเป็น“การรวมกัน” ตามลัทธิธรรมลักษณะหนึ่งที่อยู่ทีเดียว

โดยพลังของ“จิตวิญญาณ”ที่เป็นความเห็นเป็นปัญญาเป็นความรู้สึกที่ ลึกซึ้งยิ่งใหญ่ที่นั่นแหละจะเต็มไปด้วยเจตนาธรรมณ์ ก่อเกิดกระแสประสาน กระแสสัมพันธ์ เกิดตัวผูกติดกันอยู่ซึ่งจะพยายามเหนี่ยวโน้มเข้ามาหากัน และจะ“รวมกัน”ทางวัตถุประสงค์จริงๆ เป็นที่สุดจนได้หากใครส่วนไหน ที่ถึงขั้นมีโอกาสเป็นไปได้ตามจริง

ซึ่งจะต่างจากคนที่“จิตวิญญาณ”เจตนาปลีกไปอยู่เดี่ยวๆ นั้นแหละ จึงจะเรียกว่า“ไม่รวมกัน”หรือเขาเองปรารถนาที่จะแตกโขลง แยกจาก สังคมเพราะความคิดเช่นนี้เป็นความปรารถนาที่นับได้ว่า“วิปริตจากสังขาร แห่งความเป็นสัตว์โลกชนิดที่เรียกว่ามนุษย์”ไปแล้ว หากผู้ใดคิดจะปลีก แยกแตกเดี่ยวอย่างถาวรจริงๆ

เช่น นักบวชนักพรตผู้เข้าใจผิดว่า จะสร้างความสำเร็จให้ถาวรในจิต ได้ เป็นต้น นั้น ส่วนมากก็มักจะเข้าใจเอาตื้นๆ ง่ายๆ ว่า ต้องออกไปอยู่ โดดเดี่ยวหรืออยู่แต่ผู้เดียวในที่ไม่มีใครไม่มีคนให้ได้จนถึงที่สุดนั่นแหละ จะสงบจะหลุดพ้นโลก โดยเฉพาะเชื่อว่าจะหมดกิเลส จะได้นิพพาน แล้วก็ พยายามทำสมาธิซึ่งเป็นการสะกดจิตให้หยุดคิดหยุดสร้างหยุดเกี่ยวข้องกับ มนุษย์อื่น ก็คือหยุดเกี่ยวข้องกับสังคมนั่นเอง หากเพียรเข้าจริงๆ สุดท้ายก็ยอมทำได้ และแล้วก็จะติดยึดสุขใจ(ภาวต้นเหตุ)อยู่กับ“การอยู่ ปลีกเดี่ยว”ไปจนตาย เพราะคนสามารถกดข่มตนเองด้วยการฝึกให้เป็น เช่นที่ต้องการนี้ได้ กดข่มไว้ได้นานเกินกว่าร้อยกว่าพันปี แล้วเขาก็ตายไป

ก่อนที่จะพบสังฆกรรมแท้ โดยบางคนหลงว่าตนได้นิพพานเสียด้วย แต่ความจริงยังไม่ใช่นิพพานเลย ยัง**“ติดภพ”**ที่ตนหลงยินดีหลงอร่อยอยู่นั้นแหละ และจะ**“เกิดตาย-ตายเกิด”**วนเวียนอยู่กับ**“ภพ”**แบบนี้กันอยู่อีกนานนับชาติไม่ถ้วน บรรดาฤาษีที่หนีไปติดยึดป่าต่างหลงผิดเช่นที่ว่านี้แทบทั้งนั้นทั้งสิ้น และต้องวนเวียนติดยึดอยู่อีกนานแสนนานกับวิบากที่หลงผิดนี้ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงอุทานว่า **“ฉิบหายแล้วหนอ!”** เมื่อทรงทราบข่าวอาฬารดาบสและอุทกดาบสได้ตายไปเสียก่อนที่พระองค์จะไปแสดงสังฆกรรมอันพระองค์ตรัสรู้ แก่มีจจาภิภุชชีของดาบสทั้งสอง ได้ทันกาล

คนที่ประพฤติเช่นนี้จึงเป็นผู้ที่ทำตน**“ผิดธรรมชาติมนุษย์”** เพราะทำตนให้แปลกแยกไปจากความเป็นสัตว์ไหลง หรือสัตว์ที่อยู่กันเป็นหมู่เป็นกลุ่มตามจริงของธรรมชาติสัตว์ที่เรียกว่า**“มนุษย์”** และทั้งไม่ใช่ชนิด**“อยู่เหนือธรรมชาติ”**ที่เรียกว่า**“โลกุตระ”**ของพระพุทธเจ้าด้วย แต่ทำตน**“ผิดความเป็นจริงของธรรมชาติมนุษย์”**ไปเลยแท้ๆ เพราะ**“หนีจากไหลงมนุษย์”** ทั้งหมู่กลุ่มออกไปจริงๆ และทั้งเพราะมี**“ความเห็นผิด”**ว่า **“อยู่ปลีกเดี่ยวนี้แหละคือ**“สถานภาพแห่งมนุษย์ที่ดีที่เป็นสุขที่สูงส่งสมบูรณ์สุด”** ข้าเข้าไปเสียอีก**

ทุกคนก็คงเชื่อว่า มนุษย์เป็น**สัตว์ไหลง** มีการอยู่รวมกัน ฟังพาอาศัยกันเป็น**“ภราดรภาพ”**อันอบอุ่นเป็นสุขเบิกบานสมบูรณ์แบบได้จริง คือ ฟังเกิดฟังแก้ฟังเจ็บฟังตายกันได้อย่างมีน้ำใจเกื้อกูลเอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน ชนิดเสียสละจริงๆ สมานสามัคคีปรองดอง มีพฤติกรรมถ้อยทีถ้อยอาศัยกันและกันสูงส่งกว่าสัตว์ใดๆ เป็นแต่เพียงว่าสังคมปัจจุบันนี้ในความเป็นจริง มันเสื่อมมันเลวร้ายลงไปมาก จึงไม่มีความเป็น**“ภราดรภาพ”**ที่มีคุณภาพอย่างว่านี้เท่าใดนักเท่านั้นเอง แต่ก็อาจสามารถ**“สร้างคนขึ้นมาเพื่อให้เกิดภราดรภาพที่สูงส่งเป็นบุญนิยม”**ตามที่ว่านี้ได้

สร้างคนให้เป็นสังคมที่มี“สันติภาพ”อันสงบร่มเย็นราบรินเรียบริ้อย่างง่าย ๆ ได้แท้ หากคนมี“คุณธรรมคุณภาพ”สูงส่งถึงขีดถึงขั้นจริงรวมกันขึ้นเป็นสังคมมีปริมาณมากถึงขีดถึงขนาดเพียงพอ

สร้างคนให้เป็นสังคมมนุษย์ที่มี“อิสระเสรีภาพ”ได้ลึกซึ่งถึงจิตวิญญาณสุดยอด หมดยอดสิ้นความเป็นทาสได้สูงสุด อย่าว่าแต่เป็นทาสมนุษย์ด้วยกัน เป็นทาสค่านิยมของสังคม เป็นทาสวัตถุต่างๆ เป็นทาสลาภยศสรรเสริญโลกีย์สุขแค่นั้นเลย แม้แต่สิ้นความเป็นทาสกิเลสในตัวเองกระทั่งไม่เหลืออาสวะ ก็ทำได้ทีเดียว ในศาสนาพุทธมีได้จริงเป็นจริงแน่

และมนุษย์นี้แหละที่มี“สมรรถภาพ”ได้หลากหลายมากมายเป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์ทั้งปวงแก่โลกทุกด้านได้ยิ่งกว่าสัตว์โลกชนิดไหนๆ มนุษย์ที่เป็น“อารยชน”ตามแบบของพระพุทธเจ้าจึงเป็นประโยชน์และนำสุขมาให้แก่ปวงมนุษยชาติได้เป็นอันมาก อนุเคราะห์ให้โลกอยู่จริงๆ (พหูชนหิตายะ-พหูชนสุขายะ-โลกานุกัมปายะ)

แม้ในทุกวันนี้..มนุษย์ก็ยังไม่ได้ตกต่ำจนเกินไป จนเป็นบ้าใต้ตมไปเสียทั้งหมด ยังพอที่จะ“บูรณะ”ให้ดีให้มีคุณธรรมคุณภาพสมดุลงเต็มสภาพเป็น“บูรณภาพ” ได้จริงอยู่

ดังนั้น ในโลกนี้เราจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่า คนก็ต้อง“รวมกัน”อยู่กับคนด้วยกันเป็นโชน เป็นสังคม เป็นกลุ่มหมู่ประเทศชาติ ตามจริงตรงตามธรรมชาติของสัตว์ที่ชื่อว่า“มนุษย์”โดยแท้

คำสอนของพระพุทธเจ้านั้นคำว่า ออกสู่ป่า-ให้อยู่สงบแต่ผู้เดียว มีอยู่มากมายไม่น้อยเลย ที่ให้ประพฤติปฏิบัติอบรมตน แต่วิธีการออกสู่ป่าหรือปลีกเร้นไปอยู่แต่ผู้เดียวนี้ ไม่ใช่“หลักเอก”ของศาสนาพุทธ “หลักเอก”แท้ๆหรือทางอันเอกจริงนั้นคือ“มรรคที่มีองค์ ๘”ซึ่งอยู่ใน

“อารยธรรมา ๔” ใครๆก็คงรู้คงเคยได้ยิน “มรรคอันมีองค์ ๘”นี่เป็น “หลักเอก”หลักสำคัญหลักใหญ่ของการปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนาแท้ๆ ซึ่งปฏิบัติอยู่ในขณะนึกคิด(สัมมาสังกัปปะ : มรรคข้อที่ ๒) ในขณะพูด (สัมมาวาจา : มรรคข้อที่ ๓) ในขณะทำงานทำการ(สัมมากรรมันตะ : มรรคข้อที่ ๔) ในขณะทำอาชีพ(สัมมาอาชีวะ : มรรคข้อที่ ๕) นี่แหละคือหลักปฏิบัติ อันเอกจะบรรลุมรรคบรรลุลสมบรูณ์ถึงนิพพานโน้นทีเดียว

ปัจจุบันนี้มักจะหลงผิดกันไปว่า “หลักเอก”ในการปฏิบัติธรรมขั้นที่จะ ได้มรรคได้ผลนั้น ต้องปลีกเดี่ยวอยู่แต่ผู้เดียว หรือออกป่า จึงจะนับว่า เป็นผู้ปฏิบัติธรรมจริง หรือไม่อย่างนั้นส่วนมากก็เข้าใจตื่นๆกันว่า ผู้บรรลุธรรมนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ข้องกับสังคม ไม่อยากทำงานให้สังคม หากใครขึ้นยังเสนอหน้ามาขอทำงานให้สังคมก็หมายความว่า เป็นคนยังมีกิเลสอยากใหญ่อยากดังอย่างคนโลกๆไปหมด มันต้องอยู่เฉยๆเสียบๆ ยิ่งปลีกเดี่ยวไปได้ หลบหนีเข้าป่าไปเลยโน่นแหละจึงจะชื่อว่าผู้มีพุทธธรรมที่แท้ หรือจึงจะมีมรรคมีผลมีนิพพาน เห็นอย่างนี้ และเชื่ออย่างนี้กัน ทั่วบ้านทั่วเมือง

ความเห็นความเชื่อของพุทธศาสนิกชนแท้ๆ ได้วิปริตผิดเพี้ยนไป ถึงขนาดนี้!! มันน่าอนาถใจจริงๆ!

การออกสู่ป่าหรืออยู่แต่ผู้เดียวเพื่ออบรมตนนั้น เป็นเพียงวิธีการหนึ่ง ที่อุปการะการปฏิบัติธรรมเท่านั้นสำหรับผู้ที่เหมาะสมหรือผู้ที่ถึงคราวที่ควรประพฤติตามวาระ ซึ่งก็ต้องประพฤติปฏิบัติจริง แต่บางท่านก็ไม่จำเป็นต้องออกสู่ป่า หรือไปอยู่แต่ผู้เดียว ก็บรรลุสูงสุดได้ มีตัวอย่างมากมายในตำนาน ในพระไตรปิฎก

จะอย่างไรก็ตาม..ถึงแม้จะออกสู่ป่า ปฏิบัติจนถึงขั้นถึงขีดเพียงพอแล้ว สุดท้ายก็ต้องกลับ“เข้าสู่บริษัท” สู่สังคมอยู่เยี่ยงสามัญมนุษย์ทั้งหลาย

เพราะลัทธิมนุษยชนั้น..เป็นลัทธิที่รวมกันอยู่หรืออยู่เป็นกลุ่มเป็นโขลงแน่ๆ
นี่เป็นลัทธิธรรม เป็น **“สามัญ”** ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบลัทธิธรรมและทฤษฎี
พิเศษที่เอามาค้ำขาประพจน์ปฏิบัติแล้วทำให้คน **“อยู่กับสังคมตามสามัญของ
ลัทธิมนุษย”** แต่ส่วน“จิตวิญญาณ”นั้นเจริญพิเศษเป็น **“วิสามัญ”** ซึ่งสามารถ
“อยู่เหนือสามัญ”(โลกุตระ)

และแถมมีคุณภาพช่วยมนุษย์ช่วยสังคมในโลกอย่างไม่กลับกลอก
หลอกล่อ หรือไม่มีเล่ห์เหลี่ยมได้จริง ซึ่งถูกลัทธิธรรมแท้เยี่ยมยิ่งกว่าแบบ
“ทุนนิยม”ที่นิยมกันอยู่ในคนส่วนใหญ่ทั่วไปเต็มสังคมปัจจุบันนี้อีกด้วย [แต่
บุดูชนคนทั่วไปกลับเห็นว่าไม่มีมารยาท ประพจน์ตนราวกับคนโง่“ซื่อป้อ” ช่างไม่
เหมือนมนุษยมนาเขาเสียบ้างเลย หรือไม่ก็หาว่าฉลาดมีมารยาทชอบ“สร้างภาพ”โก้ๆ
ให้แก่ตนเองอยู่เรื่อย และมีคนอีกมากที่เกิดความรู้สึกสับสนเห็นว่าเป็นมนุษย
ชนิดเข้าใจยากเหลือเกิน]

ผู้มีคุณธรรมคุณภาพสูงส่งดังกล่าวนี้ได้จริง จึงอยู่กับสังคมได้อย่าง
“ไม่เป็นทุกข์” แต่อยู่อย่าง **ผู้รู้ผู้ตื่นผู้เบิกบาน และมีคุณค่าประโยชน์ต่อ
สังคมต่อโลก** หรือที่เรียกว่ามี **“บุญ”**แท้ๆนั่นเอง **เพราะได้สร้างสรร-
เสียดลให้กับสังคมอยู่จริง** แต่ก็ต้องถูกสังคมเข้าใจผิดหรือส่วนใหญ่ที่
เข้าใจยังไม่ได้ ตำนานถึงขั้นด่าว่าเขาอยู่จริง เพราะเขาเหล่านั้น บ้างก็ยัง
ระแวง บ้างก็ไม่เชื่อ **“ความเป็นโลกุตระ”**หรือความเป็นไปได้แบบนี้

ผู้ที่มีคุณธรรมหรือมีคุณภาพแห่งความเป็นอารยบุคคลที่ยังไม่สมบูรณ์
ถึงขั้นอนาคตามีบุคคลหรือสูงส่งระดับอรหันต์ ก็ย่อมมีความไม่สะอาด
บริสุทธิ์ตามที่กล่าวนี้อยู่มากบ้างน้อยบ้างแน่นอน ซึ่งจะมากจะน้อยก็ตาม
แต่ละบุคคลที่สูงที่ต่ำจริงนั้นๆ

ที่อธิบายมาให้ฟังนี้ ก็เชื่อว่าชาวโศกจะบริสุทธิ์สูงส่งตามที่กล่าวถึง..ซึ่ง
ที่อธิบายมานั้นเป็นคุณธรรมขั้นสูงเลิศ ที่จริงแล้วจะมีจะเป็นได้แม้แค่ขั้น

โสดาบัน ขึ้นสภิกาคามีก็ยังมีน้อยเทียบปริมาณของปุถุชนในโลกไม่ได้เลย แต่ถ้าปฏิบัติถูกต้องตรงตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้จริง ก็ย่อมมีโลกุตระบุคคลหรือมีอาริยชนแต่ละระดับเกิดจริง พระพุทธเจ้าตรัสรับรองไว้ว่า **“มีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ(ตรงตามพุทธธรรมแท้)อยู่ตราบใด โลกไม่ว่างจากพระอรหันต์อยู่ตราบนั้น”** ที่เดียว พระพุทธเจ้าทรงรับรองถึงขั้น “อรหันต์” เสียวันนะ! เพราะฉะนั้นขั้นต่ำกว่าอรหันต์นั้นต้องมีได้ง่ายกว่าแน่ๆ

ที่คุณสาวเว็ดถามว่า มีข้อใดที่จะเอามาใช้ทำให้ชุมชนเจริญก้าวหน้าขึ้น หลักหรือข้อปฏิบัติทั้งหลายของนักปราชญ์หรือของพระศาสดา โดยเฉพาะของพระพุทธเจ้าซึ่งก็มีอยู่สมบูรณ์แล้ว มากมายกายกอง ที่จะพาให้บรรลุเป็น **“มนุษย์ที่มีคุณภาพของความเป็นอาริยชน”** ไม่ว่าข้อหนึ่งข้อใด หากนำมาปฏิบัติถูกต้องตรงตามกาละฐานะเทศะ ผลของมันก็จะไล่เรียงไปตามหลักตามข้อ ที่เกิด ที่เป็น ที่มีเป็นลำดับเอง และคนที่บรรลุคุณธรรมแต่ละฐานะ ก็จะมีผลดลันเป็นลำดับๆ ประสานประสมกันอยู่ในสังคมมนุษย์นี้ รวมแล้วก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ถาม : *อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเป็นอย่างนั้นก็ยังมีอยู่บางข้อ ซึ่งได้รับทราบเลือกขึ้นมาเพื่อที่จะสร้างขึ้นในชุมชน ซึ่งผมจะยกขึ้นมาเป็นรูปธรรม อย่างเช่น การทำล้าธารทราย หรือว่าสร้างโรงเรียนขึ้น การเลือกที่จะให้มีสิ่งโน้นสิ่งนี้ขึ้นมาในที่นี้ ได้มีการตัดสินใจให้มีสิ่งเหล่านี้ ไม่ใช่หรือ?*

ตอบ : ตัดสินใจหรือ “เลือก” ในสิ่งในเรื่อง บางอย่างเอา-บางอย่างไม่เอานั้นนะใช้ แต่ถ้าให้ระบุที่ใช้ธรรมะข้อใดเลือกหรือตัดสินใจ ใช้ธรรมะข้อนี้เลือกตัดสินใจในการทำล้าธาร ในการสร้างโรงเรียน จะบอกตายตัวลงไปคงไม่ได้ที่เดียวหรอก ซึ่งมันมีเหตุมีปัจจัยเป็นองค์ประกอบหลายอย่าง

เกิดมาตามลำดับ มันเกิดมาตามความเป็นจริง เกิดตามธรรมชาติที่มี
ต้นเค้าและความสืบเนื่องหลายแง่หลายอย่างที่ไต่ทำจริง มันก็เกิดมาจริง
เราก็ใช้เหตุปัจจัยจริงเหล่านั้นมาเป็นองค์ประกอบในการเลือกและตัดสินใจ
ด้วยทั้งนั้น **ไม่ใช่เราเลือกหรือตัดสินใจเพราะ“อยากได้”สิ่งนั้นสิ่งนี้
ด้วยอำนาจกิเลส**

พูดให้ชัดๆก็คือ เรา“ไม่ได้เลือกอะไรตามที่กิเลสอยากได้” จึงจะเอา
หรือเราไม่ได้“อยาก”รีบขึ้นขี่มาให้ได้รูปได้ร่างสมบูรณ์ให้ได้เร็วๆตามใจกิเลส
โดยไม่รู้ชัดในฐานะของความเป็นความมีจริง ไม่รู้จักกาละ ไม่รู้จักกำลัง
จังหวะของอัตราการก้าวตามเหตุตามปัจจัย

หรือยังคิดสร้างวิมานตามใจฝันแล้วสร้างขึ้น“ตามใจ(กิเลส)อยาก” แบบ
นักสร้างที่ไม่รู้จักจุดพอดจุดเกินของตนที่สัมพันธ์กับสังคมอยู่ หรือไม่รู้จัก
ความจำเป็นความสำคัญใน “อุปสงค์”(demand)ของส่วนรวมตามฐานะแห่ง
คนภายนอก หรือส่วนรวมตามฐานะแห่งคนภายใน อันยังจะมีความ
สัมพันธ์เชื่อมต่อกันมากและน้อยไปตามลำดับ ไม่ขาดจากกันง่ายๆเลย
แต่ก็ต้องมีจุดตัดรอบตัดเขต จึงย่อมมีผลกระทบกระเทือนกันอยู่น้อย
ตามจริงในสังคมและโลก

ซึ่งคนพวกที่ยังเข้าใจ“สัมพัทธภาพ”ดังกล่าวนี้ไม่ได้นั้น ก็มักจะเอา
แต่คิดฝันอะไรใหม่ๆตะพืด **เจตนาให้ไม่เหมือนใครเอาด้วย ไม่ตาม
อิทธิพลของใครเลยได้ยิ่งเห็นว่ามีวิเศษ ว่าไ้กว่าใคร เพราะถ้าสร้าง
ได้ใหม่ได้แปลก ชนิดที่ไม่มีมีในโลกมาก่อน ถือว่าเยี่ยมยอด ยิ่งขายได้
ยิ่งทำให้รวยลาภ,ยศ,สรรเสริญ,สุข ยิ่งถือว่าเจริญ *ว่านั่นแหละ* ถ้า
หมายความว่าแบบนี้ละก็..เราไม่ได้ทำเยี่ยงนี้**

สรุปประเด็นของความหมายตรงนี้ให้เจาะลงไปชัดๆ ก็คือ เราไม่ใช่
“อยากสร้าง”อย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมา โดยเฉพาะร่างโครงการหรือ“ออกแบบ”

หรือจะให้ชัดยิ่งขึ้นก็ใช้คำว่า“วางแผน-เขียนแผนพัฒนา”ขึ้นมาก่อนล่วงหน้า
อย่างนี้เราไม่ได้ทำ เราไม่ได้เลือกไม่ได้ตัดสินใจเอาตามแผน ตายตัวอย่าง
นั้น เพราะเราไม่มีแผน

เราทำทุกอย่างตามเหตุตามปัจจัยที่มีที่เป็นไปตามลำดับด้วยการต่อเนื่อง
หรือขยายขึ้นจากสิ่งที่มีที่เป็นแก่นเป็นเนื้อมาก่อน แล้วจึงต่อรูปต่อร่าง
ตามส่วนที่มีเค้าเงื่อนให้ขยายได้ ก็ขยายออกไป แม้บางสิ่งบางอันไม่ตีสม
ใจเราเลย บางสิ่งบางอันค้านแย้งในความรู้สึกของเราเสียด้วยซ้ำ บางสิ่ง
เรารู้ทั้งรู้ว่าทำสิ่งนี้ส่วนนี้แล้วก็ต้องทิ้งในโอกาสต่อไป แต่เราก็ต้องทำเช่น
นั้นแค่นั้นไปก่อนเป็นต้น เราต้องทำเพราะเหมาะสมตามกาละตามฐานะ
ตามสัดส่วนขณะนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในกาละ
แต่ละกาละเสมอ และฐานะของเราก็ต้องคำนึงเสมอด้วย

ดังนั้น สิ่งที่ได้รับการเลือกขึ้นมาเพื่อที่จะสร้างใดๆ เราก็เลือกเอา
ตามเหตุตามปัจจัย และช่วยกันเลือก ทุกคนมี“**ความเป็นธรรม**”ซึ่งก็ได้แก่
“**ภูมิแห่งคุณธรรมของมวลประชากร**”ในชุมชนนั่นเองช่วยกันตัดสินใจร่วมกัน
เราไม่ได้มีแผนหรือไม่ได้คิดล่วงหน้า ไม่ว่าจะเป็นใกล้หรือไกลเกินเหตุ

แต่แน่นอน เราก็มี“**ปัญญาลึกๆ**”หรือมี“**ปรัชญาลึกๆ**”หรือมี“**ความ
เข้าใจ และมุ่งมั่น**”อยู่ในใจลึกๆเหมือนกัน(มีญาณทัศนะ) หรือภาษาที่
คนยุคโลกาภิวัตน์นี้ชอบพูดกัน ก็คือ มี“**วิสัยทัศน์**”(vision) ว่า...

องค์ประกอบของภูมิประเทศหรือสถานที่ที่มนุษย์จะนั่งจะนอนอยู่สบาย
นั้น เป็นอย่างไรแน่(เสนาสนสัปปายะ)

เครื่องอาศัยกิน-อาศัยใช้สำหรับชีวิตมนุษย์ที่สำคัญอันจะทำให้เป็นอยู่
สบายจริง ไม่เป็นโทษไม่เป็นพิษภัย และจะพาเจริญก้าวหน้านั้นมีอะไรบ้าง
อย่างไรบ้าง(อาหารสัปปายะ)

คนที่เรียกว่า“อาริยชน”หรือ“มนุษย์อาริยะ”หรือคนที่ศิวิไลซ์เจริญก้าวหน้าแต่สุขสบายจริงนั้นเป็นคนเช่นไร(บุคคลลับปายะ)

และวัฒนธรรม-คุณธรรม-สัจธรรม-ความดีความไม่ตีทั้งหลายเป็นต้น แม้ที่สุดสิ่งใดควรมี-ควรไม่มีทั้งปวงของทุกสิ่งทุกอย่าง ในอดีต-ปัจจุบัน-อนาคต โดยเฉพาะในใจมนุษย์ ควรมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร ต้องสร้างอย่างไร ต้องทำลายอย่างไร ควรรักษาให้สมดุลนั้นแค่นั้น(ธรรมลับปายะ)

เราก็ต้องฝึกฝนอบรมตนให้มี“วิสัยทัศน์”หรือ“ญาณทัศน์”เหล่านี้ให้ได้ และเมื่อเริ่มรู้แล้วก็เริ่มสร้าง ตามเหตุปัจจัยที่มีไปตามลำดับอันควร จึงจะเริ่มเกิดตาม“วิสัยทัศน์”นี้ไปเรื่อยๆ เป็นลำดับด้วยธรรมชาติแห่งความพากเพียรและสามารถจริง

เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเลือกอะไร จะสร้างอะไร ไม่ว่าจะเป็นลำธารทรายหรือโรงเรียน เราจึงเลือกตามกาละตามฐานะที่ภูมิรัฐของประชากรเห็นควรร่วมกัน แล้วเราจะได้แรงงาน-แรงใจและแรงทรัพย์อย่างมี“พลังรวม”

เพราะฉะนั้น ดังที่ตอบมาแล้วว่าเรา“สร้างคน”ก่อนอื่น แล้วคนเหล่านั้นเมื่อมารวมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชน จึงได้เกิดได้เป็นหมู่มวลลมีสถานที่มีองค์ประกอบอื่นๆเกิดตามมา เมื่อมันมีเหตุมีเค้าเงื่อนขึ้นมา แล้วเราที่อยู่ร่วมกันก็มีปัญญารู้ว่าเค้าเงื่อนอันนี้ ควรจะเป็นอะไรต่อ ควรจะต่ออะไร หรือมีหลายกระแสที่ควรจะเป็น เราก็ช่วยกันเลือกช่วยกันตัดสินใจ เราทำงานร่วมกัน เราอยู่ร่วมกัน ทุกคนก็มีความรู้มีความเห็น เมื่อเรารู้เราเห็นแล้วเราก็ช่วยกันเลือก เลือกจากเหตุปัจจัย หรือเลือกจากสาเหตุหลายๆสาเหตุ ว่าสาเหตุอะไรควรก่อน สาเหตุอะไรควรหลัง เราทำกันมาอย่างนี้เรามีความเป็นส่วนรวมส่วนกลางกันจริงๆ

เป็นต้นว่า ทุกคนมีสิทธิ์มีส่วนร่วมในสถานที่นั้นๆ ของกินของใช้ แม้ที่เรียกว่าทรัพย์สินถึงขั้นเงินทอง เราก็มี“ส่วนกลาง” ต่างร่วมกันหา

และใช้ร่วมกันได้ มีคนทำงานเพื่อส่วนรวมส่วนกลางจริงๆ ทั้งอย่างเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ และมีทั้งผู้ที่มีส่วนตัวบ้างนิดๆ จนกระทั่งมีส่วนตัวมากขึ้นๆ เป็นลำดับๆ ตามอินทรีย์ผลของแต่ละคน

จนกระทั่งมีเป็นของส่วนตัวชัดๆ ในบางสิ่งบางส่วน และชาวโอศอกอีกมากหลายมีของส่วนตัวซึ่งแยกกันอยู่นอกชุมชนทั่วประเทศ หากเมื่อใดเขาอยากจะบริจาคส่วนของเขามาเข้าส่วนกลาง หรือบริจาคแก่ส่วนบุคคลผู้ใดก็เป็นเรื่องของความเต็มใจของเขา ไม่มีการบังคับหรือเรียไร

เช่น โรงเรียนของชาวโอศอก เรียนฟรี ไม่เก็บค่าใช้จ่ายอะไรเลย นักเรียนทุกคนเป็นนักเรียนกินนอนอยู่ในโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนตลอดเวลา เราเลี้ยงดูกันเหมือนลูกเหมือนหลานในครอบครัว เราไม่เคยระบุให้พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนจ่ายเงินใดๆ ใครคิดจะช่วยเหลือเข้ากองกลางเพื่อการศึกษาที่มีกองการเงินส่วนของการศึกษาให้บริจาค ใครไม่ช่วยบริจาคเลยเราก็ไม่เคยเอ่ยบอกว่าต้องช่วยบริจาคแต่ประการใด เป็นต้น

เพราะฉะนั้น กว่าเราจะสร้างโรงเรียน ก็มีอะไรต่ออะไรมาก่อน ที่เป็นองค์ประกอบ ซึ่งก็ได้แก่“คน”นั้นแหละสำคัญ แล้วก็“ความเต็มใจ”ของผู้จะช่วยทำงาน ช่วยกันสอน แล้วจึงวัตถุ สถานที่ ที่จำเป็น แล้วจากนั้นก็ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ทำกันเล็กๆ ย่อยๆ ก่อน จนกว่าจะขออนุญาตก่อตั้งเป็นโรงเรียนได้ก็หลายปี

ซึ่งเป็นโรงเรียน“เอกชนการกุศล”[มาตรา๑๕(๓)]ที่เราตั้งจุดเน้นแนวดำเนินไว้ว่า“ศีลเด่น-เป็นงาน-ชาญวิชา”คือ เน้น“คุณธรรม”นำหน้า และต้อง“มีสมรรถนะเป็นคณทำงาน” ส่วน“วิชาการ”ก็ต้องให้เชี่ยวชาญด้วย

ถาม : ผมเข้าใจแล้ว ผมขอต่อการสร้างองค์ประกอบ ผมอยากจะกลับไปสู่สมัยที่ยังไม่ได้สร้างปรวมโอศอก เพียงแต่มีการตัดสินใจว่า

ปฐมอศก

เรา“สร้างคน”ก่อนอื่น แล้วคนเหล่านั้น เมื่อมารวมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชน จึงได้เกิดเป็นหมวด มวล มีสถานที่ที่มีองค์ประกอบอื่นๆเกิดตามมา

จะมีการสร้าง“ปฐมมโศก”ขึ้น พอถึงจุดตรงนั้น อะไรคือองค์ประกอบ ที่ได้รับการเลือกว่า จำเป็นที่ต้องมีขึ้น สำหรับที่ท่านคิดว่า ต้องสร้างอะไรก่อน ก่อนที่จะเริ่มสร้างเป็น “ชุมชนปฐมมโศก”

ตอบ : ขอเริ่มเล่าเรื่องจริงที่เป็นมาให้ฟังนิดหน่อยแล้วกัน คือ บอกแล้วว่าอาตมา“สร้างคน”ก่อน ดังนั้นเมื่อเกิดคนชนิดที่มี“**ทิวฐีสามัญญตา**” และมี“**สีลีสามัญญตา**”มากขึ้นจำนวนหนึ่งซึ่งมากพอขนาดหนึ่ง แรกๆก็ต่างคนต่างอยู่กันทั่วไปใกล้วัดบ้างไกลวัดบ้าง เมื่อคนเหล่านี้เที่ยวไปเที่ยว มาวัด นานเข้ามีความรู้สึกตรงกันว่า น่าจะได้มาอยู่ใกล้ๆวัดกันทั้งนั้น และมีความเห็นว่า การมาอยู่รวมๆกันก็น่าจะดีกว่า เพราะจะได้ทั้งความอบอุ่นเกื้อกูลกันเร็วขึ้นมากขึ้น ทั้งได้เรียนรู้อยู่ใกล้ชีวิตผู้รู้ผู้เป็นอาริยะ ทั้งได้ก่อปรกอบประโยชน์อันพึงจะได้ช่วยกันทำเป็นกอบเป็นกำ เป็นบุญ เป็นกุศล จึงได้คิดอ่านหาที่ดินเพื่อจะได้แบ่งกันทำบ้านเรือนขึ้น ต่างคนต่างก็จะได้อยู่บ้านใกล้วัด นั่นคือการเกิดลำดับแรก

เมื่อมี“คน”ที่มีความรู้สึกนึกคิดตรงกันมากพอ ดังกล่าวแล้ว คือมีทั้งคนที่มีคุณธรรมคุณภาพจำนวนเพียงพอ และมีความรู้สึกต้องการตรงกัน จากนั้นก็ต้องมีผืนแผ่นดิน เมื่อได้ร่วมกันหาผืนแผ่นดินได้แล้ว แผ่นดินก็ต้องมีน้ำ เราจึงช่วยกันทำแม่น้ำลำคลอง เราจึงทำลำธาร เราจึงทำน้ำ มันก็เป็นธรรมชาติ มีดิน มีน้ำ แล้วเราก็ต้องมีต้นไม้ต่อไป เราจึงช่วยกันปลูกขึ้นมา ซึ่งเราก็มีความเข้าใจ อย่างอาตมาเข้าใจว่า ถ้าเผื่อมีน้ำ โดยที่น้ำไม่วังไม่ไหล ก็ไม่ใช่ธรรมชาติที่ดี เราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำน้ำให้วังให้ไหล จึงต้องมีที่สูงที่ต่ำ ต้องมีภูเขา ต้องมีที่ลุ่มบรจุน้ำ ต้องให้มันไหลหมุนเวียนมันก็มีอะไรต่างๆเป็นแบบธรรมชาติครบครันขึ้นมาเรื่อยๆ

ถาม : ผมเข้าใจถูกหรือผิดไม่ทราบ ว่าในตอนที่มีการสร้าง

“ปฐมอโคก”นั้น ไม่ได้ตั้งใจที่จะให้มีไฟฟ้า ไม่ได้ต้องการจะให้ มีไฟฟ้า

ตอบ : ใช่.. ตอนแรกเราคิดไม่ให้มีไฟฟ้า แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราไม่เข้าใจว่าไฟฟ้ามีประโยชน์ เรารู้ทั้งโทษและประโยชน์ของมันดี ถ้าไม่ต้องมีมันได้และเราก็อยู่กันได้สมบูรณ์เพียงพอ ไม่ต้องอาศัยพลังงานชนิดนี้มาจุนเจือ ก็จะเป็นธรรมชาติมากกว่า แต่ถ้าถึงวาระที่จำเป็น เราก็ต้องรู้ตามความเป็นจริง ว่ามันจำเป็นต้องอาศัย เราไม่ได้ซื้อบื้อ ในช่วงระยะแรกไม่มีความจำเป็นมากมายเพราะคนน้อย และพลังงานคนพลังงานที่มีก็เพียงพอ เราจึงไม่จำเป็นต้องมีไฟฟ้า แต่เมื่ออะไรต่ออะไรที่เป็นองค์ประกอบเพิ่มขึ้นขยายขึ้นถึงขีดหนึ่ง การดำรงต่อไปถ้าหากไม่มีสิ่งนี้(ไฟฟ้าเป็นต้น) “ประโยชน์ไม่สูง-ประหยัดไม่สุด” จึงถึงขั้นจำเป็นเมื่อเราเห็นความจำเป็นเราก็ต้องอนุโลมให้มี แต่ก็มีขีดอย่างไม่มีกำหนดในบางจุดต้องใช้ไฟฟ้าเต็มที่ตรงนั้นก็ให้มีเต็มที่ บางจุดไม่จำเป็นก็ยังไม่ต้องมี หรือบางจุดก็ให้มีใช้ได้เพียงโวลต์ต่ำเท่านั้น

ถาม : จริงหรือไม่ว่า ตอนแรกนั้นมีความตั้งใจที่จะให้“ปฐมอโคก”นี้ ใกล้ชิดกับธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ตอบ : เดียวนี้ก็ยังมีความคิดอย่างนั้น และทุกวันนี้เราก็ยังอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทั้งพยายามที่จะให้กว้างขวางลึกซึ้งจนเข้าเป็นเนื้อเดียวกับธรรมชาติอย่างสนิทเนียนอยู่ตลอดเสมอ ไม่ได้หยุดหย่อน แต่ก็ใช้ยึดมั่นถือมั่นกันเป็นเถรตรงพาซื้อ ก็ต้องมีสัดส่วนที่ผสมผสานวัตถุเสริมสร้างบ้างตามความเป็นจริงอันควรจะเป็นเหมือนกัน

คำว่า“ธรรมชาติ”นี้ เราก็จะต้องเข้าใจว่าธรรมชาติเมื่อแสนปีล้านปีกับธรรมชาติเดี๋ยวนี้มัน [สมมุติต่างๆหนอยจะได้เกิดข้อเปรียบเทียบกันให้เห็น

ชัดๆ] มันไม่เหมือนกันแน่นอนไม่ใช่ไหม มันพร่องหรือว่ามันไม่มี มันหายไป มันมีอะไรหมดไปสูญไป มันไม่เหลืออะไรต่ออะไรไปตั้งเยอะแยะแล้ว มันลดทั้งวัตถุประสงค์ทั้งชีวิตบางอย่างที่เคยมี มันลด“พลังรังสรรค์”ไป จนเป็นรอยห่อ แต่กลับเพิ่ม“พลังพิชพลังทำลาย”อีกหลากหลายพลัง มากมายขึ้นมาแทน

เพราะฉะนั้นทุกวันนี้ เราจึงจำเป็นที่จะต้องใช้สิ่งทดแทน หรือใช้พลังที่คิดค้นขึ้นคล้ายกันมาเสริม หรือคนจะต้องคิดสร้างอะไรใหม่ขึ้นมา ใช้ให้พอให้อยู่รอด จนให้เหลือเพื่อเหมือนอดีตที่อุดมสมบูรณ์โน่นแหละ สร้างทั้งวัสดุและพลังงานมาช่วยคน ช่วยองค์กรประกอบอื่นๆ ดังนั้นจึงจำนนต้องยอมรับหลายๆอย่าง เข้ามาใช้ มาช่วย มาทดแทน มาเสริมหนุน

ถ้าสมมุติว่า ที่นี้มีต้นไม้ มีพืชผักผลไม้มากมาย มีวัตถุดิบแร่ธาตุ ธรรมชาติอื่นๆอุดม มีดิน-น้ำ-ลม-ไฟ มีความร้อน-แสง-เสียง-แม่เหล็ก-ไฟฟ้าได้สัดส่วน-บรรยากาศดีวิเศษ-อากาศสดใสสมบูรณ์-วิญญาณบริสุทธิ์ สูงส่งตามธรรมชาติจริง เป็นธรรมชาติเดิมอยู่เพียงพอเลย เราก็ไม่ต้องสร้างสิ่งที่จะอาศัยกินอาศัยใช้ ไม่ต้องมาหนักหนาทำนาทำไร่ ไม่ต้องมาสร้างภูเขา ต้นไม้ ลำธาร หาดทราย ฯลฯ ไม่ต้องมาแก้ดินเสีย น้ำเน่า อากาศเป็นพิษ ขยะเป็นภัย วิญญาณคนที่มิแต่ไปราคะโทสะโมหะ ฯลฯ ไม่ต้องผลิตสิ่งนั้นอันนั้นขึ้นมาทดแทน ช่วยเหลือ สังเคราะห์ เราก็สามารถอาศัยอยู่อาศัยกินอาศัยใช้ทั้งตนเองและใช้สร้างสรรค์ช่วยเหลือ สังคมมวลมนุษยชนอื่นๆให้พ้นความเดือดร้อนยากเข็ญกันได้ ถ้ามีธรรมชาติต่างๆครบครันเพียงพอจริงดังกล่าว คราวๆนี้ เรื่องอะไรเราจะต้องเอาไฟฟ้ามาทำไม และคงไม่ต้องมีโรงงาน

แต่ความเป็นจริงนั้น องค์กรประกอบที่เป็นสัดส่วนอันพอเหมาะสำหรับฐานะกาละเทศะก็ต้องประมาณให้มืออย่างเป็นไปด้วยดี บางทีเมื่อจำเป็นก็

ต้องยอมให้มีสิ่งที่รบกวนธรรมชาติบ้างแต่ต้องไม่ให้มันมากขึ้นและพยายามหาทางลดมันลงไปให้“ไม่มี”จนได้ ไม่ใช่หลงสิ่งนั้นหรือเพิ่มสิ่งนั้นอย่างไม่มีหยุดยั้งจนกลายเป็นพิษ ดังนี้ คือความจริงของสังคมที่เป็นธรรมชาติอันเหมาะสม

ถาม : ก็ยังไม่เข้าใจเหมือนกันว่า แล้วจะมีจุดเกี่ยวข้องกับอย่างไร ระหว่างต้นไม้ พืชผัก กับไฟฟ้า

ตอบ : เกี่ยวข้องตรงๆก็เพราะเราจะสร้างต้นไม้ พืชผัก ก็ต้องใช้พลังงาน เมื่อพลังงานของคนไม่พอ เราก็ต้องใช้พลังงานเสริมทั้งทางตรงและทางอ้อมมาช่วย เป็นต้นว่า ต้องใช้พลังงานไฟฟ้านำน้ำไปให้แก่ต้นไม้ พืชผัก หรือไฟฟ้าต้องช่วยใช้สร้างอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำงานกับการปลูกต้นไม้พืชผัก ใช้พลังไฟฟ้าช่วยชุดเจาะขุดเจาะขุดย่นย้ายถ่ายเทดินน้ำลมไฟ หรือทำอะไรต่ออะไรต่างๆ มีอีกมาก อันจะเกี่ยวโยงสืบทอดหลายช่วงกว่าจะไปถึงต้นไม้พืชผัก

และยังต้องใช้พลังงานไฟฟ้ามาทดแทนพลังงานบางอย่างที่ต้นไม้พืชผักไม่มีพลังงานพอที่จะทำหรือทำไม่เพียงพอ กล่าวคือ มี“พลังงาน”จากต้นไม้พืชผักต่างๆหลากหลายที่เกิดในตัวของมันเอง ซึ่งช่วยบรรยากาศธรรมชาติทั้งหมดไว้รวมทั้งมนุษย์ เช่นว่า หากต้นไม้เหล่านั้นมีมาก มีต้นไม้ใหญ่ มีมากต้นไม้ ก็เท่ากับมีโรงงานผลิตพลังงานนาโนสารพัดที่เป็นพลังงานสำคัญจำเป็นแก่มนุษย์ที่เป็นธรรมชาติส่วนหนึ่ง มันจะช่วยทั้งผลิตให้และรักษาทีเดียว ซึ่งมันผลิตพลังงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ตามธรรมชาติมากมายหลากหลายแม้ทุกวันนี้นักวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่สามารถรู้ได้ทั้งหมด เมื่อเรามีไม่พอ เราก็ต้องคิดค้นหาส่วนที่ขาดมาคืน มาทดแทนให้ครบ หรือมาเป็นเครื่องทุนแรงเสริมสร้าง

ถาม : เพราะฉะนั้น ก็หมายถึงว่า ถ้าเผื่อว่า ไม่เอาไฟฟ้าเข้ามาใช้ ก็จะต้องไม่มี ยกตัวอย่างเช่น ไม่มีห้องคอมพิวเตอร์

ตอบ : ก็ไม่ต้อง ถ้าเผื่อเราสมบูรณ์พอ เราก็ไม่ต้องใช้เครื่องทุนแรง ดังว่านั้น ไม่ต้องใช้พลังงานเพิ่มช่วย ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ที่คนสร้าง เพราะพลังงานและนาวัตถุธรรมชาติ ชีวะธรรมชาติ พลังของธรรมชาติต่างๆ มันมีมากให้แก่เราแล้วอย่างพอเพียง

แต่ทุกวันนี้ มันไม่พอจริงๆ เราจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องทุนแรง ต้องใช้พลังงานพิเศษ แม้แต่ไปสังเคราะห์ได้พลังงานปรมาณูก็ต้องจำเป็นเอามาใช้ ได้พลังงานแสงเลเซอร์ก็ต้องเอามาใช้ ได้พลังงานนิวเคลียร์ก็ต้องเอามาใช้ ทั้งๆที่รู้ทั้งรู้ว่ามันมีผลข้างเคียง มีกากเศษที่เป็นพิษร้ายชนิดหลีกเลี่ยง ไม่ได้ส่วนหนึ่งอย่างทิ้งไม่ออก หากองค์ประกอบของสังคมนั้นๆไปไม่รอดในการดำรงอยู่ หรือชีวิตลำเค็ญถึงขนาดจะดำเนินต่อไปไม่รอด จำเป็นที่สุดจริงๆต้องใช้สิ่งทดแทนนี้ก็ต้องใช้ แต่ถ้าคนสังคมนั้นมีภูมิรัฐ มีภูมิธรรมเพียงพอที่จะหลีกเลี่ยงได้ ก็ไม่ต้องใช้

เราต้องยอมรับความจริงว่า ทั้งวัตุธรรมชาติ แร่ธาตุ ชีวะธรรมชาติ และทั้งพลังงานธรรมชาติต่างๆมันเสื่อมมันหายไปจากโลกนี้มากมาย เราต้องหาสิ่งอื่นมาทดแทนเราต้องไปเอาพลังงานอะไรต่ออะไรที่ค้นคิดได้มาใช้ และกำลังพยายามคิดค้นเอามาจากน้ำ จากแสงแดด จากอะไรต่ออะไร ได้อีกก็เอาทั้งนั้น

ถาม : สำหรับผม สำหรับขบวนการนี้ การที่โลกนั้นได้สูญเสียพลังงานไป ผมไม่ได้มองไปในแง่ นั้น เพราะว่าโลกก็ได้รับ จริยงแล้วโลกก็ได้รับพลังงานจากพระอาทิตย์มา ผ่านจากพืชพันธุ์สังเคราะห์เข้ามา เป็นล้านๆปีมาแล้ว

แท้ที่จริงแล้ว ผมเองนั้นมีความรู้สึกประทับใจอย่างยิ่งที่ชุมชนชาวไต้หวัน ดูเหมือนว่าจะมีความสมดุลระหว่างความเรียบง่ายและการใช้เทคโนโลยี เมื่อจำเป็นที่จะต้องใช้

ตอบ : เราไม่ใช่พวกคอนเซอร์เวทีฟ(conservative)จนกระทั่งสุดโต่ง และเราก็ไม่ใช่พวกโปรเกรสซีฟ(progressive)ที่ สุดโต่งด้วย

ถาม : ท่านมองในแง่ที่ว่า ไม่สุดโต่งทั้งสองข้าง นั้นว่า เป็นแง่มุมหนึ่งของคำสอนในพระพุทธศาสนาไหม

ตอบ : แน่หนอนที่สุด เรื่องความสมดุล หรือมัชฌิมา หรือความไม่โต่งไปข้างใดข้างหนึ่งนี้ เป็นเรื่องสุดยอดของศาสนาพุทธ ซึ่งละเอียดซับซ้อน ทั้งรูปธรรมและนามธรรมสำคัญยิ่งยวดทีเดียว ต้องศึกษากันอย่างลึกซึ้งมาก เรื่องเกี่ยวกับความสมดุล คือไม่เอนเอียงไปข้างหนึ่งข้างใดอย่างสมบูรณ์ลงตัวที่สุดในแต่ละสถานะทั้งรูปธรรม เฉพาะอย่างยิ่งทางนามธรรม แม้แต่เอียงไปเพราะชอบ เอียงไปเพราะชัง เอียงเพราะหลงใใดๆ และเอียงเพราะขาดกลัว ก็ตาม

ดังนั้น แค่ความเรียบง่ายและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับวัตถุอยู่มากมาย มันมีทั้งรูปทั้งรูปหยาบๆให้เรารู้เห็นง่ายกว่าแยะ ที่จะจัดสมดุล หรือไม่ให้โต่ง แต่ที่จริงมันเกี่ยวกับนามธรรมด้วยทั้งนั้น ที่จะเกิดความโต่ง หรือสมดุล เราต้องฉลาดหรือมีปัญญาหยั่งรู้และต้องนำมากลิตคำนวณประกอบตัวอย่างสำคัญ ศาสนาพุทธเน้น“ความสมดุล” หรือ“มัชฌิมา”นี้อย่างเป็นทางการในความเป็นความมีที่ยัง“ตั้งอยู่หรือดำรงอยู่” แม้แต่“ธรรมชาติ” เพราะทุกวันนี้“คน”ต้องช่วยจัดสมดุลให้มันแล้ว มันร้อยหรือขาดพร้อมเสื่อมสูญ เสียสมดุลอย่างสุดๆแล้ว

อย่าลืมว่ามนุษย์นั้นมีจิตใจหรือนามธรรมนี้แหละเป็นตัวการใหญ่ในการสร้างสรรหรือทำร้ายทำลาย เป็นตัวพอใจ หรือไม่พอใจ เป็นตัวเอาหรือไม่เอา เป็นสุขหรือทุกข์ และจะโต่ง หรือไม่โต่ง คนนี้แหละ“จะรู้” เพราะฉะนั้น แม้แต่ค่านิยมของสังคม หรือค่าของสภาพที่เอาตนนำมาพุดขึ้นเมื่อก็นี่ว่า“คอนเซอร์เวทีฟ”และ“โปรเกรสซีฟ”นั้น ก็จะต้องรู้ว่าโลกทุกวันนี้ ส่วนใหญ่ในจิตใจของคนทั่วไปนั้นถูกปลุกเร้ามอมเมาให้ยินดีในลักษณะของ“โปรเกรสซีฟ”หรือมุ่งสู่สภาพ“โปรเกรสซีฟ”มากกว่า“คอนเซอร์เวทีฟ” เอาตามเห็นอย่างนี้ตามปัญญาของเอาตมา จึงมุ่งหมายพยายามที่จะทำอะไรต่างๆให้มีน้ำหนักอ่อนหรือมีน้ำหนัก“มาก”มาทางคอนเซอร์เวทีฟเพื่อถ่วงโปรเกรสซีฟที่เป็นความโต่งของสังคมในโลกปัจจุบัน แม้เราจะต้องลำบากเพราะการต้องช่วยถ่วงให้แกสังคม ไม่สะดวกสบายด้วยเครื่องบำรุงเครื่องทุ่นแรงต่างๆที่เราพร้อมที่จะมีได้ แต่ก็ต้องยอมมอดยอมลดกัน เพื่อประโยชน์สังคมส่วนใหญ่ให้ไกลกว้าง ถึงเราจะเป็นเพียงชุมชนเล็กๆย่อยๆ แต่เราก็เห็นว่าควรทำ เราก็ทำไปตามประสา

ถาม : *นี่คือ จุดมุ่งหมายที่ผมต้องการเจาะลงไปให้ได้ความชัดเจนที่ผมได้อยู่ที่นี้ และอยู่ที่สันติโคกนั้น เคยได้ยืนยันอยู่บนเหมือนกัน บางคนต้องทำงานมากเกินไป แม้ว่าเขาจะได้รับอนุญาตให้พัก แต่เขาก็กลัวที่จะพัก เพราะว่าเขาจะรู้สึกเหมือนกับเขานั้นถูกมอง ถูกดูหมิ่น เพราะว่ายังมีงานอีกมากที่ยังจะต้องทำแล้วบางคนก็ล้มป่วยไปจริงๆ*

พ่อท่านมองข้อนีว่า เป็นปัญหาหรือไม่

ตอบ : ก็เป็นปัญหาอยู่บ้างจริง แต่ว่ามันก็เป็นภาวะจำเป็นที่คนของ

เรายังมีไม่มากพอ เพราะเราอยู่ในช่วงกำลังตั้งหลักฐาน เป็นคนจนที่กำลังก่อร่างสร้างตัว แถมต้องสร้างฐานะตามแบบ“บุญนิยม”ที่เห็นจริงในลัจจะที่ว่า เป็นคน“มาจนดีกว่าไปเป็นคนรวย”อีกด้วย ก็เลยยิ่งหนักหนาแสนลำบากยากเย็น และซ้ำเนิ่นอน

ถาม : *ถ้าหากว่าทุกคนนั้นต้องลำบาก เพราะว่าล้มป่วยลงแล้ว ในที่สุดทุกคนก็แพ้เท่านั้นเอง*

ตอบ : ก็ใช่.. แต่เราเองเราก็ไม่ได้ดูตาย เมื่อปัญหาเช่นนี้เกิด เราก็พยายามบอกอธิบายให้เข้าใจ อย่าไปตั้งทำอยู่ ก็แก้ไขก็พยายามอยู่ ปัญหาที่คุณสาวเวิดว่านี้ เรารู้ชัดเจน เราก็ค่อยๆแก้ไขกันไป

ถาม : *ผมเข้าใจถูกหรือไม่ว่า จริยของท่านก็พยายามที่จะให้เขาเข้าใจให้ถูกต้องในเรื่องนี้*

ตอบ : ใช่.. ที่จริงเรากำชับกำชากันเสมอ อย่าฝืนทำ แต่มันก็ยังมีความที่เขายังตั้งทำอยู่ ไม่ได้หมายความว่าเรายินดี ลึกๆแล้ว มันเป็นเรื่องจิตใจ เป็นเรื่องกิเลสชนิดหนึ่ง เป็นอตัตมา มานะ คนที่“ถือดีในตน” ยึดติดชนิดที่ไม่ยอมให้ใครมาตีตึง มาว่าเขาได้ แม้เขาเองจะต้องลำบาก จะต้องทุกข์ ต้องเจ็บป่วย เขายอมเจ็บดีกว่าให้คนมาว่า ซึ่งเราก็สอนให้ลดอตัตมามานะชนิดนี้กันอยู่ *ความจริงมันเป็น“ความดีเกิน!”ของคนดีนะ โรคชนิดนี้ของคนชนิดนี้ค่อนข้างแก้ยาก*

กิเลสที่เป็น“อตัตมา-มานะ”นี้ แม้แต่พระอนาคามีผู้หมดกิเลสภพ และหมดกิเลสปฏิฆะแล้วแท้ๆ พระอนาคามีก็ยังมีกิเลส“สังโยชน์เบื้องสูง”(อุทธัมภาคีโยชน์)เหล่านี้ อยู่เลย

• บุญนิยม ต่างแต่ไม่ขัดแย้ง กับทุนนิยม

ถาม : มีคนบอกผมว่า บุญนิยม(Boonism) เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับ ทุนนิยม(Capitalism) ใช่หรือไม่

ตอบ : มองในมิติต้น จะเห็นว่าแย้งกัน แต่ถ้ามองในมิติที่ลึก จะเห็น ความจริงชัดว่า บุญนิยม นั้นสนับสนุนทุนนิยม สอดคล้องเป็นมิตรไมตรี ที่ส่งเสริมกันและกันอย่างดี

และ“บุญนิยม”ก็อาศัยพึ่งพา“ทุนนิยม”ในส่วนที่ต้องอาศัยเป็น ธรรมชาติอยู่แล้ว เพียงแต่ว่า“ทุนนิยม”ยังไม่เข้าใจ“บุญนิยม”ดี..ว่าเป็นมิตร ที่ส่งเสริม“ทุนนิยม”เองแท้ๆเท่านั้น อีกอย่างก็คือ “ทุนนิยม”ไม่“นิยมบุญ” ถึงขนาดเข้าขั้นเลือดโลกุตระแท้จึงไม่ค่อยอยากใกล้ชิด“บุญนิยม” และ ขอโทษที่ต้องกล่าวว่..“ทุนนิยม”นั้นดูจะรังเกียจ“บุญนิยม”อยู่ในที่ เพราะ “บุญนิยม”ไม่สะสวย ร้ารวย หรรหาลสูงส่ง เหมือน“ทุนนิยม”นิยมเป็นกัน

ถาม : อยากจะขอให้ท่านพูดให้ลึกในเรื่องนี้ได้ไหม

ตอบ : ได้... แต่ก็คงจะอธิบายไม่เก่งจนสมบูรณ์ถึงสัจจะของมันได้ ครบ ลองไตร่ตรองตามดูก็แล้วกัน

ฟังดีๆนะ และขอภัยไว้ก่อนในที่นี้ เพราะจะต้องพูดสัจจะ ซึ่งมัน เลี้ยง“ความจริง”ไปไม่ได้ อย่าหาว่าดูถูกเหยียดหยามหรือข่มขู่กันเสียละ ที่พูดนี้เป็นกรอธิบาย“ความจริง”ให้ฟังตรงๆ ขอยืนยันว่าไม่มีเจตนาลบหลู่ ดูถูกหรือต้องการข่มเลยจริงๆ ไม่ได้เล่นลิ้น ไม่ได้อ้อมค้อม หรือถือโอกาส ตั้งต้นในความเป็นจริงข้อแรก ชัดๆ ก็ขอกล่าว่ๆตรงๆเถอะนะ

ทุนนิยมนั้น ได้แก่ พวกต้องการ“เอา” สะสมมาให้แก่ตัว คำว่า “กำไร”ตามอุดมการณ์ของ“ทุนนิยม”ก็คือ เจตนาได้มาให้แก่ตัวมากๆ.. ถ้า

สามารถแลกคืนมา(หรือขาย)ได้เกินทุนยิ่งมากเท่าไรยิ่งดี หากขายได้ต่ำกว่าทุนถือว่าไร้สมรรถนะ เรียกว่า “ขาดทุน” แล้วทุกซี้ใจ

ส่วน**บุญนิยม**นั้น ได้แก่ พวก**ต้องการ“ให้” ต้องการลดกิเลส ลดการสะสมมาให้แก่ตัว** ดังนั้นคำว่า**“กำไร”**ตามอุดมการณ์ของ“บุญนิยม” ก็คือ เจตนาเอามาให้แก่วัน้อยลงๆ..ถ้าสามารถได้แลกคืนมา(หรือขาย)ต่ำกว่าทุนหรือให้ฟรีได้ นั่นคือผลสำเร็จ หากขายได้ต่ำกว่าทุน(และยังชีพอยู่ได้ดีด้วย)ถือว่าไม่มีสมรรถนะสูง คือ**“กำไรอาริยะ”**

เพราะฉะนั้น ๒ สภาพนี้ คือ**คนละตระกูล**แน่ หากดูในมิติต้นๆ จะเห็นว่า **แย้งกัน ตรงข้ามกัน คนละฝ่ายคนละพวกจริง**

แต่ความจริงที่ลึกไปยิ่งกว่านั้นก็คือ **คนนี่เอา-อีกคนให้** คิดให้ดีๆ เมื่อคน ๒ จำพวกนี้อยู่ด้วยกัน **คนหนึ่งให้ อีกคนก็รับเอา ไม่ได้ขัดแย้งอะไรกันนี้** ไปด้วยกันได้ อยู่ด้วยกันได้ ไม่ตีกัน

ส่วน**คนตระกูลเดียวกัน**! โดยเฉพาะ**ทุนนิยม**ด้วยกัน นี่แหละที่ต่างก็**ต้องการเอา ต่างคนต่างจะเอา** นี่ต่างหาก**เขาแย้งกัน เขารบกัน เขาแย้งกัน เขาแข่งงำกันมาตลอดยุคสมัยชั่วกาลนาน**

เอ้าฟังอีกที..ชัดๆ ตรงนี้จะได้เข้าใจ

คนที่มึจิตวิญญานเป็น**ทุนนิยม**ด้วยกัน เป็นพวกเดียวกัน ซึ่งดูยังไง เขาก็เป็น“ตระกูล”เดียวกัน แต่ความจริงแล้ว ในจิตในใจของเขา คือพวก**“เอา”** พวกเขาต่างก็**จะเอา**ทั้งนั้น เขาต่างก็เป็นพวก“เอา”เหมือนกัน ต่างคนต่างเต็มไปด้วยเลือดแห่ง**“นักเอา”** เมื่อต่างคนก็ต่าง**“จะเอา”** เขาก็แย้งกัน นั่นก็คือ**เขาแย้งกัน เขาเป็นศัตรูกัน เขารบกันจริงๆในความ เป็นจริง** เห็นตรงนี้ให้ชัด

ดังนั้น ในวิถีชีวิตมนุษย์ จนถึงส่วนลึกของจิตวิญญาน และความเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นมาของ**“ทุนนิยม”** ก็ต้องเกิดต้องเป็น**ทั้งรูปธรรมและ**

นามธรรมตามทิศทางแห่ง“ความนิยม”ของทุนนิยมที่เป็นจริงมีจริงกัน
อย่างเห็นๆอยู่เต็มสังคมทุนนิยมในโลก

ที่นี้ อีกตระกูลหนึ่งคือ พวก**บุญนิยม** ซึ่งเป็นพวก“**ให้**” และก็จริง..
ที่เป็น“คนละตระกูล”กับ**ทุนนิยม** แต่ในเนื้อหาของความเป็นจริงนั้น พวกเขา
ต่างก็**จะให้** แม้ว่าบางคนจะยังไม่หมดกิเลส แต่เขาต่างก็มีความซัดในตนเองว่า **บุญนิยมคือผู้จะต้องให้ จะต้องเสียสละ** นี่คืออุดมการณ์จริง นี่
คือ“ความนิยม”จริงแม้จิตใจจะยังไม่กิเลสบ้างไม่บริสุทธิ์จนบริบูรณ์ยังมีการหลง
หรือ“จะเอา”อยู่บ้างก็ตาม เขาต่างก็ต้องพยายามศึกษา ฝึกฝน และทำตน
ให้เป็นผู้“**ให้**”**ให้**ได้จริงๆ ต้องฝึกตนให้เป็น“ผู้เสียสละ”ที่แท้จริงให้ได้
จริงนั่นเอง ซึ่งก็คือ ต้องปฏิบัติธรรมขัดเกลากิเลสตนเองจริงๆ จึงจะชื่อ
ว่า พวกตระกูล**“บุญนิยม”** ไม่เช่นนั้นผู้นั้นก็คือ *ขบถ* หรือ*คนนอกกริต*

เพราะฉะนั้น ในวิถีชีวิตมนุษย์เช่นนี้ จนถึงส่วนลึกของจิตวิญญาณ
และความเป็นระบบที่พัฒนากันมาของ**“บุญนิยม”** ก็ต้องเกิดต้องเป็นทั้ง
รูปธรรมและนามธรรมตามทิศทางแห่งอุดมการณ์หรือตาม“ความนิยม”ที่
มีจริงเป็นจริงกันอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งก็มีให้เห็นยังไม่เต็มรูป เต็มความสมบูรณ์
ในสังคมในโลก หากมีเวลาพัฒนาไปอีกนานเท่ากับ“ทุนนิยม”ก็จะเป็น
สังคมอีกชนิดหนึ่ง อันจะพร้อมไปด้วย**“อิสระเสรีภาพ-ภราดรภาพ-
สันติภาพ-สมรรถภาพ-บูรณภาพ”**อย่างแน่นอน

ดังนั้น เรามาพูดถึงเลือดเนื้อของตระกูลทั้ง๒นี้ให้ชัดๆกันดูบ้าง ตระกูล
บุญนิยมแท้ๆคือ**“ให้”** ไซ้ใหม่? ส่วนตระกูลทุนนิยมจริงๆคือ**“เอา”**
เพราะฉะนั้น ผู้เป็น**บุญนิยม**จริง จึงอยู่กับพวก**ทุนนิยม**ได้ชนิดที่...สอดคล้อง
ร่วมมือกันอย่างลงตัวเข้ากันได้เป็นอันดี เพราะคนหนึ่ง“เอา”..อีกคน“ให้”
ก็ไม่แย่งกันแล้วนี่

เห็นไหมว่า มันไม่แย่งกันในความเป็นจริง หากอยู่ด้วยกันก็ไปด้วย

กันได้ เพราะ**คนนี้อา..อีกคนก็ให้** มันก็กลมเกลียวสัมพันธ์กันดีออก ก็เกิด**ความสงบราบรื่นขึ้นในจิตใจ!** ไม่แย่งไม่ชิงกัน ก็ไม่ต้องรบราฆ่าฟันกันเท่านี้เอง **“บุญนิยม”กับ“ทุนนิยม”เป็นคู่ต่อสู้หรือเป็นศัตรูกันตรงไหน?**

ในสังคมที่เป็นระบบ**“ทุนนิยม”**อยู่นั้น จึง**ต้องการคน“บุญนิยม”**เข้าไปถ่วงดุล เข้าไปลดภาวะทุกข์ของ**“ทุนนิยม”**ที่เกิดจากความเป็นจริงหรือเข้าไปแก้ไขปัญหาที่ไม่สงบเพราะแย่งชิง หรือขัดแย้งกันเพราะต่างมีแต่**“จะเอา”** หรือต่างก็มีกิเลสเห็นแก่ตัว **“บุญนิยม”**จึงคือ **ผู้ช่วยสังคม**

ในสังคมต้องมีคน**บุญนิยมตัวจริง เสียสละจริง** จะเป็นได้มากหรือน้อยก็ต้องมีคนชนิดนี้เข้าไปแก้ไข้ปัญหาสังคม จึงจะแก้สำเร็จได้แน่แท้ มีจริงเท่าไร สำเร็จจริงเท่านั้น

เห็นได้แล้วใช่ไหมว่า ไม่ใช่สิ่งที่ขัดแย้งกัน ไม่ได้ทะเลาะกันจริงเลย

จริงๆแล้ว คนในสังคม**ทุนนิยม** เขาก็รู้ความจริงข้อนี้ เขาก็พยายามทำตนเป็น**“คนเสียสละ”**หรือทำตนเป็น**“คนให้”**กันอยู่เหมือนกัน ก็มีผู้**“ให้”**ชนิดจริงใจกันอยู่บ้าง แต่ชนิดที่ไม่จริงใจไม่บริสุทธิ์ใจนั้นแหละมากกว่ามาก และเพราะยังมีกิเลสแต่มีความฉลาดเยี้ยมยอยิ่งขึ้นๆ จึงเกิด**“มารยาที่ดีของสังคม”** แล้วยอมรับกันว่า เป็น**“มารยาแห่งคุณงามความดี”**ชนิดหนึ่ง ที่ปรุงแต่งแฝงซ่อนกันอย่างยากจะรู้เท่าทัน **ความพออยู่รอดของมนุษย์ภายใต้ระบบ“ทุนนิยม”** จึงหลอมาได้กระทั่งบ้านนี้ ยังไม่เกิดมหากลิ่ยก ก็เนื่องจาก**“มารยาแห่งคุณงามความดี”**ดังกล่าวนี้แท้ๆ แต่ก็ทำให้**วัตถุบริพพยากรในโลกร่อยหรอจนเกือบจะไม่เหลือแล้ว** และทำให้**ประชากรส่วนใหญ่ของโลกขาดแคลน** อุดอยากแร้นแค้น ทุกข์ยากกันสาหัสสุดจะกล่าวกันแล้ว **ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างคนรวย-คนจน** คนมีศักดิ์มีอำนาจ-คนด้อยสิ่งเหล่านั้น เกิดขึ้นในสังคม มีกันหลากหลายอย่างสลับซับซ้อนซ่อนแฝง จนจัดประเภทคนไม่หวาดไหว เพราะ

กลบเกลื่อนกัน ด้วยคำว่า “เสมอภาค” กับ “มารยาทแห่งคุณงามความดี” อย่างเก่งกาจ จนกลายเป็นต่างก็ยอมรับผู้มี**มารยาทมาก**(มารยาทมาก) เหล่านั้นกันว่า “ดีจริงๆ หรือผู้ดี” กันเสียอีกนะ

เพราะกิเลสมันยังมีจริงในจิตของคนตระกูลทุนนิยม ผู้ซึ่งไม่ได้ตั้งใจ เรียนรู้ และฝึกฝนศีลธรรมดังกล่าวนี้ มันจึง “ให้” ไม่จริง เพราะยังมีกิเลส ในจิตทั้งใต้สำนึกและรู้สำนึกทำงานอยู่โดยเจ้าตัวก็ไม่อาจจะรู้ หรือบ้างก็ “ให้” อย่างเป็นทางการ “การสร้างภาพ” เพื่อใครๆ จะได้เห็นว่าคุณงามความดี แต่แท้จริงแล้วเขาก็ไม่รู้ “ใจลึกๆ” ของตนเองหรือกว่า กิเลสที่มันต้องการ แลกกลับคืนอยู่ในจิตลึกๆ ยังมี (และมากกว่ามากที่หากได้คืนมากเกินกว่าที่ตนให้ไป ก็จะได้ใจเสียอีก) หรือยังยึดเอาบุญเอาคุณอยู่ในจิตลึกๆ ก็ยังมี **คนแบบนี้ยัง สดสมไม่มีวันพอ**

หรือยัง “ให้” ยัง “เสียสละ-บริจาค” ชนิดเป็นเล่ห์เป็นกลวิธีเพื่อต่อลมหายใจที่จะได้คืนมากกว่าเก่าบ้าง ต่อยศ ต่อสรรเสริญ ต่อโลกีย์สุข ให้แก่ตนยิ่งกว่าสิ่งที่ตนได้ “ให้” ไปนั้นๆ บ้าง **คนแบบนี้มีแต่จะรวยขึ้นๆ**

ซึ่งหากไม่พากเพียรเรียนรู้ความจริง (ศีลธรรม) เพื่อแก้ไขปรับปรุงความไม่ดีไม่งามเหล่านี้กันจริงๆ ละก็ จะยิ่ง “ให้” อย่างมีเล่ห์มีกลวิธีซับซ้อน ซ่อนเชิงยิ่งๆ ขึ้นเอาด้วย จนแม้แต่ตนเองก็ไม่รู้ตัว และไม่เคยมืดคิดจะลดละ หรือทำตนให้เป็นคน “มักน้อย” อย่างลึกซึ้งสมบูรณ์ในเรื่องนี้ จึงกลายเป็นคนผู้ยื่นหัตถ์สืบทอดตระกูล**ทุนนิยม** ชนิด “เลือดทุนนิยมตัวแท้ คุณภาพคับแก้ว ผู้ยิ่งพรางลงคนอื่นได้สนิทสนมเยี่ยมยอด!!” ซึ่ง **ทั้งรวย ทั้งมีเกียรติ** อยู่เกลื่อนกลาดสังคม

ดังนั้น ถ้าผู้ใดรู้แจ้ง “ความจริง” (ศีลธรรม) นี้ชัดเจน ก็จะไม่งมงายไม่สงสัย แต่จะเข้าใจดี ว่า คน ๒ ตระกูลนี้ เป็น “สหาย” (ผู้ร่วมประโยชน์) กันแท้ๆ เทียว ไม่ใช่เรื่องแย่งกัน ไม่ใช่ผู้แย่งผู้ชิงกัน ไม่ใช่ผู้ทะเลาะกัน

ที่ทะเลาะกันนั้น เพราะกิเลสเข้าใจผิดของคนบางคน ผู้ที่ยัง“อวิชชา” อยู่ต่างหาก ซึ่งยังไม่รู้แจ้งความจริงดังที่กล่าวนี้ และประทุษร้ายผู้เป็น “สหาย”โดยไม่เจตนา

เนื่องจาก คนที่อวิชชานั้นไม่เข้าใจความจริง ..พอรู้สึกว่ามี **ผู้ใดเป็น “คนละครกุล”หรือเป็น“คู่แข่ง”** เท่านั้นแหละ ก็เกิดกิเลส**“ป้องกันตัว”** ขึ้นมาทันที **กิเลสเห็นแก่ตัว**และ**อวิชชา**มันพาให้กลัวขึ้นมาฉับพลัน โดยไม่ไตร่ตรอง จึงรู้สึกอย่างพื้นฐานไปตามประสาทคนเห็นแก่ตัวหรือคน ซ้ำฉลาด และไม่เข้าใจในสิ่งจะ ซึ่งกลัวผู้ที่ตนยังไม่รู้หน้ารู้ใจ จึงไม่ไวใจ คล้ายๆกับชาวป่าชาวเถื่อนยุคหินเผ่าต่างๆ ที่ยังมีสัญชาตญาณแห่ง ความหวาดกลัวคนแปลกหน้าตามภูมิฐานและภูมิปัญญาที่ยังไม่เจริญ ว่า เมื่อเห็นคนแปลกเผ่า ต่างตระกูล นี่มันไวใจกันไม่ได้แน่ ก็เพราะตนเองยัง **“ไม่มีกำลังแห่งความเฉลียวฉลาดเพียงพอ โดยเฉพาะความบริสุทธิ์บริบูรณ์ มันคงแข็งแรง”(ไม่มีวิมุติ)**ในตนเองหรือยัง**“มีความเห็นแก่ตัวมาก”(มีอัตตา และอัตตนิยา)**ที่มันหวงเหวนอะไรต่ออะไรสารพัด จะยังหลงว่า **“เป็นเรา เป็นของเรา”** กลัวเขาจะมาแย่งมาชิงมารุกรานอะไร**“ของตน”**ไปเสียหมด จะต้องตั้งตนเป็นศัตรูกันก่อน จะต้องป้องกันตัว ต้องขับไล่หรือจัดการปราบผู้ที่ไม่น่าไวใจนี้ก่อน

และหากทำได้ก็จะยิ่งหลงผิดหนักขึ้นๆ จนยามใจที่ยวโล่ปราบ ไล่ปราบถึงฆ่าฟันทำลายผู้อื่นต่อไปอีก แล้วถือว่า นั่นคือ**“ความชนะ”** คือ**“ความยิ่งใหญ่”** คือ**“การมีอำนาจ”** เหมือนอย่างที่คนผู้อวิชชาได้พากัน **“หลง”(ไหล)**มานานแสนนาน มากมายในประวัติศาสตร์อันยืดยาว แม้ จนปานนี้ก็ยังมี**“มีคนหลงไหล”**ทำนองนี้อยู่อีกนับไม่ถ้วน

จะเรียกว่า พฤติกรรมเยี่ยงนี้ หรือวิธีดังกล่าวคร่าวๆข้างบนนี้ เป็น **“ความฉลาด”**ก็ได้ สำหรับบุคคล แต่เป็น**“ความฉลาด”**หรือ**“ความรู้”**

พื้นฐาน”ตื้นๆเบื้องต้นของคนที่ยังไม่เจริญ ยังสามัญๆ แม้จะรวยทรัพย์ากร
มากมายยิ่งใหญ่ด้วยอำนาจ ก็ยังไม่ใช้“**อารยโลกุตระ**” ยังเหมือนคนเผ่า
ต่างๆในยุคโบราณแย่งเดียวกัน เพียงแต่มีวิธีการและอาวุธต่างกันเท่านั้น

“คนอ่อนแอ”จะมีความเป็นเช่นนี้เป็นธรรมดา ยิ่งอ่อนแอมากเท่าใดๆ
ก็ยิ่งจะมีความเป็นเยี่ยงนี้ๆอาการหนักจัดจ้านมากเท่านั้นๆ เพราะเขายัง
ไม่โต(ไม่เต็งงสา) ยังไม่เจริญ(อนาริยะ) ยังไม่แข็งแรงจริง ยังไม่มีกำลัง
(ไม่มีอินทรีย์ ๕ พละ ๕) ในตนเพียงพอ ยังไม่ร่ำรวยทรัพย์แท้(ศรัทธา-ศีล-
จาคะ-ปัญญา)เพียงพอ ยังไม่มีความอาจหาญแก่กล้าที่เชื่อมั่นในตนเอง
สมบูรณ์(ยังไม่มีอาสภิริมม) ยังไม่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่จริง(ยังไม่มีวุฒิภาวะ
เพียงพอ) เนื่องจากยังไม่มีความมี“วิมุติ”เพียงพอ หรือยังมีกิเลสมากอยู่ นั่นเอง

ผู้ที่ไม่น่าจะเป็น แต่ก็ยังเป็นเช่นดังกล่าวนี้อยู่ จนทำให้ผู้ซึ่งมีเลือด
“บุญนิยม”จริงเพียงพอ เกิดความรู้ลึก**“ที่เป็นเมตตา”**ต่อชาว“ทุนนิยม”
พวกนี้เอาจริงๆ หรือความหมายที่คนไทยเราเข้าใจดี หากพูดว่า**“เวทนา”**
คนเหล่านี้เอาจริงๆ นั่นเอง

ความรู้ลึก**“ที่เป็นเมตตา”**จริงๆ(เวทนา)ดังกล่าวนี้อือ**“ความเป็นพระเจ้า”**
ที่แท้จริงที่สุด(พรหมวิหารแท้ หรือ ความรักของพระเจ้าที่มีต่อผู้ห่างไกล) ที่
มนุษย์ทุกผู้ควรสร้างขึ้นให้แก่ตน ชาว“บุญนิยม”มีอุดมการณ์แน่วแน่ที่
ต้องสร้าง“จิตใจหรือจิตวิญญาณ”ให้เป็น“พระเจ้า”ดังกล่าวนี

ดังนั้น ชาว“บุญนิยม”จึงคือผู้ที่ที่แท้เป็นได้จริง มากบ้างน้อยบ้างใน
กลุ่มคนชาว“บุญนิยม”จริงๆ และชาว“บุญนิยม”ทุกคนต้องพยายามฝึก
ตนเองเป็นคนที่มี**“เมตตา”**(กรุณา-มุทิตา-อุเบกขา)หรือ**เป็นผู้“สร้าง”และ“ให้”**
(สร้างสรร-เสียสละนั่นเอง)ชนิดที่ไม่มีกิเลสเลศเล่ห์ซ่อนแฝงแม้หน่อยแม้นิดใน
จิต ต้องทำจิตให้ตรงให้บริสุทธิ์สะอาดจากโลกาโกรธหลง **ต้องทำตนให้**
“พ้นอวิชชา”อย่างเป็นทางการ**เป็นมรรคเป็นผลให้ได้** เป็น**“สัมมาทิฐิ”** นั่นคือ

เป้าหมายหลักแท้จริง(อันสำคัญยิ่งกว่า“ลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุข”)ของชาว
“บุญนิยม” จุดหมายคือ“วิมุติหรือนิพพาน” ซึ่งพิสูจน์ได้เ็นคนเป็นๆนี่เอง
ชาว“บุญนิยม”ที่เป็นเลือดเนื้อแท้ ต้องสำนึกสังวรและพากเพียรปฏิบัติตน
(ปฏิบัติธรรม) ดังกล่าวนั้นกันจริงๆ ไม่เช่นนั้นเป็นชาว“บุญนิยม”นอกจิต หรือ
“ขาด”ต่ออุดมการณ์

ผู้ที่เข้าถึงอยู่ในข่ายความเป็นชาว“บุญนิยม”(นักปฏิบัติธรรมชาวพุทธ) จึง
“พยายามรู้ตัวและฝึกตน”(สัมมาวายามะ-สัมมาสติ)อยู่เสมอๆให้ได้ตลอด
ทุกขณะที่มีความรู้สึกนึกคิดก็ต้องปรับให้“สัมมา”(สัมมาสังกัปปะ) ขณะที่
การพูดก็ต้องให้“สัมมา”(สัมมาวาจา) ขณะที่มีการมกิริยาทุกอย่างก็ต้องให้
“สัมมา”(สัมมากัมมันตะ) ขณะที่ทำอาชีพต่างๆก็ต้องให้“สัมมา”(สัมมา
อาชีพะ) ต้องฝึกตนให้เป็น“ผู้สร้างสรร-เสียดละ-ทำจิตให้บริสุทธิ์”ให้ได้
จริงๆจริงๆ จึงจะมี“นิพพาน”อยู่ในโลก

กล่าวคือ ขณะที่“ความรู้สึนึกคิด”(สังกัปปะ)ก็ต้องสังวรอย่าให้เป็น
“กาม-พยาบาท-เบียดเบียนตนและผู้อื่น” จึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตอยู่
ด้วยการฝึกฝนเป็น“สัมมา” และหากทำได้สำเร็จแต่ละครั้งแต่ละคราว
คือสามารถพยายามไม่ให้เกิด“กาม-พยาบาทเบียดเบียน”ได้จริง ก็เท่ากับ
สั่งสม“ความเจริญก้าวหน้า”สู่ความเป็น“อารยชน”แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม)คือ
โลกุตระไปเรื่อยๆ ตามหลักธรรมของพุทธข้อที่ ๒ ของ“มรรค ๘”

ซึ่งการมีชีวิตได้“เนื้อหา”ชนิดนี้แหละเป็น“รายได้”แท้ๆของชาว“บุญนิยม”
ดังนั้น ขณะที่“การพูด”(วาจา)ที่ดี ก็ต้องสังวรอย่าให้เป็น“โกหก-
ส่อเสียด-หยาบ-เพ้อเจ้อ” จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอยู่ด้วยการฝึกฝนเป็น
“สัมมา” และหากทำได้สำเร็จแต่ละครั้งแต่ละคราว คือสามารถพยายาม
ไม่ให้เกิดได้ดังกล่าวนั้นจริง ก็เท่ากับสั่งสม“ความเจริญก้าวหน้า”สู่
ความเป็น“อารยชน”แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม) คือ โลกุตระไปเรื่อยๆ ตาม

หลักธรรมของพุทธอีกข้อหนึ่ง

ขณะที่มี“กรรมกริยาทุกอย่าง”(กัมมันตะ) ก็เช่นกัน จะต้องพยายาม
อย่าให้เป็น“ปาณาติบาต-อทินนาทาน-กาเมสุมิฉฉาจาร” จึงจะได้สั่งสม
“ความเจริญก้าวหน้า”สู่ความเป็น“อารยชน”แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม) คือ
โลกุตระไปเรื่อยๆ ตามหลักธรรมของพุทธอีกข้อหนึ่ง

ขณะที่“ทำอาชีพ”(อาชีพะ) ก็เช่นกัน ก็ต้องพยายามสั่งวรตนให้เป็น
กุศลสูงขึ้นไปเรื่อยๆ จนพัฒนาตนหลุดพ้น หรือเลื่อนขั้นเจริญขึ้นจาก“กุหนา-
ลปนา-เนมิตตกตา-นียเปสิกตา-ลาภาน ลาวัง นิชิคิงสนตา” จึงเป็นการสั่งสม
“ความเจริญก้าวหน้า”เลื่อนฐานะใน“อาชีพ”แบบบุญนิยมสูงขึ้นไปเรื่อยๆ สู่
ความเป็น“อารยชน”แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม) คือ โลกุตระจริงตามหลักธรรม
ของพุทธอีกข้อหนึ่ง

ผู้ที่มีความเห็นความเข้าใจถูกต้อง มีทางดำเนินชีวิตเช่นนี้ และได้
พากเพียร“พยายามรู้ตัวและฝึกฝน”อยู่จริง ก็ถือว่าเป็นผู้มี“สัมมาทิฐิ”
เป็นประธาน และมี“สัมมาวายามะกับสัมมาสติ” ห้อมล้อม“สัมมาทิฐิ”
ช่วยกันทำให้เกิด“สัมมา”อีกทั้ง ๔ คือ“สังกัปปะ-วาจา-กัมมันตะ-อาชีพะ”

หากสามารถในแต่ละขณะทำให้“สังกัปปะ”ลดทอน-พยายบาท-เบียดเบียน
ลงได้จริงในขณะใด ก็ชื่อว่าทำ“สัมมา”ให้เกิดใน“สังกัปปะ”นั้น ทุกครั้งไป
ก็สั่งสม“ความเจริญก้าวหน้า”ไปตามลำดับ หรือ“ได้ทรัพย์แท้”

“วาจา-กัมมันตะ-อาชีพะ”ก็ฝึกฝนตามนัยเดียวกันนี้ คือ พยายามที่
จะให้เกิด“สัมมา”ให้ได้ทุกขณะนั่นเอง ถ้าได้ก็เป็นการสั่งสม“ความเจริญ
ก้าวหน้า”ไปตามลำดับ “ได้ทรัพย์แท้”อีกเช่นกัน

การเกิด“ความเจริญก้าวหน้า”ที่เป็น“สัมมา”จากการสำนึกสั่งวรฝึกฝน
ทั้ง ๗ องค์ของมรรค สู่ความเป็น“อารยชน”แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม) คือ
โลกุตระไปเรื่อยๆ ตามหลักธรรมของพุทธ ดังที่ได้อธิบายมาคร่าวๆนี้ จะ

เกิดสภาพจริง “หยั่งลงในจิตเป็นความแข็งแกร่งตั้งมั่น” ขึ้นไปตามความจริง ที่ได้เป็นลำดับๆ เรียกว่า ฝึกฝนสร้าง “สัมมาสมาธิ” ของชาวพุทธหรือชาว “บุญนิยม” พระพุทธเจ้าสอนไว้ชัดมาก ใน “มหาจัตตาริกสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๒-๒๕๑

ชาว “บุญนิยม” เลือดแท้ จึงล้วนพากเพียรด้วยเป้าหมายการประพฤติด้วยความสำนึกสังวรดังกล่าวนี เพื่อให้เกิดได้ให้เต็มให้แก่นั่น ซึ่งย่อมอุตสาหะวิริยะมากน้อยตามนิสัยและนิสัยของแต่ละคน

เพราะนี่คือ “อาริยทรัพย์” แท้ๆ ของชาว “บุญนิยม” ที่จะต้องสะสม

“ทรัพย์แท้ๆ” ของชาว “บุญนิยม” ไม่ใช่ไปหลงสะสมหรือล่า “ลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุข” ให้แก่นั่นเป็นเนื้อหาหรือเป็นเป้าหมายหลักแน่ๆ แต่ที่ ต้องมีต้องเป็นต้องอาศัย “โลกียสมบัติ” คือลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุข เหล่านี้ โดยมีการประมาณให้เป็น “ประโยชน์สูง-ประหยัดสุด” อยู่กับสังคมเขา และช่วยสังคมเขาด้วย อย่างชัดคมจริงใจ ซึ่งผู้เป็นชาว “บุญนิยม” ที่แข็งแกร่งมี “อินทริย ๕ พละ ๕” และมี “สัมมา” เพียงพอจะไม่ชบถหรือไม่นอกกริต

ชาว “บุญนิยม” ทุกคนต้องมีความรู้ความเห็น (สัมมาทิฐิ) และมีอุดมการณ์ที่ต้องพากเพียรให้แกชีวิตอย่างนี้ ประพฤติอยู่กับมรรคทั้ง ๘ จริงจัง

การพากเพียร “รู้ตัวและฝึกตน” ด้วย “สัมมาทิฐิ” ดังกล่าวนี เป็นประธาน อยู่เสมอ จึงเกิดมรรคเป็น “สัมมาสมาธิ” ได้ครบองค์แห่งมรรค (มักคังคะ) และเกิดผลเป็น “สัมมาญาณ-สัมมาวิมุตติ” สู่อาริยธรรมที่ชื่อว่า “นิพพาน”

ความเป็นอยู่ของชาว “บุญนิยม” มี ทางเดินของชีวิต (มรรค) เช่นนี้ เรียกว่า มี “สัมมาอาริยมรรคอันมีองค์ ๘” คือ มี ทางเดินของชีวิต ด้วยหลัก ๘ ประการ

จึงมี “ผล” แห่งความเจริญของมนุษย์เป็น “ความรอบรู้” อีกชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า “สัมมาญาณ”

และมี“ผล”เป็นความเจริญชนิดเกิดสมรรถนะที่สุขสงบอันวิเศษของมนุษย์ คือ“หลุดพ้นจากความเป็นเลือดและวิญญาณ“ทุนนิยม”ออกไป เป็นเลือดและวิญญาณ“บุญนิยม”จริงแท้ขึ้นเรื่อยๆตามลำดับ” ซึ่งเป็น การหลุดพ้นชนิดพิเศษแบบศาสนาพุทธ เรียกว่า“สัมมาวิมุตติ”(นิพพาน)

ชาว“บุญนิยม”เลือดแท้จะสำนึกสังวรและมีชีวิต پاکเพียรมีกรรมกิริยา เป็นอยู่ตามอุดมการณ์แบบนี้

ชาว“ทุนนิยม”ที่เป็นเลือดแท้ เขาก็สำนึกสังวรตามอุดมการณ์ของชาว “ทุนนิยม”และ پاکเพียรปฏิบัติตน(ซึ่งยังไม่ใช้ปฏิบัติธรรมที่มีสัมมาอาริยมรรค) กล่าวคือ มีเป้าหมายหรือเนื้อหาของชีวิตว่า“ลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุข” เป็นสมบัติเป็น“ทรัพย์แท้”ของชีวิต โดยเห็นและเข้าใจจริงๆว่า “การได้” ลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุขเป็นอุดมการณ์ เป็นเรื่องปกติของคนทั่วไป เป็นความสำคัญยิ่งใหญ่ในชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

ความสำนึกที่จะ“ให้”หรือจะ“ลดการโลภมาให้ตน”นั้น สำคัญน้อยกว่าจะ“เอา”หรือจะ“ได้มาให้แก่ตน”อยู่จริงๆ เพราะแม้แต่ทฤษฎี หรือสูตรแห่งการดำเนินชีวิตของชาว“ทุนนิยม”ก็ยังเป็น“ทฤษฎี”(ทฤษฎี) สั่งสม“โลกียธรรม”หรือพยายามสั่งสมลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุขให้ มากมีทับทวีอุดมสมบูรณ์ที่สุดทำที่จะหลากหลายมหาศาลได้กันอยู่ทั้งนั้น ซึ่งศึกษาจริงจกกันเป็นสถาบันเป็นมหาวิทยาลัยทั่วโลก

ส่วนชาว“บุญนิยม”นั้น จะมีสูตรแห่งการดำเนินชีวิตหรือมี“ทฤษฎี”(ทฤษฎี)สั่งสม“โลกุตรธรรม”หรือพยายามสั่งสม“การลดละกิเลสตัดเนา อุปาทานที่มันยังทำให้เราเป็นหาสลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุข”อยู่นั้น ให้ เกิดการลดละจนคลายลงได้จริงๆ จนกระทั่งหมดสิ้นแม้ที่สุดอาสวะ

ซึ่งทั้ง ๒ ต่างก็ดำเนินชีวิตไปอย่างมุ่งมั่นให้ก้าวไปได้มากได้สูง เช่นกัน วิถีชีวิตหรือค่านิยม หรือทิศทางการดำเนินชีวิตของชาว“ทุนนิยม”

งานกินข้าวทอด

กับชาว“บุญนิยม”จึงต่างก็เจริญก้าวหน้ากันไปไม่หยุดยั้งจริงๆจั่งๆ ทว่า..
เจริญเดินทางกันคนละทาง คนละอย่าง คนละจุดหมายแท้

แต่ถ้าแม่นยำใจได้ดี ว่า คนตระกูลบุญนิยมนั้น คือ คนที่ต่างจากคน
ตระกูลทุนนิยมก็จริง แต่เป็น**ความต่าง**ที่“กลับมีพฤติกรรมสอดคล้อง
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างสามัคคียิ่ง”ต่างหาก **เพราะร่วมกันได้ดี
ไม่มีแย่งกันเลยสอดคล้องกันอย่างกลมเกลียวมีคุณค่าต่อกันและกันกลมกลืน
ยิ่ง** ดังอธิบายมาแล้ว

จะมีก็แต่“ความไม่เข้าใจหรือไม่รู้อย่างชัดแท้”(อวิชชา) และ“กิเลส”
ในใจของผู้ที่มีกิเลสจริงเท่านั้น ที่เห็นว่าทะเลาะกัน เกลียดกัน จะทำลาย
กัน หรือเบียดเบียนกัน ด้วยกรรมหนักกรรมเบาใดๆก็ตาม ก็ล้วนเป็น
เรื่องที่เกิดขึ้น จากผู้ที่มีกิเลส-อวิชชา เป็นเหตุโดยแท้

• เครื่องครัด-ไม่เครื่องเครียด

ถาม : ผมได้รับทราบมาว่า ที่“ปฐมอโศก”นี้ แต่ละเดือนนั้นก็จะมีงานเฉลิมฉลองกันอย่างหนึ่ง ที่เรียกว่า“งานกินข้าวหาด” ผมอยากจะได้ยินถามพ่อท่านว่า ทำไมถึงได้จัดให้มี“การกินข้าวหาด”

ตอบ : มันไม่ใช่การเฉลิมฉลอง เป็นเพียงการพักผ่อนหย่อนอารมณ์
สร้างความสนุกสนานร่าเริงกันขึ้นมาบ้าง ซึ่งก็แค่ recreate กันในหมู่
เราชาวอโศกเท่านั้น

ถาม : ผมได้รับการบอกเล่ามาอย่างนี้ ผมเพียงแต่อยากทราบว่า
จุดมุ่งหมายเดิมของการมี“งานกินข้าวหาด”

ตอบ : คือ นักปฏิบัติธรรมแบบพวกเรานี้ ค่อนข้างจะเอาจริงเอาจัง

ปฏิบัติกันอยู่ในขั้น serious ทั้งกรอบของกฎศีลวินัย ทั้งกรอบของ
การงาน ทั้งกรอบของการอบรมฝึกฝน ทั้งกรอบของการเป็นอยู่ เพราะ
ฉะนั้น ตลอดเดือนหนึ่งๆ ถ้าเผื่อว่าเราไม่มีการผ่อนคลาย หรือว่าเรา
ไม่มีทางเปิด ไม่มีการระบายอะไรออกบ้าง มันก็คงไม่ดีแน่ มันจะ
เป็นการกักเก็บ และกดดันจนเสียหายได้ ต้องมีส่วนทำให้สมดุลบ้าง

เพราะชาวโศกมีคนทุกระดับหลากหลายฐานะ ผู้จิตใจยังไม่แข็งแรง
หรือยังมีกิเลสอยู่ก็ยังมีอีกมาก คนทั่วไปมักจะตั้งเป้าไว้สูงเกินไปเสมอว่า
ชาวโศกคือผู้ต้องไม่มีกิเลส บางคนมักจะประชดชาวโศกเช่นนี้ พอ
เริ่มเป็นนักปฏิบัติธรรมก็จะต้องให้เป็นผู้หมดกิเลสกันทุกคนทันที ซึ่ง
มันเป็นไปไม่ได้ เมื่อปฏิบัติธรรมไปนานพอสมควร บางคนที่ยังไม่เก่ง
มันก็จะมีการกดดันในอารมณ์ในจิตใจ ก็ต้องมีเวลาให้เปิดอารมณ์
ผ่อนคลายออกมาบ้าง

แต่หากผู้ใดมีภูมิธรรมสูงแล้วเป็นผู้มีฐานจิตแข็งแรงเพียงพอจนสามารถ
อยู่ในกรอบที่เคร่งครัด แม้จะยาวนานโดยไม่ต้องหาโอกาสพิเศษเพื่อ
ระบายความกดดันเลย ก็ทนอยู่ได้ ผู้นั้นก็ไม่ต้องมีการระบายแบบนี้ หรือ
บางท่านก็ไม่ต้องทนเลย เพราะท่านมีภูมิจิตแข็งแรงสูงส่งถึงขั้นจริง

เนื่องมาจากแต่ละท่านมีทั้งส่วนของ“ภูมิรู้หรือความฉลาด”ที่สามารถ
จัดสรรให้แก้ทันได้แล้ว อย่างถูกสภาพ จนไม่ต้องกักต้องเก็บ ที่เรียก
กันว่า“ปัญญา”หรือ“ญาณ”

และอีกส่วนหนึ่งแต่ละท่านก็ต้องมีด้วย คือ“จิตที่ได้ลดละกิเลส
จางคลายลง หรือจิตสะอาดจริงตามธรรมสมควรแก่ธรรม” ที่เรียกกันว่า
“เจโต”หรือ“จิตต”

ผู้วิมุตติจริงแบบพุทธจะต้องมีมรรคผลเจริญครบทั้ง ๒ ส่วน ได้แก่
ต้องมีทั้ง“ปัญญาวิมุตติ”และ“เจโตวิมุตติ” หากวิมุตติแต่เพียงส่วนหนึ่งส่วนใด
แค่ส่วนเดียว ยังไม่นับว่าเป็น“วิมุตติหรือนิพพาน”สมบูรณ์

ชาวโศกเรามีทั้งสมณะ-สิกขมาตุ-นักรบ และทั้งฆราวาส ซึ่งมีภูมิ
ธรรมสูงต่ำละเอียดลึกซึ้งอยู่ บ้างก็มีอินทรีขลุ่ยแก่งลำ บ้างก็อินทรีขลุ่ย
พละปานกลาง และบ้างก็อินทรีขลุ่ยยังอ่อนชาวโศกมีทั้งคนแก่ทั้งคนหนุ่ม
ทั้งคนสาว และทั้งเด็กด้วย

สำหรับผู้ที่เข้าใจดีแล้วว่า“ตนเป็นชาวโศก”นั้น ไม่ว่าใครในชาวโศก
ทุกคน ล้วนพยายามดำเนินชีวิตอยู่ด้วย“มรรค อันมีองค์ ๘”ทั้งสิ้น ซึ่ง
เป็น“ทางเอกทางเดียว ไม่มีทางอื่น”พระบาลีก็คือ เอเสวมัคโค นัตถัญญเ

ทางนี้เท่านั้นที่พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันถึงขั้นนิยามสำคัญไว้ว่าเป็นทาง
ปฏิบัติแท้แห่ง“อารยสัจ”ที่จะพาบรรลุนิพพานของศาสนาพุทธ

ชีวิตของชาวโศกจึงถือว่าปฏิบัติธรรมอยู่ทุกขณะ โดยเฉพาะยังเป็น
ชุมชนที่มี“พุทธสถาน” ซึ่งก็คือวัดของชาวโศกนั่นเอง ก็ยังทำหน้าที่เป็น
จุดศูนย์กลางสำคัญ นำพาคนในหมู่บ้านชาวโศกดำเนินพฤติกรรม ทำ
พิธีกรรม และกิจกรรมชนิดที่มีการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งเข้มมากขึ้น
เป็นระบบยิ่งขึ้น จึงเป็นชุมชนที่ชีวิตของทุกคนต่างปฏิบัติธรรม อยู่ด้วย
การสังวร แม้จะ“ดำรินึกคิด”(สังกัปปะ) จะ“พูดจา”(วาจา) จะ“กระทำอะไร
อยู่ในอิริยาบถใดๆ”(กัมมันตะ) จะ“ทำอาชีพ”อะไร(อาชีวะ) ก็ปฏิบัติธรรม
ตลอดในชีวิตประจำวัน มี“สัมมาสติและสัมมาวายามะ” พยายามระลึก
รู้สึกตัวและสำนึกสังวรตนให้ตลอด“มีจณา”สู่“สัมมา”ยิ่งๆขึ้น โดยมี
“สัมมาทัญญู”ของตนเป็น“ตัวนำ”หรือเป็นประธาน มรรคผลที่ได้ก็จะเกิด
เป็น“สมาธิ”(ของพุทธ)ที่เรียกว่า“สัมมาสมาธิ”สูงขึ้นๆไปเสมอๆ [จึงจะ
เกิด“สัมมาญาณ-สัมมาวิมุตติ”ชนิดโลกุตระ เป็นผลตามมา]

ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ต่างล้วนมีชีวิตดำเนินไปอยู่อย่างนี้กันจริงๆ เพียงแต่
ใครจะมีอินทรีขลุ่ย หรือความสามารถสังวรระพุดีได้ดีมากติน้อยกัน
เท่าใด ก็เป็นไปตามแต่ละบุคคลจะเป็นไปได้ซึ่งแน่นอน..ย่อมมีทั้งในระดับดี

ในระดับปานกลาง และในระดับไม่ค่อยได้ความหนัก แต่ก็เป็นที่รู้จักกันทุกคน ว่า**“เราชาวโศกคือผู้ต้องประพาศศิลปะประพาศกรรมประจำชีวิต”** จึงมีผู้เอาใจจริงเอาใจกันเป็นส่วนมาก บางคนประพาศเครื่องครัดเอามากๆ

ดังนั้น เราจึงกำหนดเอาวันจันทร์ปลายเดือนของทุกๆเดือน ถือกันว่าเป็นวันตามสบาย พริ้มากหน่อย มีการอนุโลม หรือเป็นที่เข้าใจกันว่า ข้อที่เคยเข้มเคร่งมาตลอดนั้น ในวันนี้ขออนุโลม จึงลดหย่อนยืดหยุ่นกันลงมาบ้าง แม้แต่ข้อที่ได้ยึดแน่น ไม่ยอมยืดหยุ่นเลยมาตลอดเดือน ก็มาผ่อนมาคลายลงบ้าง ซึ่งต่างก็ได้เข้าใจกันแล้วอย่างดี ด้วยการเรียน การศึกษาอธิบายทำความเข้าใจความเข้าใจกันมาอย่างต่อเนื่อง

ในวันจันทร์ปลายเดือนที่มีรูปแบบของกิจกรรมเช่นว่านี้แหละ ที่เราเรียกว่า**“วันกินข้าวหาด”** และที่เรียกชื่ออย่างนี้ก็เพราะเราจัดกันที่บริเวณ**“หาดน้ำเหิน-หาดหางหิน-หาดทรายขาว”**ซึ่งเป็นหาด ๓ หาดอยู่หน้า**“น้ำตกบรูณาภ”**ภายในหมู่บ้าน**“ปฐมโศก”**นี่นั่นเอง คุณฮาวเวดก็คงจะรู้จักและเห็นหาดเล็กๆทั้ง ๓ ที่ว่านี้แล้ว

ครั้นต่อมาได้ย้ายที่ใหม่ มาจัดกันที่**“อ่างลงหิน”**ทางหลัง**“ศาลาสุขาภ”**โน้น ซึ่งเป็นบริเวณรอบๆสระน้ำใหญ่อีกแห่งหนึ่งในหมู่บ้าน**“ปฐมโศก”**ของเรา เนื่องจากที่เก่านั้นเป็นหาดทราย ต้นไม้ใหญ่ที่จะใช้เป็นร่มเป็นเงามีน้อย ต้องนั่งตากแดดมากเกินไป มันร้อน ส่วนรอบๆบริเวณ**“อ่างลงหิน”**นั้น ร้อนน้อยกว่า

ที่**“อ่างลงหิน”**นี้แม้จะไม่ใช่หาดทรายยื่นไปหาลำน้ำเหมือนหาดทั้ง ๓ ก็มีดินมีทรายมีซัดหินให้หนึ่งเหมือนกัน แต่ดีกว่าตรงที่มีร่มไม้ครึ้มคลุมมากกว่า มีใบพฤษ์ให้เงาได้ยิ่งกว่า

ใน**“วันกินข้าวหาด”**เป็นที่รู้จักกันว่า ใครอยากจะทำร้านอาหาร ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านขนม ต่างก็ทำมาแจกกันกิน ไม่มีการขาย มีแต่กินฟรี หรือใครจะ

ทำอะไรมาแบ่งกันกินก็ได้ ก็ทำอะไรมา ใครจะไม่ทำ จะเอาแต่มากินที่คนอื่น
เขาทำ ก็เอา แต่ไม่มีอาหารเนื้อสัตว์หรอกนะ ทุกอย่างยังเป็นมังสวิรัต
ทั้งนั้น และไม่มีเหล้าบุหรี่ มหรสพ อบายมุข แม้แต่น้ำอัดลมที่นิยมกัน
ทั่วไปก็ไม่มี แต่มีน้ำผลไม้คั้น น้ำมะตูมต้ม น้ำขิงต้ม เป็นต้น ใครอยาก
จะร้องเพลง ก็ร้อง ใครมีเครื่องดนตรีอะไรก็เอามาตีมาตีตมไป
ไป ใครอยากจะทำอะไรจะทำ จะเต้นแร็ป-เต้นเมกาดันซ์บ้าง ก็เอา ตาม
ประสาเล่นๆ แต่ก็ไม่ได้ถึงกับกรี๊ดกร๊าดอะอะมะเหิงจัดๆจ๋าๆมากมาย
หรือต้องเอาจริงเอาจังเหมือนมหรสพของสังคมข้างนอกเขาเท่าไหร่อีก!
ก็พอสมควรตามฐานะ *amateurish* ในชาวปฏิบัติธรรม จะพึงสนุกรสนาน
กัน แต่ละคนก็ต้องสำนึกเองว่าอะไรน่าเกลียด หรืออะไรจะเกินๆเลยๆไป
ซึ่งก็พอรู้ๆกันอยู่ จึงแสดงออกแต่พอประมาณ แต่เพียงปล่อยคลายไป
ตามประสาเราๆ

ไม่ถึงกับเรียกว่า entertainment เลิศๆหรูๆเป็นแก่นเป็นสารอะไร
ดอก จะพอเรียกได้ก็เพียง recreation ตามมีตามได้แบบชาวโศก
นั่นแหละ

ถาม : แล้วทำไมถึงได้หยุดเสียล่ะครับ

ตอบ : ทำๆไปแล้ว ก็ปรากฏว่าพวกเรา มันก็ไม่ถึงขั้นที่จะมีความ
ต้องการในเรื่องนี้มากมายถึงขนาดอะไรนัก เมื่อนานเข้าๆก็รู้สึกกันเองว่า
มันควรจะต้องพักไปบ้าง เพราะงานการต่างๆของเราซักจะมีเยอะแยะ
มากขึ้นๆ หาเวลาทำยังจะไม่ทัน และดูท่าทีของพวกเราที่มาสนุกรสนาน
กันในงานวันกินข้าวหาตนี้ ก็ดูไม่ค่อยจะตั้งใจหรือไม่ค่อยจะสนุกรสนาน
เหมือนเดิมกันเท่าไหร่อีกแล้ว คงจะเป็นเพราะมันได้ระบายกันพอ แล้วก็เริ่ม
อึดอัด นี่ก็เป็นจริงในคนที่มิภูมิจิตฐานะหนึ่ง

ส่วนคนอีกฐานะหนึ่งที่สูงกว่านั้น เพราะวิญญูณแห่งความติด หรือ ความยึดมั่นถือมั่น มันไม่เหมือนคนชาวโลกีย์แท้ๆที่เขาเป็นกันอยู่จริงแล้ว ถ้าจะให้เราสนุกสนานกรีดกราดกันให้จัดจ้านหรือหวามปรั่งแต่่งยิ่งๆขึ้นไป ถึงขั้นมหรสพแบบชาวโลกีย์ ที่ยิ่งหนักหน้ายิ่งจัดยิ่งจ้านขึ้นไปๆ อย่างไม่มี จุดยั้งจุดพอ(ไม่มีขีดแห่งความสันโดษ)กว่านี้ เราก็ละอายเกินที่จะทำ จึง จัดจ้านกันไม่ไหวแล้วนั่นเอง

เมื่อสนุกสนานกันเดือนละครั้ง ทำกันมาหลายปี ก็เห็นผลเป็นเช่นนั้นจริง อาตมาเห็นว่า น่าจะพักกันไปสักช่วง ถ้ามีโอกาสหรือมีความต้องการกัน ก็ค่อยพลิกฟื้นขึ้นมาใหม่ ก็ยังทำได้ ไม่มีปัญหาอะไร

แต่ก็ยังมึงานสนุกสนานแบบเดียวกันกับ“กินข้าวหาด”นี้เป็นบางช่วง บางคราวกันอยู่ในหมู่ย่อยของพวกเรา เช่น“กินข้าวนา”ของกลุ่มผู้ทำกิจกรรม ก็ไปจัดกันที่ท้องนาที่เขาทำกัน และ“กินข้าวห้อง”ของบรรดาเด็กนักเรียน ซึ่งลักษณะ“กินข้าวนา-กินข้าวห้อง”ก็คล้ายๆกับ“กินข้าวหาด”นี้แหละ คือ ทำอาหารไปเลี้ยงกัน สนุกสนานกันพอประมาณ แต่มีรูปแบบไม่เต็ม คราบครบเครื่องเหมือน“กินข้าวหาด”เท่านั้น หรือที่“สันติอโศก”กรุงเทพฯ ก็ยังมี“งานกินข้าวห้อง”เขาก็สนุกสนานปล่อยคลายกันอยู่แทบทุกเดือน ที่อื่นๆก็ยังมี ไม่ว่าจะที่“ศิระชะอโศก-สีมาอโศก-ศาลืออโศก”ก็มี“กินข้าวไร่-กินข้าวสวน-กินข้าวป่า”ไปตามแต่ละแห่งจะพึงเห็นประโยชน์ ก็ทำกันไป

ถาม : *ผมรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ อย่างที่พ่อท่านได้อธิบายมาแล้วเมื่อสักครู่นี้เพราะว่าเป็นความรู้สึกที่ว่า..ได้สนุกสนานหรืออะไรนี้ ออกมาจากใจ แล้วตัวผมเองผมก็เห็นด้วยอย่างยิ่งกับกิจกรรมอันนี้*

คือผมมีความรู้สึกที่ว่า ที่ผมเห็นด้วย ไม่ใช่ว่าไปในทางที่ไม่ดี แต่

ผมเห็นด้วย ในการที่คนในชุมชนจะได้มาอยู่ด้วยกันสังสรรค์กัน
รื่นเริงกัน แล้วก็จะได้ผ่อนคลายด้วย

**อย่างน้อยที่สุด หรือจะพูดอีกนัยหนึ่งคล้ายๆว่า แต่ละคนก็ได้
เป็นคนธรรมดา คนสามัญต่อกันและกัน และสาเหตุที่หยุดไป
จริงๆแล้วก็มีชาวอโศกบอกผมแล้ว โดยส่วนตัวแล้วผมคิดว่า นั่น
เป็นความคิดที่เยี่ยมยอดเลย เมื่อฟังคำอธิบายจากพ่อท่านเอง
พ่อท่านเองก็คงจะคิดว่า การที่วันหนึ่งที่ได้มีการผ่อนคลายลง
อย่างนั้น เป็นความคิดที่ดี**

ตอบ : ใช่ สำหรับฐานะของผู้ที่ยังต้องมีการผ่อนคลาย ส่วนผู้ที่จิตใจ
แข็งแรงไม่ต้องผ่อนคลายก็ได้แล้วสูงแล้ว ก็จะมีประโยชน์อีกในแง่หนึ่ง
คือจะได้ให้ดวงใจ เมื่อสัมผัสสัมพันธ์อยู่กับคนฐานต่ำกว่า ที่เขายังต้องมี
สกุสนานบันเทิงผ่อนคลาย ผู้สูงเองนั้นแหละจะได้หัดละมานะอัตตา
ไม่ถือดีถือตัว **ไม่เอาแต่ติดยึดใน“ดี”จนอนุโลมผู้อื่นบ้างไม่ได้** ซึ่งจะมี
โทษจริงเหล่านั้นให้อาศัยทำแบบฝึกหัดไปในตัวด้วย

และที่เราหยุดไปก็ไม่ได้หมายความว่า เราเลิกล้มไปเสียทีเดียว เรา
ไม่ได้กินข้าวหาคา เราก็ยังมีกินข้าวห่อ-กินข้าวหนา เป็นต้น

ถาม : **ผมยังไม่ได้เห็นการ“กินข้าวหนา”หรือ“กินข้าวสวน” ตลอด
เวลา ๓ เดือนที่ผมอยู่ที่นี้**

ตอบ : ยังทำกันอยู่ แต่ว่าไม่ได้กำหนดวันนั้นวันนี้แน่นอนตายตัว
เป็นตารางประจำเหมือน“งานกินข้าวหาคา”ที่ทำกันแต่ครั้งก่อน

ถาม : **“กินข้าวหนา”อาจจะมีคนกลุ่มทำนาเท่านั้น คนอื่นที่ไม่
ทำนาก็จะไม่ไป? หรือพวกที่สนใจก็ไปได้?**

ตอบ : ผู้สนใจที่ไม่ได้ทำนาก็ไม่ได้ และก็มักจะอยู่เสมอสำหรับผู้ที่เขาอยากจะไปผ่อนคลายร่วมสังสรรค์

ถาม : ผมเห็นจริงๆว่า เรื่องอย่าง“งานกินข้าวหาด”นี้ ที่มีวันหนึ่งในการผ่อนคลาย นั้นเป็นสิ่งที่ดีอย่างยิ่ง เพราะว่าผมมีความรู้สึกกว่า ชาวอโศกนี้ปฏิบัติธรรมแล้วบางคนนั้นเน้นในเรื่องการปฏิบัติธรรมตามความเห็นของผม ผมคิดว่า เน้นมากกว่าพ่อท่านด้วยซ้ำไป เครื่องเครียดมากกว่าด้วยซ้ำไป

ตอบ : จริง.. บางคนเคร่งครัดชนิดยึดมั่นถือมั่น จนเคร่งเครียด และเขาเห็นแม้กระทั่งว่า ที่เอาตมาให้มีการผ่อนคลายนี้ เป็น“การย่อหย่อน” ชนิดหนึ่ง เป็นการอนุโลมมากเกินไป เขารู้สึกเช่นนั้นจริงๆ คนที่ยึดถือ เช่นนี้ย่อมก็มีจริง คนที่มีจิตอย่างนี้ก็เป็นของเขาผู้นั้นจริง เราก็พยายามทำความเข้าใจกัน ให้เรียนรู้ และก็ต้องเห็นใจทั้ง ๒ ฝ่าย ทั้งผู้ที่เขา“ไม่ยอมอนุโลม”นั้นๆ เขายังยึดในความเคร่งครัด ซึ่งก็เป็นสิ่งดีอยู่แน่ ดังนั้นผู้ที่“อนุโลม”ได้ ก็ต้องเข้าใจเขาบ้าง

ข้อสำคัญก็อยู่ตรงที่ว่า ผู้อนุโลมแต่ละคนก็ต้องรู้ตัวเองให้ดีกว่าเรานั้นเมื่อทำการอนุโลมไปเช่นนี้ มันเป็น“ความย่อหย่อน” หรือเป็น“การยึดหย่อน”ได้จริงของเราแน่? จิตใจเราแข็งแรงจริงจนสามารถ“ยึดหย่อน”กลับไปคลุกคลีกับสภาพที่เราเคยห่างเคยเว้นขาดมานั้นโดยจิตเราไม่เสพไม่ติดได้จริงหรือ? หากจิตเรายัง“แอบเสพโลกียรส”นั้นๆอยู่ เราก็ตรวจให้รู้ภายในจิตของเราเอง และทำการประหารได้ไหม? หรือว่าไม่รู้ตัวเลยแถมเราก็เสพโลกียรสให้กิเลสโตเพิ่มซ้ำเข้าไปอีก ถ้าเป็นเช่นนั้น ผู้นั้นก็ขาดทุนแน่

ผู้ที่ยังต้องเคร่งครัดอยู่ ยังอนุโลมตนไปคลุกคลีไม่ได้ ก็ต้องรู้ตัวเอง

และยึดเครื่องศีลเครื่องตะบะเอาไว้ ไม่ต้องไปทำตามผู้ที่เขาอนุโลมหรือเขา ยึดหยุ่นได้แล้ว เพียงแต่เราอย่าไปฟังโทษผู้ที่เขาสามารถ“ยึดหยุ่น” หรืออนุโลมได้จริง ซึ่งเป็น“ปฏิณิสต์คคะ”ชนิดหนึ่งคือเป็น“สังจะย่อนสภาพ” ของผู้ที่บรรลุนผลได้จริงถึงจริงแล้ว ท่านจึงกลับมาอนุโลมคลุกคลีเกี่ยวข้องกับ สิ่งที่ท่านละตนทิ้งไปแล้วนั้นใหม่ โดย“อยู่เหนือ”(โลกุตระ)มันได้อย่างมั่นคง ก็เป็นเรื่องของท่าน ส่วนเรายังทำไม่ได้ เราก็เครื่องของเราไป แต่อย่าไป ถือสาเขา ฟังโทษเขา ถ้าเขาตกต่ำพลาดทำ เสียทีให้แกกิลส มันก็เป็น เรื่องส่วนตัวของเขา เรา“ทำใจในใจ”(มนสิการ)ของเราให้ดีๆก็แล้วกัน ต่อเมื่อเขาตกต่ำซัดๆ และเราอยู่ในฐานะจะช่วยเขาได้ ก็ค่อยคิด หรือสมควรลงมือช่วย ก็ค่อยช่วย อย่าทำตนเป็น‘เตี้ยอุ้มค่อม’

ถาม : ผมเห็นชาวอโศกบางคน ท้วงว่า ทำไมต้องมีการสนุกสนาน เช่นนี้ด้วย เขารู้สึกเช่นนั้นด้วยซ้ำ

ตอบ : นั่นแหละ บางคนเขามีจิตเช่นนั้นจริง เราก็ค่อยๆทำ ความเข้าใจกันให้รู้ว่า การปฏิบัติธรรมตามธรรมชาติของสังคม หรือใน ชีวิตประจำวันนั้น ต้องเข้าใจความเป็นจริงเหล่านี้ให้ลึกซึ้ง

ถาม : ผมอยากถามพ่อท่านว่า ทำไมต้องมีคนคิดเช่นนั้น

ตอบ : เป็นธรรมชาติของคน คนย่อมมีหลากหลายฐานะ มีทั้งคน “เครื่องเครื่อง” มีทั้งคน“เครื่องครัด” และมีทั้งคน“ยึดหยุ่น” มีทั้งคนที่ “หย่อนยาน”

“คนเครื่องเครื่อง”นั้นก็คือ คนที่ยัง“อนุโลม”หรือยัง“ปล่อยาง”ไม่ได้ เพราะตนยังเห็นว่า“ต้องยึด”แต่ไม่ยึดเฉพาะของตน จะให้ผู้อื่นเขายึด เหมือนตนด้วย โดยไม่ยอมเข้าใจผู้อื่น เพราะไม่มีภูมิรู้ ว่า ตัวใครจะยึด

ขนาดไหนก็ยึดของใครของมัน ไม่ใช่จะให้ผู้อื่นมายึดเหมือนตัวไปทุกคน หรือแม้บางคนรู้ แต่มันมีจิต“ข้างยึด”มันก็วางไม่ลงจริง เมื่อวางไม่ลง มากๆเข้าก็“เครียด”(เป็นทุกข์) เพราะ“เอาแต่เคร่งยึด”(serious) จนมาก ถึงขีดก็เครียด [สำหรับผู้“ไม่เคร่งหรือไม่ยึด”อะไรกับใครเลย หรือคนไม่เอาจริง เอาจริงในอะไรนั้น แหน่อยู่แล้วว่า ย่อมไม่มีวันเสียละ..ที่จะ“เครียด” แต่“ความไม่เคร่ง หรือไม่ยึดหรือไม่เอาจริงเอาจริง”นี้ก็เพื่อความบกพร่องของคนอีก นัยหนึ่ง ที่จะทำให้เขาไม่สามารถเจริญสูงสุดยอดได้]

ที่ถูกต้อง มันต้องเข้าใจว่า.. ใครก็ตาม ผู้ที่เขายังคลุกคลีกับสิ่งตำหนันั้นอยู่ เพราะเขายังไม่มีภูมิละเว้นหรือยังไม่หลุดพ้นมาได้จริง ก็ต้องเข้าใจเขาบ้าง ว่าเขาก็เท่านี้จริง เราต่างหากที่“ต้องปล่อยวางใจเรา” ส่วนเขาก็คือเขาก็ให้เขาเป็นอยู่ของเขา อย่างที่เขาเป็น เราจะได้ไม่“เครียด” หากเราอยู่ในฐานะที่จะช่วยเขาได้ เมื่อประสงค์จะช่วยเขา ก็ต้องรู้จักประมาณ การช่วยเขาให้ดี ต้องใช้“สัมปยุตธรรม๗”ให้ละเมียดละไมลึกซึ้งอย่างสำคัญ

หรือหนึ่ง บางคน..ผู้ที่เขาคลุกคลีสิ่งตำหนันั้นๆได้แล้ว เพราะเขาผู้นั้นมีจิตสูงหลุดพ้นสิ่งนั้นแล้ว ถึงขั้นจิตเขามี“ปฏินิสัสคคะ”(จะขยับสภาพ) เขาสามารถคลุกคลีสิ่งตำหนันั้น ด้วย“โลกุตรจิต” มีจิตอยู่นเหนือสิ่งตำหนันั้น โดยไม่แอบเสพ ไม่เป็นทาสสิ่งนั้นแล้ว ไม่ติดยึดสิ่งนั้นได้จริง เขาสามารถอนุโลมหรือ“ยึดหยุ่น”คลุกคลีเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นเพื่อมนุษย์สัมพันธ์ หรือเพื่อผู้อื่น เขาทำเพื่อคนอื่นโดยแท้ ก็เป็นความจริงอีกระดับหนึ่งที่มีในคนฐานะสูงเช่นนี้จริง

หรืออย่าง“งานกินข้าวหาค”นี้เป็นต้น ที่ต้องมีการ“ยึดหยุ่น”ให้มีการคลุกคลีกับรูปรสกลิ่นเสียงสัมผัสที่อนุโลมให้“หย่อนๆ”ลงมาบ้าง มีเอริตดอรรยสนุกสนานเกินธรรมดาของนักปฏิบัติธรรมนิดๆหน่อยๆ ก็เพราะนับเป็น“จารีต”อย่างหนึ่ง ที่มีผู้รู้ หรือกลุ่มผู้รู้ได้เห็นดีตกลงทำกัน

เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่ใช่เพื่อโทษเพื่อภัยอันใด ผู้เข้ามาคลุกคลี
สังสัมพันธ์ก็ต้องรู้ตัว ประมาทตน พยายามเรียนรู้ประโยชน์แล้วเอา
ประโยชน์นั้นๆให้ได้ และหากจะเกิดโทษก็ศึกษาให้รู้ว่าเป็นเช่นใดก็ระวังเอา

ถ้าแม้ว่า เรารู้ตัวเรา ว่าเราร่วมสภาพเช่นนั้นไม่ได้เพราะอินทรีย์เรา
ยังอ่อนอยู่ เราก็กะ**“เคร่งครัด”**ของเราไปเป็นส่วนตัว เราจะไม่ไปร่วมคลุกคลี
เกี่ยวข้องกับ**“จารีต”**นั้นด้วยก็ยอมได้ แต่**ไม่จำเป็นต้องไม่ชอบงานนั้น หรือ
เกลียดผู้ไปร่วมงานนั้น หรือโกรธเขา**นี้ ในเมื่อเขายังเป็นประโยชน์อย่าง
สำคัญของหมู่กลุ่มเขาอยู่

ต่อเมื่อใด..ต่างมันใจชัดเจนลึกซึ้งซึ่งแนบแท้นั้นแล้ว**“จารีต”**นั้นๆมันมีโทษ
ต่อ**“สังคมส่วนรวมที่เราสังกัดอยู่ด้วย”**มากกว่ามีคุณเสียแล้วจริงๆเท่านั้น
ค่อยช่วยกันต่อต้าน และช่วยกันพยายามเลิกล้มหรือทำลาย**“จารีต”**นั้นเสีย
เป็นที่สุดหากใครหรือคณะใดสามารถจะล้มเลิกทำลายได้ เพราะถ้าขึ้น
ปล่อยให้ถึงมากระทบกันอยู่อย่างหลงนิยมชมชื่นต่อไป ก็รังแต่จะก่อ
ความเสื่อมเสียหายแก่สังคมนั้นๆ

สรุปแล้ว**“คนเคร่งเครียด”**นั้น ได้แก่ คนที่เคร่งจนเกินสมดุล หรือ
เคร่งมากไปไม่ผ่อนคลาย เมื่อ**คร่ำเคร่ง**นานเข้า หรือ**เคร่งจน**สะสมความ
กดดันใส่ตนเองมากถึงขีดหนึ่งก็เรียกได้ว่า**“เครียด”** เพราะ**“ปล่อยวาง
หรือระบาย”**ไม่เป็น ไม่มีปัญญา**รู้“อาการ”**เหล่านั้นในจิตของตนแล้วจัดการ
ให้พอดี หรือไม่มีวิธีทำที่ถูกต้อง

“คนเคร่งครัด” นั่นก็คือ คนที่เอาจริงเอาจังในสิ่งที่ตนยึดถือ หรือสิ่ง
ที่ตนตั้งใจมุ่งมันนั้น ไม่ให้อาตมกบพร่อง ถ้าหาก**เคร่งจนไม่สมดุล หรือ
ไม่รู้จักผ่อนคลาย** ก็จะถึง**เครียด** ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว

ส่วนคำว่า**“เคร่ง”**คำเดียวโดดๆนั้น หมายความว่า การเอาจริงเอาจัง
ในสิ่งที่ตนยึดถือปฏิบัติ และคำว่า**“คร่ำเคร่ง”**ก็คือ หมกมุ่นในการกระทำ

นั้นทุกอย่างหนัก ซึ่งหากไม่รู้จักความสมดุล ทำจนกักเก็บเกินไป ไม่รู้จักผ่อนคลายปล่อยวางก็จะ“เครียด”ได้อยู่แน่นอน

สำหรับคำว่า“คนยืดหยุ่น”นั้น ก็หมายถึง คนที่รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว รู้จักหย่อนรู้จักยกตัวอย่างพอเหมาะพอดี หรือสามารถปรับตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลง มากบ้างน้อยบ้างตามเหตุปัจจัย แล้วกลับเข้าสู่สมดุลดั้งเดิมได้อย่างมีปัญญาทำด้วยเจตนาจริง ไม่แอบแฝงและซื่อสัตย์

ส่วนคำว่า“คนหย่อนยาน”นั้น หมายถึง คนที่ลดลงเสื่อมลงมาจากที่ตนยึดถือปฏิบัติจนไม่ได้ระดับเดิมหรือไม่อยู่ในชีวิตที่ใช้ได้แล้ว หรือไม่ตั้งไม่เคร่งครัดอย่างเดิมแล้ว หาก“หย่อนยาน”จนปรับตัวเองให้สูงขึ้นไปอย่างเดิมไม่ได้แล้ว ก็คือ ล้มเหลวจากสภาพนั้นไปเลย

ดังนั้น มันมีทั้งสภาพที่“ยึดหรือเคร่ง”อย่างไม่มีปัญญา เรียกว่า“ยึดถาวร” ก็นับเป็น“ความสุดโต่ง”ชนิดหนึ่ง หรือ“หย่อน”เกินไปชนิดไม่ถึงไม่ถ่วงกันไว้เลย ก็นับเป็น“ความสุดโต่ง”อีกเหมือน เพียงแต่คนละด้านเท่านั้น

มันต้องมี“ปัญญา”ชัดเจนทั้ง ๒ ด้าน ไม่ว่าจะมากไปหรือน้อยไปในด้านใด เช่น ยินดีส่งเสริมด้านหนึ่งมากไป หรือต่อต้านอีกด้านหนึ่งมากไป ก็เสียหาย หากเน้นส่งเสริมก็อย่างพอควร หรือต่อต้านก็อย่างพอเหมาะ ก็เป็นประโยชน์ได้มาก

ถาม : ผมเข้าใจอยู่ว่า จริยธรรมเรื่องนี้เกี่ยวกับเรื่องจะสุดโต่งหรือควรที่จะกลางๆ จะผ่อนคลายบ้าง ไม่กลายเป็นสนุกสนานเกินไป หรือจะเคร่งบ้าง ไม่ใช่เคร่งจนเครียดก็ตาม ก็คือ สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า ให้เป็นไปในทางสายกลาง อย่างนั้นด้วยหรือเปล่า

ตอบ : ใช่.. ต้องศึกษาและรู้จักสภาพต่างๆด้วย“ปัญญา”ให้ลึกซึ้ง
อย่างเช่น อาตมาเองนั้น อาตมาจะต้องอาศัยรูปแบบอย่างมีการยืดหยุ่น
ไปอย่างนั้นบ้างก็ได้ หรืออาตมาไม่มีก็ได้ อาตมาเองไม่จำเป็นจะต้อง
relax อย่างนั้นหรอก เพราะอาตมาไม่ได้มีความเครียดอะไรอย่างนั้น
อาตมาก็เบิกบานร่าเริงเป็นปกติสามัญอยู่แล้วไม่ต้องได้เสพสนุกรื่นเริงอะไร
ก็สันโดษ ก็เบิกบานอยู่ในตนได้แล้ว แต่เพื่อผู้อื่น อาตมาก็ต้องลงไป
ร่วมทำร่วมสนุกดูราวกับอาตมาสนุกครึกครื้นเหมือนฆราวาส ก็เป็น
เพียงอาตมา“ยืดหยุ่น”ไม่ใช่อาตมา“หย่อนยาน”อย่างนี้เป็นต้น อาตมาจะ
ต้องรู้ในใจตน ตรวจใจตน อย่าให้มี“บวกหรือลบในใจ” แม้จะมีอาการ
“เสพรสอร่อยอยู่น้อยนิด หรือยังฝืนใจอยู่นิดน้อยปานใดๆ”ก็ตาม
ไม่เช่นนั้นก็จะกลายเป็นลักษณะ“สุดโต่ง”ไปข้างใดข้างหนึ่งอยู่ นี่ก็เป็น
“ภูมิฐานะของอาตมา”จะต้องรู้ตัวเอง แม้การ“โต่ง หรือ ยังไม่สุญ
ยังไม่กลาง”กันถึงขั้นนี้ เป็นต้น

นี่ก็คือ“ความเป็นกลาง”หรือความสุดโต่งที่ลึกซึ้งสำคัญขั้นปรมาตถ-
ธรรมที่เดียว

ข้อสำคัญมันอยู่ที่ว่า **ตนต้องรู้จักตนเอง และประมาณในตนเองเป็น
สำคัญ** ต้องทำที่ตัวเองนี้แหละ แล้วเข้าใจคนอื่นให้ดีๆด้วย จะเกื้อกูล
คนอื่น เพื่อคนอื่น เราเองก็ต้อง*“ไม่พรวดประโยชน์ตน เพราะประโยชน์
ผู้อื่นแม้มาก”* ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ให้ได้ ส่วนคนอื่น เขาก็
ต้องระวังตนของตนเช่นเดียวกัน และใครจะทำตนแคไหนก็ต้อง
ประมาณเอาเอง

ถาม : *ผมอยากเรียนถามว่า สำหรับพ่อท่านเอง พ่อท่านรู้สึกมี
ศรัทธา บางคนนั้นด้วยตัวของเขาเอง โดยสิทธิอันชอบธรรมของ*

**เขาเอง เขามีสิทธิที่จะมีการผ่อนคลายและรู้สึกสนุกสนานบางครั้ง
ผมหมายความว่า พ่อท่านคิดว่าแต่ละคนนั้นเขามีสิทธิ์หรือเปล่า
ที่จะได้รับการผ่อนคลาย หรือจะ relax แล้วก็อาจจะสนุกสนานบ้าง**

ตอบ : ก็มีสิ คนที่ยังอยู่ในกฎมีฐานที่ยังต้องมีการผ่อนคลายบ้าง
เป็นบางครั้ง ก็ต้องมี ถ้าไม่มีก็จะกักเก็บดังกล่าวมาแล้ว

แต่ถ้าผู้ใดสามารถ “ไม่ต้องมีสนุกขนาดนั้นๆได้แล้ว” **จริง** เป็นผู้มีวิเวก
และสันโดษได้แล้ว **จริง** มี “วิมุติรส” สมบูรณ์ คนผู้ปฏิบัติถึงผลได้แล้วจะ
รู้สึกและรู้แจ้งได้ด้วยตนเองว่า เราไม่จำเป็นต้องไปมีความสนุกสนานรื่นเริง
ด้วยการมีสัมผัสหรือต้องแสดงออกอาการภายนอก เพราะผู้นี้จะรู้แจ้ง
เห็นจริงใน “**ปฏินิสสัคคะ**” เนื่องจากตนเคยมีบทฝึกหัดที่ได้ “**ตามรู้ตามเห็น**
‘สัจจะย่อนสภาพ’ ของตนที่ตนเคยมีเคยเป็นมาแล้ว” (ปฏินิสสัคคานุปัสสี)
จนสมบูรณ์ด้วย “**วิมุตติญาณทัสสนะ**”

แต่คนส่วนมากยังเข้าใจกันว่า นักปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ว่าผู้มีภูมิสูง
หรือมีภูมิต่ำ ล้วนไม่จำเป็นจะต้องออกอาการรื่นเริงอย่างที่มีรูปใดๆเหมือน
ชาวโลกเขาเลย ไม่จำเป็นต้องอนุโลมใดๆ จะต้องสัมผัสกินของอร่อยบ้าง
ก็ไม่ได้ จะต้องสัมผัสของใช้ที่สวยงามที่หรุเชิงบ้างก็ไม่ได้ จะร้องมีสำเนียง
เสียงไพเราะเป็นทำนองบ้างก็ไม่ได้ จะออกท่าออกทางบ้าง ซึ่งก็ไม่ถึงกับ
เต้นรำหรือเต้นร็อค ชนิดเลยเถิดน่าเกลียดอะไรปานนั้นหรอก ก็ไม่ได้

จริงอยู่..ความเบิกบานร่าเริงที่สงบสมบูรณ์แล้วของ “**วิมุติรสแบบพุทธ**
หรือแบบโลกุตระ” จริงนั้น มันไม่ต้องไปมีสัมผัสภายนอก หรือไปออก
อาการภายนอกก็ได้จริงที่สุด **แต่ถ้าท่านจะเจตนาอนุโลมแสดงออกถึง**
ขั้นมีท่าทีลีลาภายนอก เป็นกายกรรมวจีกรรมบ้าง เพื่อผู้อื่นเห็น
มันก็มีจริงๆได้ด้วย เป็นต้น

ถาม : ผมเข้าใจที่พ่อท่านพูด

ตอบ : แต่คนที่ภูมิจิตใจยังไม่ถึง ก็ต้องมีความรู้สึกมีรสชาติกับกรรม กิริยาภายนอกอยู่จริง

ถาม : ที่พ่อท่านพูดว่า ถ้าเผื่อว่ามีความรู้สึกธาตเชิงเบิกบานแล้วนี้ ก็ไม่จำเป็นจะต้องแสดงออกด้วยกายภายนอก มันจะผิดอะไรหรือครับ ในการที่เขาจะแสดงความรู้สึกของความสนุกสนานโดยทางกาย ภายนอก

ตอบ : จิตที่มันเบิกบานรุ่งเรืองเป็นพุทธ เพราะมีวิมุตติแล้ว มันก็ไม่ต้องแสดงออกถึงกายภายนอก เพราะมันไม่จำเป็นแล้วสำหรับตน แต่ความสนุกสนานทางกายภายนอก ถ้าใครจะแสดงออกนี้ มันต้องเปลืองแคลอรีที่จะต้องไปขับเคลื่อนให้กายจะต้องแสดงท่าว่าเริง ท่ากรีด กรีด จะต้องปรุงแต่งมากมาย ยิ่งเป็นมหรสพแบบโลกๆยิ่งเปลืองแคลอรีมากยิ่งขึ้นหลายเท่า

เพราะฉะนั้นความละเอียดลึกซึ้งมันอยู่ตรงที่ว่า ถ้าแสดงออกถึงภายนอกแล้ว จะเป็นการเสียพลังงาน เป็นการลำบากอีกชนิดหนึ่งด้วยซ้ำ ท่านผู้ไม่จำเป็นแล้ว หากจะแสดงออกจึงต้องเป็นเจตนา เพราะต้องลงทุนชนิดหนึ่งจริง จริงไหมคุณว่า

ถาม : ผมไม่ค่อยเข้าใจกระจ่างในการที่ว่า จะต้องใช้ความตั้งใจ จะต้องมีเจตนาในการแสดงออกอย่างนั้น

ตอบ : การแสดงออกโดยเฉพาะทางกาย มีพฤติกรรมภายนอกนั้น มันต้องปรุงแต่งเลยทีเดียวนะ ต้องใช้แคลอรีขับเคลื่อนซึ่งเป็นพลังงานทางกายภาพ ต้องสูญเสียหรือต้องจ่ายวัตถุกายไปจริงจำนวนหนึ่ง ต้อง

เมื่อขึ้นไปอีก เป็นความลำบากขึ้นไปอีกสำหรับผู้ที่ไม่ได้ทำด้วยตนเอง เพื่อเสพสัมผัสสมแก่ตน ในเมื่อเราเองสำหรับเราไม่จำเป็น เราไม่ต้องทำเพื่อเรา

ดังนั้น ถ้าหากเราจะทำหรือเราจะต้องจ่ายสิ่งเหล่านั้น เพื่อคนอื่น เราก็ต้องรู้ว่าเราจะทำ เราต้องเจตนา ต้องรู้อย่างชัดเจนจริงๆ ว่าเรามีเจตนาเพื่อผู้อื่น พูดตรงๆก็คือเราจะเสียสละแท้ๆ สำคัญอยู่ที่ว่า เรายินดีจะเสียสละนั้นไหมเท่านั้น

ถาม : สำหรับผมนั้น ผมคิดว่า ถ้าหากผมรู้สึกสนุก แล้วผมหัวเราะออกไปดังๆนั้น ผมก็รู้สึกว่าคุณต้องพยายามทำอย่างนั้น และผมคิดว่าจะต้องเปลืองพลังงานด้วย

ตอบ : แต่เข้าใจใหม่ว่า ในขณะที่หัวเราะออกไปดังๆนั้น นั่นก็เปลืองพลังงานกว่าหัวเราะเบาๆ และที่คุณบอกว่าเมื่อคุณ“รู้สึกสนุก”นั้น นั่นคือคุณ“ไม่ได้ทำเพื่อใคร คุณกำลังเสพสุขเพื่อตัวเอง คุณเสพพรสนั้น” คุณยอมไม่เสียตาย คุณยอมไม่รู้สึกว่าเป็นเปลือง เพราะคุณได้ผลตอบแทนมา“บำเรอแก่ตัวเอง”แล้ว และคุณจะรู้สึกว่าไม่ได้แสดงกิริยาเหล่านั้นเพื่อใคร..ก็จริงอีก เพราะมันเป็นเพียงคุณทำเพื่อ“ตัวคุณเอง” คุณอาจจะคิดเข้าใจเอาเองของคุณอีกว่าคุณได้เสียสละด้วยซ้ำก็ได้ แต่ที่จริงไม่ใช่ คุณยังเสพโลกียรส คุณยังรับรสเพื่อตัวคุณ ยังเป็น“อิตตา”ที่ไม่พ้นอวิชชาอยู่

✽ จบเล่ม ๑ ✽